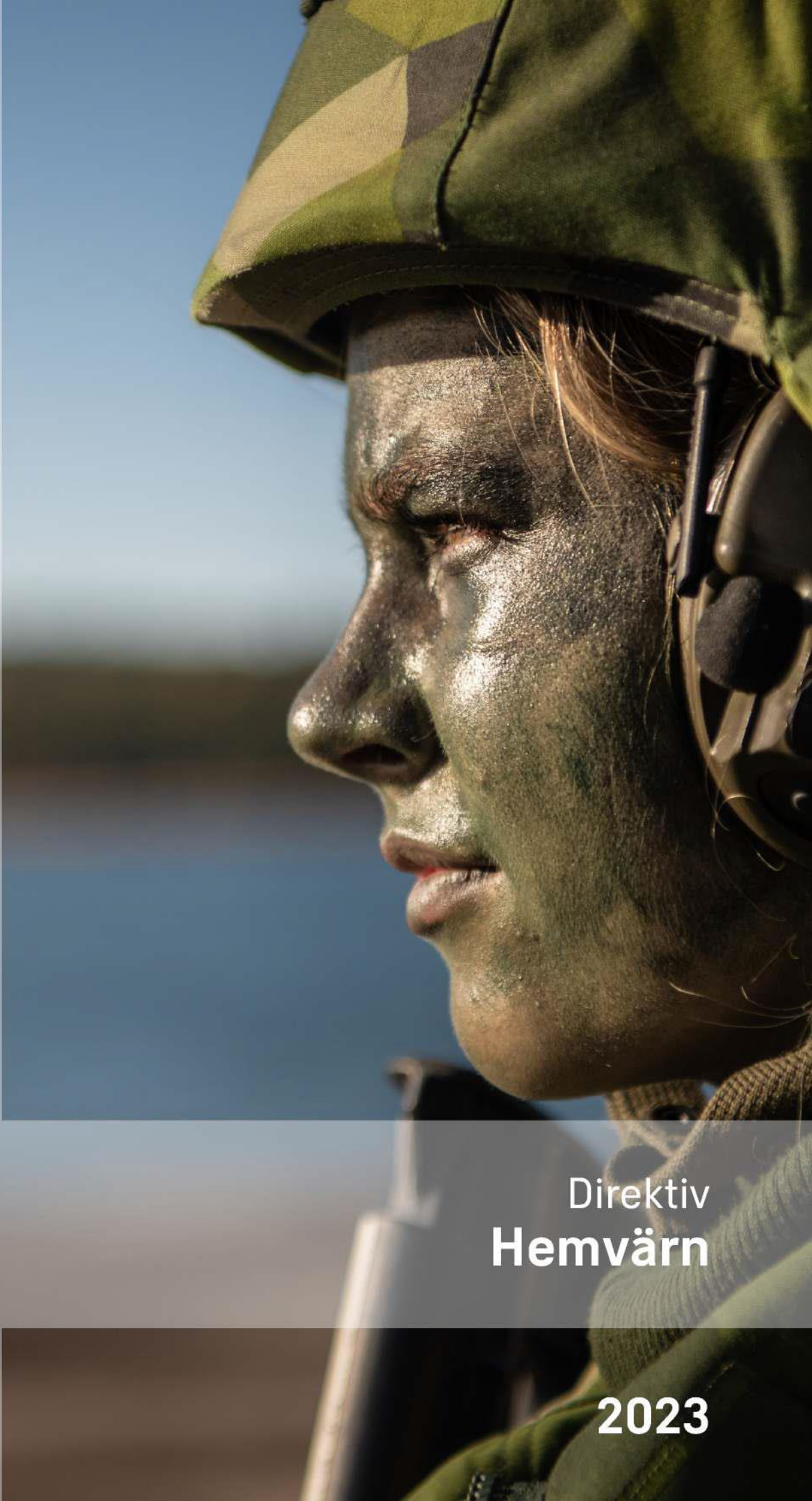

FÖRSVARSMAKTEN

Direktiv
Hemvärn

2023

Direktiv Hemvärn

D HV 2023

DIREKTIV

© Försvarsmakten har upphovsrätt till detta verk.
Bilder på omslaget: Bezav Mahmod, Försvarsmakten
Grafisk bearbetning: Rikshemvärnsstabens
Produktionsformat: Word, A4, 2022 års typografi
Publikationsområde: Hemvärn
Tryck: Försvarsmakten, FM LOG

Beslut om fastställande av Direktiv Hemvärn 2023

Direktiv Hemvärn 2023 (D HV) version 1.0 fastställs att gälla från och med 2023-03-27.

Följande publikationer upphävs 2023-03-27:

Handbok Hemvärn 2018 version 1.0, gällande från 2018-07-18.

Direktivet tillgängliggörs genom publicering på intranätet emilia och www.forsvarsmakten.se. Direktivet ska lagerhållas vid FMCL/FBF.

Detta beslut är fattat av generalmajor Laura Swaan Wrede. I den slutliga handläggningen har som föredragande deltagit Jonathan Sahlin.

Laura Swaan Wrede
Rikshemvärnschef

ÄNDRINGAR

Version	Ändring nr	Gäller från	Vidarhandling för beslut	Anmärkning
1.0	0	2023-04-01	FM2023-8637:2	

Förslag på ändringar och förtydliganden etc. sammanställs publikationsområdesvis insänds linjevägen till fst-rhs@mil.se.

FÖRORD

Direktiv Hemvärn innehåller anvisningar med förklaringar och beskrivningar avseende produktion, vidmakthållande och utveckling av hemvärnsförbandens krigsorganisation, samt administration av hemvärnssoldater och hemvärnets medinflytandeverksamhet.

Direktiv Hemvärn fastställs inte som en handbok eftersom stridskraftens publikationstjänst är under revidering, Direktiv Hemvärn ersätter Handbok Hemvärn 2018.

Direktivet vänder sig i första hand till chefer med tillhörande förband med uppgift att producera, vidmakthålla och utveckla hemvärnsförband, som exempelvis de militärregionala staberna med MR-grupper och Hemvärnets stridsskola. Vidare stödjer direktivet hemvärnsförbandens chefer på bataljons- och kompaninivå genom att tydliggöra Hemvärnets utbildningssystem och krigsorganisation. Slutligen kan direktivet ses som en allmän informationskälla för den som har behov av fakta kring hemvärnsförbandens uppgifter och verksamhet, t.ex. Försvarsmaktens skolor och de frivilliga försvarsorganisationerna.

Direktivet syftar till att ge anvisningar inom områden och funktioner som är specifika för hemvärnsförbanden och där Försvarsmakten saknar motsvarande anvisning.

Direktivet gäller i fred och hela konfliktskalan.

Innehållet i detta direktiv omfattas inte av sekretess.

LÄSANVISNING

Försvarsmakten har de senaste åren både tillväxat och utvecklats, bland annat genom att militärregionerna sedan 2020 produktionsleds av Rikshemvärnschefen och att utbildningsgrupperna blev underställda cheferna för militärregionerna. Detta innebär andra förutsättningar för att likrikta och ensa hemvärnsförbandens verksamhet, vilket Direktiv Hemvärn 2023 behöver utgå ifrån. Direktivet har dock begränsningar gällande hur hemvärnsförbanden historiskt har produktionsletts och hur förbanden kommer att produktionsledas i framtiden. Arbetet med Handbok Hemvärn har denna gång resulterat i Direktiv Hemvärn som därför främst fokuserat på att omhänderta direkta faktafel som kan ha begränsningar på verksamheten.

Direktivet är en sammanställning av avgörande bestämmelser och förutsättningar för hemvärnsförbandens verksamhet. Direktivets karaktär innebär att du som läsare kan behöva förstå överliggande dokument som styr verksamheten och dess inbördes hierarki i Försvarsmaktens publikationsstruktur. Det är alltså nödvändigt att, om uppgiften så kräver, söka information i andra publikationer såsom exempelvis lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap, hemvärnsförordning (1997:146), Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till frivilliga och hemvärnssoldater, eller Reglemente Skjutning automatkarbin, etc. Vidare återges ett flertal belopp för olika ersättningar i direktivet. Det är viktigt att förstå att direktivet inte fastställer dessa belopp, utan endast återger gällande nivåer för 2023 vilka regleras i överordnade beslut och författningar.

Se även den redaktionella informationen i slutet av direktivet.

INNEHÅLL

1	Hemvärnets bakgrund och uppgift	11
1.1	Inledning	11
1.2	Förbanden – typförbandet hemvärnsbataljon	14
2	Beredskap	20
2.1	Inledning	20
2.2	Höjd beredskap	20
2.3	Hemvärnsberedskap	20
2.4	Hemvärnsförbandens beredskapskrav	22
3	Hemvärnets utbildningssystem	24
3.1	Inledning	24
3.2	Hemvärnets förbandsutbildning	25
3.3	Befattningsutbildning, funktionsutbildning, enskild utbildning	29
3.4	Utbildning av instruktörer	30
3.5	Skyddsvaktsutbildning	31
3.6	Digital läroplattform	31
3.7	Internationellt utbyte	32
4	Vidmakthållande, uppföljning och utveckling	33
4.1	Inledning	33
4.2	Centrala processer	33
4.3	Regionala processer	34
4.4	Lokala processer	35
5	Arbetsmiljö och verksamhetssäkerhet	37
5.1	Försvarsmaktens ansvar och skyldigheter enligt Arbetsmiljölagen	37
5.2	Riskhantering i Hemvärnets utbildningssystem	38
5.3	Arbetsmiljö- och verksamhetssäkerhetsansvar för frivilliga försvarsorganisationer	39
6	Säkerhetstjänst	40
6.1	Indelning och ansvar	40
6.2	Signalskyddstjänst	40
6.3	Säkerhetsskyddstjänst	40
6.4	Säkerhetsklasser	41
6.5	Informationsklassificering	41
6.6	Vapenhantering	42
6.7	Säkerhetsrapportering	43
6.8	Mobiltelefoni	43
7	Hundtjänst	44
7.1	Ledning, styrning och mål	44
7.2	Kvalitetssäkring	45
7.3	Uppföljning	47
7.4	Förläggning	48
7.5	Transport	49
7.6	Fästingmedel	49
7.7	Veterinärvård	49
7.8	Materiel	49
7.9	Avtal	49
7.10	Hundfoder	50

DIREKTIV

7.11	Säkerhetsbestämmelser	50
7.12	Tjänstegrensansvar	50
8	Samverkan	52
8.1	Inledning	52
8.2	Myndighetssamverkan.....	52
8.3	Funktioner.....	52
8.4	Militär insatschef.....	52
8.5	Chef för hemvärnsbataljon och hemvärnskompani	52
9	Musikkårer i Hemväret.....	54
9.1	Inledning	54
9.2	Organisation	54
9.3	Ledning.....	56
9.4	Personaladministration	56
9.5	Musikhandläggare.....	56
9.6	Avtal privata instrument och försäkringar.....	56
9.7	Musikplan	57
9.8	Musikmateriel och noter.....	59
9.9	Särskilda tjänstgöringsförhållanden.....	59
9.10	Produktionsledning	61
9.11	Organisering av ny musikkår – avveckling av musikkår.....	63
9.12	Förbandsutveckling och utbildning	64
10	Personaltjänst.....	66
10.1	Personaltjänst i Försvarmakten.....	66
10.2	Personaltjänst i hemvärnsförbanden	66
10.3	Personaltjänst vid höjd beredskap och i krig.....	66
10.4	Attrahera	67
10.5	Rekrytera.....	69
10.6	Utveckla.....	72
10.7	Administration av utbildning vid frivilliga försvarsorganisationer.....	72
10.8	Invärdering och validering av kompetenser	73
10.9	Förordnande.....	75
10.10	Befordran	76
10.11	Trefälssystemets tillämpning	76
10.12	Antagning och tjänstgöring för försvarsmaktsanställda	78
10.13	Extra hemvärnssoldat	79
10.14	Behålla	79
10.15	Behålla genom god personalvård, självvård och värdegrund	80
10.16	Avveckling.....	82
10.17	Hemvärnsveteraner	82
10.18	Personaladministration inom Hemväret	83
10.19	Sjukskrivning.....	85
10.20	Rättsvård.....	86
10.21	Folkrätt och beväpning	86
11	Förmåner.....	88
11.1	Inledning	88
11.2	Dagersättning, dagpenning och ersättning för förlorad arbetsinkomst	88
11.3	Utbildningspremier och befattningspenning	90
11.4	Resor.....	91

DIREKTIV

11.5	Skydd för anställning.....	92
11.6	Familjebidrag	92
11.7	Permission och tjänstledighet	93
11.8	Kost och förplägnad	94
11.9	Sjukvårdsförmåner	94
11.10	Försäkringsskydd, skadestånd m.m.	96
11.11	Ersättning för glasögon och klocka m.m.	99
11.12	Begravningshjälp från Försvarmakten.....	100
11.13	Förmåner vid övrig verksamhet.....	100
11.14	Arvodering av hemvärnsinstruktörer.....	101
11.15	Hemvärnssoldaters tjänstgöring utöver tjänstgöringsavtal	102
11.16	Särskilt arvode	103
12	Medinflytande	105
12.1	Medinflytandet i hemvärdet.....	105
12.2	Författningar som styr medinflytandet.....	106
12.3	Hemvärdets förtroendepersoner.....	106
12.4	Medinflytandets omfattning	107
12.5	Medinflytandets organ och roller	109
12.6	Praxis och bestämmelser för medinflytande i hemvärdet.....	110
12.7	Medinflytandemöte pluton	112
12.8	Stämma – kompaninivå.....	112
12.9	Råd – kompaninivå.....	113
12.10	Hemvärnsbataljonsråd.....	114
12.11	Hemvärnsråd.....	116
12.12	Rikshemvärnsting	118
12.13	Hemvärnsmusikstämma.....	120
12.14	Rikshemvärnsråd	121
12.15	Hemvärnsföreningar	123
13	Tjänstetecken och utmärkelser	124
13.1	Övriga tjänstetecken inom hemvärdet	124
13.2	Utmärkelser inom Hemvärdet	125
13.3	Hemvärdets förtjänstmedaljer	134
13.4	Hemvärdets medaljer för berömvärd gärning	140
13.5	Rikshemvärnschefens utmärkelser	142
13.6	Plaketter.....	144
13.7	Hemvärdets sköldar.....	147
13.8	Jetong.....	149
13.9	Övriga utmärkelser.....	151
14	Friskvärd och tävlingsverksamhet	154
14.1	Inledning	154
14.2	Försvarmaktens anvisningar och OrgE ansvar.....	154
14.3	Hemvärnsförbandschefers ansvar	155
14.4	Stöd från MR/P 18.....	155
14.5	Hemvärdets centrala idrotts och tävlingsverksamhet	155
15	Ungdomsverksamhet	156
15.1	Utdrag ur H FRIV STÖD 2022.....	156
15.2	Förmans ansvar och utbildning	157
15.3	Antagning av ungdomar	157

DIREKTIV

15.4	Avskiljning av ungdomar	157
15.5	Försäkring	158
Begrepp		159
Redaktionell information		160
Bildförteckning.....		161
Källförteckning		162

1 HEMVÄRNETS BAKGRUND OCH UPPGIFT

Kapitlet avser att ge en övergripande förståelse för hemvärnsförbandens bakgrund och funktion för att därigenom lägga en grund för efterföljande kapitel.

1.1 Inledning

Hemvärn är en del av Försvarsmakten och utgör med frivilliga kvinnor och män en stor del av personalen i Försvarsmaktens krigsförband.

Hemvärnsförbanden är med sin numerär, geografiska spridning, höga beredskap och lokala förankring en förutsättning för försvaret av Sverige.¹ Hemvärnsförbanden upprätthåller beredskap och militär närvaro i hela Sverige och har förmåga och uppgift att verka över hela konfliktskalan enligt Försvarsmaktens tre strategiska typsituationer: normalläge, säkerhetspolitisk kris, och väpnat angrepp. Förbanden och de frivilliga har en central roll i Försvarsmaktens beredskapssystem och utgör en stor och viktig del av markstridskrafterna.

KOM IHÅG!

Förbandens personal består av svenska medborgare som har tagit ställning för att helt frivilligt tjänstgöra i ett krigsförband och därmed bli en del av Sveriges militära försvar och stå upp för de värden som ligger till grund för vårt samhälle, demokrati, allas lika värde och rättigheter.

Viljan och överenskommelsen med Försvarsmakten formaliseras i ett tjänstgöringsavtal som reglerar den enskildes beredskap, befattning i krigsförbandet och årlig övningstid (avtalsenlig repetitionsutbildning).² Överenskommelsen är ömsesidig i det att Försvarsmakten förbinder sig till att öva de frivilliga och att de i sin tur förbinder sig till att övas och är beredda att delta i insatser.

De tidigare Hemvärns- och Frivilligavtalen har sedan 2022-01-01 ersatts av ett gemensamt tjänstgöringsavtal, vilket innebär att samtlig personal i hemvärnsförbanden tjänstgör med hemvärnsförordningen som grund och benämns hemvärnssoldater.

1.1.1 Historia och författningsgrund

Det upptrappade krigshotet under 1939 som övergick i andra världskriget efter Tysklands anfall på Polen samt Sovjetunionens anfall på Finland under hösten samma år, skapade stor oro i Sverige. Värnpliktsarmén hade begränsade resurser och man började ställa krav på att kunna försvara hembygden med någon form av skyddsstyrkor. Flera skytteföreningar började på eget initiativ bilda hemvärn, först ut var Tärnsjö i Uppland 4 januari 1940, följt av Lit i Jämtland den 21 januari (påbörjades 1939, dock först formellt 21/1), samt Morlanda i Bohuslän 26 januari. I Skåne bildade under våren 1940 skyttegillena i Tågarp, Barkåkra, Genarp, Oderljunga och Klippan egna hemvärn. Man kom dock här i konflikt med lagen mot bildade av militära skyddskårer från 1934.³

Försvarsviljan var stark och regeringen agerade snabbt. Den 29 maj 1940 beslöt riksdagen om att bilda ett hemvärn. Då hade också Danmark och Norge, i början på april, fallit för den framryckande tyska krigsmakten. Hemvärn skulle bestå dels av ungdomar som inte gjort sin värnplikt, dels av äldre som överstigit värnpliktsåldern. Man räknade med att Hemvärn skulle omfatta cirka 50 000 man, men några veckor senare kunde den nyutnämnde hemvärnschefen överste Gustaf Petri räkna in cirka 90 000 frivilliga pojkar och män.⁴

¹ Doktrin Gemensamma operationer (DGO) 2020.

² M7102-384770 – Tjänstgöringsavtal.

³ Statens Försvarshistoriska museer/Försvarets traditionsnämnd (TradN), version 2020-09-07, *Försvarets traditioner i framtiden med översiktlig historik från 1500-talet*.

⁴ Ibid.

DIREKTIV

Fram till 2004 har hemvärnsförbanden innehållit frivilliga och under perioder även personal krigsplacerad med stöd av pliktlagar. Sedan 2004 är all personal frivillig och förbanden hanteras som övriga krigsförband avseende uppgifter, utveckling och materiel.

Sedan 2020 leds hemvärnsförbandens operationer såväl som produktion av cheferna för militärregionerna (MR) och chefen för Gotlands regemente (P 18). C MR lyder under rikshemvärnschefen avseende att utveckla, skapa och vidmakthålla förmåga, tillgänglighet och beredskap för militärregionstaberna, militärregiongrupperna och hemvärnsförbanden.⁵ Detta innebär att bataljonerna har samma ansvariga chefer i alla konfliktnivåer – från normalläge till säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

FAKTA!

Hemvärnsförordningen (1997:146) anger att Hemvärdet ingår i Försvarsmakten. Förordningen reglerar att deltagandet i Hemvärdet är frivilligt, att det ska finnas ett avtal som anger tjänstgöringens art, omfattning och längd, hemvärnberedskap, medinflytande samt hänvisning till förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

Ledningsförhållanden och ansvar regleras i Försvarsmaktens arbetsordning (FM ArbO) (FIB 2022:6) med tillhörande delegationsordning. Där anges bl.a. att Rikshemvärnschefen ansvarar för utveckling och förmågor för de krigsförband som ingår i MR. Utveckling och vidmakthållande hanteras i samma processer som övriga krigsförband i Försvarsmakten.

1.1.2 Territoriell ledning och hemvärnsförband

RIKSHVC har verksamhetsansvar för att utveckla, skapa och vidmakthålla förmåga, tillgänglighet och beredskap för hemvärnsförbanden, de militärregionstaberna och HvSS.⁶ Chefen P 18 har verksamhetsansvar för vidmakthållande och utveckling av 32. hemvärnsbataljonen.⁷ Verksamhetsansvar omfattar bland annat vidmakthållande (främst personalförsörjning, logistik, utveckling och övning) och produktion (främst grundutbildning, övning, repetitionsutbildning och stöd till frivilligorganisationer) samt utveckling av krigsförband.

För ledning av territoriell verksamhet och regional underrättelse- och säkerhetstjänst delas Sveriges markterritorium militärgeografiskt in i militärregioner. Den territoriella verksamheten och regionala underrättelse- och säkerhetstjänsten inom varje militärregion leds av en militärregionchef under chefen för operationsledningen.

Militärregionchefen utövar territoriell ledning inom egen militärregion. Förband i området lyder under militärregionchefen avseende exempelvis territoriell verksamhet.

I territoriell verksamhet ingår transporter och transiteringar, territoriella mobiliseringsförberedelser, regional mobiliseringsledning, regional underrättelse- och säkerhetstjänst, skydd och bevakning av totalförsvarets skyddsvärden, regional och lokal civil-militär samverkan, insatser med tilldelade förband, militär insats för stöd till samhället, stöd till taktiska chefers verksamhet inom egen militärregion, beslut om militära skyddsobjekt, territoriell försvarsplanering, samordning av regional kommunikationstjänst, territoriell lägesbild, värdlandsstöd, krigsgravstjänst, krigsfångtjänst, utbildning av krigsfrivilliga, samordning av understödsområden.

Hemvärnsförbandens beredskapsuppgifter beslutas av C MR mot bakgrund av aktuell försvarsplanering och beredskapsuppgifter. Detta innebär att bataljonerna har samma ansvariga chefer i alla konfliktnivåer – normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. En militärregion har och kan tilldelas förband utöver hemvärnsförbanden.

⁵ FIB 2022:6.

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

1.1.3 Produktionsansvar

Som tidigare nämnts har C MR att bl.a. att producera, vidmakthålla och utveckla hemvärnsförband. I MR finns organisatoriskt militärregiongrupper (MR-grupper) som löser uppgifter i samtliga konfliktnivåer enligt ramvillkor typförband (RVT).

MR	MR-grupper	Hemvärnsbataljoner	
MR Norr	Lapplandsjägargruppen	10. Gränsjägarbataljonen	11. Lapplandsjägarbataljonen
	Norrbottensgruppen	12. Norrbottensbataljonen	
	Västerbottensgruppen	13. Västerbottensbataljonen	
	Fältjägargruppen	14. Fältjägarbataljonen	
	Västernorrlandsgruppen	15. Ångermanlandsbataljonen	16. Medelpadsbataljonen
MR Mitt	Dalregementsgruppen	17. Dalabataljonen	
	Gävleborgsgruppen	18. Gävleborgsbataljonen	
	Upplands- och Västmanlandsgruppen	21. Upplandsbataljonen	22. Västmanlandsbataljonen
	Livgardesgruppen	23. Attundalandsbataljonen	24. Stockholmsbataljonen
		25. Telgehusbataljonen	26. Ulvsundabataljonen
	Södermanlandsgruppen	27. Södermanlandsbataljonen	
MR Syd	Södertörnsgruppen	28. Roslagsbataljonen	29. Södertörnsbataljonen
	Livgrenadjärgruppen	30. Första livgrenadjärbataljonen	31. Andra livgrenadjärbataljonen
	Norra Smålandsgruppen	33. Norra Smålandsbataljonen	
	Kalmar- och Kronobergsgruppen	34. Kalmarbataljonen	35. Kronobergsbataljonen
	Blekingegruppen	36. Blekinge västra bataljon	37. Blekinge östra bataljon
MR Väst	Skånska gruppen	46. Södra skånska bataljonen	47. Malmöhusbataljonen
		48. Skånska dragonbataljonen	49. Norra skånska bataljonen
	Skaraborgsgruppen	38. Kinnebataljonen	39. Kåkindbataljonen
	Bohusdalgruppen	40. Bohusbataljonen	
	Elfsborgsgruppen	41. Göteborgs södra bataljon	42. Göteborgs norra bataljon
P18	Hallandsgruppen	43. Göteborgs skärgårdsbataljon	44. Älvsborgsbataljonen
	Örebro- och Värmlandsgruppen*	19. Värmlandsbataljonen	20. Sannahedsbataljonen
	Gotlandsgruppen	32. Gotlandsbataljonen	

*Försvarsmakten har till regeringen föreslagit att ÖVG överförs till MR Mitt från 2024 för att spegla det civila försvarets områdesindelning.

Tabell 1:1 MR & P18 med MR-grupper och hemvärnsbataljoner /Försvarsmakten

C MR har sig MR-grupper underställda vilka ansvarar för produktion, vidmakthållande och utveckling av hemvärnsbataljonerna. Personalen är kontinuerligt tjänstgörande och består av officerare, reservofficerare, GSS och civilanställda arbetstagare (CVAT). Storlek och omfattning på MR-gruppernas verksamhet varierar och de kan ansvara för en, två eller fyra hemvärnsbataljoner. Vissa MR-grupper har också i uppdrag att genomföra grundutbildning (GU) av värnpliktiga mot territoriella förband.

MR-grupp stödjer hemvärnsförbanden med exempelvis övningsplanering, övningsledning och instruktörer, administration och logistik inklusive materielhantering. Dessutom ingår personaltjänst inklusive rekryteringsåtgärder, mobiliseringsförberedelser, åtgärdsplaner för hemvärnsberedskap samt förbands- och personalutvecklingsplaner.

Från och med 2023 benämns utbildningsgrupp som militärregiongrupp. Namnändringen symboliserar att enheterna blir krigsförband som lyder under C MR. I perioden fram till 2035 är det planerat att införas nya förmågor för MR-grupperna där de tillförs resurser och materiel.

1.1.4 Den frivilliga personalen

All personal som är krigsplacerad i hemvärnsförbanden har valt att frivilligt teckna tjänstgöringsavtal och därmed omfattas av allmän tjänsteplikt.⁸ De frivilliga kombinerar sitt engagemang i Försvarsmakten med exempelvis studier eller civilt arbete. Istället för anställning i Försvarsmakten sluter de frivilliga ett tjänstgöringsavtal vilket reglerar överenskommen beredskap och tid för krigsförbandsövning (repetitionsutbildning). Avtalad tid är kopplad till befattningen och varierar mellan 4 till 15 s.k. avtalsdygn per år.

Mervärdet för Försvarsmakten är främst tillgången på förband och personal med hög beredskap, över tiden, och över hela Sverige. Den frivilliga personalen har förutom nödvändig militär kompetens också värdefulla civila kompetenser samt god lokalkännedom.

För att kunna söka till Hemvärnet och placering i ett krigsförband måste den sökande vara mellan 18 och 70 år och svensk medborgare. Från 15 års ålder kan man delta i ungdomsverksamhet i Hemvärnet eller någon av de frivilliga försvarsorganisationerna (FFO).

För att antas till hemvärnssoldat i en befattning med strid som huvuduppgift krävs att man är svensk medborgare, har genomfört värnplikt eller grundläggande militär utbildning, samt genomgått säkerhetsprövning (*hemvärnssoldat* används i direktivet för att beskriva både soldater och befäl). Saknar man militär grundutbildning finns möjlighet att exempelvis genomföra värnplikt och därefter söka sig till Hemvärnet.

För specialister (exempelvis signalister, stabsassistenter, kockar, mc-ordonnanser, hundförare, etc.) finns möjlighet till grundläggande soldatutbildning för frivillig personal (GU-F) och befattningsutbildning, vilket i regel genomförs av FFO.

Efter antagning har de frivilliga möjlighet att utveckla kompetenser genom de frivilliga försvarsorganisationerna, HvSS eller vid Försvarsmaktens övriga kursverksamhet.

1.2 Förbanden – typförbandet hemvärnsbataljon

1.2.1 Grundläggande krav och principer

Hemvärnsförbanden är utformade för att kunna verka direkt redan i normalläge, men är också dimensionerade för väpnat angrepp. De har hög tillgänglighet med personlig utrustning i hemmet

⁸ 6 kap. lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

och gruppmateriel samt förråd/anläggningar sammanförda. Hemvärnsförband omfattas således inte av mobilisering eftersom resurserna redan är sammanförda.⁹ Hemvärnsförbanden har personal, planer för förstahandsuppgifter och adekvat utrustning.

Hemvärnsförband ska kunna påbörja lösandet av huvuduppgift efter 6 timmar och med hela förbandet efter 24 timmar (för vidare läsning om beredskap, se kap. 2). Hemvärnsförbanden ska i övrigt kunna stödja de operativa insatsförbanden och delta i annan verksamhet där Försvarmakten medverkar.¹⁰

”Underrättelse- och spaningsförband, förband med cyberförsvarsförmåga, hemvärnsförband samt sensorsystem bidrar tidigt till lägesuppfattning genom inhämtning inom det operativa djupet och i sekundära riktningar. Tillsammans identifieras och lokaliseras motståndarens sårbarheter vilket medför att bekämpning kan genomföras.”

Doktrin gemensamma operationer 2020

I normalläge ska förbandet övas och tränas för att upprätthålla rätt krav på tillgänglighet. Alla hemvärnsförband har uppgifter i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Den hotbild som hemvärnsförbanden dimensioneras mot anges bl.a. i Handbok Markstrid – Motståndaren 2021, Handbok Hemvärnsbataljon 2022, Handbok Undsäktjänst för Hemväret 2017, samt aktuella underrättelseorienteringar.

Hemvärnsförbanden är med sin höga tillgänglighet, stora numerär och geografiska spridning över hela Sverige, av central betydelse för att skapa tröskeffekt och är förutsättningsskapande för försvaret av det svenska territoriet. Huvuduppgifterna är av stor betydelse för det militära försvaret, samhällskritiska funktioner och flyg- och marinstridskrafternas områden. Hemvärnsförbanden har en viktig roll vid genomförande av världlandstöd (VLS). Hemvärnssoldater kan även bidra, frivilligt utöver avtalad beredskap och övning, till Försvarmaktens operationer, samt stöd till samhället vid svåra påfrestningar och krissituationer.

Hemvärnsförbanden utgör därmed en territoriell basplatta för det militära försvaret och skyddet av Sverige både vid ett väpnat angrepp och i en otydlig gråzon mellan fred och krig.

Hemvärnsförband ska vara interoperabla med övriga krigsförband genom bland annat kompatibla sambands- och ledningssystem. Stabsarbetsmetoder, stabsarbetsstöd, signalering och övriga format ska följa de inom Försvarmakten fastställda kraven.

I grundberedskap sammanhåller normalt hemvärnsbataljonchefen alla hemvärnsförband inom det område där bataljonen är verksam, dvs. även fristående funktionsförband (båtkompanier, CBRN-plutoner, trafikplutoner, musikkårer med flera). Syftet med den organiseringen är att underlätta planering, administrativt stöd, rekrytering och medinflytandeverksamhet.

1.2.2 Organisations- och förändringsprocess

Chef MR/P 18, tillika chef organisationsenhet (OrgE), meddelar förslag till organisationsförändring för egna förband vid dialog för krigsförbanden. Beslut om förändring bereds av staben och beslutas därefter av RIKHVC alternativt, om mandat i frågan saknas, lämnas till högre chef för beredning och beslut.

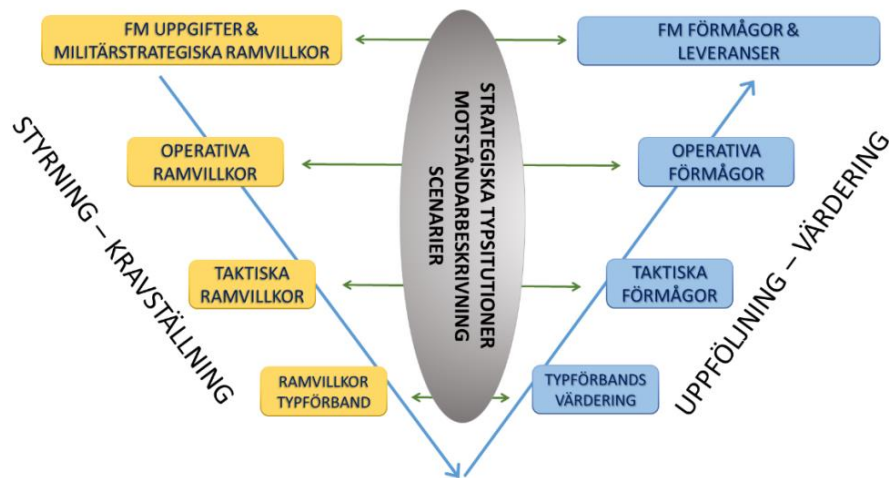
Vid omfattande ändring av organisationen, t.ex. sammanslagning eller uppdelning av kompani, behandlas förändringen i medinflytandesystemet innan förslag insänds av MR/P 18. Förändringar och förslag till dessa ska utgå från gällande Ramvillkor för typförband (RVT), Krigsförbandsplaner

⁹ För vidare läsning se Reglemente Mobilisering 2018.

¹⁰ 1 § Hemvärnsförordning (1997:146).

DIREKTIV

(KFP) och taktiska ramvillkor (TRV). RVT och KFP har ersatt de tidigare begreppen krigsförbandsmålsättning (KFM) och krigsförbandsspecifikation (KFS).

Figur 1:2 Spårbarhetsmodellen (FMSI 2021) /Försvarsmakten

1.2.3 Uppgifter

Hemvärnsförbanden ska kunna:

- Bevaka område eller objekt,
- skydda område eller objekt,
- ytövervaka,
- eskortera,
- störa,
- fördröjande fältarbeten,
- avdela, motta och leda förband,
- förnödenhetsförsörjning (kräver tank och laddningsomgång, TOLO) och
- försvara.

Prioritering av ovanstående uppgifter löses inom ramen för krigsplanläggning. Organiserat båtkompani eller båtpluton medger att bataljonen även kan lösa uppgifterna på sjö i tillämpliga delar.

1.2.4 Typförband

Hemvärnsförband är principiellt utformade i enlighet med s.k. typförbandsklossar (exempelvis insats- och bevakningskompani, trafikpluton, flyggrupp, etc.) som är sammansatta till en Hemvärnsbataljon.

En Hemvärnsbataljon består i regel av tre till fem kompanier med två till fyra plutoner. Bataljoner organiserade i MR Norr är tillförda en TOLO-grupp.

Inom varje Hemvärnsbataljon organiseras en bataljonsstab som hemvärnsbataljonschefens ledningsorgan samt betjäningförband. Pluton eller kompani är Hemvärnets normala stridsenhet, vilket ytterst styrs av krigsplanläggning.

Förbandet är utformat för skydd och bevakning av fasta skyddsobjekt och med begränsade resurser för eskortuppgifter. Uppgifterna löses normalt i kompani eller pluton. Bataljonsledningen hanterar primärt beredduppgifter, logistik samt samverkan med sidoförband och civila myndigheter.

DIREKTIV

Med utgångspunkt i klimat- och terrängförhållanden är bataljonerna i norra Sverige anpassade för uppträdande med tillförd utrustning för översnökapacitet. Vissa bataljoner har kustnära eller marina uppgifter och har då normalt förmåga till sjötransport.

Inom militärregionerna finns ytterligare s.k. hemvärnsfunktionsförband: underrättelsekompanier, flygggrupper, ledningsplutoner, CBRN-plutoner, granatkastarplutoner, pionjärplutoner, trafikpluton samt musikkårer.

Målsättning för samtliga hemvärnsbataljoner framgår av RVT med ingående bilagor för funktionsförbanden. Varje bataljon har en KFP vilken beskriver förbandets beslutade innehåll av materiel, personal och ekonomi samt riktlinjer för utveckling.

Hemvärnsförbanden ska kunna uppträda i alla förekommande terrängtyper inklusive urban miljö, och kunna verka under alla sikt- och väderförhållanden. Med detta avses främst den region där förbandet har sina huvuduppgifter. Förbandet ska kunna lösa uppgifter under hela dygnet. Insatskompanier och funktionsförband som inte i grunden är organiserade för att verka i vinterklimat, ska efter tillförd utbildning även kunna verka i landets norra delar vintertid. Alla hemvärnsbataljoner ska med del ha förmåga att uppträda vid sidan om vägnätet.

I hemvärnsbataljonen kan nedanstående förband ingå. Normalt bör en Hemvärnsbataljon ha maximalt sju direkt underställda chefer (DUC).

Hemvärnsbevakningskompani

Ett hemvärnsbevakningskompani ska kunna:

- Bevaka och/eller skydda ett till flera objekt eller knutpunkter inom avdelat område under minst 90 dygn,
- försvara terrängavsnitt under minst 90 dygn då en Hemvärnsbataljon löser uppgiften att bevaka och/eller skydda ett till flera objekt eller knutpunkter,
- ytövervaka,
- försvara,
- störa.

Kompaniet består av två till fyra hemvärnsbevakningsplutoner. Personalstyrkan bör vara minst 100 personer. Om ett kompani bedöms sakna rekryteringskraft bör det omorganiseras till bevakningsplutoner, vilket föreslås vid årlig dialog med Rikshemvärnsstaben.

En hemvärnsbevakningspluton ska kunna:

- Bevaka och/eller skydda objekt eller knutpunkt,
- försvara terrängavsnitt,
- störa.

Plutonen består bl.a. av fyra hemvärnsgrupper och plutonens personalstyrka får inte underskrida 25 personer om inte särskilda skäl föreligger.

Hemvärnsinsatskompani

Ett insatskompani har samma uppgifter som ett bevakningskompani och ska dessutom kunna:

- Eskortera.

Hemvärnsinsatskompaniet har taktisk rörlighet och ska kunna uppträda autonomt. Kompaniet består av tre till fyra hemvärnsinsatsplutoner där personalstyrkan bör uppgå till 100 personer. Saknas rekryteringskraft för detta, bör kompaniet omorganiseras till plutoner om inte särskilda skäl

DIREKTIV

föreligger. Kompaniledningen ska kunna leda tillförda hemvärnsinsatsplutoner, dock maximalt fem plutoner, med kompaniet som stridsenhet.

Hemvärnsinsatskompani kan underställas annan chef.

Inom hemvärnsinsatskompani ingår hemvärnsinsatspluton. En insatspluton har samma uppgifter som hemvärnets bevakningsplutoner samt ska dessutom kunna:

- Eskortera,
- genomföra rörlig spaning,
- försvara.

Hemvärnsbåtkompani

Hemvärnsförband med marin inriktning har förmåga att bidra till skydd av marint bastjänstområde. Hemvärnsbåtkompanierna tillför förmåga för ytövervakning av farleder och/eller kustområden, sjötransporter och sjötransportledning, båtburen skyddsvakt samt eskort till sjöss. Kompaniet ska även kunna ytövervaka inom tilldelat område i uttalat syfte.

Hemvärnsbåtpluton

Hemvärnsbåtpluton med kustnära uppgifter ska kunna understödja med transport för lösande av bataljonens uppgifter. Plutonen ska även kunna bedriva ytövervakning av farleder och/eller kustområden. Plutonen ingår i hemvärnsbåtkompani och vissa hemvärnsbataljoner. Plutonen ska även kunna ytövervaka inom tilldelat område i uttalat syfte.

Hemvärnsflyggrupp

En hemvärnsflyggrupp genomför spaning och ingår i hemvärnsunderrättelsekompanier och i vissa hemvärnsbataljoner. För närvarande bedrivs ett arbete med ambitionen att hemvärnsflyggrupp i framtiden även ska kunna transportera materiel eller person.¹¹

Hemvärns TOLO-grupp

Hemvärns-TOLO-grupp transporterar, hanterar och ersätter ammunition och drivmedel för hemvärnsbataljon. För närvarande finns TOLO-grupper endast inom MR Norr.

Hemvärnsmusikkår

Hemvärnets musikkårer är krigsförband med tjänstemusik som förstahandsuppgift. Musikkårerna kommer därutöver ha uppgiften bevaka med en dimensionering om att kunna förstärka bataljonens lösande av bevakningsuppgift. I musikkårernas förmågor ingår att utföra spelningar vid Försvarmaktens högtider och ceremonier samt officiella statsceremonier. Musikkårerna är en resurs för att höja stridsvärdet på eget förband, men kan även användas i attraktions- och rekryteringssammanhang. Hemvärnets musikkårer genomför obeväpnad kombattantutbildning. Ingående personal kan frivilligt efter eget åtagande genomföra värnplikt (motsvarande) eller GU-F. Detta förutsätter att MR/P 18 har resurser för detta i sin utbildnings-/övningsplan.

Vid order om förmågehöjning eller intagande av hemvärnsberedskap ska musikkårer kunna utbildas och beväpnas i syfte att kunna försvara sig själva och bidra till uthållighet.

1.2.5 Fristående hemvärnsförband

C MR har handlingsfrihet med samtliga direkt underställda förband. Nedanstående förband kommer understödja eller underställas hemvärnsbataljon, men kan även verka direkt under C MR i större utsträckning än ovanstående förband utifrån C MR krigsplanläggning.

¹¹ Juridik kring detta är under översyn.

Militärregional ledningspluton

Ledningsplutonen är betjäningsförband för militärregionstab.

Ledningsplutonen har förmåga att betjäna en (1) stabsplats.

Hemvärnsunderrättelsekompani

Ett underrättelsekompani ska kunna:

- Ytövervaka ett område i småbruten terräng alternativt med tillförda transportresurser kunna ytövervaka ett kust- och skärgårdsområde eller väglöst terrängområde.
- Ytövervaka urban miljö genom patrullering och fasta observationsplatser.
- Detalspaning och rörlig spaning.
- Bevaka tre plutonsobjekt/knutpunkter alternativt ett kompaniobjekt/knytpunkt.
- Med flyggrupp genomföra transport av personal, materiel och meddelanden.

Kompaniet består av tre underrättelseplutoner samt en flygtropp. Hemvärnsunderrättelsekompaniet ska kunna verka i hela landet och är särskilt organiserat, rekryterat, utbildat, utrustat och anpassat för spaning och informationsinhämtning. Kompaniet är vid hemvärnsberedskap normalt underställt C MR.

Hemvärns-CBRN-pluton

Hemvärns-CBRN-pluton ska kunna inhämta och bearbeta CBRN och TIM-information i syfte att etablera en aktuell CBRN-lägesbild. Plutonen ska kunna begränsa effekten av CBRN- och TIM-händelser genom sanering av kontaminerad materiel och/eller personal.

Hemvärnsgranatkastarpluton

Hemvärnsgranatkastarpluton ska kunna understödja med indirekt eld vid större skyddsobjekt och kunna planera indirekt eld för annan stridsuppgift inom hemvärnsbataljonens krigsplanläggning.

Hemvärnspionjärpluton

Hemvärnspionjärpluton ska kunna utföra fördröjande fältarbeten som spärrning, blockering och minering samt fältarbeten för rörlighet. Plutonen ska kunna genomföra minspaning och minvarningsåtgärder mot avståndslagda minor. Plutonen kan efter förberedelser utföra fältarbete för överlevnad genom befästningsarbeten.

Hemvärnstrafikpluton

Hemvärnstrafikpluton ska kunna upprätta trafikregleringsplats med stabs-/ledningsplats samt sambands- och upplysningsplats. Plutonen ska kunna utföra fast och rörlig trafikreglering, lotsning och vägrekognosering. Plutonen ska kunna genomföra trafikövervakning och trafiksäkerhetsarbete. Plutonen ska kunna genomföra minspaning och minvarningsåtgärder.

2 BEREDSKAP

Detta kapitel syftar till att ge en övergripande förståelse för Försvarsmaktens beredskapskoncept, förklara användningen av hemvärnsberedskap och hemvärnsförbandens beredskapskrav.

2.1 Inledning

Försvarsmakten behöver säkra tillgång till personal under grundberedskap och höjd beredskap. Det finns ca 200 författningar som styr totalförsvaret och därigenom hur kriser och höjd beredskap ska hanteras av myndigheter. Dessa brukar med ett samlingsnamn kallas den administrativa beredskapen.¹² Därtill är det i grundlagen redan förberett för hur regeringens ansvar och mandat i krig regleras, se ex. kap. 15 i Regeringsformen.

2.2 Höjd beredskap

Försvarsmakten utgår från tre strategiska typsituationer: normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Dock finns det utifrån ett juridiskt perspektiv två beredskapsnivåer: skärpt beredskap och högsta beredskap vilka båda faller under samlingsnamnet höjd beredskap. *Grundberedskap* är inte ett juridiskt beredskapsläge i sig, dock används det ibland inom Försvarsmakten för att beskriva när höjd beredskap inte råder. Beslut om höjd beredskap tas av regeringen.¹³ I lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap fastställs att om Sverige är i krig råder högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Är Sverige i krigsfara, eller det är krig i närområdet, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap.

För att regeringen och/eller Försvarsmakten ska få mer befogenheter/resurser behöver regeringen ha beslutat om höjd beredskap, detta för att exempelvis kalla in totalförsvarets pliktiga till beredskapsstjänstgöring, påbörja mobilisering, aktivera förfogandelagar, etc. Mer konkret innebär alltså höjd beredskap att regeringen kan förfoga över en stor verktygslåda för att hantera en kris eller väpnad konflikt där författningarnas olika delar kan implementeras helt eller delvis.

Ett ytterligare steg (men inte en beredskapsnivå i sig) är s.k. beredskapslarm. Förenklat aktiverar detta steg omgående: högsta beredskap, hela krigsorganisationen inom totalförsvaret samt att flertalet lagar inom den administrativa beredskapen träder i kraft.¹⁴

2.3 Hemvärnsberedskap

Hemvärnsberedskap är fastställt i Hemvärnsförordningen (1997:146). Hemvärnsberedskap kan beslutas av regeringen. Om Försvarsmakten (ÖB) har gjort framställan till regeringen om hemvärnsberedskap, gäller hemvärnsberedskap till dess att regeringen har fattat beslut i frågan. Hemvärnsförordningen med hemvärnsberedskap möjliggör därmed att regeringen och ÖB kan nyttja de 40 hemvärnsbataljonerna redan innan beslut om höjd beredskap har fattats. Hemvärnsförbanden utgör därför ett militärt och säkerhetspolitiskt verktyg som ökar tröskeleffekten och effektivt bidrar till försvaret av Sverige.

¹² För sammanställning se ex. Totalförsvarets författningshandbok 22/23, *Försvarsdepartementet* 2022.

¹³ Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

¹⁴ 9–14 §§ Ibid.

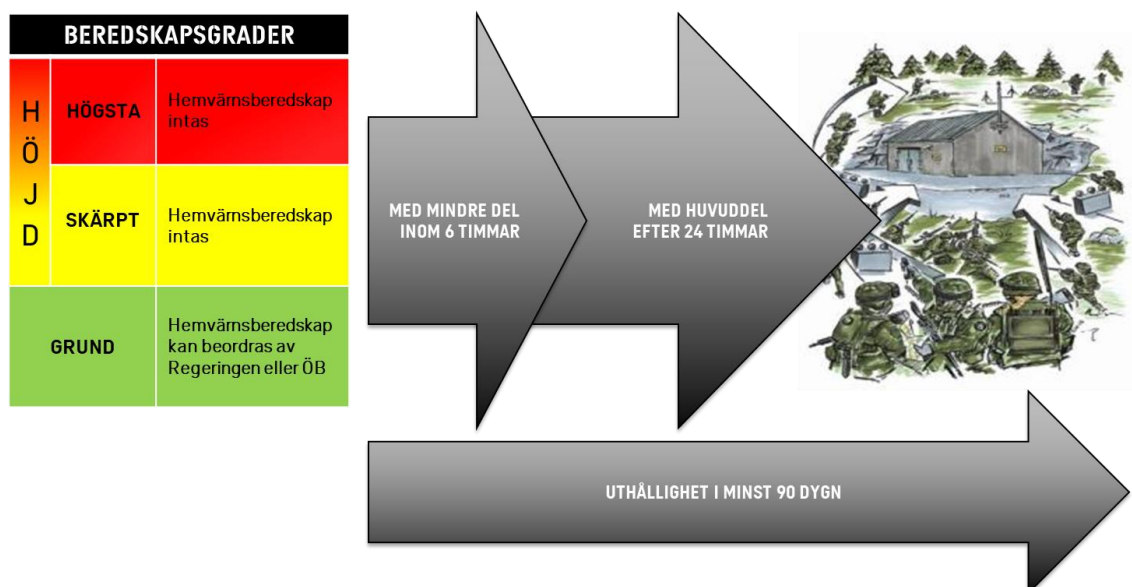
DIREKTIV

Med nuvarande utformning av författningar är hemvärnssoldaten tjänstgöringsskyldig vid hemvärnsberedskap och tjänstgöringspliktig vid höjd beredskap och efter beslut om allmän tjänsteplikt.¹⁵

”Vid höjd beredskap eller annars efter särskilt beslut av regeringen skall hemvärdet inta hemvärnsberedskap. Om Försvarsmakten hos regeringen har gjort framställning om hemvärnsberedskap och landets försvar eller säkerhet kräver att hemvärdet tas i anspråk omedelbart, får Försvarsmakten besluta om hemvärnsberedskap intill dess att regeringen meddelat beslut i frågan.”

7 § Hemvärnsförordning (1997:146)

C OPL kan efter beslut om hemvärnsberedskap reglera omfattningen av hemvärnsförbandens tjänstgöring.¹⁶ Detta innebär en möjlighet att hemförlova förband, eller delar av förband, och kan ske partiellt (alltså i viss del av landet, eller med viss förbandstyp), beroende på läget.

Figur 2:1 Beredskapssystemet med Hemvärnsberedskap /Försvarsmakten

2.3.1 Hemvärnsförbandens beredskap i normalläge

Under grundberedskap i normalläge återfinns styrningar för förbandens verksamhet i Försvarsmaktens Grundoperationsplan (GROP) och Stående order för nationella insatser (FM SOFO NAT). Dessa omsätts av C MR och C P 18 för hemvärnsförbanden samt med stöd av berörd garnisonschef.

Under grundberedskap i normalläge har hemvärnsförbanden normalt inte några uppgifter utöver förmågan att kunna inta hemvärnsberedskap enligt gällande beredskapskrav, samt genomföra avtalad övnings- och utbildningsverksamhet. Redan i normalläge kan överbefälhavaren hos regeringen hemställa om att använda hemvärnsberedskap.¹⁷

¹⁵ Se 5 § hemvärnsförordning (1997:146), tjänstgöringsavtalet, samt 6 kap. lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

¹⁶ 19 § FFS 2010:2.

¹⁷ DGO 20, s. 63.

2.3.2 Hemvärnsförbandens beredskap vid säkerhetspolitisk kris

När grundberedskap råder vid säkerhetspolitisk kris återfinns styrningar för förbandens verksamhet i Försvarens Grundoperationsplan (GROP) och Stående order för nationella insatser (SOFO NAT). Dessa omsätts av C MR och C P 18 för hemvärnsförbanden med stöd av berörd garnisonschef. Vid säkerhetspolitisk kris kommer troligen även kompletterande styrningar från C OPL ges ut.

Under grundberedskap vid säkerhetspolitisk kris har regeringen och Försvarensmakten möjlighet att nyttja hemvärnsberedskap för att möta eventuella beredskapsbehov eller hot mot Sveriges säkerhet.

2.3.3 Hemvärnsförbanden under höjd beredskap

När beredskapen höjs till skärpt beredskap ska Försvarensmakten krigsorganiseras i den omfattning som regeringen bestämmer.¹⁸ Denna beredskapsnivå innebär att hemvärnsförbanden enligt Hemvärnsförordningen intar hemvärnsberedskap, om så redan inte har skett.

När beredskapen höjs till högsta beredskap ska hela totalförsvaret krigsorganiseras. Denna beredskapsnivå innebär att hemvärnsförbanden enligt Hemvärnsförordningen intar hemvärnsberedskap, om så inte redan skett vid tidigare beredskapshöjning (ex. skärpt beredskap). Vid högsta beredskap sker mobilisering av hela Försvarensmakten.

Höjd beredskap ska tillkännages genom ljudradion och televisionen. Regeringen kan också besluta om att tillkänna högsta beredskap genom beredskapslarm. Beredskapslarm ges på anläggningar för utomhusalarmering (VMA).

2.4 Hemvärnsförbandens beredskapskrav

Hemvärnsförbanden är utformade för att kunna verka i hela konfliktskalan, dvs. före, under och efter ett väpnat angrepp. Hemvärnsförbanden ska vara bemannade, utrustade och ha förövade planer för sina förstahandsuppgifter. Personalen är krigsplacerad och förbandens materiel/utrustning ska vara tilldelad och förvarad så att beredskapskraven upprätthålls. Hemvärnssoldaternas personliga utrustning (PU) är i bruk. Det innebär att PU är uttagen och förvaras hos soldaten i dennes bostad.

Försvarensberedningen har angivit att beredskapskravet på hemvärnsförbanden är att vara direkt gripbara.¹⁹ Regeringen anger att Hemvärdet ska kunna lösa krigsuppgifter med huvuddelen av förbanden inom ett dygn samt med mindre delar inom några timmar.²⁰

Ovan politiska inriktning är omsatt i ”Direktiv för hemvärdets beredskap” vilket fastställer hemvärnsförbandens operationsberedskap (OPB) till 24H (OPB24H).²¹ I dagligt tal benämns operationsberedskapen för hemvärnsförbanden vanligtvis som 6-24-90. Begreppet 6-24-90 används för att förklara att hemvärnsförbanden påbörjar lösandet av uppgift inom sex timmar, samt med huvuddelen av förbandet inom 24 timmar. Slutligen ska detta kunna genomföras i 90 dagar enligt den stridsfrekvenslinjal som anges i RVT.

Då hemvärnsberedskap råder är ett hemvärnsförband att betrakta som insatt.²²

¹⁸11 § Förordning (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap & 2 a § Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarensmakten uppgifter.

¹⁹ Departementsserien 2019:8, *Värnkraft – inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025*.

²⁰ Regeringen, *Inriktning för Försvarensmakten 2021–2025*, 2020-12-17.

²¹ FM2019-11804:1 Direktiv för hemvärdets beredskap, 2018-06-05 (H).

²² FM2016-26466:1 Försvarensmakten beredskapskoncept, 2016-12-22.

OBSERVERA!

Vid meddelande om hemvärnsberedskap samlas hemvärnsförbanden i enlighet med åtgärdsplan vid hemvärnsberedskap och påbörjar lösande av förstahandsuppgift.

Hemvärnsförbanden har inte mobiliseringsplaner, utan åtgärdsplan vid hemvärnsberedskap. Åtgärdsplan vid hemvärnsberedskap ska vara utarbetade och förövade så att operationsberedskapen kan upprätthållas (för vidare läsning och definitioner se Reglemente Mobilisering 2018, Bilaga 9).

I den militära typsituationen normalläge ska förbandet övas och tränas för att upprätthålla rätt krav på tillgänglighet och beredskap för att möjliggöra intagande av hemvärnsberedskap. Antal övningsdygn styrs av typförband och befattning, vilket ska framgå i avtalet med hemvärnssoldaten. I avtalet och hemvärnsförordningen framgår det att hemvärnssoldaten är skyldig att tjänstgöra under hemvärnsberedskap.

3 HEMVÄRNETS UTBILDNINGSSYSTEM

Kapitlet beskriver de olika delar som utgör utbildningssystemet för hemvärnsförbanden.

3.1 Inledning

Krav på krigsförbanden beskrivs i Försvarmaktens strategiska plan (FMSP) och Försvarmaktens Genomförandeplan (GP) i form av ramvillkor för typförband (RVT) och krigsförbandsvis mål avseende krigsduglighet (KDU).

RVT och ansatta KDU är grunden för målstyrning i hemvärnsförbandens utbildningssystem. Inriktning och korrigerande av utbildningsverksamheten sker utifrån identifierade behov i krigsförbandsvärdering (KFV). C MR/P 18 har det odelade ansvaret för planläggning, genomförande och uppföljning.

Hemvärnsförbanden är i praktiken att betrakta som befintliga stående förband och därför kan inte förbandsomsättning ske genom grundutbildning av hela förband eller förbandsenheter. Förbanden och dess personal vidmakthålls genom övning, träning, materielunderhåll och materielomsättning. Detta planeras och genomförs utgående från förbandens och personalens utbildnings- och utvecklingsbehov i enlighet med de principer som gäller för Försvarmaktens krigsförband. Planeringen utgår från förbandens krigsförbandsvärdering vilken omsätts i förbands- och funktionsutvecklingsplan (FFUP) (tidigare benämnd förbandsutvecklingsplan, FUP).

Eftersom hemvärnsförbanden inte grundutbildas och omsätts som mobiliserande krigsförband med värnpliktiga behöver det särskilt beaktas hur personalomsättning påverkar behovet av övning och träning i befattning (personlig färdighet). Den tidigare nyttjade modellen med tvåårscykler omfattande ett s.k. *befattningsår* och ett *förbandsår* omhändertog behovet av befattningsutbildning, men försvårade samordningen med övrig övningsverksamhet.

Hemvärnets utbildningssystem består därför av *förbandsutbildning* och *befattningsutbildning*. Dessa planeras och genomförs på lämpligt sätt, kombinerat, integrerat eller separerat inom ram för FFUP och övningsplan.

Utbildningssystemet innehåller följande övnings- och utbildningstyper:

Förbandsutbildning

- Krigsförbandsövning (KFÖ) genomförs bataljons- eller kompanivis, bataljonsstab, ledningspluton och funktionspluton.
- Särskild övning förband (SÖF), genomförs i regel i kompani eller plutons ram.
- Särskild övning befäl (SÖB).

Befattningsutbildning/funktionsutbildning/enskild utbildning

- Intro
- GU-F
- Befattningsutbildning
- Kompletterande utbildning (KU)
- Chefsutbildning

I utbildningssystemet förekommer centrala ledningsträningsövningar (LTÖ) och regionala ledningsövningar (LÖ) för bataljonsstaber samordnade med militärregionstabernas övningar.

Chefer från kompani- till bataljonsnivån utbildas på HvSS. I syfte att kvalitetssäkra utbildningar kan utbildningar ner till gruppchefs-nivån genomföras av eller på HvSS. Chefer på gruppchefs- och plutonsnivå utbildas främst regionalt vid respektive MR/P 18.

För närvarande pågår en generell översyn av hemvärnets utbildningssystem vilket kan komma att göra nedanstående information inaktuell.

3.2 Hemvärnets förbandsutbildning

Grundförutsättning för förbandsutbildning med hemvärnsförband är den avtalstid som är överenskommen med den frivilliga personalen. Övningstid förläggs företrädesvis över helger för att minimera frånvaron från ordinarie arbete för hemvärnssoldaterna.

Hemvärnsförbanden ska erbjudas väl förberedd och relevant övningsverksamhet. Tidpunkter för förbandens övningar ska vara kända i mycket god tid och förankrade i Hemvärnets medinflytandesystem. För att ge hemvärnssoldaterna bästa möjliga till deltagande bör informationsdelgivning ske 8 månader innan. Detta för att möjliggöra familjesocial planering och planering gentemot civila arbetsgivare syftande till att ge gynnsamma förutsättningar och minimera konkurrenssituationer.

Lokala och regionala förutsättningar avseende operativa och taktiska uppgifter till hemvärnsförbanden avgör vilken prioritering av utbildning som görs och hur förbandsmål balanseras mot RVT, samt om förbanden behöver ha en cykel med särskilt avdelad tid för befattningsträning. I vissa fall kan det krävas att förbanden genomför två på varandra följande år med fokus på befattningsträning för att därefter övergå mot förbandsutbildning. Utbildningen kan anpassas till specifika krav som aktuell krigsuppgift.

Förbandsutbildningen har målet att:

- Öva krigsförband inom ramen för huvuduppgifter i enlighet med RVT.

Förbandsutbildningen syftar även till att:

- Möta beredskapskravet: ”Huvuddelen av förbanden ska kunna påbörja lösandet av uppgift inom ett dygn och mindre delar inom sex timmar”.
- Skapa attraktion för rekrytering av frivilliga till hemvärnsförbanden och övriga förband.
- Öka förbands- och avtalsuppfyllnad.
- Skapa väl fungerande krigsförband.
- Utveckla ledningsförmåga.
- Öva chefer i befattning och utveckla kompetens.
- Utveckla samträning.

Chefer övas i egen befattning.

Inom ramen för MR/P 18 verksamhetsplanering ska det tidigt dialogiseras och planeras resurser för övningar t.ex. övnings- och skjutfält, utbildningsanordningar och utbildningsmateriel, instruktörsförstärkningar samt övrigt stöd från berörda garnisoner.

I planeringen av övningsverksamheten ska särskilt beaktas och planeras hur olika befattningskategoriers avtalstid används.

3.2.1 Krigsförbandsövning

Med förberedelser enligt SÖB genomförs normalt KFÖ under sju dygn med olika inryckningsdagar (dvs. längd) beroende på befattning.

FFUP styr ambition och mål. Utbildning planeras med hänsyn till införande av ny materiel/utrustning, omorganisation eller förändrade krigsuppgifter.

Under KFÖ genomförs del av arbetet med krigsförbandsvärdering (KFV). Övnings- och förbandsverksamhet utvärderas om möjligt med stöd av system MARTA .

Personalutvecklingsplaner uppdateras varvid nivåhöjande och kompetenshöjande utbildningsbehov förtecknas och planeras. I anslutning till inryckning uppdateras personaluppgifter och närmast anhörig. Finns vakanser under KFÖ kan befattningen besättas av personal i förbandets reserv, från annan bataljon med likvärdig befattning eller personal med tjänstgöringsavtal som extra hemvärnssoldat.

Personal som är förhindrad att delta i KFÖ kan:

- Genomföra KFÖ med annan bataljon i likvärdig befattning.
- Undantagsvis och efter medgivande från krigsförbandchefen och beslut av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, kan personal genomföra annan utbildning av relevant omfattning riktad mot befattning och uppgift.

KFÖ med förbandsövningskaraktär

Verksamheten bedrivs sammanhängande under fyra dygn av ”förbandsövningskaraktär” med avbrott för formella utbildningsmoment. Målsättningen är att öva stridsuppgifter i förband (löst och skarpt) med prioritet till grupp och pluton samt insatskompani. Förstegsutbildning med chefer genomförs intill att verksamheten övergår i ”förbandsövning” med scenarioanpassad övning och stridsövningsmoment.

Inryckning startar enligt fastställd stabsarbetsplan och stående stabsorder. Verksamheten administreras och leds via ordinarie stabsorganisation med avbrott för eventuella formella utbildningsmoment. Staberna arbetar enligt det scenario som utarbetats inför, alternativt under, SÖB utformade i BatO/KompO.

Chefernas förstegsutbildning omfattar främst muntlig stridsövning, stabstjänstövning parallellt med övrig formell utbildning.

Övningsverksamhet kan, då så medges, kopplas mot krigsuppgifter. Detta kan med hänsyn till geografiska avstånd bli alltför tids- och transportkrävande och ”typobjektsmodellen” blir därmed mer rationell och kostnadseffektiv. Ledning utövas enligt stående order.

C MR/C MR-grupp uppgifter är bland annat att:

- Stödja förbandens inryckning och utryckning avseende personaladministration, utrustning och personlig materiel.
- Förse förbanden med beställd övnings- och utbildningsmateriel.
- Leda skjutövning, skarp stridsövning, trupputbildning på ny materiel/utrustning med mera.
- Ansvara för verksamhetssäkerhet.
- Säkerställa förbandens övningsverksamhet över tiden.
- Säkerställa insatskompaniers behov av mer kvalificerad övningsverksamhet.
- Vidmakthålla och utveckla grundscenario (krigsuppgift) i syfte att öva stabsarbete och förbandsledning i kombination med planerade övningsmoment.

DIREKTIV

För att säkerställa att KFÖ genomförs rationellt, effektivt och upplevs meningsfull krävs avdelade förbandsinstruktörer inklusive verksamhetssäkerhetsansvarig. Eventuella inställda övningar, ska kunna ersättas med alternativ relevant verksamhet (reservplan). Instruktörer tas i första hand från stödjande OrgE. Spelpersonal och figuranter m.m. tas i första hand ur icke övad bataljon.

Förbandens förmåga i förhållande till RVT utvärderas om möjligt med stöd av systemet MARTA.

KFÖ med befattningskaraktär

Verksamheten genomförs som formell befattningsutbildning med tillämpade funktions- och tjänstegrensmoment under förbandsövningskaraktär. Verksamheten sammanhålls i form av funktionsövning i bataljons ram.

En KFÖ med befattningskaraktär ska kraftsamlas till den enskilde soldatens förmåga och förbandets funktioner och tjänstegrenar. KFÖ med befattningskaraktärs övergripande syfte är att så långt det är möjligt uppnå lämplig utbildningsståndpunkt och förmåga i funktioner. Utbildningsmål ska tillgodose krav enligt förbands- och funktionsutvecklingsplan (krigsuppgift och mål enligt RVT).

KFÖ med befattningskaraktär omfattar även åtgärder för att säkerställa bemanning, kompetenser, certifieringar, utrustning och materiel m.m. Det är lämpligt att kraftsamla förrådsmateriel och utrustningsåtgärder mot förband som genomför KFÖ med befattningskaraktär.

I likhet med KFÖ av förbandskaraktär tillämpas även ledningsprincip och grundscenario.

Specifika utbildningsbehov kan finnas vid speciell krigsuppgift eller skyddsobjekt. Dessa utbildningsbehov kan vara:

- Sambandsbehov som kräver specifika åtgärder.
- Ledning och samverkansbehov.
- Särskilda bestämmelser för skyddsobjekt (flygbas, kraftverk, civil ledning).
- Förmåga att som soldat/förband hantera problemområden kopplade till befintliga ”hot och riskanalyser” (t.ex. CBRN, samhällsfarlig verksamhet och utrymning).
- Integrering med skyddsobjekts/anläggnings befintliga bevaknings-/övervaknings-/säkerhetssystem.

Principer för inryckning, administration, personalredovisning med mera sker enligt rutiner vid KFÖ av förbandskaraktär.

Ledningsträning

Bataljonsstabens funktionsövning, under KFÖ med befattningskaraktär, genomförs vid LTÖ. Inriktning är att bataljonsstaberna ska genomföra LTÖ Geltic Bear under respektive MR taktiska ledning. Övningen leds av HvSS i nära samverkan med berörd MR, och med stöd av LedSS samt övriga skolor i FM. Övningen kan genomföras lokalt vid ordinarie eller tillfällig stabsplats, eller centralt vid exempelvis LedR/LedSS.

Scenariot för LTÖ anpassas till stabens utbildningsnivå och i möjligaste mån mot bataljonernas krigsuppgifter.

3.2.2 Särskild övning förband

SÖF av befattnings- eller förbandskaraktär

SÖF syftar till att ge hemvärnsinsatskompanier och hemvärnsunderrättelsekompanier ytterligare övning anpassad till förbandsmålsättningar enligt TRV/RVT. Bataljonstabspersonal med avtal om 15 dygn vidareutvecklar stabsarbetsmetodik och ledningsförmåga med hänsyn till erfarenheter efter genomförd KFÖ eller LTÖ. Bataljonstabspersonalen kan vid behov förstärkas med personal från

DIREKTIV

annan bataljonsstab alternativt med personal ur egen stab. SÖF omfattar fyra dygns övning under förbandsövningskaraktär. Inryckning till SÖF sker exempelvis torsdag morgon och utryckning söndag eftermiddag. Principiellt krävs liknande stöd och förberedelser som inför genomförandet av KFÖ.

SÖF av befattningskaraktär, jämfört med förbands-SÖF, skiljer sig främst avseende graden av tillämpning i övningsmomenten. Övningsverksamheten bedrivs inom ramen för utbildningscykelns scenario.

Funktionsenheter (trafik, TOLO, flyg, CBRN, grk, pionjär) genomför i huvudsak samlade funktions-SÖF i respektive funktionsansvarig MR/P 18 regi.

Målsättningen är att hemvärnsinsatskompanierna och hemvärnsunderrättelsekompaniernas övningar genomförs inom ett större geografiskt område och innehåller högre övningsteknisk komplexitet. Övningarna genomförs till del i miljöer med ökade samverkansbehov civilt och militärt. Chefer ska övas i miljöer som bidrar till utveckling och förbättring. Tjänstegenarna ges tillämpad och flexibel övningsverksamhet.

Förbanden övas under olika beredskapsförhållanden varvid bataljonsstaben (kader) övas i bedömandearbete, samverkan och ledning. Förbandsutbildning med skarp ammunition (FUSA), bör om möjligt genomföras.

C MR/P 18 och C MR-grupp uppgifter överensstämmer i stort med uppgifter inom ramen för KFÖ. Behovet av instruktörer (bl.a. kvalificerade förbandsinstruktörer, trupputbildningsinstruktörer och skjutinstruktörer) är större än vid ordinarie hemvärnskompani. Förbandens förmåga i förhållande till RVT utvärderas om möjligt med stöd av systemet MARTA.

Finns vakanser under SÖF kan befattningen besättas av personal i förbandets reserv, från annan bataljon med likvärdig befattning eller personal med tjänstgöringsavtal som extra hemvärnssoldat.

Personal som är förhindrad att delta i SÖF kan:

- Genomföra SÖF med annan bataljon i likvärdig befattning.
- Undantagsvis och efter medgivande från krigsförbandchefen och beslut av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, kan personal genomföra annan utbildning av relevant omfattning riktad mot befattning och uppgift.

3.2.3 Särskild övning befäl

SÖB syftar till att med befälslag analysera och planera krigsförbandets utveckling eller att öva befälslaget mot aktuella krigsuppgifter. C MR krigsplanläggning är grunden för detta och funktionskompetens från de regionala staberna förutsätts delta och stödja.

När SÖB fokus är krigsuppgifter genomförs även muntliga stridsövningar, förstegsutbildning och stabsarbetsmetodik som senare tillämpas under KFÖ/SÖF. Med detta som grund slutplaneras KFÖ och SÖF av övningsledning i samverkan med hemvärnsförbandens förbandschefer.

När SÖB är inriktad mot planering och analys av utbildningsbehov sker detta främst mot känd krigsplanering. Därutöver överses utbildningsbehov med anledning av tillförsel av ny materiel eller regelverk/anvisningar kopplade till hemvärnsverksamheten.

SÖB planeras och förbereds av personal från ansvarigt MR/P 18, normalt från en MR-grupp, som vid genomförandet stödjer med erforderlig kompetens och personal.

Hemvärnsbataljonens stabschef bör ges försteg så stabsarbetsplan föreligger vid inryckning till SÖB. SÖB leds av bataljonschef.

DIREKTIV

Ofta genomförs SÖB med inryckning på fredag eftermiddag/kväll och uttryckning söndag eftermiddag.

Särskild vikt läggs vid:

- Behov av instruktörer med rätt kompetens med hänsyn till olika funktioners behov.
- Behov av utbildningsmateriel/simulatorer.
- Behov av utbildningsanordningar/infrastruktur.
- Samordning med annat förband/MR-grupp för merutnyttjande av resurser.
- Analys av olika befattningars utbildningsståndpunkt och utbildningsbehov.

Spel/scenarier och övningsförutsättningar ska vara inriktade mot aktuell krigsplanläggning samt kommande års KFÖ, med förbandsinriktning, mot aktuell krigsuppgift.

MR och MR-gruppens stöd vid SÖB

MR (med stöd av MR-grupper) planering omfattar i första hand att säkra resurser till tid, plats och volym samt att leda och/eller stödja formella utbildningsmoment m.m. under SÖB och förbereda liknande stöd för KFÖ.

C MR/P 18, eller av denne utsedd chefs, uppgift under SÖB är att med förbandschef förbereda kommande KFÖ och SÖF, uppgifterna består av:

- Stödja chefers analys av utbildningsbehov t.ex. mål/krav (RVT), anvisningar/orderverk från militärregionstab, reglementen och andra styrande dokument.
- Stödja förbanden med kallelser och informationsdelgivning.
- Effektuera nödvändiga beställningar.
- Planera övningsorganisation, påbörja planering av instruktörsbehov.
- Genomföra egen kompletterande rekognosering/förberedelser för utbildning, övningsmoment, stridsutbildning och chefsträning.
- Genomföra rekognosering och administrativa förberedelser ”på plats”, under genomförandet och vid uttryckning (registrering av personal, utrustning, materieladministration, vapenkontroll, vapentransport, vapenförvaring, bevakning etc.).
- Stödja krigsförbandschefernas förberedelsearbete och rekognosering av moment som ska genomföras.
- Stödja bataljonsstabens eventuella samverkan med övriga aktörer (t.ex. militärregionstab, FMLOG, kommun, polis och räddningstjänst).
- Samverkan och samordning med andra förband som genomför SÖB under samma tidsperiod (merutnyttjande av förberedelser, personal, och utbildningsmateriel).
- Förberedelser inför krigsorganisationsvärdering.

Förbandschefers arbete prioriteras mot förberedelser av förbandsövningskedet vid KFÖ och SÖF. Bataljonschef, ställföreträdande (stf) bataljonschef, bataljonsförvaltare, stabschef, bataljonkvartermästare, förbereds mot målbilden att under SÖF kunna leda insatskompani/-er och i vissa fall underställda funktionsplutoner.

3.3 Befattningsutbildning, funktionsutbildning, enskild utbildning

3.3.1 Hemvärnets introduktionsutbildning

Alla hemvärnssoldater ska ha genomfört introduktionsutbildning. Utbildningen syftar främst till att ge den nyantagna hemvärnssoldaten kunskaper om exempelvis hemvärnsförbandens organisation, utrustning, medinflytande, folkrätt, förmåner, försäkringsskydd, vapentjänst på aktuellt eldhandvapen, sjukvårdstjänst samt skyddstjänst. Utbildningen genomförs lokalt eller regionalt.

3.3.2 Befattningsutbildning

För vissa befattningar i hemvärnsförbanden krävs en befattningsutbildning. Befattningsutbildning sker oftast utanför ordinarie utbildnings- och övningsverksamhet. Befattningsutbildningar utförs lokalt/regionalt, av HvSS och av FFO (se exempel i kap. 10.4.5).

3.3.3 Kompletterande utbildning

Kompletterande utbildning (KU) genomförs som stöd till övrig avtalskopplad utbildning och kan ledas av Hemvärnets egna chefer/instruktörer. Utbildningen ska dock vara beslutad av C MR/P 18 eller av denne utsedd chef och ska vara kopplad till förbandets förbands- och funktionsutvecklingsplan. Verksamheten ska ingå i hemvärnsbataljonernas verksamhetsöversikt.

Förbandsutbildning

För förband finns möjlighet att delta i ytterligare utbildningstillfällen som inplaneras och kvalitetssäkras av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef. I genomsnitt avsätts, i produktionsplaneringen, tid och resurser för cirka fyra tillfällen per år. Tidig utbildningsplanering/samordning med chefer för hemvärnsförband är en viktig grundförutsättning för att säkerställa sådan verksamhet.

Funktionsutbildning

Kompletterande funktionsutbildning bör inplaneras och budgeteras vid upp till åtta tillfällen/år/funktion, för att vidmakthålla förbandet och/eller den enskildes funktionsförmågor. Exempel på funktionsutbildningar kan vara att öva sjukvårdskedjan, stab-/sambandstjänst, fordonstjänst, underhållstjänst, hundtjänst och underrättelsetjänst. Utbildningen planeras i samråd med bataljonsförvaltaren och bataljonens funktionsföreträdare.

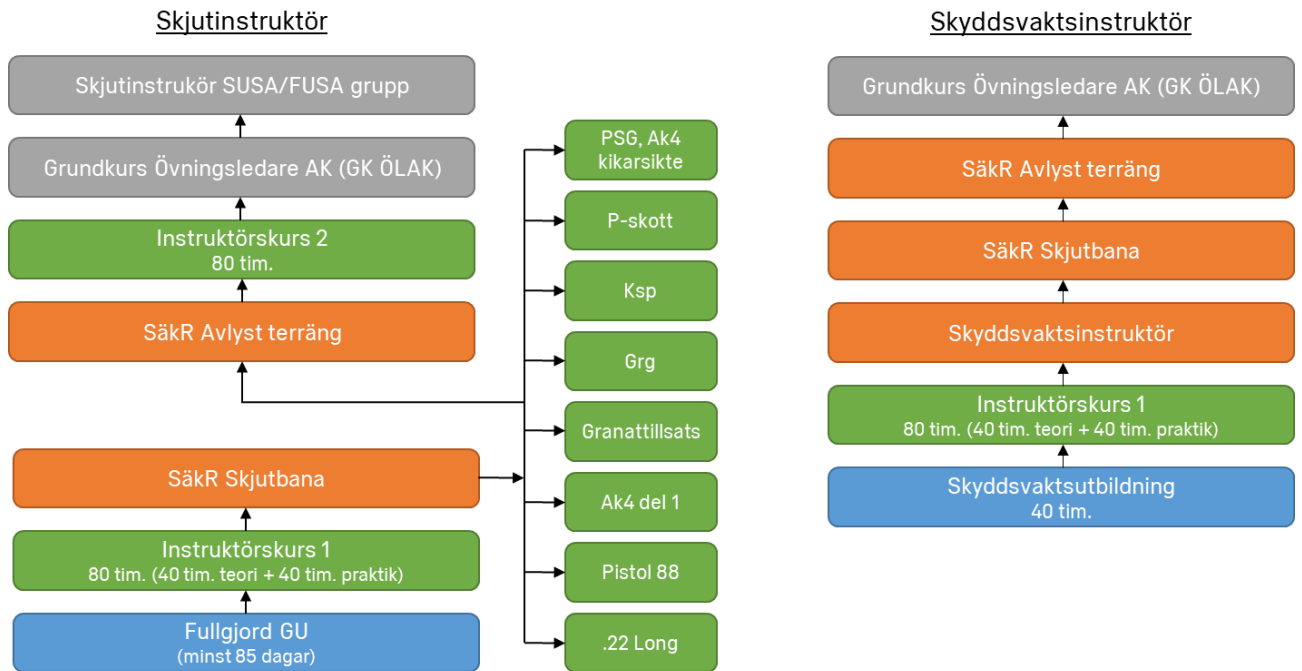
3.3.4 Vidmakthållande av specialistkompetens

Hemvärnssoldater som tjänstgör som specialister behöver stöd med att vidmakthålla och utveckla sin kompetens inom respektive område. Det bör alltid säkerställas att samtliga funktioner övas under exempelvis KFÖ/SÖF/SÖB. Vidare bör även C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, tillse att det finns KU-tillfällen för specialisterna. MR/P 18 kan med fördel hemställa till FFO om stöd i exempelvis övningsplanering och genomförande vid övningar för att säkerställa att samtliga förmågor inom hemvärnsförbanden vidmakthålls och utvecklas.

3.4 Utbildning av instruktörer

Utbildningsplaner för instruktörsutbildning utarbetas och kvalitetssäkras av HvSS i samråd med funktionsföreträdare inom Försvarmakten samt frivilliga försvarsorganisationer. Instruktör förordnas av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, för högst fem år. Hemvärnsbefäl bör vara utbildade instruktörer.

Instruktörsutbildning (skjutinstruktör, skyddsvaktsinstruktör, CBRN-instruktör, m.fl.) sker genom HvSS, C MR/P 18, av denne utsedd chef, eller FFO försorg. All instruktörsutbildning kvalitetssäkras av HvSS med stöd av Försvarmaktens funktionsansvariga.

Figur 3:1 Skiss över kursutbud för instruktörer i hemvärnets utbildningssystem /Försvarmakten

3.5 Skyddsvaktsutbildning

Skyddsvaktsutbildning är prioriterad då den ska ge hemvärnssoldaten förmåga att verka och agera som skyddsvakt vid militära och civila skyddsobjekt. Utbildningen ska genomföras enligt utbildningsplan utgiven av FM UndSäkC.

Målsättningen är att samtliga soldater med markstrid som huvuduppgift i hemvärnsförbanden ska ha ett giltigt förordnande som skyddsvakt. Strävan är att chefer är skyddsvaktsutbildade.

Skyddsvaktsutbildning/omförordnanden genomförs inom ramen för Hemvärnets utbildningssystem (KFÖ, SÖF, befattningsutbildning). Utbildningen kan genomföras som fristående kurs.

3.6 Digital läroplattform

Försvarmakten använder för närvarande det internetbaserade utbildningsverktyget *itslearning* som kompletterande läroplattform. Plattformen är tillgänglig för Hemvärnet och FFO som saknar tillgång till Försvarmaktens intranät (emilia). Tillgång till en internetuppkoppling blir därför ett krav, men utbildningssystemet är kompatibelt med PC, Mac, surfplattor och smartphones.

Internetbaserad utbildning innebär att individen kan utbilda sig när och var denne själv finner lämpligt. Exempel på öppna kurser är:

- Ak (konstruktion, funktion, handhavande)
- Kallt väder
- TOS1 grunder (första hjälpen)
- Grundkurs säkerhetstjänst
- GU-F
- Introduktion underrättelsetjänst
- Ksp (konstruktion, funktion, handhavande)
- Skyddsvakt
- Folkrätt

DIREKTIV

Vid sidan av central utbildning kan itslearning användas för tidsbundna kurser, t.ex. som komplement till kurser vid HvSS. Plattformen kan även användas som funktionsportal/forum där skrivelser och reglementen för specifika målgrupper kan publiceras.

Det är upp till enskild förbandschef, C MR/P 18, att döma av hur och om itslearning ska användas. FMLOPE ansvarar för den pedagogiska och tekniska utvecklingen/införandet av nätbaserat lärande inom Försvarsmakten samt support av läroplattformen.

Endast behörig personal har tillgång till portalen och personlig inloggning krävs.

3.7 Internationellt utbyte

3.7.1 Grunder

Hemvärnets utbyte med utlandet sker i huvudsak inom ramen för Rikshemvärnschefens samarbete med i första hand motsvarigheterna i Danmark, Norge, Estland, Lettland, Litauen och Finland.

Allt utbyte med utlandet sker först efter särskild framställan i linjen och beslutas av regeringen som ger eventuellt bemyndigande att genomföra verksamheten. Grundläggande dokument för planering och genomförande av internationellt utbyte fastställs på central nivå i Försvarsmakten.

Hemvärnetsförening är skild från Försvarsmakten och genomför utlandsbesök eller utbyte som civil organisation och besöken genomförs i civil klädsel.

3.7.2 Utrikes tjänsteresor

C MR/P 18 säkerställer att erforderliga blanketter fylls i och sänds in enligt fastställd rutin. Det är av stor vikt att handlingarna kommer in i tid och är rätt ifyllda. Information om handläggningstider med mera finns hos respektive MR/P 18. Ansökan sker genom applikationen utrikes tjänsteresa på emilia.

3.7.3 Övrigt

Av praktiska och säkerhetsmässiga skäl bör resandet i första hand ske i civil klädsel. Om tillstånd att bära uniform erhållits, får gränspassage ske i uniform.

4 VIDMAKTHÅLLANDE, UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING

Kapitlet syftar till att beskriva vidmakthållande, uppföljning och utveckling av hemvärnsförband och dess processer – främst för att säkerställa systemförståelse hos de frivilliga cheferna.

4.1 Inledning

C MR/P 18 har verksamhetsansvar för hemvärnsförbanden enligt FM ArbO. Hemvärnsförbandens status följs bl.a. upp genom Rikshemvärnschefens inspektioner, särskilda kontroller och årliga krigsförbandsvärderingar (KfV). Främst dokumenteras status avseende personal, materiel, infrastruktur och utbildning.

Förbandsutvecklingen styrs av målsättningar som finns beskrivna i aktuellt ramvillkor för typförbandet samt de anvisningar som Rikshemvärnschefen utger.

Förbandsvisa mål för respektive hemvärnsbataljon utarbetas av krigsförbandschef och C MR/P 18 i femåriga FFUP. Planen fastställs årligen av C MR/P 18.

Krigsförbandschef genomför årligen KfV med stöd av C MR/P 18 och Rikshemvärnsstaben. C MR/P 18 fastställer därefter KfV.

Vid de årliga dialogerna inom organisationsenheten konkretiseras skillnader mellan förbandens status och mål, med fördel utgående från FFUP. Åtgärder utarbetas och förtecknas som bland annat behov av personalrekrytering, materiel, infrastruktur, utbildning och övrigt. Underlaget sammanställs av C MR/P 18 och prioriteras för åtgärd. Åtgärderna dialogiseras därefter vid produktionsdialogerna med Rikshemvärnsstaben beträffande tilldelning av uppdrag och resurser.

C MR/P 18 utarbetar årligen förslag till utbildningsuppdrag för hemvärnsförband med respektive bataljonschef innan produktionsdialogerna genomförs med Rikshemvärnsstaben.

Hemvärnsförbanden bidrar till utvecklingen (ej krigsuppgifter eller därtill rörande faktorer) bl.a. via medinflytandeverksamheten.

C MR/P 18 tilldelar krigsförbanden krigsuppgifter enligt gällande försvarsplanering.

4.2 Centrala processer

Taktiska ramvillkor (TRV) fastställs på central nivå i Försvarsmakten och påverkar utvecklingen av hemvärnsförbanden. Rikshemvärnsstaben leder arbetet med Hemvärnsförbandens organisation avseende organisationsstruktur, personal, och materiel.

4.2.1 Personal

Fastställd organisation bemannas av personal i olika nivåer och befattningar.

Befattningsbeskrivningar och till befattningarna kopplade behov av kompetenser handläggs av Rikshemvärnsstaben. I syfte att skapa möjlighet för personalen att erhålla erforderliga kompetenser ska utbildningsverksamheten samordnas vid Försvarsmaktens skolor och kompetenscentra samt utbildning genom de frivilliga försvarsorganisationerna.

4.2.2 Materiel

Försvarsstaben samordnar materielprocessen och ger styrningar för genomförandet. Därutöver arbetar Försvarsstaben och Rikshemvärnsstaben med att ta fram förslag för nya materielsystem. Förslag till sådana kommer från studier, utredningar och HvSS utvecklingsavdelning, men även från

hemvärnsförbanden och medinflytandeprocessen. Nya materielsystem införs när beslut fattats och ekonomiska ramar tillförts.

Försvarsstaben samarbetar i materielprocessen med Försvarets materielverk (FMV). FMV stödjer Försvarmakten avseende vidmakthållande av hemvärnsförbandens materielförsörjning. Det innebär att materiel tillförs förbanden för uppläggning i hemvärnsförbandens förråd.

4.2.3 Infrastruktur

Rikshemvärnsstaben bereder det av C MR insända behovet av infrastruktur vid krigsförbanden. För hemvärnsförbandens verksamhet berör det främst förråd, väderskyddade fordonsuppställningsplatser, expeditjonslokaler, stabsplatser och lokala skjutbanor.

4.2.4 Krigsorganisationsvärdering

Krigsorganisationsvärdering (KROV) omfattar krigsförbandsvärdering (KFV), funktionsvärdering (FunkV), taktisk värdering (TaV), operativ värdering (OpV) och militärstrategisk värdering (MSV). Krigsförbandsvärderingarna utgör underlag för utdrag till övriga försvarsgrenar, stridskrafter och till övriga avdelningar inom Försvarsstaben.

Försvarmakten ska redovisa den samlade förmågan utifrån de mål för Försvarmaktens operativa förmåga som regeringen anger i Försvarmaktens operativa förmåga och inriktning för försvarsplanering 2021-2025. Dessa mål framgår även av Försvarmaktens strategiska inriktning (FMST).

Militärstrategisk värdering utgår från regeringens mål för operativ förmåga, i Försvarmakten även benämnda militärstrategiska ramvillkor (MSRV). Operativ värdering utgår från operativa ramvillkor (ORV). Taktisk värdering sker mot taktiska ramvillkor (TRV). Utöver detta genomförs funktionsvärdering inom ramen för insatsstabens styrningar som underlag för C OPL operativa värdering av funktioner.

I den samlade förmågan för vad som ska kunna lösas territoriellt är det synnerligen viktigt att bedöma förband och dess förmågor som har att lösa uppgifter inom ramen för C MR och C P 18 ansvar.

KROV ska genomföras enligt Handbok Krigsorganisationsvärdering (H KROV) 2018. Handboken ger stöd och vägledning för den personal i Försvarmakten som genomför krigsorganisationsvärdering på alla nivåer.

4.3 Regionala processer

4.3.1 Personal

Rekryteringen av personal till hemvärnsförbanden sker i allt väsentligt lokalt i C MR/P 18 regi med stöd av hemvärnsförbanden och de frivilliga försvarsorganisationerna. För att säkerställa rekryteringen krävs att åtgärderna koordineras och styrs på lokal nivå.

Exempel på aktiviteter är att rekryteringsråd organiseras och att rekryteringskoordinatorer och/eller yrkesinformatörer avdelas för att genomföra rekryteringsverksamheten.

Personalen i hemvärnsförbanden har behov av utveckling för att tillträda befattningar på högre nivå och för att erhålla kompetens för innehavd befattning. C MR/P 18 sammanhåller kompetensutveckling av personalen grundat på förbandsvisa personalplaner.

C MR/P 18 är ansvarig för personaladministration i PRIO samt ger HR-stöd till hemvärnsförbanden.

4.3.2 Materiel

C MR/P 18 beställer materiel till hemvärnsförbanden enligt utrustningslista för hemvärnets typförbandsklossar, t ex bevakningspluton, och med hänsyn till personaluppfyllnad. Lån ur hemvärnsförbandens tilldelade materiel till annan verksamhet eller annat krigsförband medges efter C MR/P 18 beslut, och efter kvittens. Vid utlåning av materiel ska hemvärnsförbandets operationsberedskap alltid beaktas. Vid återlämning av materiel ska särskild tillsyn vara genomförd.

4.3.3 Infrastruktur

C MR/P 18 förser hemvärnsförbanden med lämplig infrastruktur. hemvärnsförbanden har behov av:

- Förråd för uppläggning av förbandsmaterielen, både materiel i bruk och i förråd.
- Expeditionslokaler där den administrativa verksamheten för förbandet kan genomföras.
- Stabsplatser, som kan vara samma lokaler som expeditionslokalerna.
- Lokala skjutbanor, där så är möjligt för att kunna genomföra träning över året med personligt eldhandvapen.

Uppvärmda och torrluftade lokaler krävs för känslig materiel. Väderskyddade fordonsupställningsplatser med torrluftanordningar krävs för hemvärnsförbandens fordon.

4.3.4 Krigsförbandsvärdering

C MR/P 18 ansvarar för att KfV årligen genomförs vid egna krigsförband. Krigsförbandschef genomför KfV med stöd av C MR/P 18.

En av C MR/P 18 och krigsförbandschefens viktigaste åtgärder, efter KfV, är att omhänderta resultatet i förbandets FFUP. Åtgärderna omfattar bl.a. personal, materiel, infrastrukturåtgärder och utbildningsbehov.

4.4 Lokala processer

Hemvärnsförbandschef, främst bataljonschef samt bataljonsförvaltare, deltar i C MR/P 18 framtagande av FFUP, samt plan för vidmakthållande och uppföljning av hemvärnsförbanden. Detta sker främst genom att hemvärnsförbandschefen granskar utarbetade planer. C MR/P 18 behov av planläggning för hemvärnsförbanden hanteras främst under de stabsövningar (ex. SÖB, LÖ, LTÖ) som planeras och leds av C MR.

4.4.1 Personalplanering

Vid varje hemvärnsbataljon ska det finnas en aktuell personalutvecklingsplan som omfattar fem år och som ska revideras årligen. Syftet med planen är att säkerställa förbandets personaltillgång, personalens kompetensutveckling samt att ge underlag för en rationell och kostnadseffektiv utbildningsplanering. Personalutvecklingsplanen ska byggas underifrån och baseras på individens vilja och förbandets behov. Krigsförbandets chefer ansvarar för att ta fram plan för egen personal och rapportera till närmast högre nivå. Krigsförbandschefer som är ordförande i råd ansvarar för att Hemvärnets medinflytande hörs och får yttra sig om personalplanering.

C MR/P 18 nyttjar innehållet i personalutvecklingsplanen för produktionsplanering och rekryteringsplanering i samband med produktionsdialoger. Planen ska ha som generell utgångspunkt att individen har rätt formell utbildning och kompetens innan placering i befattning sker.

Hemvärnsbefäls ansvar:

- Chef för grupp planerar för underställda soldater.

DIREKTIV

- Chef för pluton planerar för underställda gruppchefer (samt stf) och plutonsledningen.
- Chef för kompani planerar för plutonchefer (samt stf), troppchefer (samt stf) och kompaniledningen.
- Stabschef (SC) bataljon planerar för bataljonsstaben.
- Chef för bataljon planerar för kompanichefer (samt stf), C fristående enhet (samt stf), SC.

Successionsplanering av chefer genomförs i samverkan mellan bataljonschef, bataljonsförvaltare och C MR/P 18 eller av denne utsedd chef efter hemvärnsbataljonsrådets hörande och yttrande. Innan ett hemvärnsbefäl förordnas ska yttrande inhämtas från berört råd inom hemvärdet (se även kap. 10 & 12).

Personalutvecklingsplanen nedan är ett rudimentärt exempel på utformning. Tabellen bör konstrueras i ett för bataljonen gemensamt format, vilket medger att data kan exporteras till ett gemensamt uppföljningsdokument.

Personalutvecklingsplan							
Namn	Befattning	År 2023	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	Utbildningsbehov /plan
A-son	C Skgrp	C Skgrp	C Skgrp	Stf C Plut	Stf C Plut	C Plut	2024 Plutch 1 2025 Plutch 2 2026 IK 1 2027 Plutch 3
B-son	Skyttesold	Stf C Skgrp	Stf C Skgrp	C Skgrp	C Skgrp	C Skgrp	2023 Grpch 1 2024 Grpch 2 2026 IK 1
C-son	Skyttesold	Skyttesold	Skyttesold	Skyttesold	Bvfö	Bvfö	2025 Bandvagn

Tabell 4:1 Exempel på personalutvecklingsplan /Försvarsmakten

4.4.2 Materiel

Förordnad chef kvitterar, nyttjar och vårdar materiel i bruk. Hemvärnsförbanden ansvarar för tillsyn och vård av materiel i bruk. I tillsynen ingår att hålla materielen funktionsduglig över tiden.

4.4.3 Infrastruktur

Hemvärnsbefäl anmäler uppåt i linjen behov eller brister gällande infrastruktur. Bataljonschef sammanställer och rapporterar behov av förändringar, reparationer, säkerhetsrisker m.m. till MR inför KfV.

4.4.4 Krigsförbandsvärdering

Krigsförbandsvärdering genomförs av bataljonschef med stöd av och i samverkan med C MR/P 18.

5 ARBETSMILJÖ OCH VERKSAMHETSSÄKERHET

Detta kapitel avser beskriva Försvarsmaktens arbetsmiljö- och verksamhetssäkerhetsarbete i stort. Kapitlet är inte reglerande utan detta sker i Försvarsmaktens övriga bestämmelser. För personal som tjänstgör inom stridskraften Hemvärnet innebär detta att erforderlig kompetens och utbildning måste finnas för att kunna uppfylla kraven om en säker arbetsmiljö.

5.1 Försvarsmaktens ansvar och skyldigheter enligt Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen (1997:1160) är grunden för svensk arbetsmiljölagstiftning, en skyddslagstiftning som gäller på alla våra arbetsplatser och som innefattar både fysisk samt organisatorisk och social arbetsmiljö.

Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret för att upprätthålla en säker arbetsmiljö.

Arbetsgivaren är skyldig att följa Arbetsmiljölagen (AML), tillse att ha erforderliga resurser för att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete, samt ansvara för att all personal får kunskap om förekommande regler. Arbetstagarna är å sin sida skyldiga att delta i det systematiska arbetsmiljöarbetet, följa reglerna, rapportera brister och på så vis kan en god arbetsmiljö upprätthållas.²³

AML är en så kallad ramlag som övergripande beskriver hur olycksfall och ohälsa ska förebyggas. En ramlag behöver kompletteras med detaljföreskrifter för att kunna tillämpas. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS) förtydligar regler och riktlinjer inom specifika arbetsmiljöområden.

Som komplement till detta har Försvarsmakten utvecklat ett internt regelverk, Reglemente Verksamhetssäkerhet - Gemensam (SäKR G 2020), med grundläggande bestämmelser som kompletteras med ett flertal verksamhetsinriktade delar.²⁴

Företrädaren för högsta ledningen i Försvarsmakten, Överbefälhavaren, har det yttersta ansvaret för arbetsmiljön och arbetsmiljöuppgifter fördelas via C FST till försvarsgrenschef och stridskraftchef till C OrgE.

Arbetstider är en del i arbetsmiljön och regleras i Arbetstidslagen (1982:673) (ATL). ATL medger att arbetsmarknadens parter sluter kollektivavtal som innebär avsteg och anpassning till verksamheten, ett sådant avtal finns för Försvarsmakten. Saknas det ett kollektivavtal eller annan reglering gäller de vilotider som lagen föreskriver.²⁵

Hemvärnet använder de inom Försvarsmakten fastställda reglementen, handböcker och andra styrningar som reglerar det systematiska arbetsmiljö- och verksamhetssäkerhetsarbetet.

Grundläggande bestämmelser framgår av:

- Handbok systematiskt arbetsmiljöarbete (H ARB) 2022
- Reglemente Verksamhetssäkerhet - Gemensam (SäKR G) 2020

²³ AML, 2 kap. 2a § & 3 kap. 4 §.

²⁴ SäKR G, 2 kap.

²⁵ ATL, 3 §.

5.1.1 Utdrag ur förord till H ARB

Försvarmaktens handbok för det systematiska arbetsmiljöarbetet (H ARB) 2022 behandlar arbetsmiljölagen, arbetsmiljöverkets föreskrift 2001:1 om systematiskt arbetsmiljöarbete, arbetsmiljöverkets föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) och interna bestämmelser för Försvarmaktens systematiska arbetsmiljöarbete. H ARB tar också upp riktlinjer för rehabilitering, krishantering, värdegrund, jämställdhet och jämlikhet samt stöd för samordning för att stärka och effektivisera arbetsmiljöarbetet för en säker verksamhet.

H ARB ska fungera som ett stöd för chefer, arbetsledare, gruppchefer och övningsledare med fördelade arbetsmiljöuppgifter i deras systematiska arbetsmiljöarbete. H ARB kompletteras med försvarmaktsgemensamma rutiner. Försvarmaktsgemensamma rutiner regleras i särskild ordning och ska vid behov kompletteras med lokala rutiner och instruktioner utifrån försvarsgrenens, stridskraftens eller organisationsenhetens behov i syfte att uppfylla gällande lagkrav.

H ARB ska vara ett stöd i arbetet med att skapa en säker och god arbetsmiljö och bidra till utökad systemförståelse för arbetsmiljöarbetet i Försvarmakten.

5.1.2 Utdrag ur förord Reglemente Verksamhetssäkerhet Gemensam

Reglemente verksamhetssäkerhet – gemensam (2022) (SäkR G), har sitt ursprung i det som tidigare benämndes SäkI och innehåller bestämmelser som är gemensamma för Försvarmakten. SäkR riktar sig till chefer för organisationsenheter, övningsledare, truppförande chefer samt övrig personal som deltar i Försvarmaktens verksamhet.

SäkR utgör bestämmelser för att verksamhet ska genomföras med en tolerabel risknivå för personalen och för att minimera skador på materiel, miljö och tredje man.

Med arbetstagare i Försvarmakten avses all personal, dvs. anställd personal, officersaspiranter, rekryter under utbildning och pliktpersonal i Försvarmakten samt Hemvärnets personal. Som arbetstagare räknas även personal ur de frivilliga försvarsorganisationerna då personalen deltar i verksamhet inom Försvarmakten eller deltar i frivillig utbildning för Försvarmaktens behov.

Vid sidan av AML finns även andra författningar som ska tillämpas på verksamheten i Försvarmakten, till exempel lagen om brandfarliga och explosiva varor, miljöbalken och lagen om transport av farligt gods samt ellagen. Som komplement till lagarna som beslutats av riksdagen ger regeringen ut kompletterande förordningar, ex. Arbetsmiljöförordning (1977:1166). Till nämnda lagar och förordningar ger bland annat Arbetsmiljöverket, Elsäkerhetsverket, Kemikalieinspektionen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ut detaljföreskrifter. Som komplement bl.a. till angivna författningar ger Försvarmakten ut egna säkerhetsbestämmelser. Inom verksamhetsområdet utbildning, övningar och insats ges bl.a. SäkR-serien ut för att tillgodose att verksamheten bedrivs på ett säkert sätt. SäkR-serien ges ut med arbetsmiljölagen som grund.

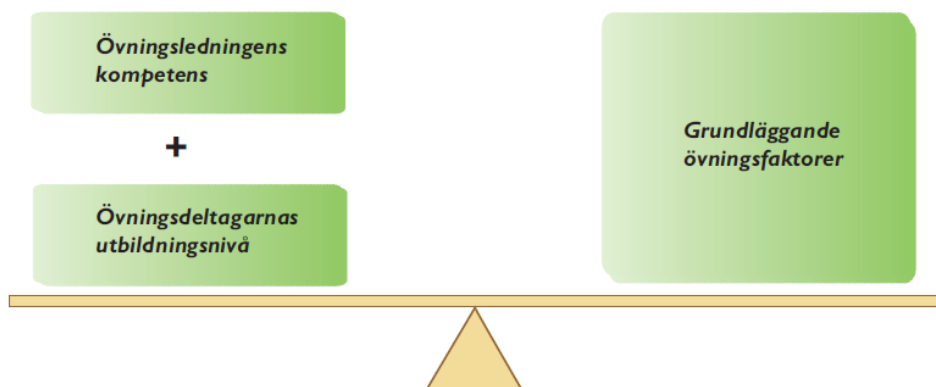
Författningarna som Försvarmaktens personal har att följa för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö är således flera. Vilka författningar som ska tillämpas beror på vilken verksamhet som genomförs.

5.2 Riskhantering i Hemvärnets utbildningssystem

Riskhantering är en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och ska utgöra en naturlig del i verksamheten. En övningsledare ska vid utbildning eller övning kontinuerligt analysera verksamheten och vidta nödvändiga säkerhetsåtgärder.

Balans i verksamhetssäkerheten måste föreligga vid genomförande av verksamhet. Skissen nedan beskriver vikten av att det råder balans mellan övningsledarens kompetens, övningsdeltagarnas

utbildningsnivå och grundläggande övningsfaktorer. Är det balans upprätthålls hög säkerhet och utbildningseffekten blir hög.

Figur 5:1 Förutsättningar för att uppnå balans i verksamhetssäkerheten, Säkr G 2020 /Försvarmakten

Om det är obalans, till exempel avseende låg utbildnings- eller färdighetsnivå måste övningsledaren anpassa övningen för att återfå balans enligt modellen.

5.2.1 Gravid eller ammande personal

Utöver att gravida och ammande hemvärnssoldater skyddas av samma skyddsregler som övriga arbetstagare i Försvarmakten skyddas de också av reglerna i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare, AFS 2007:5. I dessa föreskrifter finns bl.a. regler om förbjudna arbetsuppgifter som gravida eller ammande arbetstagare inte får tillåtas att utföra.

Regler för gravida eller ammande hemvärnssoldater är det samma som gäller för övriga arbetstagare i Försvarmakten, se kap. 26 Säkr G 2020.

5.3 Arbetsmiljö- och verksamhetssäkerhetsansvar för frivilliga försvarsorganisationer

Avseende de som genomgår en kurs/utbildning som leder till en specialistbefattning oavsett om ett frivillig- eller tjänstgöringsavtal tecknats med Försvarmakten, har ansvarig frivillig försvarsorganisation som leder verksamheten vid kurs/utbildning rollen som motsvarar en arbetsgivare och bör därför ses som arbetsgivare för deltagarna i arbetsmiljölagens mening.²⁶ Försvarmaktens stöd med utrustning, lokaler och terräng vid genomförande av beställd kurs/utbildning i syftet att personalförsörja Försvarmaktens krigsorganisation ändrar inte detta förhållande.

²⁶ FM2022-24078:1 Arbetsmiljö och verksamhetssäkerhetsansvar

6 SÄKERHETSTJÄNST

Kapitlet syftar till att ge en överblick av de grundläggande bestämmelserna som gäller för säkerhetstjänst inom hemvärnsförbanden. I Reglemente Säkerhetstjänst (R SÄK 2021) beskrivs hur militär säkerhetstjänst ska genomföras i Försvarsmakten. För en djupare förståelse krävs vidare instudering av reglementet, relevanta författningar, samt övriga reglementen och handböcker som säkerhetstjänsten omfattar.

6.1 Indelning och ansvar

Den militära säkerhetstjänstens uppgift är att skydda de säkerhetsintressen som berör Försvarsmakten och dess tillsynsområde enligt säkerhetsskyddslagstiftningen. Säkerhetstjänst omfattar signalskyddstjänst, säkerhetsskyddstjänst och säkerhetsunderrättelsetjänst.

C MR/P 18 leder den regionala säkerhetstjänsten inom egen militärregion och ansvarar därigenom för den säkerhetstjänst som rör hemvärnsförbanden och de uppgifter som hemvärnsförbanden har. Detta omfattar även ansvar för utbildning i, och kontroll av, säkerhetstjänsten, stöd till krigsförbandschefer med planering och genomförande av säkerhetstjänst, samt att nödvändiga bestämmelser och regelverk finns tillgängliga.

6.2 Signalskyddstjänst

Signalskyddstjänst syftar till att förebygga, förhindra och motverka säkerhetshotande verksamhet. Signalskyddstjänst innefattar kryptografiska funktioner som är avsedda att skydda säkerhetskänslig verksamhet.

Genom att använda signalskydd i telekommunikations- och IT-system ges möjlighet att förhindra, alternativt försvåra för obehöriga att:

- Få tillgång till, tyda eller förvanska uppgifter som kommuniceras eller lagras.
- Påverka telekommunikations- och IT-system.
- Kartlägga mellan vilka parter och varifrån kommunikation sker.

Hemvärnssoldater ska få erforderlig utbildning avseende signalskydd och nödvändig signalskyddsinstruktion där det ska framgå signalskyddets organisation samt vilka åtgärder och uppgifter som krävs för att upprätthålla signalskyddet.

Utbildning i signalskyddstjänst ska genomföras innan en person ges behörighet att ta del av eller på annat sätt hantera kryptoapparater, kryptonycklar eller aktiva kort och certifikat. För personal med särskilt ansvar för signalskyddstjänst krävs särskild utbildning. Utbildning som rör signalskyddstjänst ska dokumenteras.

6.3 Säkerhetsskyddstjänst

I säkerhetsskyddstjänsten ingår tre områden: informationssäkerhet, personalsäkerhet och fysisk säkerhet. De tre säkerhetsskyddsåtgärderna samverkar och utgör ett sammanhållet system för skydd av säkerhetskänslig verksamhet.

Informationssäkerhet innefattar exempelvis förebyggande av att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter obehörigen röjs, ändras, görs tillgängliga eller förstörs samt att förebygga skadlig inverkan i övrigt på uppgifter och informationssystem som gäller säkerhetskänslig verksamhet.

Personalsäkerhet innefattar exempelvis säkerhetsprövning. Personal som deltar i Försvarsmaktens säkerhetskänsliga verksamhet ska säkerhetsprövas. Säkerhetsprövningen syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas av säkerhetsskyddslagen (2018:585)

och i övrigt är pålitlig från säkerhetssynpunkt. Säkerhetsprövningen är en vital del av antagningsprocessen för en hemvärnssoldat. En delmängd i inhämtningen av underlag för säkerhetsprövningen utgörs bland annat av att inhämta yttrande från hemkommunen.

Fysisk säkerhet ska förebygga att obehöriga får tillträde till områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt där de kan få tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs. Även att förebygga skadlig inverkan på sådana områden, byggnader, anläggningar eller objekt eftersträvas att uppnås med fysisk säkerhet.

6.4 Säkerhetsklasser

Vilken säkerhetsklass som en anställning eller något annat deltagande i säkerhetskänslig verksamhet ska placeras i, är beroende av i vilken utsträckning en person i sin befattning tar del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, vilken säkerhetsskyddsklass uppgifterna är placerade i och vilken möjlighet personen har att, genom sitt deltagande i verksamheten, orsaka skada för Sveriges säkerhet.

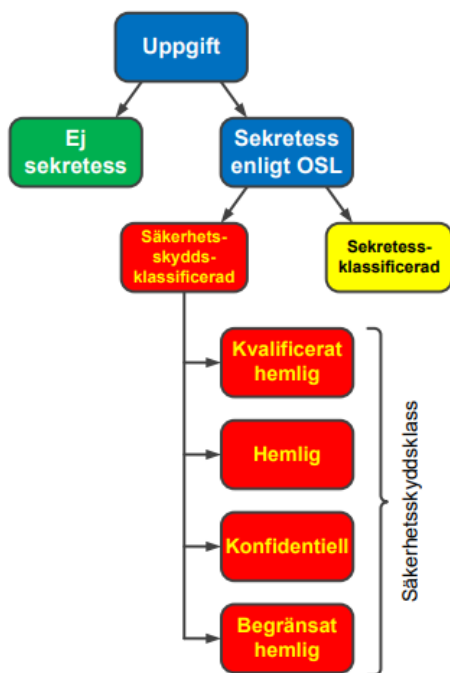
Hemvärnssoldater är normalt placerade i säkerhetsklass 3. Vissa, framförallt chefsbefattningar, kan inplaceras i högre säkerhetsklass. Befattningens säkerhetsklass utgår från fastställd säkerhetsskyddsanalys och befattningsanalys.

Säkerhetsklass	Får del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter	Till följd av deltagande i verksamheten har möjlighet att orsaka skada för Sveriges säkerhet
1	I en omfattning som <i>inte är ringa</i> får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>kvalificerat hemlig</i> .	<i>Synnerligen allvarlig skada</i>
2	I <i>ringa omfattning</i> får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>kvalificerat hemlig</i> . I en <i>omfattning som inte är ringa</i> får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>hemlig</i> .	<i>Allvarlig skada</i>
3	I <i>ringa omfattning</i> får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>hemlig</i> . Får del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>konfidentiell</i> .	<i>Inte obetydlig skada</i>
Ingen säkerhetsklass	Får endast del av uppgifter i säkerhetsskyddsklassen <i>begränsat hemlig</i> .	<i>Ringa skada</i>

Tabell 6:1 Säkerhetsklasser enligt villkoren i 3 kap. 6-8 §§ säkerhetsskyddslagen, R SÄK 2021 /Försvarmakten

6.5 Informationsklassificering

Uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kan vara sekretessklassificerade eller säkerhetsskyddsklassificerade. Både sekretessklassificerade uppgifter och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska skyddas, men endast de senare ska ges ett säkerhetsskydd. En uppgift som omfattas av sekretess och rör säkerhetskänslig verksamhet är säkerhetsskyddsklassificerad. Uppgifter som omfattar försvarssekretess är alltid säkerhetsskyddsklassificerade.

Figur 6:2 Försvarsmaktens modell för informationsklassificering, R SÄK 2021 /Försvarsmakten

6.6 Vapenhantering

Vapenförvaring och vapentransport är reglerat FIB 2013:5 Vapen och ammunition och Försvarsmaktens föreskrifter (FFS 2007:1) om hantering, förvaring och transport av skjutvapen och ammunition.

Vid behov utarbetar C MR/P 18 lokala tillämpningar av ovanstående bestämmelser och är då ansvarig för att dessa är väl kända vid underställda hemvärnsförband. Bestämmelserna behöver utgå från OPB24H samt GROF och aktuellt säkerhetsläge.

Kontroll av bostaden ska genomföras enligt gällande H Säk VapAm av berörd kompanichef, eller av annat befäl utsedd av C MR/P 18.

Om beredskapskrav och tillgänglighet i övningssammanhang uppfylls kan personligt tilldelade vapen förvaras i kassun.

Enskild hemvärnssoldat som, av personliga skäl, inte kan eller vill förvara sitt vapen i hemmet ska ges möjlighet till att förvara vapnet i kassun.

6.6.1 Hantering av patronlägeslås och nycklar till patronlägeslås

Då enskild medför Ak 4 under resa ska patronlägeslås vara monterat. Vid transporter i förband finns inget krav på monterat patronlägeslås. Vid beredskapsbehov och efter beslut av C MR/P 18 får nyckel, vapen och ammunition förvaras i bostaden.²⁷

När Ak 4 förvaras i kassun ska patronlägeslås inte användas.

För samförvaring av nycklar, se styrning i FIB 2013:5.

²⁷ Tidigare styrning (H Säk VapAm, s. 46 & HvH 2018, s. 48) angående förvaring av nyckel till patronlägeslås utgick från gammalt beslut (HKV 19 170:766 85), beslutet är sedan 2020-09-22 upphävt (FM2018-4881:13).

KOM IHÅG!

FIB 2013:5 reglerar bl.a. inventering av patronlägeslås med nycklar:

Inventering av utlämnat patronlägeslås med nyckel ska göras årligen genom utlämnande organisationsenhets försorg och genomförs samtidigt med inventering av det utlämnade skjutvapnet. Vid förlust av ett patronlägeslås eller en nyckel till ett patronlägeslås ska den som har tilldelats låset omedelbart anmäla förlusten till den organisationsenhet som har lämnat ut låset samt, i förekommande fall, till hemvärnskompanichef.

6.7 Säkerhetsrapportering

Hemvärnssoldater som får kännedom om säkerhetshotande händelser och verksamhet, såväl som fel och brister i säkerhetsskyddet, ska skyndsamt rapportera till sin närmaste chef som rapporterar vidare i linjeorganisationen. I rapporten ska minst framgå typ av händelse, tidpunkt och plats för det inträffade, vilka sårbarheter och brister som identifierats samt vilken säkerhetskänslig verksamhet som har berörts. Genom att rapportera säkerhetsrelaterade händelser möjliggörs att linjeorganisationen på alla nivåer kan påbörja analys och vidta säkerhetshöjande åtgärder.

6.8 Mobiltelefoni

Hemvärnsbataljonschef eller chef för fristående hemvärnskompani kan ge order om begränsningar av förbandets mobiltelefonanvändning. Syftet med att begränsa mobiltelefonanvändning kan exempelvis vara att förhindra spårning av större ansamling av personal till tid och rum eller att förhindra avlyssning. Vid tillfällen då säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter avhandlas får inte mobiltelefoner eller annan emitterande utrustning som inte uppfyller godkända säkerhetsskydds krav finnas närvarande.

7 HUNDTJÄNST

Kapitlet syftar till att beskriva hundtjänsten inom hemvärnsförbanden. I huvudsak inriktas verksamheten av funktionsansvarig, men styrs av hemvärnsförbandens RVT.

7.1 Ledning, styrning och mål

Funktionsansvarig för hundtjänsten i Försvarmakten återfinns hos Flygvapenstaben (FS). Flygvapenchefen är ansvarig för all hundtjänst i Försvarmakten. Hundtjänstens produktion och utveckling grundar sig på krigsförbandets behov. Krigsförbandsansvarig (KFA) lämnar underlag till FS avseende hundtjänsten inom förbanden avseende dess förmågeutveckling. Försvarmaktens hundtjänstenhet (FHTE) utgör kompetenscentrum för hundtjänsten och har bland annat ett samordningsansvar. Hos FHTE finns även stödet för veterinärtjänst. Försvarmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum (FM UNDSÅKC) utvecklar stridsteknik för tjänstehundar mot säkerhetsförbanden samt bevaknings- och insatsenheter. FM UNDSÅKC utvecklar och stödjer MR/P 18 med MR-grupper i arbetet med att öka förmåga och kompetens för att använda den biologiska sensorn (hund) samt öka kunskapen om hur sensorn mest effektivt kan användas i förbandet.

Grundläggande styrning återfinns i Reglemente Hundtjänst.²⁸

Tjänstehunden utbildas mot fastställda kravspecifikationer.²⁹ Ansvarig för beredningen av kravspecifikationer utifrån förbandets behov är KFA vilka sedan fastställs av FS.

Hunden är en av förbandets sensorer i lösandet av uppgifterna skydda, bevaka, ytövervaka och störa. Ett väl utbildat ekipage, samövad med sin grupp, är en förutsättning för att förbandet ska kunna lösa ut sina uppgifter på ett effektivt sätt. Hunden behöver kontinuerlig träning under året för att upprätthålla såväl grundkompetens som tillförd utbildning. Förbanden ska genom utbildning och övning utveckla förmågan till sensoröverlappning³⁰ för att förbanden ska bli så effektiva som det är möjligt. Tillsammans med lokalkännen, förbandets tekniska och biologiska sensorer och tillkommande mörkerutrustning höjs förmågan att lösa huvuduppgifterna avsevärt hos förbanden.

Hundekipage finns i samtliga bataljoner och därmed över hela Sveriges yta på bevakning- insats- och hemvärnsunderrättelsepluton. I bataljonsstab finns ett underrättelsebefäl som är tillika sensor-/hundbefäl. I insats-, bevaknings- och underrättelsekompanistab finns ett sensor-/hundbefäl. Samtliga sensor-/hundbefäl (förutom på bataljonsnivå) har hund i befattning som kan nyttjas vid övning och insats. Sensor-/hundbefälets hund ska i första hand nyttjas för att täcka vakans på hund hos befintliga hundförare vid insatser men kan också med fördel nyttjas av sensor-/hundbefälet själv vid eftersök och i utbildningssyfte av sensor-/hundbefälet själv eller hundförare som periodvis saknar hund. Vid order om hemvärnsberedskap blir sensor-/hundbefälets hund en förstärkningsresurs.

Hunden genomgår test för att se att den har rätt anlag för att krigsplaceras under utbildning och är då enligt bestämmelserna tjänstehund. I samband med verksamhet inom ramen för OrgE planerad verksamhet gäller Reglemente Hundtjänst. Försvarmakten kan besluta om avsteg från normala bestämmelser när verksamheten kräver detta, till exempel transport av hund vid insats och insatsliknande förhållanden. Detta förutsätter att hunden är inmönstrad.

²⁸ Följande upphävdes 2018-01-01: FM2014-10635:1 Tjänstehundsinstruktion för Försvarmakten.

Hemvärnsreglemente Hundtjänst, HVR Hundtjänst 1997, FM2015-24931:1 2016-01-14 Beslut om ny mall för avtal för hundförare i Försvarmakten.

²⁹ En omarbeting av kravspecifikationerna i nu beslutad form, lägsta krav vid placering och kommande krav för befattning i förbandet för fortsatt utveckling, pågår.

³⁰ Hund tillsammans med CIM, TMM, RPAS.

Patrullhund i hemvärnsförband, även under patrullhundskurs, har som tjänstehund tillgång till Försvarsmaktens infrastruktur (lokaler, transporter, utbildningsanordningar m.m.). C OrgE respektive garnisonschef beslutar hur reglerna hanteras på den aktuella platsen.

7.2 Kvalitetssäkring

7.2.1 Kravspecifikationer

Kravspecifikationer är framtagna för att möta förbandens behov att lösa sina uppgifter enligt Ramvillkor för typförband (RVT) och Krigsförbandsplaner (KFP).

Allmänt för tjänstehunden är att den ska ha en hög arbetskapacitet, kunna fungera i varierande miljöer och skiftande klimat samt vara så stabil att den klarar de mentala belastningar som arbetet kan medföra.

7.2.2 Hundtjänstbedömare

Vid bedömning av hund och hundförare för krigsplacering i förband nyttjas hundtjänstbedömare.³¹ Dessa är normalt i grunden utbildade av Svenska brukshundklubben (SBK) och godkända kontrollanter med mångårig erfarenhet av att bedöma ekipage. Hundtjänstbedömare har fått en vidareutbildning av FM UNDSÅKC säkerhetsförbandsavdelning eller HvSS för att bättre förstå den miljö som hunden ska verka i. Hundtjänstbedömare ska ses som Försvarsmaktens förlängda arm och ska stödja i olika hund- och Försvarsmaktsrelaterade frågor. Hundtjänstbedömarens kompetens bibehålls genom krav som att bedöma minst ett anlagstest/behörighetsprov per år, delta vid årligt funktionsmöte i syfte att få senaste uppdaterade ingångsvärden, vara aktiv i förband på befattning eller som instruktör i syfte att kontinuerligt veta hur förbanden verkar samt genomfört godkänd säkerhetsprovning.

Aktuellt OrgE hanterar administration för respektive hundtjänstbedömare ingående i MR. Hundtjänstbedömare är geografiskt spridda vilket innebär att alla OrgE kommer beröras årligen, dock inte alla MR-grupper. Hundtjänstbedömare får intyg när de är anspråkstagna via mail från FM UNDSÅKC för uppvisande.

7.2.3 Grundutbildning

Försvarsmakten har gett uppdraget till SBK som frivillig försvarsorganisation att grundutbilda hund och hundförare. Innan krigsplacering av hunden genomförs ett test av hundens anlag och en allmän bedömning om ekipagets möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen inom stipulerad tid. Ett prov³² genomförs i slutet av patrullhundsutbildningen för att se att ekipaget nått ställda grundkrav och att genomförd dressyr är i enlighet med gällande kravspecifikation och dressyranvisningar. Godkänt prov visar att ekipaget har nått fastställd nivå för patrullhund grund, ekipaget anses därmed operativt och ska ges möjlighet till fortsatt utbildning mot tillämpliga delar i kravspecifikation i förband.³³

Patrullhundskursen är tillsammans med hundförarutbildningen hundförarens befattningsutbildning i sin tjänstegren. Hundförarutbildningen genomförs för nya hundförare som inte genomfört grundutbildning till hundförare tidigare. Det är således inte bara hunden som utbildas under patrullhundskursen utan även hundföraren.

Detta kan t.ex. innebära att en person som är blivande hundförare kan komma att utbilda sig med redan godkänd hund från tidigare prov om hunden överförs till ny hundförare. Att fylla

³¹ Benämns Försvarsmaktskontrollant eller Behörighetsprovledare. 2020-01-27, FM 2017-19933:4, Beslut avseende hantering av Försvarsmaktskontrollanter till Hemvärdet.

³² Benämns behörighetsprov 2021-04-01. FM2019-3443:1, Beslut om fastställande av Reglemente Hundtjänst Prövning 2021.

³³ Kravspecifikation Patrullhund 2.

befattningarna i förbanden med rätt kompetens är det övergripande syftet varför antagnings- och utbildningsprocesserna fokuseras på att nå rätt kompetens och numerär.

Den som agerar bedömare av hundtjänst ska alltid delge rekommendation för den fortsatta utvecklingen i förband inklusive ekipagets styrkor och svagheter.

7.2.4 Utbildning och övning i förband

Ekipaget vidmakthålls och utvecklas i förbandet mot tillämpliga delar i kravspecifikation med störst fokus på förstahandsuppgifter där ekipaget är placerat. C OrgE ansvarar för att endast hundar som är godkända enligt ovan nyttjas under insatser. C OrgE bedömer när det är möjligt att hund godkänd på enbart test av anlag men ej färdigutbildad kan medfölja i planerad verksamhet.

Sensor-/hundbefälets, hundförarens och hundens utveckling i befattning säkerställs av integrerade övningar och särskilda funktionsövningar. Utöver detta ska kompletterande utbildning och enskild träning genomföras i syfte att ekipaget ska vara dugligt inför insats och övning. Förbandet ska ha kontroll på status av förbandets ingående delar. Sensor-/hundbefälet är speciellt ansvarig för status avseende hundekipagen, har ansvaret för utbildningsplaner och vilket behov av stöd som är nödvändigt.

Hundtjänsten ska vara en integrerad och naturlig del i förbandets verksamhet. Vidareutveckling av ekipage innebär bland annat samträning i grupp och pluton mot förbandets huvuduppgifter. Med integrering menas också förbandets förmåga att nyttja alla sensorer, biologisk som tekniska, i ett system av sensorer. Som stöd tillhandahålls bland annat utbildningsanvisningar med tillhörande utbildningskort av Hemvärnets Stridsskola (HvSS).

Vid övning som omfattar förband med hund ska det finnas hundtjänstinstruktörer i övningsledningen med syfte att integrera ekipagen i verksamheten och därigenom öka förmåga att nyttja hunden som biologisk sensor samt i syfte att förebygga eventuell felaktig hantering som kan påverka hunden negativt.

Sensor-/hundbefäl på kompaninivå har till uppgift att dokumentera och rapportera status på förbandets ekipage till sensor-/hundbefäl i bataljonsstaben. Som stöd för underlag avseende statusen med utbildningsbehov ska årliga funktionskontroller genomföras.³⁴ Sensor-/hundbefäl på kompaninivå har huvudansvaret för att säkerställa att hundekipaget får ändamålsenlig utbildning avseende dressyren.

Sensor-/hundbefäl på bataljon har till uppgift att föra status på förbandets hundar och anmäla behov av utbildning och rekrytering till förbandschef. Förbandschef redovisar behov och status i samband med inlämnande av krigsförbandsvärderingarna årligen.

Sensor-/hundbefälets hund ska ha samma grundutbildning med godkänt behörighetsprov som hundförarens hund samt genomföra årlig funktionskontroll på samma sätt som hundförare. Hunden kan därefter nyttjas av hundförare som saknar hund samt vid kompletterande övningar och/eller insatser av sensor-/hundbefälet själv. Vid nyttjande av sensor-/hundbefälets hund av annan hundförare än sensor-/hundbefälet själv ska alltid lämplighet av sammansatt ekipage beaktas. I och med övningar där sensor-/hundbefäl deltar beslutar förbandschef om det är lämpligt att sensor-/hundbefälet medtager hunden varefter den då nyttjas som reservhund. Sensor-/hundbefälet är alltså placerad i staben.

7.2.5 Kompletterande utbildning

Förbandets krigsplanläggning riktar sig till delgivna förstahandsuppgifter. Utifrån dessa uppgifter bör ekipaget genomföra kompletterande utbildning som är ändamålsenligt för det förband ekipaget är placerat vid. Exempelvis om uppgifter omfattar verksamhet som kräver förmåga till vindsök från

³⁴ 2016-11-07: FM2015-10531, Funktionskontroll riktlinjer och anvisningar.

båt, hårda spår eller patrullering på skidor. Utöver det har huvuddelen av förbanden uppgiften att kunna avdelas för att understödja/underställas annan bataljon varpå utbildningen i en förlängning, då det är möjligt, bör omfatta samtliga kravspecifikationer.

Uppgifter om behöriga instruktörer att disponera vid utbildning av förbandets hundekipage finns bland annat hos SBK.

7.2.6 Enskild träning

För att vidmakthålla kompetens genomför hundekipage enskild träning kontinuerligt under året. Detta är en överenskommelse mellan Försvarmakten och hundägaren i det hundägaravtal som samrådstecknas.

7.2.7 Gruppträning (månatlig träning)

Månatliga träningstillfällen planeras in i MR årsplan. Sensor-/hundbefäl, hundförare eller någon i förbandet som anses lämplig utses som ansvarig.

Gruppträningen ska vara en bland flera olika möjligheter för hundföraren att få hjälp med brister som uppkommit vid funktionskontroll men även för att vidmakthålla och vidareutveckla.

In- och utmönstring av hunden ska genomföras.

Hundföraren ersätts enligt förmåner för kompletterande utbildning.

7.2.8 Invärdering, validering och avsteg

Beslut om invärdering, validering och avsteg genomförs av C MR.

För stöd till beslut om avsteg gällande hunden finns förbandets sensor/hundbefäl, HvSS, FHTE och FM UNDSÄKC. C OrgE ansvarar då för anpassningen till verksamheten.

Bestämmelser finns avseende: skottfasthet, storlek, ålder, hårlag, höftleds- och armbågsstatus.³⁵ Avsteg kan inte göras vad gäller skotträdsla (s.k. skottberördhet) och för bestämmelser gällande höftleds- och armbågsstatus.³⁶

Alla ärenden avseende validering/avsteg ska dokumenteras för god spårbarhet. Alla beslut tagna av C MR arkiveras vid MR. Avsteg i alla former ska inte göras generellt utan för beslut om avsteg ska finnas saklig grund till behov vilket ska luta sig mot väl beredda och dokumenterade orsaker och konsekvenser.

SBK har att följa givna bestämmelser och kan inte överta C OrgE/MR ansvar.

7.3 Uppföljning

7.3.1 Kontroll under KFÖ/SÖF

In- och utmönstring av alla hundar ska genomföras.

Vid verksamhet där skarp- eller lösskjutning kan förekomma ska skottfasthet prövas vid inmönstring. Har hunden verkat i anslutning till eldgivningssituation ska den också prövas vid utmönstring.

³⁵ 2021-02-08, FM2019-3443:3, R Hundtjänst Prövn 21.

³⁶ Ibid.

Hund som uppvisar skottberördhet ska inte användas inom samma område där övning med skarp- eller lösskjutning kan förekomma. Eventuella avvikelser vid hantering eller skottberördhet ska framgå på mönstringsprotokollet med förslag till fortsatt åtgärd.

Mönstringsprotokoll dokumenteras av OrgE. Vid avvikelser skickas även en kopia till respektive sensor/hundbefäl på kompani.

Sensor/hundbefälet har till uppgift att värdera och dokumentera hundekipagets status och därvid föreslå och stötta med adekvat förslag på åtgärd vilket dokumenteras i en utbildningsplan som effektueras i beslutade delar av stödjande MR-grupp.

7.3.2 Funktionskontroll

Funktionskontroll³⁷ är en återkommande egenkontroll av hundekipagen inom förband och syftar till att status på ekipaget ska vara känd i ett sammanhang mellan gällande kravspecifikationer, förbandets behov och förstahandsuppgifter. Kontrollerad status ska ligga till grund för utbildningsbehov samt bedömning av möjliga ekipage för tilläggsdressyr enligt kravspecifikation. Funktionskontrollen kan ligga till grund för hävande av avtal om det är så att det finns brister som inte bedöms kunna avhjälpas genom tillförd utbildning.

Samtliga hundar, inklusive sensor-/hundbefälets hund, funktionskontrolleras årligen vilket dokumenteras i protokoll och i system (PRIO). Årligen genomförd funktionskontroll med känd status är ett krav för tilldelning av årlig ersättning för hunden (för ersättningen gäller känd status, oaktat godkänd eller ej godkänd).

Funktionskontroll genomförs i Försvarsmaktens regi genom det OrgE som har ansvar för krigsförbandet.

Sensor-/hundbefäl på kompani kan nyttjas för upplägg av funktionskontroll och för bedömning, men för bedömning av kompaniets egna ekipage finns det en vinst i att annan bedömer dessa i syfte att bredda kompetensen avseende utbildningsplanen. OrgE säkerställer att bedömare enligt ovan avdelas.

Rikshemvärnschefens utbildningskontroll för hemvärnsomgång med hund (Hv-skallet) genomförs på uppdrag enligt VU med hundekipage från samtliga hemvärnsbataljoner. Genomförd deltagande vid Hv-skallet ersätter funktionskontrollen för det aktuella året. Ekipage som inte tidigare deltagit bör prioriteras.

7.4 Förläggning

Hunden är ett flockdjur och har behov av att umgås socialt med andra människor och hundar, det vill säga i det förband och i den enhet den ska arbeta. Förläggning ordnas så att hundekipaget blir en naturlig och integrerad del av plutonen.

Tjänstehund som grupperas i fältförläggning ska, för att bibehålla ett högt stridsvärde, beredas möjlighet till vila och återhämtning. Hunden ska kunna ligga ned på ett naturligt sätt samt ha tillgång till väderskydd som ger en torr och ren liggplats.

Tjänstehundar får vistas i Försvarsmaktens lokaler om inget annat beslutats av förbandschef.³⁸ OrgE ansvarar för förläggning av förbanden där tjänstehunden ingår som en del av förbandet. I syfte att säkerställa att det finns lokaler för eventuella allergiker är det lämpligt att OrgE avdelar och märker upp lokaler där hund inte får vistas.

³⁷ 2017-01-17 FM2015-10531:4, Beslut om fastställande av Patrullhund Hv.

³⁸ 2013-09-22, FFS 1987:27 §6 Generalläkarens förtydligande.

7.5 Transport

Bestämmelser om transport av hund enligt Jordbruksverkets bestämmelser för arbetande hund i yrkesverksamhet styr att mankhöjden inte bör överstiga 65 cm. Måtten för Försvarmaktens monterade burar i Sprinter/PB8 följer Jordbruksverkets bestämmelser.

Vid insats och övning under insatsliknande förhållanden kan avsteg göras enligt Reglemente Hundtjänst. Eftersök är att räkna som insats.

Under övning kan transport av hund övas särskilt som insatsliknande förhållande då hunden kan vara ovan vid exempelvis bandvagnstransport eller bur i PB8 sprint. Detta ska då stå beskrivet i order för övningen. Tjänstehunden ingår som en del av förbandet och får transporteras i förbandets tilldelade fordon. Det är därför viktigt att det finns transportmöjlighet för eventuella allergiker och att det därför klargörs vilka fordon hund inte får transporteras i.

7.6 Fästingmedel

Inköp av fästingmedel till hund sker om insats/övning/utbildning sker i fästingrika miljöer. Ansvarig för bedömning om miljön anses vara fästingrik och för inköp av fästingmedel är OrgE. Om stöd med inköp av medel föreligger så kontaktas veterinär på Försvarets hundtjänstenhet (FHTE).

7.7 Veterinärvård

Hundägaren ansvarar för att hunden är vaccinerad samt liv- och olycksfallsförsäkrad. Vid skada som uppkommer under insats/övning/utbildning såsom KU eller månatlig träning som ligger inom ramen för OrgE planerade verksamhet står Försvarmakten för självriskan. Om uppkommen skada kräver läkemedel- eller/och veterinärvård som inte täcks av försäkringen och oklarheter uppstår finns veterinär att rådfråga på Försvarets Hundtjänstenhet (FHTE). Om en skada leder till återkommande veterinärbesök, utanför Försvarmakten, ska en kostnads- och behandlingsplan upprättas innan omfattande utredningar påbörjas enligt Reglemente Hundtjänst.

Veterinärmedicinska journaler förs av behandlande veterinärer och förvaras på den aktuella kliniken. Efter besök hos veterinärer utanför Försvarmakten kan, vid behov, journalkopior begäras ut av Försvarmaktens veterinär.

7.8 Materiel

Om insats/övning/utbildning bedrivs i eller kring rivningsobjekt där glas och andra vassa föremål förmodas finnas eller i vintermiljö när skarsnö råder, bör hundarna utrustas med tasskydd för att förhindra skador som kan förebyggas. Tasskydd ska i dessa lägen tillhandahållas av övningsledningen om detta inte tidigare tilldelats hundföraren.

7.9 Avtal

Endast hundägare med hund som är godkänd vid test och prov enligt ovan kan teckna avtal med Försvarmakten. Vid byte av hundförare på en redan godkänd hund ska kontroll genomföras så att hund och hundförare kan fungera som ekipage innan avtal tecknas.

I de fall hundägaren och hundföraren inte är densamme tecknas också ett avtal som styr förhållandet dem emellan där Försvarmakten kontraherar. Om hundföraren byter hemvärnsbataljon upphävs det gamla avtalet och ett nytt avtal skrivs.

När avtalet undertecknats av berörda parter registreras hund och hundförare i PRIO, detta handläggs vid OrgE. Hundförare ur annan hemvärnsbataljon äger rätt att delta vid övningsverksamhet under förutsättning att hunden har ett avtal med Försvarmakten samt att hundföraren är aktiv i Hemvärdet.

Om ordinarie hundförare inte har tillgång till egen hund vid övning finns möjlighet att låna hund där ägaren har ett aktuellt avtal med Försvarmakten. Därvid gäller även att hunden genomfört funktionskontroll så att statusen är känd.

7.10 Hundfoder

Hundföraren ansvarar själv för att medta foder för hunden under insatsens/övningens /utbildningens första fyra dygn. Därefter säkerställer OrgE att foder tillförs genom Försvarmaktens centrala ramavtal.

7.11 Säkerhetsbestämmelser

7.11.1 Stridsutbildning och buller

Vid all övning ska en riskanalys göras genom övningsledarens försorg och risker för skotträdsla hos hund ska särskilt beaktas. Säkerhetsavstånd enligt SäkR gäller även för hund. Alla i förhand upptäckta risker för onödiga situationer som kan medföra att hunden blir skotträdd/berörd ska undvikas. Övningsledningen ansvarar för att givna direktiv följs samt att säkerställa att samtliga övningsdeltagare, även B/C-styrka vid dubbelsidig övning, är informerade.

Hundar i Försvarmakten ska miljötränas så att de kan fungera i sin tjänst även under ”stridsmiljöliknande” situationer. Hundföraren med stöd av sensor-/hundbefäl på kompani har att svara för hur respektive ekipage kan nyttjas under ”stridsmiljöliknande” förhållanden.

7.11.2 Ersättningar

Hundägare tilldelas premie för avtalsskriven hund i slutet av respektive verksamhetsår och under förutsättning att KFÖ och funktionskontroll är genomförd.³⁹ Utgifter för enskild träning samt hundmat under övningen/insatsens första fyra dygn anses rymmas i den utbildningspremie hundföraren tilldelas för avtalsskriven hund.

7.12 Tjänstegrensansvar

Samordning inom hundtjänsten omfattar bl.a. att:

- Planera införande genom övningar som utvecklar sensorer i ett system (hund tillsammans med tekniska sensorer).
- Hundtjänstfunktionen övas integrerat med förbandens övningsverksamhet.
- Månatliga träningstillfällen planeras in.
- Transport och förläggning av ekipaget sker tillsammans med den enhet ekipaget verkar med.
- Ekipagen kvalitetssäkras årligen (löpande funktionskontroller med godkända resultat),
- Registervård i system PRIO genomförs.
- Krigsplacering uppdateras.
- Uppgifter avseende status och produktionsbehov rapporteras årligen till Rikshemvärnstaben.
- Planera och genomföra (alt. delta) vid anlagstest.

³⁹ Krav på hunden avseende vidmakthållande enligt hundägaravtal, deltagande på övning och genomförande av årlig funktionskontroll är densamma oaktat placering varför premie för hunden är densamma.

DIREKTIV

- Delta vid behörighetsprov.
- Omhändertata protokoll och resultat från *behörighetsprov* vilket även inkluderar att delge mottagande förband med sensor-/hundbefäl.
- Utfärda behörighetslegitimation/ID-kort, motsvarande hemvärnslegitimation, för godkänd tjänstehund som sen handhålls av hundföraren alternativt hundägaren. Vid behov av ytterligare dokumenterat intyg tas detta fram av ansvarigt OrgE ur PRIO.

Kurs för hundtjänstansvarig på MR-grupp genomförs av HvSS. Kurs för stridsteknik med nyttjande av hund genomförs av FM UNDSÄKC.

När SBK arrangerar anlagstest och/eller behörighetsprov meddelas det i god tid (3 månader innan) till OrgE som är ansvarigt för mottagande förband för att möjliggöra deltagande. Detsamma gäller omvänt.

8 SAMVERKAN

Kapitlet beskriver i korthet hemvärnsförbandens uppgifter kopplat till samverkan med civila myndigheter och aktörer. Grunder för samverkan m.m. framgår i Handbok Civil-militär Samverkan 2016.

8.1 Inledning

C MR/P 18 leder samverkan avseende planering av uppgifter för krigsförbanden samt Försvarmaktens samverkan med samhället inom dennes region.

8.2 Myndighetssamverkan

Formell myndighetssamverkan avseende totalförsvarsförberedelser sker på lokal och regional nivå av C MR/P 18. C MR/P 18 leder hemvärnsförband vid insatser vilket inkluderar stöd till samhället/myndigheter.

C MR/P 18 kan delegera samverkansansvar i syfte att bl.a. optimera krigsplanläggning och samhällets krisberedskapsplanering. Chef för hemvärnsbataljon, hemvärnskompani eller annan särskild utsedd kan, på uppdrag av C MR/P 18, samverka med kommuner och myndigheter.

8.3 Funktioner

Krigsplanläggning kan erfordra funktionsvis samverkan (företag och myndigheter) grundat på C MR/P 18 anvisningar avseende understöd och hänvisning. Dessa funktioner kan vara livsmedelsförsörjning, hälso- och sjukvård, drivmedel, reparationstjänst, infrastruktur m.fl. Regionala och lokala förutsättningar kan även medföra samverkan beträffande bl.a. samhällsfarlig verksamhet och skyddsobjekt med särskild status, t.ex. kärnkraftverk.

Fortlöpande kontakt med skyddsobjektsägare är grundläggande och ska genomföras rutinmässigt enligt särskild uppgjord plan. Dessa kontakter genomförs som en del av ordinarie krigsplanläggning och leds av C MR/P 18 eller av denne utsedd chef.

8.4 Militär insatschef

Vid order om insats följer också uppgiften att samverka med berörda aktörer (civil och militär) i syfte att på ett optimalt sätt lösa aktuell uppgift. Denna samverkan är en del av insatsledningen och genomförs på order av C MR/P 18, eller av denne utsedd militär insatschef (MIC).

Av C MR/P 18 utsedd och utbildad chef inom hemvärnsförbandet ska kunna tjänstgöra som MIC eller samverkansbefäl. Vid behov kan samverkansbefäl utgångsgrupperas, vid överordnad eller underordnad stab, för att underlätta ordertagning och genomförande av uppgiften. Hemvärnsförband kan vid insatser underställas annan militär chef och/eller överlämna områdesansvar, vilket kräver *samverkan utifrån ett totalförsvarsperspektiv* (bland annat samhällsviktig verksamhet).

8.5 Chef för hemvärnsbataljon och hemvärnskompani

Chefer samverkar med berörda aktörer på lokal nivå inom respektive förbandsområde enligt anvisningar från C MR/P 18. Chefer för hemvärnsbataljon och fristående förband ska vara kända och därmed vara tydliga aktörer i samhället.

DIREKTIV

Samverkan under insats ska ske genom upprättade tydliga personliga kontakter. Naturliga samverkansparter är kommuner, räddningstjänster, närpolisområden, massmedia med flera samt vissa organisationer och föreningar beroende på behov och sammanhang.

I C MR/P 18 orderverk ges anvisningar för samverkan och rapportering.

9 MUSIKKÅRER I HEMVÄRNET

Detta kapitel syftar till att beskriva hemvärnsmusiken. Kapitlet ska ses som ett komplement till den årliga funktionsorder som utges av Försvarmusiken (Fömus).

9.1 Inledning

All musik som framförs av Försvarmaktens personal benämns militärmusik. Hemvärnets musikkårer uppstod under det andra världskriget med början 1940 och baserades på amatörmusiklivet i en ort eller region.

Militär musik kännetecknas av tre förmågor som tillsammans bildar en enhet, militärmusik:

- Det klingande resultatet.
- Uniformerna och utrustningen.
- Exercisen och hållningen.

9.1.1 Funktion

Militärmusikinsatser understödjer förbandens självårdsvårds- och personalvårdsfunktion i normalläge, säkerhetspolitisk kris, väpnat angrepp, vid förbandsceremonier och högtidligheter samt vid statsceremonier och vaktparader.

Militärmusikinsatser kan även användas för att synliggöra Försvarmakten i samhället.

Musikkåreerna är Försvarmaktens klingande visitkort. Det klingande resultatet – musiken – och det militära uppträdandet, utrustning och uniform ska därför vara av högsta möjliga kvalitet.

9.2 Organisation

Hemvärnsmusikkåreerna består av frivilligt rekryterade musiker som ingår tjänstgöringsavtal med Försvarmakten som hemvärnssoldat eller extra hemvärnssoldat och genomför pliktspelningar. Hemvärnsmusiken har samma beredskapskrav som övriga hemvärnsförband (OPB24H, se kap. 2).

Hemvärnsmusikkåreerna leds av respektive MR avseende såväl produktion som insatser. Funktionsledning utgår från Fömus.

Hemvärnsmusikkårer ingår i hemvärnsbataljonerna. C MR kan underställa hemvärnsmusikkår annan militär enhet.

Chefen för Försvarmusiken (C Fömus) är funktionsansvarig för all musik i försvarmakten. Musikinspektören är chefsdirigent och högste konstnärligt ansvarig.

Försvarmusikens stab samordnar alla militärmusikaliska insatser, stödjer MR-staber och MR-grupper, ansvarar för all musikutbildning av stridskraftens musikkårer och deras personal enligt uppdrag i VU.

Minsta bemanning (besättning)⁴⁰

- 1 RM561 Musikkårschef
- 1 RM502 Stf musikkårschef
- 1 RM561 Dirigent

⁴⁰ För information kring tjänstegrad och utbildningskrav, se FM2022-19566:1 RIKSHVCH MASTER för hemvärnsförbandens befattningar.

DIREKTIV

- 1 RM602 Stf dirigent
- 1 RM661 Hemvärnstrumslagare
- 1 RM701 Notbibliotekarie
- 1 kvartermästare
- 1 konsertmästare
- 3 RM901 Flöjt
- 1 RM902 Oboe
- 1 RM906 Fagott
- 6 RM903 Klarinett
- 4 RM907 Saxofon
- 4 RM909 Valthorn
- 3 RM908 Kornett
- 3 RM908 Trumpet
- 3 RM910 Trombon
- 2 RM912 Euphonium (även kallat Barytone)
- 3 RM913 Tuba
- 3 RM915 Slagverk

OBS! Stf Hemvärnstrumslagare är en tillikabefattning.

Minsta bemanning (besättning) vid vaktparad:

- 1 Hemvärnstrumslagare
- 1 konsertmästare
- 3 RM901 Flöjt
(varav 1 piccola)
- 6 RM903 Klarinett
- 4 RM907 Saxofon
- 4 RM909 Valthorn
- 3 RM908 Kornett
- 3 RM908 Trumpet
- 3 RM910 Trombon
- 2 RM912 Euphonium (även kallat Barytone)
- 3 RM913 Tuba
- 3 RM915 Slagverk (varav lyra)

Indelning:

Musikkår kan vara indelad i ensembler (musikgrupper).

Exempel på ensembler:

- Mässingssextett (6 musiker)
- Blåskvintett (5 musiker)
- Saxofonkvartett (4 musiker)
- Underhållningsorkester
- Oktett
- Jägarhornskår
- Trumkår
- Slagverksensemble

Musikinsats ska kunna utföras oberoende av väder. Det kan dock uppstå situationer med otjänlig väderlek för vissa instrument/hemvärnsmusiker. Fömus ansvarar för att ta fram riktlinjer kring detta.

9.2.1 Insatsberedskap

Hemvärnsmusikkår ska efter order:

- Inom 6 timmar kunna göra insats med minst spel.⁴¹
- Inom 24 timmar vara samlad i musikkår beredd utföra huvuduppgifter samt med minst ensemble vara beredd stödja militärprästs självårdsinsatser.
- I minst 90 dygn utföra sina huvuduppgifter.

9.3 Ledning

En hemvärnsmusikkår är ett krigsförband och ingår organisatoriskt i en hemvärnsbataljon. På C MR order kan hemvärnsmusikkår underställas annan chef.

I den årliga musikplanen anges verksamhetsuppdrag (VU) för genomförande av pliktspelningar.

9.4 Personaladministration

För att teckna ett tjänstgöringsavtal behöver hemvärnsmusiker ha genomfört GU, GMU, GU-F eller kombattantutbildning obeväpnad. Hemvärnsmusiker registreras i musikkårens personalresurs i system PRIO. Hemvärnsmusikern krigsplaceras i mobiliseringsreserven intill dess att individen är färdigutbildad enligt fastställda krav.

Hemvärnsmusiker enligt ovan ska vara utrustade som hemvärnsmusiker och tjänstgör då som hemvärnsmusiker.

9.5 Musikhandläggare

I militärregionalstab ska det finnas musikhandläggare för funktionen hemvärnsmusik. MR musikhandläggare är MR-gruppens kontaktperson och ansvarar för musikplan. Fömus stab stödjer MR.

Vid MR-gruppen ska det finnas en handläggare för funktionen hemvärnsmusik. Handläggaren är musikkårschefens kontaktperson och stödjer denne med personlig funktionell utrustning PFU, personalredovisning, ersättningar och budgetering samt transporter, förplägnad och annat.

9.6 Avtal privata instrument och försäkringar

Hemvärnsmusiker skriver avtal avseende nyttjande och krigsplacering av privat instrument. Hemvärnsmusikern säkerställer att instrumentet är försäkrat. Skadas eller stjäls instrumentet i tjänsten så ersätter Försvarsmakten självrisk. Avtal: se [funktionsorder musik](#).

Hemvärnsmusiker, extra hemvärnsmusiker och hemvärnsmusikungdomar använder i grundberedskap som regel privata instrument vid musikinsatser, orkesterövning (repetition) och enskild övning förutom slagverk och jägarhorn som tillhandahålls av FM. Ersättning för privata instrument utgår ej.

⁴¹ Spel = Trumslagare och trumpetare/hornblåsare.

DIREKTIV

Vid order om höjd beredskap löser Försvarsmakten in privat musikinstrument genom särskilt förfarande på A-plats (avlämningsplats för förnödenheter). Vid höjd beredskap uppvisas krigsplacerat instrument för chefen för A-plats eller av denne utsedde i närvaro av god man.

Musikinstrumentets tekniska status granskas. Fullgott instrument inlöses mot ersättning enligt prislista. Prislista upprättas genom Fömus försorg och tillsänds respektive MR.

Anskaffning av musikinstrument, musikutrustning, musikspecifik förbrukningsmateriel, notmaterial med mera sker genom Försvarsmusikens försorg och bereds i Musikinspektörens konstnärliga råd med samråd av Rikshemvärnsstaben.

Administration av anskaffning och reparationer sker i system PRIO, varvid gällande upphandlingsavtal ska nyttjas.

9.7 Musikplan

Respektive MR låter utarbeta årlig Musikplan för respektive musikkår. Musikplanen omfattar all verksamhet i uniform, såväl plikt- som övriga spelningar. Vidare ska musikplanen omfatta minst 5 Pliktspelningar, 30 orkesterövningar och 2-3 helgmusikövningar per år. Beordrade musikinsatser utöver ovanstående är uppkomna musikinsatser och hemvärnsmusikerna ska anställas.

Musikplan ska även innehålla planerade ”Övriga spelningar i uniform”, som utförs efter frivilligt åtagande. För exempel på musikplan, se funktionsorder hemvärnsmusikkårer.

Musikplan omfattar även musikkårens budget, anskaffningsbehov av musikmateriel och noter samt övrigt stöd jämte utveckling efter analys av inspektionsprotokoll. Musikplan ska vara redovisad för MR. Musikplan fastställs av C MR tidigt under våren inom ramen för Verksamhetsuppdateringsplanering (VU) och budgetprocess.

MR delger Fömus musikplan.

9.7.1 Avtalsuppfyllnad

Alla musikinsatser i uniform är militär tjänstgöring. Uppdaterad beräkningsgrund för hemvärnsmusikers tjänstgöring ska därför baseras på arbetstimmar och ej på tjänstgöringsdagar. Arvode och premie ska utbetalas kvartalsvis.

- Hv-musiker ska tjänstgöra 8 dagar à 24 tim./år, totalt 192 tim.
- Hv-musikkårschef ska planera för 20 musikinsatser à 5 tim./år varav 5 musikinsatser är plikt, totalt 100 tim.
- Hv-musikkårschef ska planera för 30 musikkårsövningar (repetitioner) à 3 tim./år, totalt 90 tim.
- Reservtid/år att disponera för extra musikkårsövning eller KRO-verksamhet, totalt 2 tim.
- Musikinsats Vaktparad, totalt 8 tim.

9.7.2 Pliktspelning

Pliktspelning är oftast en insats med musikkåren i sin helhet.

Pliktspelning ska i första hand vara musikinsatser för Försvarsmakten vid statsceremonier/vaktparader, förbandsceremonier, musikinsatser för att öka Försvarsmaktens närvaro i samhället genom musikmarscher, parkkonserter eller konserter i konsertsalar.

Pliktspelning fastställs av C MR i musikplan.

9.7.3 Musikinsatser utöver musikplan

Uppkomna spelningar är musikinsatser som Försvarsmakten begär av hemvärnsmusikkåren efter det Musikplanen är fastställd.

Vid uppkomna musikinsatser anställs hemvärnsmusikpersonalen av chefen för Försvarsmusiken.

9.7.4 Orkesterövningar

Orkesterövningar (repetitioner) omfattar musikkåren i sin helhet och leds av dirigenten eller i dennes ställe av stf dirigent.

9.7.5 Musikövningar

Musikövningar (repetitioner) samlar musikkåren i sin helhet och leds av dirigenten eller i dennes ställe av stf dirigent.

9.7.6 Enskild övning

För hemvärnsmusiker, extra hemvärnsmusiker i samtliga befattningar samt hemvärnsmusikungdom utgår ingen avtalstid eller ekonomisk ersättning för enskild övning (träning) på respektive musikinstrument.

9.7.7 Budget

Försvarsmakten ska budgetera för hemvärnsmusikkårens övningslokal, transporter, konsertlokal vid pliktspelning och annonsering av pliktspelning (överväg även om saker som ljud, ljus och artist behöver ingå i budgeten).

Musikkårens programblad beställs kostnadsfritt i fyrfärgstryck enligt mall för hemvärnsmusikkår hos Grafisk Produktion.

Noter budgeteras och anskaffas genom Fömus försorg enligt nedan (se Musikinspektörens konstnärliga råd).

Musikinstrument och musikutrustning budgeteras och anskaffas genom Fömus försorg enligt nedan.

9.7.8 Avtal och ersättningar

MR årliga musikplan fastställs i VU och omfattar:

- Pliktspelningar (PS)
- Orkesterövningar (ITM)
- Lednings-/Administrativ tid (LA)
- Kompletterande utbildning (KU)
- Utlandsinsatser

Pliktspel i avtalet uppfylls av den enskilde hemvärnsmusikern resp. extra hemvärnsmusikern genom:

- Tre pliktspelningar, eller
- ett vaktparadspel.

Träningstillfällen i avtalet uppfylls av den enskilde hemvärnsmusikern respektive extra hemvärnsmusikern genom:

- 30 träningstillfällen.

Lednings-/administrationstid avser arbete med ledning och administration utöver deltagande i pliktspelning och orkesterövning för kårchefer, stf kårchefer, dirigenter, stf dirigenter, hemvärnstrumslagare, notbibliotekarier och kvartermästare.

Lednings- eller administrationstid kan tilldelas hemvärnsmusiker eller extra hemvärnsmusiker vid fullgörande av tillikabefattning som stf hemvärnstrumslagare.

Kompetensutvecklingstid avser deltagande i kurser och utbildning av annat slag än pliktspelning och orkesterövningar

9.8 Musikmateriel och noter

Fömus ansvarar för anskaffning av all särskild musikmateriel såsom vissa musikinstrument, notställsprydnader, hemvärnstrumslagarstav, gehäng, sabel med portepé respektive stickert, notställ och musikspecifik förbrukningsmateriel såsom rör, oljor m.m.

Administration avseende inköp av musikutrustning och noter samt reparation av instrument sker i system PRIO varvid gällande upphandlingsavtal nyttjas. All musikkårsutrustning tillhörande Försvarmakten ska redovisas i system LIFT och inventeras årligen.

Musikkårens noter är Försvarmaktens arkivhandlingar och ska inventeras årligen. Inventeringsprotokollet tillställs Fömus med kopia till musikkårens MR-grupp. Fömus ansvarar även för anskaffning av alla noter inklusive arrangemang. Musikinspektören kallar årligen dirigenter till konstnärligt råd. Rådet bereder anskaffningsbehov av noter samt investeringsbehov

Notmaterial tillhörande Försvarmakten är arkivhandlingar och ska i första hand förvaras i FM notarkiv, digitaliseras och vara tillgängligt för alla musikkårer inom Försvarmakten.

9.8.1 Krigsförbandsverksamhet

Musikkårer genomför Särskild övning befäl (SÖB), Krigsförbandsövning (KFÖ) och Särskild övning förband (SÖF) enligt särskild order från MR i samverkan med Rikshemvärnsstaben och Fömus.

Musikkårearnas krigsförbandsverksamhet beskrivs som huvuduppgifter i RVT.

9.9 Särskilda tjänstgöringsförhållanden

9.9.1 Utbildning

Central utbildning av musikkårschefer, stf musikkårschefer, dirigenter, stf dirigenter, hemvärnstrumslagare, stf hemvärnstrumslagare och notbibliotekarier samt vidmakthållande av hemvärnsmusikkårer och förbandsutveckling ingår i Fömus funktionsansvar. Central utbildning listas i HvSS kurskatalog.

9.9.2 Veteraner inom hemvärnsmusikkår

Utöver generella bestämmelser för hemvärnsveteraner (kap. 10.17) får veteran som bedömts ha erforderlig kompetens och hälsotillstånd:

- Delta i orkesterövningar (träningstillfällen) samt delta i musikkårens inre verksamhet på eget ansvar och utan försäkringar från Försvarmakten.
- Veteran som ska delta i pliktspelning som regleras av Fömus anställs av Fömus och därmed har Försvarmakten arbetsmiljöansvar och den enskilde är försäkrad.

DIREKTIV

- Veteran som ska delta i pliktspelning som ej regleras av Fömus anställs av MR efter samråd med Fömus och därmed har Förmakten arbetsmiljöansvar och den enskilde är försäkrad.

9.9.3 Samverkan med präster

Inom stridskraften Hemvärnet och Förmakten i övrigt ansvarar präst/fältpräst för förbandens själavård. Fältpräster funktionsleds av Fältprosten.

Själavården har stor betydelse för förbanden vid kris och krig men även i normalläge vid särskilda händelser. Musikkårschefen ska därför samverka med det egna förbandets fältpräst och vara beredd understödja denne med musik i själavårdsarbetet.

Varje musikkår ska i sitt notarkiv inneha Förmaktens Fältkoralbok och vara beredd utföra denna musik enligt angiven operationsberedskap för den egna bataljonen eller efter order från MR samverka med annat förbands fältpräst.

Inom 6 timmar från order ska minst en trumslagare och en trumpetare ur musikkåren finnas tillgänglig i uniform för korumslag – korumsignal, och förbandets igenkänningssignal.

Inom 24 timmar från order ska minst en ensemble finnas tillgänglig för korum med musik ur Fältkoralboken.

Hemvärnsmusikkåren i sin helhet ska efter order om hemvärnsberedskap sättas in för spelningar enligt huvuduppdraget under 90 dagar.

9.9.4 Samverkan mellan musikkårer

Musikkårer kan, i likhet med alla andra förband och enheter, samverka med varandra vid lösande av uppgift. Musikkårer kan därvid understödja varandra med personal, lokaler, materiel, noter och annat.

9.9.5 Utlandsinsatser

Musikinsats i utlandet kan vara en del av årlig musikplan eller uppkommen. Musikinsats i utlandet kan vara i och för svenska Förmaktens verksamhet, ibland i samverkan med utländsk försvarsmakt eller för annan arrangör.

Musikinsats i utlandet planeras och styrs av Rikshemvärnsstabens i samverkan med Fömus. Musikinsatsen delges i normalfall som uppdrag till MR med tillhörande ekonomi.

Inriktning av musikinsats utomlands är prioritering: nordiska länder med hemvärnsförband, Estland, Lettland och Litauen med hemvärnsförband. I tredje hand övriga nationer enligt beslut enligt ovan.

9.9.6 Nijmegenmarschen

Musikkår kan ges uppdrag i VU att under ett år göra musikinsats vid Nijmegenmarschen.

Spelning vid Nijmegenmarschen registreras som pliktspelning (PS) ett (1) avtalsdygn.

9.9.7 Benämningar

Respektive hemvärnsmusikkårs namn är "Hemvärnets musikkår" följt av ort eller område där musikkåren är verksam.

På engelska: "Norrbotten Home Guard Band, Sweden". The Home Guard Band of [ort/område], Sweden.

På tyska: Heimwehrmusikkorps Norrbotten

På franska: Musique de la Garde Nationale du Norrbotten

9.9.8 Upphovsrätt

Viss musik är upphovsrättsskyddad. Denna bevakas av Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM). Alla Försvarsmaktens musikkårer är anslutna till STIM genom licens och rapporterar spelad musik i dess system enligt STIM anvisningar.

Försvarsmakten har avtal som ersätter STIM för spelning av all musik inom Försvarsmaktens område.

Alla kostnader för upphovsrättsskyddad musik budgeteras se GO40 av Fömus inom Försvarsmakten som upprättar stående inköps order hos STIM.

9.10 Produktionsledning

9.10.1 Rikshemvärnschefens utbildningskontroll

Vid Rikshemvärnschefens utbildningskontroll av hemvärnsbataljon med musikkår inspekteras musikkåren i sin helhet i alla aspekter – även utöver det klingande resultatet - såsom materiel, planering, personalstyrka mm. Utbildningskontrollen kan till delar vara förlagd till annan tid och plats än bataljonens huvuddel. Representant för Rikshemvärnsrådet deltar vid inspektion.

9.10.2 Musikinspektörens grundsyn

- En attraktiv musikkår drar till sig nästa generation musikanter.
- Försvarsmakten ger en musikkår möjlighet, inte rättighet, att framträda som Försvarsmaktens klingande visitkort i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.
- En attraktiv hemvärnsmusikkår får erbjudanden om att representera svensk försvarsmakt internationellt.

Syfte

Fastställa musikkårens förmåga att med välklingande resultat leverera efter 6 - 24 timmar enligt RIKSHVC inriktning under 90 dagar samt förutsättningar att verka som krigsförband.

Mål

Musikinspektören stödjer RIKSHVC vid utbildningskontroll samt kan genomföra inspektion i rollen som FM musikinspektör och genomför dessutom löpande utvärdering av musikkårer vid genomförande av vaktparader samt funktionskontroller vid andra tillfällen.

Åtgärder kan föreslås vid RIKSHVC inspektion.

Musikinspektören stödjer RIKSHVC vid inspektion och genomför dessutom löpande utvärdering av musikkårer vid genomförande av vaktparader samt funktionskontroller vid andra tillfällen.

För att uppnå en korrekt bedömning av utbildningsbehov och kvalitativ status ska musikkår vid inspektion bestå av minst 85 procent av musikkårens krigsplacerade personal. Därutöver får extra hemvärnssoldater och hemvärnssoldater ur mobiliseringsreserven delta. Personal ur grannförband kan understödja. Personal utan avtal eller anställning i Försvarsmakten får ej användas.

DIREKTIV

Inspektion är en del av krigsförbandsvärderingen och ligger till del som grund för hemvärnsmusikkårens FFUP, inom ramen för den femåriga utvecklingsplanen.

För hemvärnsmusikkår som ej godkänns vid inspektion ska särskild utvecklingsplan upprättas maximalt omfattande en tid av 24 månader.

Metod

Inspektion av musikkår ska granska och klarlägga:

- Musikkårens ledning, bemanning, utrustning och besättning.
- Musikaliskt kunnande och militärt uppträdande.
- Lokala förutsättningar såsom förankring i lokalt musikliv och personalförsörjning.⁴²
- Kort- och långsiktiga utvecklingsmöjligheter samt utbildningsbehov.

Genomförande av inspektion

Inspektionen genomförs i fältuniform 90.

Musikkåren leds av dirigenten, stf dirigenten och hemvärnstrumslagaren.

Endast musikkårens ordinarie hemvärnsmusiker och extra hemvärnsmusiker deltar. Bemanning inspekteras mot fastställd krigsorganisation/stämbesättning.

Omfattning

Orkesterövning (repetition)

Orkesterövning i ordinarie repetitionslokal ledd av dirigent och vicedirigent som i förväg tilldelas musikuppgifter genom musikinspektörens försorg. Vissa inspektionsmoment är a-vista (noter utdelade att spela utan förberedelsetid) för såväl dirigent som musikkår delges vid repetitionen.

Ceremonimusik

Under dirigentens och vicedirigentens ledning inspekteras:

- Försvarsmaktens honnörsmarsch (Under blågul fana)
- Paradmarsch/er
- Hemvärnets marsch (H. Damberg)
- Hemvärnets igenkänningssignal
- Marsch/er från egen MR
- Nationalsången
- Kungssången
- Korum (korumslag med musikkår)
- Musik ur Fältkoralboken

Under hemvärnstrumslagarens ledning inspekteras:

- Lystringsgrader
- Uppställningsformer och visitation
- Marsch, marschantråde och halt, på stället marsch
- Riktningssändringar under marsch
- Genomgång
- Ändring av luckor under marsch

⁴² Musikkårens besättning kan överstiga antalet befattningar och hanteras då särskilt vilket beskrivs i FM2018-4881:8, *Riktlinjer för nyttjande av Hemvärnets förbandsreserv*, 2018-11-29.

DIREKTIV

- Inslag, upp- och nedtagning av instrument samt musik/mellanmarsch under marsch
- Avslag
- Enkel ceremoni

Under musikinspektörens ledning inspekteras samtliga enskilda trumslagare och trumpetare avseende:

- Signalgivning på jägarhorn/trumpet respektive trumma: paradmarsch, uppställning, appell, revelj, tapto, korum
- Marscher på jägarhorn och trumma

Konsert

Konsert är en sammanhängande musikinsats (40–60 minuter), i första hand som offentlig konsert inför publik, med ett varierat program framfört under ordinarie dirigents och vicedirigents ledning.

Musikstyckena ska presenteras av dirigenten eller en programvärd ur hemvärnsmusikkåren. Konserten genomförs i konsertsal eller som utomhuskonsert. Är konserten ej offentlig må ordinarie repetitionslokal användas.

Uppföljning – rutin

Efter inspektion ska uppföljning av musikkår ge:

- Direkt återkoppling på plats till alla i musikkåren.
- Protokoll⁴³ som utvisar resultat av inspektionen samt förslag till utveckling, delges som skrivelse till Rikshemvärnsstaben och MR för spridning till berörd MR-grupp och musikkår.

Förbands- och funktionsutvecklingsplan

5-årig förbands- och funktionsutvecklingsplan, samt kontroll och utbildningsplan.

Inspektion vid vaktparad

Genomförs vartannat år enligt särskild plan. Uppföljning enligt samma rutiner som ovan.

9.11 Organisering av ny musikkår – avveckling av musikkår

Vid organisering av ny musikkår i Hemvärnet samråder MR med Rikshemvärnsstaben som inhämtar yttrande från Fömus.

Plan för musikkårens personalförsörjning upprättas.

Härvid ska förslag på konstnärlig ledare – dirigent särskilt beaktas.

MR följer därefter ordinarie rutiner för organisering av krigsförband.

- Förordnande av Musikkårschef i samråd med C Fömus och Rikshemvärnsstaben
- Förordnande av Dirigent i samråd med MINSP och RIKSHVC
- Antagning av musikkårens personal
- Anskaffning av särskild musikutrustning via Fömus
- Anskaffning av lokaler

⁴³ Bedömningsprotokollet motsvarar bedömningsprotokoll vid trupputbildning.

- Genomförande av kombattantutbildning för musikkårens personal.

Avveckling

Musikkår som vid inspektion inte kan bemanna sina befattningar med personal, inte uppfyller krav på musikalisk kompetens och med åtgärder ej bedöms kunna bemannas ska avvecklas. Beslut om avveckling fattas av C MR. Sex månader efter beslut ska musikkåren vara avvecklad. Berörd MR säger upp personalen, låter samla in materielen, musikinstrument, musikspecifik utrustning, handlingar och noter.

Musikkår erhåller inte längre stöd från FM efter avveckling. Personalen kan överföras till befattningar i annan musikkår. Musikkår under avveckling genomför i samråd med MR framträdande enligt musikplan.

Noter ska överföras till av FM inrättat notarkiv.

9.12 Förbandsutveckling och utbildning

Kontinuerlig utbildning av musikkårerna och hemvärnsmusikpersonalen är avgörande för deras vidmakthållande såväl vad avser målsättningar enligt RVT' såsom personalförsörjningen.

Fömus planerar, genomför och rapporterar i PRIO utbildning av hemvärnsmusikpersonalen enligt uppdrag. Utbildningskurserna ska finnas i HvSS kurskatalog och kursplanerna i HvSS arkiv.

Kursutbudet ska finnas tillgängligt på Internet.

Kursutbudet ska omfatta utbildning för musikkårschef, enskilda hemvärnsmusiker, notbibliotekarier, hemvärnstrumslagare, dirigenter inklusive högre dirigentutbildning, musikungdomar och musikkårer.

Kvartermästare utbildas vid HvSS kvartermästarkurs med musikutbildningsblock.

Högre dirigentutbildning genomförs på Kungliga musikhögskolan enligt särskild order. Planering, genomförande och uppföljning sker genom C Fömus försorg.

Vid behov genomförs utbildning med stöd av en hemvärnsmusikkår som övningsmusikkår-övningstrupp. Fömus reglerar kostnader för övningsmusikkår.

9.12.1 Obligatorisk utbildning

Grundkurs musikkårschef

Målgrupp är nuvarande och blivande musikkårschef/ställföreträdande musikkårschef.

Dirigent

Målgrupp är nuvarande och blivande dirigent/stf dirigent. Utbildningen består av grundkurs, fortsättningskurs och högre dirigentutbildning. Högre dirigentutbildning planeras och genomförs i samarbete med Kungl. Musikhögskolan enligt särskild order.

Hemvärnstrumslagare

Målgrupp är nuvarande och blivande hemvärnstrumslagare. Genomförs i två steg, i huvudsak med stöd av övningsmusikkår.

Kvartermästare

Målgrupp är nuvarande och blivande kvartermästare. Genomförs vartannat år.

Notbibliotekarie

Målgrupp är nuvarande och blivande notbibliotekarie. Genomförs vartannat år.

Stämledare

Enlig respektive hemvärnsmusikkår.

Hemvärnsmusiker

Folkrättsligt är en hemvärnsmusiker kombattant och ska innan tjänstgöringsavtal ingås genomgå minst utbildning som obehäpnad kombattant om ej GU, GMU, GU-F (motsv.) har genomförts. Hemvärnsmusiker ska genomföra vapenutbildning i samband med beslut om hemvärnsberedskap.⁴⁴

Befattningar, utbildningskrav

Hemvärnsmusiker *konstitueras* i tjänstegrad av C MR enligt FFS 2019:7 Kap 8 Försvarsmaktens föreskrifter om befordran och konstituering.

Samråd ska tas med försvarsmusiken i samband med konstituering av dirigent, musikkårschef.

9.12.2 Funktionsaktiviteter

Funktionsmöte hemvärnsmusik.

Genomförs vartannat år genom försvarsmusikens försorg (mars/april).

Ordergivning för årets vaktparader

Genomförs årligen enligt Fömus anvisningar (mars/april)

Musikinspektörens konstnärliga råd.

Musikinspektören kallar årligen dirigenter och musikkårschefer till konstnärligt råd

Rikshemvärnschefens stabsmusikkår

Är en tillfällig sammansatt musikkår. Verksamheten genomförs enligt uppdrag eller tilläggsuppdrag.

Syfte med en tillfälligt sammansatt musikkår är att höja hemvärnsmusikens musikaliska kompetens och exercis (enligt RVT). Medverkande personal genomför orkesterövningar (repetitioner) under ca en vecka.

KU-tid tilldelas för personalens orkesterövningar och förberedelser.

Lednings-/administrationstid tilldelas för lednings-/administrativ personals arbete.

Försvarsmaktens notarkiv

Hemvärnets notarkiv är för närvarande baserat i Borås och arbetsleds av Fömus. Hemvärnets notarkiv är en del av FM notarkiv med syftet att stödja stridskraftens musikkårer med noter och arrangemang. Kårer anmäler behov av noter och arrangemang i årlig musikplan. Anskaffningen bereds i musikinspektörens konstnärliga råd.

⁴⁴ Se beslut av RIKSHVC, FM2022-19566:3.

10 PERSONALTJÄNST

Detta kapitel syftar till att beskriva hur personaltjänsten ska bedrivas inom hemvärnsförbanden. En aktiv, professionell och värdegrundsstyrd personaltjänst är vital för att bibehålla de frivilligas engagemang.

10.1 Personaltjänst i Försvarmakten

Försvarmakten styr personalförsörjning, personaltjänst och det systematiska arbetsmiljöarbetet med en serie instruktioner och ett målbildsdocument.⁴⁵

Personaltjänsten styrs bl.a. av:

- Handbok Personaltjänst (H PERS) 2022
- Handbok för personaltjänst vid höjd beredskap (H PERS HB) 2018

10.2 Personaltjänst i hemvärnsförbanden

Personaltjänst omfattar allt arbete som leder till rekrytering och sträcker sig tills hemvärnssoldaten eller hemvärnsveteranen är helt avvecklad och all personlig utrustning är återlämnad.

Personaltjänst indelas normalt enligt följande:

- Attrahera
- Rekrytera
- Utveckla
- Behålla
- Avveckla

Respektive område innefattar uppgifter såsom personalförsörjning och rekrytering, bemanning och krigsplacering (krav och grader, inkl. befälssystemet), avtal, personaladministration, jämlikhets- och värdegrundsarbete, personalvård inklusive själavård, grundutbildning (krav samt vägen via FFO) och personalplanering och utveckling.

Förordningsstyrda bestämmelser för hemvärnets personal återfinns i huvudsak i:

- Hemvärnsförordning (1997:146)
- Förordning om förmåner för hemvärnsoldater (1997:147)

Personaltjänsten i Hemvärdet, inom hemvärnsförbanden och vid de organisationsenheter som stödjer dessa (främst MR med MR-grupper), syftar till att producera, vidmakthålla och utveckla hemvärnsförbanden. Detta sker främst genom rekrytering respektive utveckling av befintliga hemvärnssoldaters kompetens. Personaltjänsten omfattar även personaladministration rörande antagning, tjänstgöring och avveckling av personal samt personalvård. Administrativa stödsystem utgörs av system PRIO och Mitt Försvarmakten.

10.3 Personaltjänst vid höjd beredskap och i krig

Personaltjänst för hemvärnsförbanden vid höjd beredskap och i krig återfinns i H PERS HB.

⁴⁵ FM ArbO 2022.

Vid beslut om hemvärnsberedskap eller höjd beredskap inställer sig hemvärnsförbandens personal för tjänstgöring och påbörjar lösande av förstahandsuppgift.

10.4 Attrahera

Det är nödvändigt med en kontinuerlig rekrytering för att möta naturliga avgångar och omsättning av personal. Behov av nyrekrytering och kompetensutveckling vid förbanden ska analyseras och planeras i förbands- och funktionsutvecklingsplanen. Utbildningsbehov omsätts i personalutvecklingsplaner och rekryteringsbehov planeras för att omsättas i rekryteringsåtgärder.

Rekryteringsåtgärder bör samordnas inom respektive förband och inom MR/P 18. Detta för att alla som bedriver aktiviteter med attraktion och rekrytering ska kunna bidra till varandras aktiviteter och inte konkurrera. Ytterst handlar det om Försvarsmaktens och totalförsvarets behov.

Som stöd till rekryteringsverksamheten ska det finnas ett rekryteringsråd och en väl genomarbetad rekryteringsplan för varje hemvärnsbataljon. Alla soldater i förbandet bör ha förmåga att i det personliga mötet kunna besvara och/eller föra vidare ett intresse för engagemang i Försvarsmakten.

Hemvärnets informations-, attraktions- och rekryteringsverksamhet stöds av kommunikationsdirektören och FM HRC. Aktuellt stöd dialogiseras och planeras inom ramen för ordinarie verksamhetsledning.

10.4.1 Lokala och regionala rekryteringsråd

Syftet med rekryteringsrådet är att rationellt samordna och organisera arbetet med rekrytering. Arbetet omfattar därför att samla de olika aktörerna som arbetar med rekrytering och samverka i planering och genomförande av lokala och regionala rekryteringsaktiviteter samt genomförande av centralt beslutade aktiviteter.

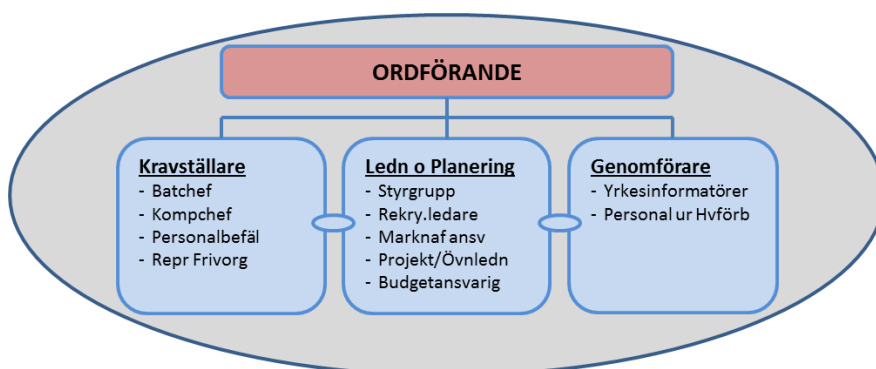
C MR/P 18 har ansvar för förbandsutveckling inklusive personalförsörjning av hemvärnsförbanden. I detta ingår att planera och samordna rekryterings- och utbildningsåtgärder. MR-grupperna har uppgift att stödja krigsförbanden både med aktiva rekryteringsåtgärder och med administration för rekrytering. MR/P 18 ansvarar för att hemvärnsförband ska ha rekryteringsplaner för förbanden. Rekryteringsplanen kan vara en del av förbandsutvecklings- och personalförsörjningsplaneringen.

Krigsförbandens olika förutsättningar och behov påverkar vilka åtgärder som planeras och genomförs. Lokala skillnader i arbetssätt förekommer därför.

Rekryteringsråd:

- Organiserar vid MR och P 18 för varje hemvärnsbataljon eller samordnat för flera bataljoner. Rådet ska ha en ordförande ur hemvärnsförbandet/en och består av representant(er) för MR/P 18 (normalt ur MR-grupp), representanter för hemvärnsförbanden och lokala/regionala frivilliga försvarsorganisationer
- Lämnar förslag till MR och P 18 avseende innehåll i rekryteringsplan.
- Samverkar och samordnar verksamheten med övriga närliggande OrgE avseende informations- och rekryteringstjänst.
- Föreslår rekryteringsåtgärder för att möta hemvärnsförbandens behov.

Rekryteringsrådet

Figur 10:1 Rekryteringsråd /Försvarmakten

10.4.2 Rekryteringsplan

Rekryteringsplanen bör minst innehålla mål och budget och den ska finnas vid MR/P 18 och MR-grupperna. Planen ska vara en del i MR/P 18 verksamhetsplanering och samordnas med övriga informations- och rekryteringsåtgärder.

Rekryteringsplan:

- Kan vara en del av FFUP för krigsförbandet/en.
- Har tydliga och mätbara mål som syftar till att uppfylla Rikshemvärnschefens krav på förbandsuppfyllnad kopplat till kraven på krigsförbanden.
- Är samordnad med övriga och närliggande OrgE med informations-, attraktions- och marknadsföringskampanjer i syfte att uppnå kostnads- och rationalitetseffektivitet.
- Reglerar rutiner för uppföljning och rapportering.
- Bör tydliggöra eventuella riktade åtgärder, t.ex. för att öka andelen kvinnor i förbanden.

En väl fungerande kommunikationstjänst och rutiner för delgivning av information till de frivilliga är synnerligen vital för personalförsörjningen och en fungerande rekryteringsverksamhet.

10.4.3 Yrkesinformatör

Begreppet yrkesinformatör tillämpas inom hela Försvarmakten. Att vara yrkesinformatör inom Hemvärdet kan vara en s.k. tillikauppgift. Exempelvis utses och utbildas yrkesinformatörer ur MR-grupp och hemvärnsförbanden för specifika rekryteringsåtgärder. De har då genomgått relevant utbildning och deltar i rekryteringsaktiviteter. Yrkesinformatörens roll är att genom det personliga mötet kunna besvara och/eller föra vidare ett intresse för att ingå i Försvarmakten. Detta innebär att yrkesinformatören ska ha kunskap om Försvarmakten och dess uppgifter samt om Försvarmaktens grundläggande utbildningar och verksamhet. Yrkesinformatörer ska ha kompetens att leda och genomföra event och informationsmöten.

En yrkesinformatör kan vara heltidsanställd, deltidsanställd eller hemvärnssoldat. För att arbeta som yrkesinformatör krävs yrkesinformatörsutbildning.

10.4.4 Rekryteringskoordinator

OrgE leder och samordnar det regionala rekryteringsarbetet vid MR-grupp och andra enheter, både strategiskt och operativt avseende rekrytering till hemvärnsförbanden. MR-grupper har en lokal rekryteringsfunktion i form av rekryteringskoordinator/rekryteringshandläggare som har kunskap om rekryteringsprocessen till hemvärnsförbanden och utbildningskrav för sökande till hemvärnsförbanden.

10.4.5 De frivilliga försvarsorganisationerna med uppdrag att stödja Hemvärnet

De frivilliga försvarsorganisationerna (FFO) har i uppdrag att främja totalförsvaret. Uppdraget omfattar försvarsupplysning, rekrytering och utbildning.⁴⁶ FFO har en avgörande betydelse för personalförsörjning, utveckling och vidmakthållande av hemvärnsförbanden. FFO stödjer även med egen rekrytering och utbildning.

Exempel på FFO som stödjer produktionen av hemvärnsförband och befattningar:

Flygvapenfrivilligas riksförbund	Underrättelsesoldat
Frivilliga flygkåren	Flygförare, flygmekaniker, flygtroppchef, flygruppchef
Frivilliga motorcykelkårens riksförbund	Motorcykelordonnanser, ordonnansgruppchef, trafiksoldat
Frivilliga radioorganisationen	Stabsplatsoldat signalist, signalskyddschef, ledningssystemsbefäl, sambands och datatekniker, sambandsgruppchef
Försvarets personaltjänstförbund	Personalbefäl och personalvårdsbefäl
Insatsingenjörernas riksförbund	Stridsledningsbefäl fältarbetstjänst
Riksförbundet Sveriges lottakårer	Fältkock, stabsassistent, underrättelseassistent
Sjövärmskårens riksförbund	Båtplutonchef, båtgruppchef, sjötransportledare, maskinman, båtförare, besättningsman
Svenska brukshundklubben	Hundförare
Svenska Försvarsutbildningsförbundet	CBRN-gruppchef, saneringsgruppchef, DIM saneringssoldat, pionjärsoldat, informationsbefäl, sjukvårdare
Svenska pistolskytteförbundet	Ammunitionssoldat
Sveriges Bilkårens Riksförbund	Fordonsmekaniker, bandvagnsförare, lastbilsförare, bussförare, trafiksoldat, drivmedelssoldat
Svenska Skyttesportförbundet	Skjutinstruktör

Tabell 10:2 FFO /Försvarmakten

För mer information besök: www.frivilligutbildning.se.

10.5 Rekrytera

Stegen före krigsplacering omfattar: attraktion, rekrytering och en minsta utbildningsinsats i form av introduktionsutbildning.

Rekryteringsprocessen (Rekrytera till Hemvärnet)⁴⁷ inleds med att en individ är intresserad och avslutas när intresset formaliseras i ett tecknat tjänstgöringsavtal.

De huvudsakliga förutsättningarna för en krigsplacering i ett hemvärnsförband är: placering i befattning i enlighet med tidigare genomförd militär utbildning, placering i befattning efter

⁴⁶ Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.

⁴⁷ FM2020-15611:1 Processhandbok Rekrytera.

DIREKTIV

värdering av tidigare militär och civil utbildning samt efter genomförd GU-F och befattningsutbildning.

I vissa fall krävs ingen kompletterande utbildning innan krigsplacering utöver introduktionsutbildning. I andra fall krävs både introduktions-, grund- och befattningsutbildning före krigsplacering.

10.5.1 Grunder antagning till hemvärnsförband

- A. Intressenter som inte är krigsplacerade och har nödvändig kompetens (ex. GU eller GMU) kan teckna tjänstgöringsavtal som *ordinarie hemvärnssoldat* och krigsplaceras i hemvärnsförband.
- B. Intressenter som inte är krigsplacerade men saknar nödvändig kompetens (dvs. ej genomfört GU eller GMU) kan teckna tjänstgöringsavtal som *ordinarie hemvärnssoldat* och placeras på befattningen *specialist under utbildning* och därmed krigsplaceras i ett hemvärnsförbands mobiliseringsreserv under utbildningstiden (som omfattar GU-F, intro och befattningsutbildning). Efter fullgjord utbildning övergår befattningen från *specialist under utbildning* till *ordinarie specialistbefattning*, ex. signalist, bandvagnsförare, stabsassistent, etc. (se kap 10.5.4 för fler detaljer).
- C. Intressenter som redan har annan krigsplacering eller avtal om totalförsvartjänstgöring i annan myndighet eller organisation kan inte teckna tjänstgöringsavtal som *ordinarie hemvärnssoldat*. Disponibilitetskontroll sker hos Plikt- och prövningsverket. Försvarmakten, i form av C MR/P 18, hemställer vid berörd myndighet om disponibilitet och först efter beslut kan tjänstgöringsavtal tecknas. Vid oenighet överlämnar C MR/P 18 till Försvarsstaben via Rikshemvärnsstaben att hantera fortsatt arbete med disponibilitet.

Under tiden fram till att disponibilitet är beslutad kan tjänstgöringsavtal som *extra hemvärnssoldat* tecknas för att säkerställa intressentens engagemang och kontakt med rekryterande förband.

10.5.2 Placering i befattning i hemvärnsförband

Krigsförbandschef ska i samverkan med bemanningsansvarig, ex. MR J1 eller HR-handläggare vid MR-grupp (om delegation finns), framställa till Plikt- och prövningsverket om krigsplacering.

Personal kan placeras i befattning efter att formell kompetens uppnåtts. Detta görs genom deltagande i adekvata kurser inom hemvärdet, eller invärdering/validering av militär och/eller civil kompetens.

Vid vakanser får krigsförbandschef placera en villig och lämplig hemvärnssoldat, på specialistbefattning. Specialister med GU-F som grundutbildning får placeras på en annan befattning. I båda fallen krävs adekvat kompetens och lämplighet för aktuell befattning.

10.5.3 Hemvärnspersonal boende utanför ordinarie upptagningsområde

Hemvärnsförbanden rekryteras lokalt och i vissa fall regionalt. Personal som ändrar bostadsort i förhållande till ordinarie upptagningsområde ska stödjas i sitt byte av förband, till förband i nytt upptagningsområde. Undantag till detta förfarande kan dock finnas. Exempelvis kan en individ med nyckelkompetens utgöra grund för undantag. Vid dessa fall har C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, att besluta om kostnaderna för detta är motiverade, kopplat till den enskilde hemvärnssoldatens betydelse för aktuellt hemvärnsförband.

10.5.4 Grundläggande soldatutbildning för frivillig personal

GU-F är en förutsättning för att kunna krigsplaceras i ett krigsförband. Målsättningen med den grundläggande soldatutbildningen för frivilliga är:

DIREKTIV

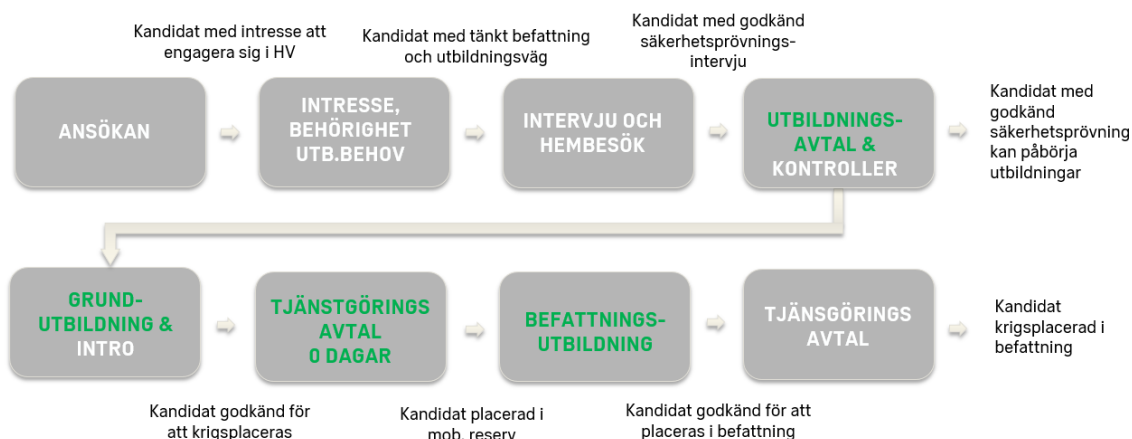
- Förståelse för krigets krav och karaktär samt totalförsvarets uppgifter.
- Förståelse om de grundläggande krav som folkrätten ställer på den enskilde.
- Färdighet till säker vapenhantering.
- Färdighet i att kunna handha och vårda den egna utrustningen.
- Färdighet i att uppträda under fältförhållanden.
- Erforderlig färdighet för placering i totalförsvaret.
- Försvarsmaktens värdegrund.

10.5.5 Delprocess – rekrytera till Hemvärnet

I figur 10:3 nedan visas en förenklad bild över delprocessen ”Rekrytera till Hemvärnet”.

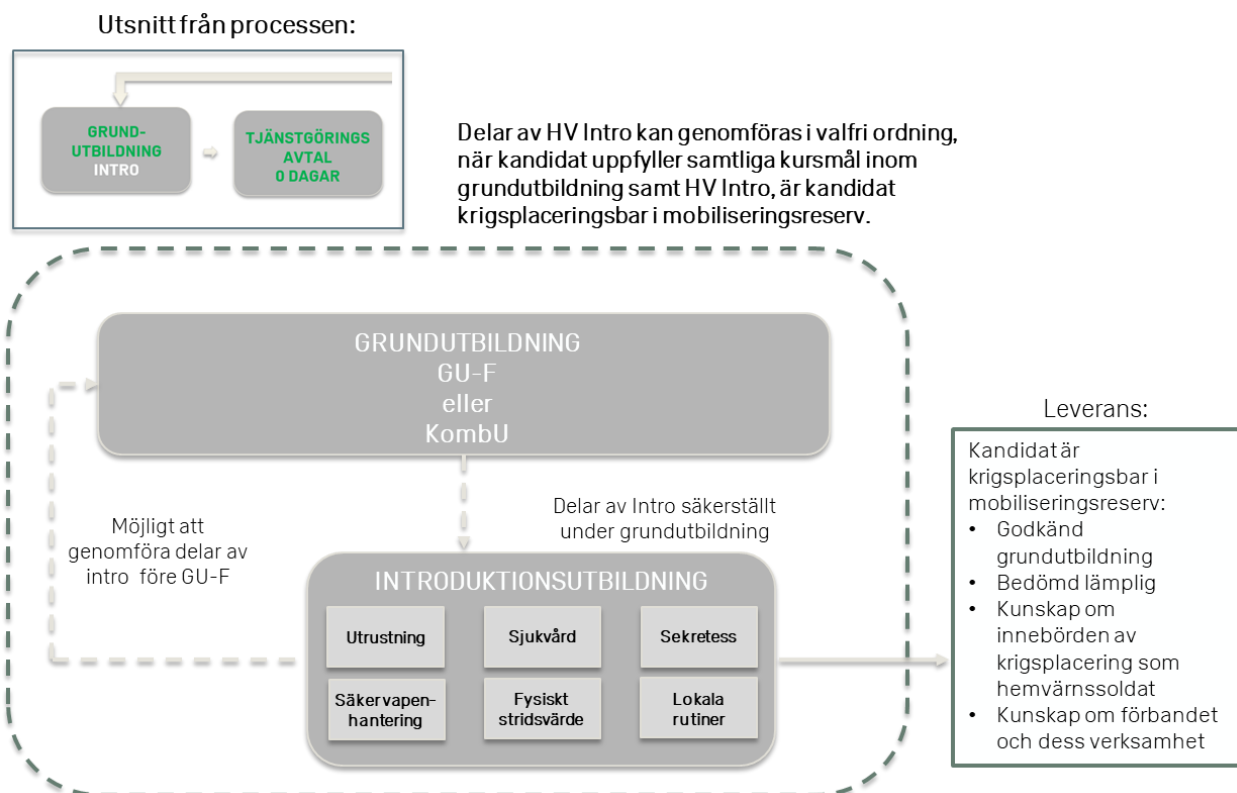
Grå rutor representerar processteg som i sig innehåller ett antal aktiviteter, detaljerna beskrivs i separat processbeskrivning. Aktiviteterna i processteget ska föra ansökan vidare till nästa steg i processen. För att det ska vara möjligt så måste varje processteg utmyнна i en leverans. Aktiviteterna i processteget har till uppgift att säkerställa leveransen från respektive steg. Svart text i figur 10:3 mellan processtegen beskriver den leverans som processteget ska säkerställa.

Några aktiviteter/processteg är endast tillämpliga vid rekrytering av de kandidater som ska bli specialist i ett hemvärnsförband och genomförs alltså inte för kandidater med en militär grundutbildning, dessa aktiviteter/processteg är markerade med grön text i figur 10:3.

Figur 10:3 Delprocess – rekrytera till Hemvärnet /Försvarmakten

I figur 10:4 nedan visas processteget ”grundutbildning & intro” för specialister mer ingående för att tydliggöra att aktiviteterna i det steget inte har en detaljstyrning över hur de ska genomföras sekventiellt. Det innebär t.ex. att delar av introduktionsutbildning kan genomföras i valfri ordning. När kandidaten uppfyller samtliga kursmål inom grundutbildning samt introduktionsutbildning, är kandidat krigsplaceringsbar i mobiliseringsreserv, vilket är leveransen från processteget.

Figur 10:4 Utsnitt från process – grundutbildning & intro /Försvarmakten

10.6 Utveckla

Försvarmaktens personalförsörjning av hemvärnssoldater genomförs främst genom rekrytering av personal som genomfört militär grundutbildning och varit krigsplacerade vid andra förband, samt genom utbildning av specialister genom de frivilliga försvarsorganisationerna.

Det är viktigt för personalförsörjningen och personalutveckling att hemvärnsförbandens verksamhet är relevant och innehåller verksamhet med hög kvalitet. Bra och relevant verksamhet motiverar både nyrekrytering och fortsatt engagemang av frivilliga kvinnor och män till grund- eller specialistutbildning.

Personalutvecklingsplaner är en del av förbands- funktionsutvecklingsplaner där hemvärnssoldaten karriärplaneras mot krigsförbandens behov. Underlag från krigsförbandens karriärplanering ligger sedan som grund för kommande utbildningsbehov.

10.6.1 Utbildningsvägar

Det finns olika utbildningsvägar till att bli hemvärnssoldat. Grundförutsättning är en militär grundutbildning från genomförd värnplikt eller GU-F. GU-F och adekvat befattningsutbildning samt introduktionsutbildning, ger kompetens för placering på befattning som specialist i hemvärnsförband.

10.7 Administration av utbildning vid frivilliga försvarsorganisationer

Kallelse och rapportering

Den kursanordnande frivilliga försvarsorganisationen kallar den frivillige till utbildning och rapporterar till personalansvarig vid MR/P 18 efter avslutad utbildning.

Uppföljning

Rekryterande frivillig försvarsorganisation med uppdrag gentemot Försvarsmakten tillser att den frivilliges utbildning följer utbildningsplanen och är ansvarig för att den genomförs. Respektive OrgE är ansvarig för att följa upp att den frivilliga försvarsorganisationen fullföljer sitt uppdrag, och håller en kontinuerlig kontakt med den frivillige till dess att denne är färdigutbildad.

Stöd till hemvärnsbataljon

Respektive regional och/eller lokal frivilligförsvarsorganisation med uppdrag gentemot Försvarsmakten förväntas anvisa kontaktperson som stödjer och deltar i krigsförbandschefens utbildningsplanering och personalförsörjning. Respektive frivilligorganisation utser också representanter till hemvärnsförbandens lokala rekryteringsråd. Detta är ett ansvar från båda parterna och ett ömsesidigt behov. Det är inte bara de frivilliga försvarsorganisationerna som ska ange kontaktperson, även hemvärnsförbanden och MR-grupperna bör ange kontaktperson till de frivilliga försvarsorganisationerna, för att säkerställa en god dialog.

10.8 Invärdering och validering av kompetenser

Invärdering och validering av kompetenser och utbildningar sker enligt H PERS 2022.

- C MR/P 18 är ansvarig för invärdering av utbildning med stöd av HvSS.
- C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, sammanställer underlag för invärdering enligt HvSS bestämmande.

10.8.1 Validering av sökande med utländsk militär utbildning

Syfte

Klargöra om sökande har tillräcklig militär utbildning för att ingå i hemvärnsförband eller vilken kompletterande utbildning som krävs innan tjänstgöring kan påbörjas.

Omfattning

Gäller sökande till Hemvärnet som har en militär utbildning i annan försvarsmakt (motsvarande).

Beskrivning

Allmänt:

- Den sökande ansvarar för att tillhandahålla alla styrkande dokument och referenser, samt vid behov översättning.
- Rekryterande MR-grupp ansvarar för att sammanställa styrkande dokument och referenser.
- HvSS stödjer endast validering/invärdering på begäran av MR/P 18.

Sökande som avses placeras som hemvärnssoldat:

- C MR/P 18 bedömer sökandes militära bakgrund om den kan motsvara en värnpliktsutbildning alternativt GMU (alt: om den motsvarar de krav som ställs i aktuell befattning).
- C MR/P 18 bedömer den sökande mot tänkt befattning.
- C MR/P 18 bedömer den sökandes kunskaper i svenska språket, med syftet att säkerställa verksamhetssäkerheten.
- Hänsyn ska tas till personkännedom avseende den sökande.
- C MR/P 18 fattar beslut avseende tillstyrkande eller avslag. HvSS stödjer vid behov C MR/P 18 i valideringsärenden.

Sökande som avses placeras i befäls- eller specialistbefattning, dvs. befattning som kräver obligatoriska kurser:

- MR-grupp översänder samtliga dokument, med motiv eller yttranden till HvSS för validering. Sökandes planerade befattning ska framgå.
- HvSS rekommenderar tillstyrkande eller avslag.
- C MR/P 18 fattar beslut avseende tillstyrkande eller avslag.

Dokumentation

- Beslut tagna av C MR/P 18 arkiveras vid MR/P 18.
- HvSS rekommendationer arkiveras vid HvSS.
- Alla ärenden avseende validering/invärdering ska dokumenteras (beslutsunderlag/beslut som handling) för god spårbarhet.

10.8.2 Validering/invärdering av civil kompetens eller tidigare militär utbildning i Försvarsmakten

Huvudsakligt syfte med att validera/invärdera civil kompetens är att på ett kostnadseffektivt sätt omsätta tillgängliga kompetenser till nytta för Försvarsmaktens krigsförband.

Validering/invärdering är också ett viktigt verktyg i arbetet med att öka antalet kvinnliga soldater och befäl i hemvärnssystemet och bör särskilt övervägas i personalutvecklingsplanering.

Åtgärder som omfattas är till för att klargöra om sökande har relevant civil utbildning och/eller en tidigare militär utbildning som kan ersätta Försvarsmaktens eller Hemvärnets specifika utbildningar och kurser.

I bedömning av militär utbildning och kompetens kan det finnas anledning att ta ställning till om någon har tillräcklig verksamhetserfarenhet, ”on the job training”, för att bedömas mot befattning där militär grundutbildning är ett krav. Exempelvis personal som efter flera KFÖ i specialistbefattning uppfattas ha chefs- och ledaregenskaper och därför kan vara lämplig för utveckling mot hemvärnsbefäl.

Det är krigsförbandschefen som tar ställning till lämplighet och med stöd av MR-grupp klarlägger eventuella kompletteringsbehov.

Detta gäller såväl för befintliga specialister som söker sig mot annan befattning, som för civila med specialistkompetens som söker sig till hemvärnsförbandet.

Nedan gäller sökande till befattning i Hemvärdet som återoppar civil utbildning eller tillräcklig militär erfarenhet enligt ovan.

- I upprättande eller översyn av personalutvecklingsplan uppmärksammas behov av eller möjlighet till validering/värdering.
- Den sökande lämnar alla styrkande dokument och referenser till personalplanerande eller rekryterande hemvärnsförband.
- Det personalplanerande eller rekryterande hemvärnsförbandet med stöd av MR-grupp ansvarar för att sammanställa styrkande dokument och referenser.
- MR-grupp granskar underlag, inhämtar yttranden från referenser, samverkar med och inhämtar yttrande från sakkunniga/kompetensföreträdare såsom ex. Trafiksäkerhetschef och tar därefter ställning i form av ett beslut och motiv. Beslut fattas av lägst C MR-grupp. I beslutet måste framgå om:
 - kompetensen uppfattats som tillräcklig,

DIREKTIV

- är tillräcklig med komplettering och då vad som saknas i form av en anpassad utbildning, eller
- om kompetens och erfarenhet inte bedöms möjlig att komplettera utan kräver en fullständig utbildning.
- Om MR-grupp behöver stöd i bedömningen vänder de sig till MR stab J1. MR stab kan vid behov hemställa om stöd med validering/värdering från HvSS. Då detta sker överlämnas hemställan och underlag enligt ovan till HvSS som utvärderar och kompletterar samt inhämtar nödvändigt stöd av Försvarsmaktens övriga kompetenscentra. HvSS bedömer ansökan med hjälp av sakansvariga inom Försvarsmakten eller civil högskola (motsvarande). Kompletterad validering/värdering återsänds i form av rekommendation till MR/P 18 stab J1. C MR fattar beslut eller delegerar beslutsrätten till lägst C MR-grupp.

Dokumentation

Alla ärenden avseende validering/värdering ska dokumenteras för god spårbarhet.

- Alla beslut tagna av C MR/P 18 arkiveras vid MR/P 18 stab J1/G1.
- Alla beslut tagna av C MR-grupp arkiveras vid MR-grupp.

Validering/invärdering i chefsnivå

Validering/invärdering i chefsnivå upp till graden löjtnant och fanjunkare samt till befattning upp till kompanifanjunkare och kompanichef (förutom Hvundkomp), efter tidigare värnpliktsutbildning i grupp-, tropp eller plutonchefsnivå (GB/PB/KB), reservofficersutbildning, eller yrkesofficersutbildning görs av MR-grupp i samråd med krigsförbandet och medinflytandet.

Beslut om utnämning och/eller befordran fattas av C MR-grupp. Om MR-gruppen behöver stöd i bedömningen vänder de sig till MR/P 18 stab J1/G1.

10.9 Förordnande

Enligt Försvarsmaktens föreskrifter om hemvärdet ska hemvärnsbefäl förordnas till befälsbefattningar.⁴⁸ Detta innebär att individen utses att inneha själva befattningen. Ett förordnande är tidsbegränsat. Att förordnas till en befälsbefattning innebär inte att individen automatiskt också blir befördrad, det är två olika processer (se 10.10). Övergripande mål för förordnande i Hemvärdet är att:

1. Den därtill mest *lämpade* ska utses till chef i Hemvärdet.⁴⁹
2. Möjligheter att rekrytera lämpliga före detta yrkesofficerare och reservofficerare ska beaktas.
3. Innan ett hemvärnsbefäl förordnas ska yttrande inhämtas från berört medinflytanderåd inom Hemvärdet.

Att beakta vid förordnanden:

- I FFS 2010:2 framgår att befäl i Hemvärdet ska förordnas av C MR/P 18, eller den han/hon bestämmer.
- Ett förordnande får gälla högst 4 år i taget, dock längst till och med den månad hemvärnsbefälet fyller 65 år. Om det finns särskilda skäl får C MR/P 18 förlänga förordnandet för befäl äldre än 65 år med 1 år i taget, dock längst till och med slutet på det år som hemvärnsbefälet fyller 70 år.
- Vid övergång till befattning bibehålls tjänstegraden tills beslut om befordran.
- Krigsplacering kan endast ske mot vakant befälsbefattning.

⁴⁸ FFS 2010:2.

⁴⁹ Lämplighet förutsätter kompetens, karaktär och kamraternas förtroende.

DIREKTIV

- Hemvärnssoldater som tidigare haft befälsförordnande inom annat förband i Försvarsmakten, behåller sin tjänstegrad då han/hon krigsplaceras inom Hemvärdnet.
- Befälsutbildad personal i Försvarsmakten inplaceras, efter genomförd introduktionsutbildning, i kompetensnivå och tjänstegrad som motsvarar tidigare genomförd militär befälsutbildning. C MR/P 18 beslutar om ytterligare kompetensutbildning krävs (se HvSS kursbeskrivning).
- Förordnande i befattning som krigsplacerad chef får i undantagsfall göras innan den kompetensgivande utbildningen är helt genomförd. C MR/P 18 kan fatta beslut om ett sådant undantag.

TIPS!

Genom att aktivt arbeta med personalutvecklingsplaner och förbands- och funktionsutvecklingsplaner ska befäl göra hemvärnssoldaterna delaktiga i kompetensutveckling, lämpliga befattningsutbildningar och chefsutbildningar och därigenom även göra successionsplaneringen känd.

Successionsplanering ska förankras mot C MR/P 18. Medinflytandet bör ges full insyn i dessa processer och ska höras av lämpligt råd i samband med chefstillsättningar.

10.10 Befordran

Befordran innebär att en individ ges en högre tjänstegrad än tidigare och sker enligt gällande föreskrifter och bestämmelser. Grunderna för befordran beskrivs i FFS 2019:7 och FFS 2010:2.

De formella utbildningskraven bygger på en stegring där individen utvecklas och placeras i närmast högre tjänsteställning och i vissa fall befattning. Formella krav på befattning ska vara uppfyllda innan hemvärnssoldat eller hemvärnsbefäl kan söka kurser för fortsatt utveckling.

Hemvärnssoldater och hemvärnsbefäl kan befordras i innehavd befattning. För menig och gruppchef (som genomfört gruppchefskurs men ej blivit befordrad till korpral) krävs en KFÖ i befattning för att befordrats. För övrig befordran i befattning krävs minst två KFÖ i befattning, samt väl vitsordad tjänstgöring.

Tjänstegrad	Grundkrav hemvärnssoldater
Menig	Efter godkänd Grundläggande soldatutbildning för frivillig personal (GU-F)
Menig 1	Efter godkänd Grundutbildning (GU) alt. efter godkänd GU-F <u>och</u> befattningsutbildning samt KFÖ.
Menig 2	Väl genomförd tjänstgöring omfattande ytterligare 2 uppfyllda avtalsår (dvs. totalt minst 3 år)
Menig 3	Väl genomförd tjänstgöring omfattande ytterligare 3 uppfyllda avtalsår (dvs. totalt minst 6 år).
Menig 4	Väl genomförd tjänstgöring omfattande ytterligare 3 uppfyllda avtalsår (dvs. totalt minst 9 år).

Tabell 10:5 Tjänstegrader för meniga i hemvärdnet /Försvarsmakten

10.11 Trebefälssystemets tillämpning

Trefälsystemet infördes i Hemvärdnet 2022-01-01.⁵⁰ Stridskraften Hemvärdnet genomför implementeringen av trefälssystemet i perioden 2022-2025, utan tvingande åtgärder. Implementeringen av ny struktur anpassad till trefälssystemet ska vara slutförd 2025-12-31.

⁵⁰ FM2018:4881:19 Beslut implementering trefälssystemet i Hv, 2021-12-17.

DIREKTIV

Genomförandet av trebefälssystemet sker stegvist. Först med införande av bataljonsförvaltare och kompanifanjunkare, där rekrytering kan påbörjas omgående. Samordnade befattningskrav och tillhörande krav på kurser inkl. implementering i HvSS kursverksamhet.

Det pågår således ett arbete med att ta fram mer utförligt direktiv kring hur trebefälssystemet praktiskt ska införas och tillämpas på övriga nivåer i hemvärnsförbanden.

Tjänstegrader med ordningsföljd

General, amiral	OF 9	1		
Generallöjtnant, viceamiral	OF 8	2		
Generalmajor, konteramiral	OF 7	3		
Brigadgeneral, flottiljamiral	OF 6	4		
Överste, kommandör	OF 5	5		
Överstelöjtnant, kommandörkapten	OF 4	6	OR 9	Regementsförvaltare, flottiljförvaltare
Major, örlogskapten	OF 3	7	OR 8	Förvaltare
Kapten	OF 2	8	OR 7	Överfanjunkare
				Fanjunkare
Löjtnant	OF 1	9	OR 6	Översergeant
Fänrik		10		Sergeant
		11	OR 5	Överfurir
		12		Furir
		13	OR 4	Korpral
		14	OR 3	Vicekorpral
		15	OR 2	Menig 4
		16		Menig 3
		17	OR 1	Menig 2
		18		Menig 1
		19		Menig

Figur 10:6 Försvarsmaktens tjänstegrader⁵¹/Försvarsmakten

10.11.1 Rutin för befordran till tjänstegraderna major och förvaltare

Befordran till major respektive förvaltare, samt förordnande till befattningarna bataljonschef, bataljonsförvaltare och kompanifanjunkare beslutas av militärregionchef, dock ska medgivande inhämtas från RIKSHVC vad gäller major/förvaltare eller högre grad. Befordran genomförs vid högtidligt tillfälle. Tidigare skulle RIKSHVC enligt FFS 2010:2 besluta om befordran till major, dock har RIKSHVC beslutat att delegera detta mandat till C MR/P 18.⁵²

C MR/P 18 ansvarar för att hemvärnsbefälen följs upp avseende utbildningar och tid i befattning så att de befordringsärenden som är aktuella bereds i rätt tid.

Värdering och godkännande ska passera egen medinflytandeorganisation till hemvärns- respektive bataljonsråd. Granskning ska genomföras av främste företrädare specialistofficer (läs regionsförvaltare resp. förvaltare vid MR-grupp).

⁵¹ Figuren utgår från FFS 2019:3 med tillhörande ändringstryck & FFS 2019:7.

⁵² FM2018-4881:21 Övergångsbestämmelse bedömning och utnämning till major och förvaltare.

Major

Bataljonschef som genomgått formell utbildning och med minst fyra år i befattning som bataljonschef kan, efter att bedömts lämplig, befordras till major.

Bataljonschef

Kapten som genomgått formell utbildning kan, efter att bedömts lämplig, förordnas till bataljonschef.

Förvaltare

Befäl med gedigen, väl vitsordad, dokumenterad erfarenhet och kompetens samt minst tio år som fanjunkare och genomförd kurs för stabsmedlem kan, efter att bedömts lämplig, befordras till förvaltare.

Bataljonsförvaltare

Befäl med gedigen, väl vitsordad, dokumenterad erfarenhet och kompetens samt och genomförd formell utbildning kan, efter att bedömts lämplig, förordnas till bataljonsförvaltare.

Kompanifanjunkare

Befäl med gedigen, väl vitsordad, dokumenterad erfarenhet och kompetens samt och genomförd formell utbildning kan, efter att bedömts lämplig, förordnas till kompanifanjunkare.

Befattningsbeskrivning och urvalskriterier för bataljonsförvaltare och kompanifanjunkare framgår i bilaga 2 till Beslut införande 3BS Hvbataljon.⁵³

10.12 Antagning och tjänstgöring för försvarsmaktsanställda

Yrkesofficer

Yrkesofficer har normalt en placering i andra krigsförband. Hemvärnsförordningen klarlägger att hemvärnsförbanden får innehålla officerare, även om detta inte är normalfallet. Tjänstgöring sker i enlighet med gällande kollektivavtal och utan möjlighet till ersättningar och premier enligt förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater. Dock behöver det ske ett beslut enligt fastställd rutin om disponibilitet för att en officer ska kunna tjänstgöra vid ett hemvärnsförband.

Reservofficer

Reservofficer utan placering i krigsförband och utan aktiv reservofficersanställning (s.k. noll-avtal) kan teckna tjänstgöringsavtal. Tjänstgöring ersätts enligt förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater och det råder alltså inte ett anställningsförhållande.

GSS/K och T

Kontinuerligt anställda soldater (GSS/K) eller tidvistjänstgörande soldater (GSS/T) har i regel en krigsplacering i ett krigsförband och kan då inte teckna ett ordinarie tjänstgöringsavtal. Om chefen för anställande OrgE bedömer att anställd GSS gör mer nytta för Försvarsmakten med en krigsplacering i hemvärdet, kan ett ordinarie tjänstgöringsavtal skrivas. I annat fall kan ett tjänstgöringsavtal som extra hemvärnssoldat skrivas då individen inte ska vara krigsplacerad i Hemvärdet.

Civilanställd med placering i krigsorganisation

Civilanställd med placering i ett krigsförband kan teckna tjänstgöringsavtal som hemvärnssoldat efter beslut av krigsförbandschef. Krigsplacering som hemvärnssoldat eller avtalspersonal ska

⁵³ FM2018-4881:19.

generellt prioriteras högre än krigsplacering som CVAT.⁵⁴ Den civilanställda ska beviljas ledigt från anställningen i Försvarsmakten när tjänstgöring enligt tjänstgöringsavtalet genomförs.

Civilanställd utan placering i krigsorganisation

Civilanställd utan placering i krigsförband kan teckna tjänstgöringsavtal som hemvärnssoldat. Den civilanställda ska beviljas ledigt från anställningen i Försvarsmakten när tjänstgöring enligt tjänstgöringsavtalet genomförs.

Korttidsanställd personal inom Försvarsmakten

Då personal i denna kategori uppfyller sitt avtal mot Hemvärnet ska tjänstledighet tillämpas.

10.13 Extra hemvärnssoldat

FFS 2010:2 reglerar förekomsten av kategorin *extra hemvärnssoldater*.

Om det under rekryteringsprocessen framgår att aktuell person har annan krigsplacering eller omfattas av generell tjänstgöringsplikt (polis, sjukvårdspersonal m.m.) söks i första hand disponibilitet för personen hos aktuell myndighet där individen är krigsplacerad.

Tjänstgöringsavtal som extra hemvärnssoldat kan tecknas för att senare övergå i ett ordinarie avtal, i syfte att bibehålla kontakt och engagemang t.ex. för personal som är anställd i Försvarsmakten och inte kan krigsplaceras i hemvärnsförbandet.

För extra hemvärnssoldater gäller följande:

- Tjänstgöringsavtal M7102-660330 som extra hemvärnssoldat ska tecknas.
- Extra hemvärnssoldater disponeras av Hemvärnet endast när de inte tas i anspråk för andra uppgifter inom totalförsvaret med stöd av lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Dessa antas och säkerhetsprövas på samma sätt som ordinarie hemvärnssoldater.
- Extra hemvärnssoldater har samma årliga tjänstgöringsskyldighet som övriga hemvärnssoldater i samma hemvärnsförband. Tjänstgöringstid ska motsvara den befattning som avses.
- Extra hemvärnssoldater har tjänstgöringsskyldighet vid hemvärnsberedskap intill dess de kallas in för tjänstgöring enligt ordinarie krigsbefattning eller avtal.
- Extra hemvärnssoldat redovisas i hemvärnskompani, men krigsplaceras ej i förbandet.
- Bestämmelser beträffande kostnader och förmåner till hemvärnssoldater gäller även extra hemvärnssoldater.
- För personal med extra hemvärnsavtal söks årligen förnyad disponibilitet.

10.14 Behålla

Hög förbandsuppfyllnad inom hemvärnsförbanden är avgörande för att upprätthålla förbandens förmåga att lösa sina uppgifter. Det är därför minst lika viktigt att arbeta med det s.k. behållarperspektivet som att arbeta med rekrytering. Ju fler hemvärnssoldater som väljer att inte avsluta sina avtal och ju längre de tjänstgör i förbanden, desto mindre resurser behöver Försvarsmakten lägga på rekrytering. Detta är särskilt viktigt i en period när hela Försvarsmakten ska tillväxa och värnpliktsvolymerna är låga.

För att behålla hemvärnssoldaterna är det därför viktigt att särskilt beakta faktorer som möjliggör och motiverar till frivillig tjänstgöring, såsom:

- Övning och utbildning av hög kvalitet.
- En inkluderande kultur och ledarskap.

⁵⁴ FM2017-11901:47 Metodanvisning för bemanning av krigsorganisationen.

- Möjlighet till kurser för kompetensutveckling och vidmakthållande.
- Att kallelser till planerad verksamhet delges med god framförhållning.
- Löpande och tydlig kommunikation.
- Ett levande värdegrundsarbete.
- Ett aktivt medinflytande.
- Professionell personaltjänst.

FAKTA!

Personalomsättningen inom hemvärnsförbanden ligger på ca 10-13 procent för hemvärnssoldater och ca 20 procent för specialister.

Varje hemvärnsbataljon behöver ha en tydlig plan för att minska personalomsättningen och ha en målbild att ha mindre än 10 procents omsättning för samtlig personal.

10.15 Behålla genom god personalvård, själavård och värdegrund

10.15.1 Personalvård och själavård

Personalvård (vilket själavård ingår i) regleras i H PERS HB och syftar ytterst till att upprätthålla stridsvärdet vid förbanden genom att ta hand om personalens fysiska, mentala och själsliga behov.

Förbandschefens, bataljons- och kompaniledningarnas förmåga att samordna förbandens och personalens behov med lämpliga åtgärder och aktiviteter är över tiden centralt för förbandets och personalen stridsvärde.

Den militära själavården i Försvarmakten leds av en fältprost, anställd av Försvarmakten med placering på Förvarsstaben. Försvarmaktens fältprost ansvarar för utbildning och rekrytering av militära själavårdare tillsammans med aktuell förbandschef. För att säkerställa lämpligheten ska därför fältprost, eller den befattning som fältprosten utsett, vara en aktiv del i lämplighets- och antagningsprocessen.

Fältprästens folkrättsliga status

Militär själavårdare är icke-kombattanter och får under inga omständigheter ta aktiv del i strid. Själavårdspersonal som är krigsplacerad inom Försvarmakten får endast bära lätt personlig beväpning enligt Försvarmakten föreskrifter.

Sammanfattande funktionsbeskrivning

För soldater är en stark moralisk och etisk värdegrund absolut nödvändig för att kunna agera och ta beslut i pressade och svåra situationer.

Militär själavård har som uppgift att bidra till och stärka känslan av sammanhang och därigenom höja individens mentala styrka och moraliska motståndskraft samt förmåga att prestera. Den militära själavården syftar till andlig balans och existentiell hälsa, öka individens kris och krigstålighet vilket är en viktig del i det psykologiska försvaret och försvarsviljan.

Militär själavård är inkluderande och genomförs förutsättningslöst oavsett samfundstillhörighet eller tro, den främjar medmännisklighet och jämlikhet utifrån Försvarmaktens värdegrund.

Uppdraget som militär själavårdare är ett brett och komplext uppdrag. Det krävs en tydlig förankring i tro, bekännelse, lära och i Försvarmaktens speciella uppdrag, med soldatens holistiska behov i centrum.

10.15.2 Värdegrund och uppförandekod

Ovälkomet beteende är oacceptabelt och ska alltid omhändertas. En av de långsiktigt viktigaste förutsättningarna för att ta hand om personalen är att skapa och vidmakthålla en sund atmosfär och värdegrund i förbanden. Arbetet med värdegrund är inte enbart en fråga för personaltjänsten. Det är inte heller enbart en fråga om chefers ledarskap, utan en fråga om hur soldater och befäl förhåller sig till varandra.⁵⁵ Samtlig personal i stridskraften Hemvärnet ska följa Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod.

KOM IHÅG!

Försvarsmaktens värdegrund:

Ö – öppenhet	Vi är kompetenta och uppriktiga lagspelare
R – resultat	Vi är handlingskraftiga och löser våra uppgifter
A – ansvar	Vi är pålitliga och omtänksamma

10.15.3 Ovälkommet beteende

Ovälkomet beteende är Försvarsmaktens samlingsbegrepp för kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier.

Kränkande särbehandling

Handlingar som riktas mot en eller flera individer på ett kränkande sätt, och som kan leda till ohälsa eller att dessa ställs utanför gemenskapen.

Trakasserier

Ett beteende som kränker någons värdighet och integritet, i koppling till någon av diskrimineringsgrunderna: kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Sexuella trakasserier

Ett ovälkommet beteende av sexuell natur som kränker någons värdighet, fysiskt, verbalt, i bild eller skrift.

Repressalier

Den som har anmält eller påtalat risker och brister inom området ovälkommet beteende, är skyddad mot att bli straffad för det.

OBSERVERA!

Anmälan från utsatt individ (alternativt om någon misstänker att ovälkommet beteende pågår) anmäls till närmsta chef, kontaktperson likabehandling på MR/P 18, skyddsombud eller annan person som utsatt individ har förtroende för.

Förbandschef är skyldig att motta besvär och eventuell anmälan för att omgående dokumentera och föra denna vidare till C OrgE.

I de fall inget av alternativen är lämpligt kan kontakt tas direkt med HRC och UOB.

UOB (Utredningsstöd Ovälkommet Beteende) funktionsbrevlåda hrc-uob@mil.se.

Med ett enhetligt omhändertagande säkerställs en tillförlitlig process med målet att fler vågar göra organisationen uppmärksam på ovälkommet beteende i ett tidigt skede.

⁵⁵ Vår militära profession (FM2015-1597:7).

10.15.4 Jämlikhet och värdegrund – operation soldatvärde

Försvarsmakten bedriver ett aktivt och hållbart utvecklingsarbete för att skapa en jämställd och jämlik organisation där var och en respekteras för sin kompetens och kunskap. Detta leder till en ökad effekt hos hemvärnsförbanden. Hemvärnets jämlikhets- och värdegrundsarbete bidrar till att Hemvärdet ses som en attraktiv och ansvarsfull verksamhet av samhället och av Försvarsmakten.

Operation soldatvärde är projektnamnet på de nätverk som skapas för jämlikhets- och värdegrundsarbete i hemvärnsförbanden.

Jämlikhetsintegrering inom hemvärnsförbanden innebär att jämlikhet och värdegrundsfrågor ska finnas med i det dagliga arbetet inom förbandets/enheternas verksamhet istället för som ett spår vid sidan om, eller inte alls.

Det är ett chefsansvar att arbeta för jämlikhet och värdegrund. Då ovälkommet beteende medför negativa effekter på krigsduglighet innebär det att all personals ansvarar att arbeta och agera för att avbryta när någon bryter mot jämlikhet och värdegrund.

10.16 Avveckling

Vid avslutande av avtal administreras avveckling av hemvärnssoldat såsom återlämnande av all personlig utrustning som ska återlämnas inom en månad (enligt 10 § tjänstgöringsavtalet), avgångssamtal hållas och säkerhetssamtal (erinran) genomförs och sekretessbevis skrivs under (blankett M7102-660330).

Normalt genomförs samtal genom krigsförbandschefens försorg och övriga moment genom stöd från C MR/P 18.

Sekretessbevis och övriga handlingar förvaras samlat med övriga handlingar kopplade till avtal med individen.

10.17 Hemvärvsveteraner

Hemvärvsveteran är ett begrepp som funnits sedan Hemvärdet bildades 1940 och ska inte förväxlas med begreppet försvarsmaktsveteran som under senare år börjat utvecklas inom Försvarsmakten. Det finns skillnader i hur myndigheten ser på dessa två begrepp. Hemvärvsveteranen verkar i huvudsak inom en veteranförening men håller kvar en stark knytning till sitt gamla hemvärnsförband och är därmed också en god ambassadör för Hemvärdet.

Den som varit ordinarie eller extra hemvärnssoldat i minst tio år och fyllt 50 år kan ansöka om att överföras till hemvärvsveteran. Hemvärnsbataljonschefen lämnar förslag om överföringen till C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, som konsulterar bataljonsrådet och därefter fattar beslut. Om särskilda skäl finns (t.ex. sjukdom) får hemvärnssoldaten överföras till hemvärvsveteran även om han eller hon inte uppnått angiven ålder eller tjänstetid.

En hemvärvsveteran får inte krigsplaceras i Hemvärdet och ingår inte i något hemvärnsförband och uppbär inga särskilda ersättningar och är inte försäkrad via Försvarsmakten.

C MR/P 18 avgör i vilken verksamhet, arrangerad av Försvarsmakten, som hemvärvsveteran får delta i. Dock bör hemvärvsveteranen få kontinuerlig information om övningar och annan verksamhet. Hemvärvsveteranen får biträda hemvärnsbataljons- eller hemvärnskompanichefen med lämpliga uppgifter.

Hemvärvsveteraner tilldelas FU90 och huvudbonad som lån efter C MR-grupps tillstånd. Dock utlånas inte utrustning för strid, t.ex. hjälm, skyddsmask och stridsväst. Hemvärvsveteraner tilldelas inte personligt vapen.

En hemvärnsveteran får behålla tidigare innehavd tjänstegrad. Om hemvärnsveteranen medverkar i Hemvärnets verksamhet räknas tjänsteår för att få tjänsteårstecken av högre valör.

Hemvärnsveteran bär veterantecken i tyg till uniform m/90 (placeras 30 mm nedanför ärmsöm på höger ärm) samt veterantecken i metall ovanför höger bröstficka på m/87 A och efter eventuellt släpspanne. Där utöver tilldelas hemvärnsveteranen ett diplom.

Hemvärnsveteranen bör inte involveras i verksamhet eller planering som omfattas av säkerhetsskydd och behöver då inte säkerhetsprövas. Om hemvärnsveteranen ska ta del av uppgifter som omfattas av sekretess och som är av betydelse för rikets säkerhet, samt om ett röjande av uppgifterna kan antas medföra skada för rikets säkerhet som inte endast är ringa ska individen också säkerhetsprövas.

10.18 Personaladministration inom Hemväret

Hemvärnssoldater administreras främst i Försvarsmaktens system PRIO. Detta arbete genomförs av HR-handläggare på MR-grupp med visst stöd av FM HRC. Personaladministration under rekryteringsfasen sker i Försvarsmaktens IT-system, Mitt Försvarsmakten.

10.18.1 Processtöd och personaladministration

Hemvärnssoldater och chefer i förbanden

Hemvärnssoldater ska i första hand vända sig till sin närmaste chef. Alla hemvärnsförband ska i ärenden som faller under processtöd och personaladministration kontakta sin HR-handläggare MR-grupp.

10.18.2 Hantering av personal som inte uppfyller avtal

Den mest kostnadseffektiva rekryteringen är att ”återrekrytera” befintlig personal som övar lite eller ingenting alls.

Personal som under utbildningsåret inte kommer att kunna genomföra avtalstid ska kontaktas och ges möjlighet att genomföra avtalstid med annan bataljon. Genomförs avtalstid med annan bataljon ska det ske i motsvarande befattning och verksamhet som individen har i sitt ordinarie förband. Samordning av detta görs av MR och normalt genom stödjande MR-grupp. Har individen trots detta inte deltagit i utbildningsverksamhet kontaktas denne av hemvärnskompanichef eller den han/hon utsett för att utreda orsaken till att individen inte fullgjort avtalstid.

Åtgärder ska dokumenteras och vidtas i följande prioriteringsordning:

- Återaktiveras i nuvarande befattning.
- Placering på annan befattning.
- Omplacering i förbandsreserv.
- Den som efter tre sammanhängande år inte fullgjort sitt avtal ska avvecklas. Föreligger skäl för placering på vilande befattning ska detta göras i stället.

10.18.3 Placering på vilande befattning

Placering på s.k. *vilande avtal* används när personal under särskilda omständigheter inte kan fullfölja avtal. Exempelvis vid studier, utlandstjänstgöring, föräldraledighet, jobb på annan ort, eller på begäran av hemvärnssoldaten själv som ett alternativ till avveckling.

Om hemvärnssoldaten inte återgått i befattning inom fem år, sägs tjänstgöringsavtalet upp. Synpunkter från hemvärnssoldaten ska i normalfallet inhämtas och tas hänsyn till innan avveckling sker.

Hemvärnssoldat i vilande befattning ska bl.a. fortlöpande ges information och möjlighet att delta i ”föreningsverksamhet”, för att därmed lätt kunna återföras till förbandet när han eller hon så önskar.

10.18.4 PRIO och Mitt Försvarsmakten

Försvarsmakten använder system PRIO för planering, genomförande, uppföljning och analys. I systemet hanteras hemvärnsförbandens ersättningar, organisation m.m.

Hemvärnsförbandens personal har inte tillgång till PRIO utan lämnar in underlag till MR/P 18 för indatering som exempelvis tjänstgöringslistor, befattningsbyten, ändringar av telefonnummer och e-postadresser. Mitt Försvarsmakten är ett verktyg för hantering av ansökningar till hemvärnsförband och uppföljning av dessa. Det används både av enskilda intressenter och av personal som arbetar med attraktion och rekrytering.

Frågor kring administration i PRIO hänvisas till respektive MR-grupp som hanterar stöd till berört hemvärnsförband samt Försvarsmaktens HR-centrum (HRC). Hemvärnsförbandschef kan, genom MR/P 18 (MR-grupp) försorg, erhålla underlag ur PRIO och Mitt Försvarsmakten såsom:

- Tjänstgöringslistor
- Förbandsuppfyllnad
- Placerade på befattning/förbandslista
- Placerade på befattning ”vilande”
- Placerade på befattning ”under utbildning”
- Antalet ”antagna”
- Uppfyllda avtal
- Antal skyddsvakter
- Individens kvalifikationer, t.ex. hur många har giltig skyddsvaktsbehörighet.

10.18.5 Styrning av kriterier för att placeras i olika kategorier

Med förband avses bataljonsstab/ledningspluton, kompani och fristående funktionsförband.

Kategorier	Kriterier för placering	Placeras max antal år	Visas i statistik/rapporter
Under utbildning	Rekryterad individ efter antagning till hemvärnsförband. Individ ur avtalsorganisation med utbildningsplan, utbildningsavtal och tjänstgöringsavtal.	Individ som inte fullgjort sin utbildning inom 5 år avförs.	Visar blivande soldater under utbildning till befattning.
På befattning	Individ som genomför GU (motsv.) och introutbildning. Individ som genomfört GU-F, befattningsutbildning och introutbildning. C MR/P 18 beslutar om placering på befattning. Individ har ett avtal med tillhörande antal dygn.	Om individen ej uppfyllt avtalet under 3 år placeras individen under avveckling och avtalet sägs upp.	Visar antalet individer placerade på befattning och vakanser.
Personalreserv (Förbandsreserv)	Individen placeras i förbandsreserv om förbandet är uppfyllt, alt att lämplig befattning inte är vakant. När förbandet är uppfyllt ska strävan vara att bygga en förbandsreserv som på sikt kan omsättas till en pluton (4, 5, 6, 8, 9, eller 10 dygn).		
Vilande	Särskilda omständigheter som innebär att individen inte kan uppfylla sitt avtal: exempelvis studier, föräldraledighet eller arbete utomlands.	Individ som förväntas återgå i befattning inom 5 år. Om individen ej återgått i befattning efter 5 år placeras individen under avveckling och avtalet sägs upp.	
Under avveckling	Individ som på egen begäran säger upp sitt avtal. Försvarsmakten har sagt upp avtalet. Till dess individen har återlämnat sin utrustning/vapen (inom en månad). Därefter avslutas individen i PRIO.		
Veteran	Individ uppfyller förutsättningarna för hemvärvsveteran.		
Ungdom	Individ som uppfyller förutsättningarna för ungdom.		

Tabell 10:7 kriterier för kategorier /Försvarsmakten

10.19 Sjukskrivning

Grundregeln för hemvärnssoldater som insjuknar/är sjuka är att sjukmönstring ska ske i samband med fullgörande av tjänstgöringsavtalet (KFÖ/SÖF/hemvärnsberedskap). Praktiskt innebär detta

att en individ som vill sjukskriva sig inställer sig hos närmsta chef och hänvisas därefter till bataljonsläkare (eller motsvarande) som bedömer förmåga till tjänstgöring. Resultatet kan därefter bli att individen är för sjuk för att tjänstgöra i sin ordinarie befattning och hemförlovas från den specifika verksamheten, eller att individen är för sjuk för tjänstgöring i sin ordinarie befattning, men tillräckligt frisk för att nyttjas till en annan funktion inom bataljonen. Detsamma gäller för gravida eller ammande hemvärnssoldater, dvs. att de ska uppsöka bataljonsläkaren för bedömning av tjänstgöringsförmåga. I sammanhanget är det viktigt att beakta verksamhetssäkerheten för gravida och ammande hemvärnssoldater (se kap. 5).

För hemvärnssoldat som är långvarigt sjukskriven ska övervägas om denna kan återgå i tjänst eller ej. Finns inte förutsättningar till tillfrisknande tas kontakt med personen angående avveckling ur hemvärnsförbandet och kan, om kriterier i övrigt uppfylls, ansöka om att bli hemvärnsveteran.

En hemvärnssoldat som har aktivitetsersättning eller sjukersättning får endast delta i hemvärnets verksamhet efter skriftligt intyg från vederbörandes handläggare på Försäkringskassan som tydligt meddelar tjänstbarheten. Sjukersättning kan som regel inte kombineras med Hemvärnets ersättningssystem.

10.20 Rättsvård

Hemvärnssoldater omfattas under tid då de är tjänstgöringsskyldiga av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret m.m., vilket också framgår av deras tjänstgöringsavtal.

10.21 Folkrätt och beväpnning

10.21.1 Krigsplacering

Hemvärnsförbandens personal består av individer som frivilligt tecknat ett tjänstgöringsavtal som hemvärnssoldat. Hemvärnsförbandens personal är krigsplacerade och omfattar hemvärnsbefäl samt hemvärnssoldater där vissa är specialister. Vissa av specialisterna kan sakna militär utbildning t.ex. präster och läkare. Krigsplacering sker med allmän tjänsteplikt (6 kap. lag om totalförsvarsplikt).

OBSERVERA!

Frivilliga i Hemvärnsungdom (HvU), Hemvärnsmusikungdom samt Hemvärnsveteraner är inte krigsplacerade.

10.21.2 Hemvärnssoldaters folkrättsliga status

Hemvärnssoldater med krigsplacering räknas som militär personal och därmed kombattanter redan när tjänstgöringsskyldigheten inträder enligt 4 § totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12).

Exempelvis innebär detta att hemvärnssoldater efter beslut om hemvärnsberedskap räknas som kombattanter redan när de färdas till sina huvudobjekt oavsett om hemvärnssoldaten har hunnit byta om till uniform eller inte.

Själavårdande och sjukvårdande personal (ex. präster, läkare, sjuksköterskor och sjukvårdpersonal) är militär personal och icke-kombattanter. De har särskild status och särskilt skydd, i enlighet med totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12) och förordning (1996:927) med bestämmelser för Försvarsmaktens personal, vilka utgår från Genèvekonventionen.

Hemvärnssoldatens beväpning

Ak 4 B/C är i dagsläget grundbeväpning för all personal, med undantag för nedanstående:

- Sjukvårdare, hundförare, MC-förare, flygförare utrustas med lätt beväpning (för närvarande pistol m/88).
- Fältpräster får utrustas med personlig lätt beväpning för självförsvar och skydd av sårade eller sjuka. Om fältpräst begär att bli befriad från att bära vapen ska han eller hon befrias från detta.⁵⁶
- Hälso- och sjukvårdspersonal ska utrustas med personlig lätt beväpning för självförsvar, skydd av sårade, sjuka och annan sjukvårdspersonal.⁵⁷
- Fältpräst, läkare och sjuksköterskor är icke-kombattanter och får inte delta i fientligheter eller ges bevakningsuppgifter.⁵⁸

⁵⁶ 3 kap. FIB 2019:1.

⁵⁷ FFS 2019:4.

⁵⁸ FIB 2019:1 och FFS 2019:4, vilka utgår från Totalförsvarets folkrättsförordning (1990:12).

11 FÖRMÅNER

Detta kapitel beskriver hur förmånssystemet är uppbyggt och syftar till att ge en övergripande förståelse för ersättningar och förmåner till hemvärnssoldater.

11.1 Inledning

Förmåner och ersättningar till hemvärnssoldater är författningsgrundade.

- Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater
- Förordning (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning

Försvarsmakten har utgivit föreskrifter om förmåner för hemvärnssoldater och frivilliga, dessa kan återfinnas på emilia och www.forsvarsmakten.se.

I förordningar och föreskrifter anges begreppen tjänstgöring och utbildning. Begreppet tjänstgöring bör tolkas som tjänstgöring i befattning enligt tjänstgöringsavtal. Begreppet utbildning bör tolkas som utbildning utöver avtal, exempelvis kurser för krav på formell utbildning och kurser för fortsatt utveckling.

11.2 Dagersättning, dagpenning och ersättning för förlorad arbetsinkomst

11.2.1 Dagpenning

Dagpenning är en av de ersättningar som tjänstgörande i Hemvärdet kan få. Dagpenning betalas med belopp som motsvarar vad en totalförsvarspliktig får enligt förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga. Ersättningen baseras på hemvärnssoldatens sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Basbeloppstaket för SGI motsvarar för närvarande (2023) 10 prisbasbelopp, nivån på prisbasbelopp bestäms av regeringen. Lägsta beloppet för dagpenning är 130 kr.⁵⁹ Vid beräkningen av dagpenning tas inte hänsyn till inkomster som överstiger prisbasbeloppstaket.⁶⁰ Försvarsmakten tillhandahåller underlag till Försäkringskassan som beslutar om utbetalningar av ersättning till hemvärnssoldater när det gäller dagpenning.

OBSERVERA!

Hemvärnssoldater behöver enskilt ansvara för att uppdatera sina inkomstuppgifter hos Försäkringskassan för att dagpenningens nivå ska bli korrekt. Ansvarig chef bör påminna hemvärnssoldaterna i förbandet att uppdatera sina uppgifter på årlig basis.

11.2.2 Rätt till dagpenning

Enligt 2 § i förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater erhåller hemvärnssoldaten dagpenning vid tjänstgöring i Hemvärdet när hemvärnsberedskap inte råder om tjänstgöringen avser:

- Utbildning i mer än två dagar till en krigsbefattning eller vidareutbildning i krigsbefattning.⁶¹

⁵⁹ 2 kap. 2 § förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

⁶⁰ 26 och 26 kap. Socialförsäkringsbalk (2010:110).

⁶¹ Tillämpningsexempel: inryckning fredag em. och utryckning söndag em. ger rätt till dagpenning fredag och lördag samt dagsättning söndag.

DIREKTIV

- Deltagande i ledningsträningsövning.
- Medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap.
- Deltagit i samövning med förband under krigsförbandsövning.

Dagpenning utbetalas för tjänstgöring som omfattar minst sex timmar per dag eller om den genomsnittliga tjänstgöringstiden under en sammanhängande period uppgår till minst sex timmar per dag.⁶²

Normalt föreligger rätt till dagpenning oaktat förlust av arbetsinkomst, vid exempelvis semester i samband med tjänstgöring på avtalsdygn.

Dagpenning för in- och utryckningsdag som infaller på lördag, söndag och/eller helgdag utbetalas endast om hemvärnssoldaten visar att han eller hon förlorar arbetsinkomst på grund av tjänstgöringen. Även vid utbildning/tjänstgöring som är kortare än tre dagar betalas dagpenning ut om den enskilde visar att han eller hon förlorar arbetsinkomst på grund av tjänstgöringen. Förlorad arbetsinkomst måste styrkas med intyg från arbetsgivare.

11.2.3 Rutiner för dagpenning

Den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) är grunden för dagpenning och fastställs av Försäkringskassan. Dagpenningen är pensionsgrundande och skattepliktig. För att kunna få ersättning behövs ett aktuellt beslut om SGI hos Försäkringskassan. Aktuellt beslut får, enligt Försäkringskassan, i dagsläget ej vara äldre än ett år. Försäkringskassan är skyldig att, utan särskilda skäl, fatta beslut om SGI om enskild så önskar. Utlandsanställda som saknar svenskt SGI kontaktar försäkringskassan. För mer information om SGI och beräkning av dagpenning, kontakta Försäkringskassan eller besök Försäkringskassans hemsida: www.forsakringskassan.se.

Efter tjänstgöring som berättigar till dagpenning skickar Försvarmakten underlag till Försäkringskassan som administrerar utbetalningen av ersättningen.

Tillsammans med dagpenning kan ansökan om näringsbidrag (för egna företagare) göras.⁶³

11.2.4 Dagersättning

Om individen inte har rätt till dagpenning får han eller hon dagersättning för det avtalsdygn som omfattar minst sex timmar eller om den genomsnittliga tjänstgöringstiden under en sammanhängande period uppgår till minst sex timmar per dag.⁶⁴ Dagersättning utbetalas enligt 6 § förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater med samma belopp som en totalförsvarspliktig får under grundutbildning som är längre än 60 dagar. Dagersättningen (2022) är 146 kr/dag och skattefri. Administration och utbetalning av dagersättning görs av Försvarmakten.

Dagersättning betalas således ut vid utbildning kortare än tre dagar, samt vid in- och utryckningsdagar som infaller på lördag, söndag eller helgdag.

11.2.5 Exempel av tillämpning

Tabellen nedan visar principer för utbetalning av dagpenning respektive dagersättning samt dagpenning vid förlorad arbetsinkomst på verksamhet med olika inrycknings- och utryckningstidpunkter och längd.

⁶² Tillämpningsexempel: inryckning onsdag kväll och utryckning söndag em. ger rätt till dagpenning onsdag till lördag samt dagersättning söndag.

⁶³ 17 § Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

⁶⁴ 3 § Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag	Måndag
1	DP	DP	DP	DP	DP	DP	DE/DP*	
2		DP	DP	DP	DP	DP	DE/DP*	
3			DP	DP	DP	DP	DE/DP*	
4				DP	DP	DP	DE/DP*	
5					DP	DP	DE/DP*	
6					DE/DP*	DE/DP*		
7						DE/DP*	DE/DP*	
8							DE/DP*	DE/DP*
9						DE/DP*	DP	DP
10					DP	DP	DP	DP

**ger rätt till dagpenning mot intyg av förlorad arbetsinkomst.*

Tabell 11:1 Exempel på tillämpning av dagpenning (DP) och dagersättning (DE) /Försvarmakten

11.3 Utbildningspremier och befattningspenning

Utbildningspremie utbetalas i olika former, dels i form av premie för fullgjort avtal och dels som premie för genomförd och godkänd utbildning mot befattning samt för genomförd instruktörsutbildning.

Utbetalning av befattningspenning och utbildningspremier sker av Försvarmakten. Underlag för utbetalning administreras av MR/P 18 som har ansvar för krigsförbandet och normalt genom den MR-grupp som ansvarar för aktuell hemvärnsbataljon.

Utbildningspremier och befattningspenning är skattefria och beskrivs för respektive befattning i särskild skrivelse angående beslutad tillämpning.⁶⁵ Skrivelsen om beslutad tillämpning (hädanefter refererad till som *beslutad tillämpning*) fastställdes i samband med utgivning av HvH 2018. Denna typ av tillämpningsbeslut ska fortsättningsvis inte att regleras i HvH, utan uppdateras genom aktuella beslut i Vidar.

11.3.1 Utbildningspremier för fullgjort tjänstgöringsavtal och kurser

Utbildningspremie för fullgjort tjänstgöringsavtal

Utbildningspremie utbetalas efter att alla avtalsdygn i enlighet med tecknat tjänstgöringsavtal och Hemvärnets utbildningssystem är fullgjorda. Ersättning enligt 10 § FFS 2009:4 och utbetalning sker enligt beslutad tillämpning.

⁶⁵ FM2018-4881:7 Beslut avseende hemvärnsförbandens befattningar, utbildningspremier och befattningspenning.

Utbildningspremie (kurspremie) för genomförd kurs mot befattning

I Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till frivilliga och hemvärnssoldater 8 § FFS 1996:16 framgår att utbildningspremie för godkänt genomförande av kurs ska utbetalas efter det att hela kursen genomförts med godkänt resultat. Utbetalning sker enligt beslutad tillämpning.

Utbildningspremie för godkänd instruktörsutbildning

Utbildningspremie för genomförd och godkänd utbildning till instruktör utbetalas i enlighet med FFS 2022:1 och utbetalning sker enligt *beslutad tillämpning*.

11.3.2 Befattningspenning

Befattningspenning som chef eller annan befattningshavare erhåller syftar till att ge ersättning för vidmakthållandet av personlig förmåga och utövandet av ansvar i befattning utöver avtalstid under året. Vid fullgörande av instruktörsuppgifter utöver avtalstid, utbetalas instruktörsarvode. Befattningspenningens storlek grundas på befattningens nivå kopplat till avtalsdygn samt graden av personalansvar.

Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till frivilliga och hemvärnssoldater FFS 1996:16 och FFS 2009:4 reglerar befattningspeng.

Befattningspenning utbetalas månadsvis eller efter fullgjort tjänstgöringsavtal. Vilka befattningar som utbetalas månadsvis framgår av beslutad tillämpning.

Vid byte av eller tillfällig placering på befattning sker utbetalning genom att respektive befattningspenning delas i tolfte delar.

11.4 Resor

Ersättning utgår för resa från bostad och till och från tjänstgöring. Detta gäller även vid sammanträde med rikshemvärnsrådet, rikshemvärnstinget samt med något annat av hemvärnets särskilda organ för medinflytande.

Resor ska planeras på lämpligaste sätt och till lägsta kostnad. Därutöver ska resan planeras så att den frivillige i möjligaste mån inte ska behöva ta mer ledighet från sin ordinarie arbetsgivare än nödvändigt.

Utbildningsanordnare ska planera resor och ordna transport. Om biljett inte tillhandahålls, föreligger rätt till resekostnadsersättning. Tillhandahåller utbildningsanordnaren transportmedel föreligger skyldighet att använda detta och det går ej att kräva reseersättning för färd på annat sätt.

Hemvärnssoldater har rätt till fri förplägnad under resa från det att de lämnar sin bostad tills det att de återkommer till hemmet efter tjänstgöring enligt 12-15 §§ förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater. Resa vid permission under övning/kurs bekostas av den enskilde. Vid tjänstledighet har hemvärnssoldaten rätt till fri hemresa inom landet.

Hemvärnsinstruktör har rätt till fri resa mellan bostaden eller arbetsplatsen och tjänstgöringsplatsen. Om färdbiljett inte tillhandahålls, har instruktören rätt till resekostnadsersättning.

Hemvärnsinstruktör har vidare rätt till traktamente m.m. under rese- och utbildningstiden.⁶⁶

Restid utgör inte tjänstgöring. Därmed utgår ingen ersättning för restid.

⁶⁶ Förordning (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning.

11.4.1 Resekostnadsersättning

Resekostnadsersättningen utgör det belopp som motsvarar kostnaden för resa med buss, fartyg eller tåg normalpris 2:a klass jämte kostnader för anslutningsresor.

Hemvärnssoldater som har tillstånd att resa med egen bil ersätts med motsvarande ersättning som regleras i villkorsavtalet.⁶⁷

Privata fordon får inte användas under övningsverksamhet, då sådana resor inte kan ersättas.

11.5 Skydd för anställning

Hemvärnssoldater omfattas av lag (1994:2076) om skydd för anställning vid viss tjänstgöring inom totalförsvaret m.m. All avtalsenlig tjänstgöring (tjänstgöring under avtalsdygn enligt tjänstgöringsavtal samt eventuella extra avtalsdygn) för hemvärnssoldater i Försvarsmakten sker i krigsförband och innebär därför rätt till ledighet enligt punkt 3. Hemvärnssoldat har därmed rätt till ledighet och får inte behandlas sämre eller avskedas från sin anställning vid tjänstgöring i krigsförband enligt tjänstgöringsavtal, t.ex. SÖB, KFÖ, SÖF och pliktspelning.⁶⁸

Arbetstagaren bör så snart tjänstgöringsplan meddelas anmäla sitt deltagande i avtalsbunden verksamhet till sin arbetsgivare.

Vidare omfattas hemvärnssoldater skydd för anställning även vid tjänstgöring enligt LSO enligt punkt 1.

Vid tjänstgöring när särskilda skäl föreligger (se kap. 11.16 Särskilt arvode) omfattas hemvärnssoldater av skydd för anställning enligt punkt 3 (gällande hemvärnsberedskap och forcerad förmågeökning) och 4 (gällande skydd av skyddsobjekt och stöd till de operativa insatsförbanden).

Bestämmelserna i 9 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt ska gälla även med avseende på tjänstgöring som någon fullgör

- 1. åt det allmänna på grund av skyldighet i annan lag än lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,*
- 2. som reservofficer,*
- 3. vid en krigsorganisation inom totalförsvaret på grund av frivilligt åtagande,*
- 4. i Försvarsmakten för att tillgodose särskilda behov av personal för beredskapsändamål,*
- 5. i Försvarsmakten i en internationell militär insats, eller*
- 6. i Försvarsmakten under militär utbildning som rekryt. Lag (2010:460).*

Lag (1994:2076) om skydd för anställning vid viss tjänstgöring inom totalförsvaret m.m.

11.6 Familjebidrag

Bestämmelserna om familjebidrag återfinns i 17 § förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater med referens till förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

⁶⁷ Aktuellt avtal finns på emilia under Arbeta i FM, Resor och flytt.

⁶⁸ Träningstillfälle musiker (ITM) inför pliktspelning ingår i avtal.

Familjebidrag kan utgå i form av:

- Familjepenning till maka/make/sambo och barn
- Bostadsbidrag
- Näringsbidrag till egna företagare
- Begravningsbidrag

Bestämmelserna ska tillämpas för den som frivilligt fullgör utbildning eller tjänstgöring för befattning inom totalförsvaret, om utbildningen eller tjänstgöringen pågår under minst fyra dagar i följd och inte medför rätt till dagpenning eller rätt till lön enligt de grunder som gäller för anställd personal. Vid annan utbildning eller tjänstgöring kan familjebidrag komma ifråga endast i form av näringsbidrag.

Ansökan om familjebidrag görs hos Försäkringskassan, som även beslutar och hanterar utbetalningen. Ansökan bör göras före utbildningens början eller snarast därefter. Familjebidrag kan som regel inte beviljas för längre tid tillbaka än en månad före det att ansökan inkom till Försäkringskassan. Det åligger den som söker familjebidrag att genom intyg från utbildningsanordnaren hos Försäkringskassan styrka rätten till familjebidrag.

11.7 Permission och tjänstledighet

Permission eller tjänstledighet för enskild angelägenhet sker delvis i linje med förordningen om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring.⁶⁹

Under avtalsenlig tjänstgöring i hemvärnsförband kan ledighet beviljas, dock med mycket stor restriktivitet. Ledighet kan beviljas antingen som permission upp till och med sex timmar eller som tjänstledighet från sju timmar eller mer, dock max 25 procent av stipulerad avtalstid. Beviljade ledigheter medger att tjänstgöringsavtalet anses uppfyllt.

11.7.1 Permission

Permission (upp till 6 timmars frånvaro) får beviljas för exempelvis:

- Besök vid sjukvårdsinrättning,
- Lösa tvingande ordinarie arbetsuppgift hos huvudarbetsgivare.
- Besök vid arbetsförmedling, arbetsställe eller studieplats.
- Lösande av vissa särskilt viktiga offentliga uppdrag.
- Deltagande i särskild aktivitet inom trossamfund.

Permission får beviljas av bataljonschef, kompanichef (inkluderar stabschef för bataljonsstab och ledningspluton), plutonchef för fristående plutoner eller övningsledare från MR/P 18 (MR-grupp).

11.7.2 Tjänstledighet

Tjänstledighet (mer än 7 timmars frånvaro, max 25% av avtalstid) får, enligt samma förordning, beviljas för exempelvis:

- Begravning
- Bröllop
- Dödsfall nära anhörig.
- Nära anhörigs förlossning.
- Sammanträde med Rikshemvärnsrådet och Rikshemvärnstinget.

⁶⁹ Förordning (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring.

Tjänstledighet får beviljas av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef, i samråd med bataljonschef/kompanichef.

11.7.3 Tillämpningsbestämmelser

- Ansökan om permission ska göras skriftligt, beslut och bestyrkande ska finnas dokumenterat hos respektive instans.
- Ansökan om tjänstledighet ska göras skriftligt, beslut och bestyrkande ska finnas dokumenterat hos MR-grupp.
- Under permission eller tjänstledighet gäller normalt hemvärnssoldatens försäkringsskydd enligt Socialförsäkringsbalken 43 kap.

11.8 Kost och förplägnad

Kost och förplägnad regleras i förordning om förmåner till totalförsvarspiktiga⁷⁰ samt enligt Plikt- och provningsverkets föreskrifter.

11.8.1 Förplägnadsersättning

Om hemvärnssoldat vid tjänstgöring inte har fri förplägnad ska förplägnadsersättning om 75 kr utbetalas per dag om han eller hon uppfyller något av följande kriterier:

1. Har tillstånd att själv svara för sin förplägnad.
2. Är tjänstledig eller sjuk och då inte befinner sig vid förbandet eller tjänstgöringsstället.
3. Har tjänstgöringsfria dagar och då inte befinner sig vid förbandet eller tjänstgöringsstället.

11.8.2 Måltidsersättning

Om hemvärnssoldat vid tjänstgöring inte har fri förplägnad, och kriterier enligt punkt 11.8.1 inte uppfylls, ska han eller hon erhålla måltidsersättning enligt fastställd norm:⁷¹

- Frukost 45 kr
- Lunch 90 kr
- Middag 90 kr
- Hel dag 225 kr

Om rätt till måltidsersättningen föreligger vid annan fri resa än tjänsteresa, är måltidsersättningen 51 kr vid enkel resa.

11.8.3 Förplägnadsersättning eller måltidsersättning

Generellt utbetalas förplägnadsersättning när hemvärnssoldaten under tjänstgöring kan ha tillgång till kök och svara för egen förplägnad. När så inte är möjligt utbetalas istället måltidsersättning. Måltidsersättning kan till exempel vara aktuellt när hemvärnssoldat under tjänstgöring är under förflyttning under längre tid och förplägnad från militärrestaurang eller motsvarande inte kan lämnas.

11.9 Sjukvårdsförmåner

11.9.1 Allmänt

Hemvärnssoldater erhåller vid tjänstgöring i hemvärnet fri sjukvård och tandvård.⁷²

⁷⁰ Förordning (1995:239) om förmåner för totalförsvarspiktiga.

⁷¹ Totalförsvarets rekryteringsmyndighets författningssamling 2017:2.

⁷² 16 § Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

Fri hälso- och sjukvård erhålls under tjänstgöringen, in- och uttryckningsdagar samt vid färd till och från tjänstgöringen. Begreppet tjänstgöring omfattar, vad avser sjukvårdsförmåner, all tid mellan inryckning och utryckning, således även fritid och då hemvärnssoldat är tjänstledig.

11.9.2 Hälso- och sjukvård under utbildning och tjänstgöring

Rätten till fri hälso- och sjukvård omfattar:⁷³

- Hälsoundersökning.
- Öppen och sluten vård vid vårdinrättning.
- Läkemedel och tekniska hjälpmedel.
- Transport i samband med sjukdom och skada.
- Läkarintyg som är nödvändigt för tjänsten eller för att styrka giltigt skäl för frånvaro.
- Viss tandvård.

Rätten till öppen och sluten vård vid vårdinrättning omfattar:

- Öppen sjukvård vid förband eller skola där hemvärnssoldater tjänstgör, vid vårdcentral, allmänt sjukhus eller hos privatpraktiserande läkare som är ansluten till Försäkringskassan.
- Sluten sjukvård (sjukhusvård).

För att erhålla fri hälso- och sjukvård ska hemvärnssoldat i första hand söka läkare och sjukskötare vid det förband eller den skola där han eller hon tjänstgör. Hemvärnssoldat får vända sig till en annan hälso- och sjukvårdspersonal endast:

- Om sådan personal saknas vid förbandet eller skolan,
- Efter hänvisning av hälso- och sjukvårdspersonal vid förbandet eller skolan.
- Vid sådant akut behov av sjukvård att hälso- och sjukvårdspersonalens hänvisning inte hinner inhämtas.

Öppenvård är avgiftsfri under tjänstgöring.

Om någon under tjänstgöringen erhåller sluten vård är den avgiftsfri upp till 90 dagar efter tjänstgöringens slut. För att slippa betala patientavgift är det viktigt att individen kan visa att han eller hon fullgör tjänstgöring. Om individen ändå får betala patientavgift ska utbildningsanordnaren ersätta denne.

I rätten till öppen och sluten vård vid vårdinrättning ingår även läkemedelsförskrivning, läkemedel, provtagning vid kliniskt laboratorium och laboratorieundersökning av skickade prover, röntgenundersökning och behandling efter ordination av läkare, enligt Totalförsvarets pliktverks föreskrifter.⁷⁴

11.9.3 Tandvård under utbildning och tjänstgöring

För att få fri tandvård ska hemvärnssoldaten följa de anvisningar som ges av den som svarar för utbildningen eller tjänstgöringen. I de fall hemvärnssoldaten på grund av olycksfall eller akuta besvär inte kan inhämta dessa anvisningar, får han eller hon vända sig direkt till tandläkare ansluten till Försäkringskassan, enligt Totalförsvarets pliktverks föreskrifter.⁷⁵

Vid olycksfall som förorsakar tandskada ska anmälan till Försäkringskassan alltid göras och det är Försäkringskassan som bedömer om ersättning för tandvård utgår enligt det statliga personskadeskyddet.

⁷³ Förordning (1995:239) om förmåner till totalförsvarspliktiga.

⁷⁴ Totalförsvarets Pliktverks föreskrifter TPVFS 2002:2.

⁷⁵ Totalförsvarets rekryteringsmyndighets författningssamling 2017:2.

11.10 Försäkringskydd, skadestånd m.m.

Vid deltagande i Försvarmaktens verksamhet omfattas hemvärnssoldater av det statliga personskadeskyddet.

Särskilda föreskrifter om rätt till ersättning för skada och sjukdom under tjänstgöringen finns i 6 § förordningen (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

11.10.1 Skyddstid

För att klargöra under vilken tid som statligt personskadeskydd tillämpas har i Socialförsäkringsbalken⁷⁶ införts begreppet ”skyddstid”. Hemvärnssoldater omfattas av personskadeskyddet när färd för inställelse till tjänstgöring påbörjas och gäller till dess att färd från tjänstgöringen avslutas. Större avvikelser från normal färdväg till och från tjänstgöringen bryter skyddstiden under själva avvikelsen.

Personskadeskyddet omfattar olycksfallsskador, sjukdomar och skador orsakade av annan skadlig inverkan som hemvärnssoldat har ådragit sig under skyddstiden. Om någon drabbas av ett olycksfall under skyddstiden ska skadan anses vara orsakad av olycksfallet om övervägande skäl talar för det.

Personal i Hemvärnet som bedriver verksamhet i enlighet med befattningsbeskrivning eller löser uppgift givet inom ramen för förbandets verksamhet, gör detta inom ramen för skyddstid.

Exempel: hembesök under antagningsprocessen, deltagande i rekryteringsarbete.

11.10.2 Statligt personskadeskydd

Det statliga personskadeskyddet omfattar:

- Hemvärnssoldater.
- Hemvärnsungdom.
- Krigsfrivillig.
- Medlem i en frivillig försvarsorganisation.
- Den som genomgår frivillig utbildning eller antagningsprövning vid Försvarmakten.
- Praktikant vid Försvarmakten.
- Ledamot av en medinflytandeorganisation för totalförsvarspliktiga när denne inte fullgör plikttjänstgöring.
- Avgående ledamot i en medinflytandeorganisation för totalförsvarspliktiga när denne tjänstgör för inskolning av nya ledamöter. (SFS 1977:284).

Det statliga personskadeskyddet ger samma skydd som arbetsskadeförsäkringen som gäller för anställd personal.

11.10.3 Anmälan personskada

Vid händelse av skada eller sjukdom orsakad av tjänstgöring ska anmälan göras av C MR/P 18 eller av denne utsedd chef. Anmälan innebär inte något ersättningsanspråk. Föreligger ett ersättningsanspråk ansöka hemvärnssoldaten om detta till Försäkringskassan.

⁷⁶ 7 kap. 2§ Socialförsäkringsbalk (2010:110).

DIREKTIV

Vid olycksfall/arbetskada ska anmälan ske enligt rutiner vid respektive MR/P 18. Om risk för framtida invaliditet eller bestående besvär föreligger bör läkarintyg inhämtas av den enskilde och bifogas skadeanmälan.

Personskada ska utan dröjsmål anmälas till Försäkringskassan. Anmälan görs i avsett system PRIO av utsedd chef.

Anmälan till Arbetsmiljöverket (AV) ska utan dröjsmål göras i de fall där dödsfall eller svårare personskada inträffat eller om skador i samband med arbetet har drabbat flera arbetstagare samtidigt. Anmälan till AV gäller även för tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa (3 kap. 3a § AML).

Försäkringskassan utreder skadan efter anmälan och gör en så kallad serviceprövning där de fattar beslut om att skadan har inträffat under skyddstiden och orsakad av olycksfallet.

Försäkringskassan skickar en kopia av skadeanmälan till Kammarkollegiet som skickar sin egen skadeanmälningsblankett direkt till den skadade med information om de ersättningsregler som gäller.

11.10.4 Ersättnings omfattning

Ersättning enligt lagen om statligt personskadeskydd lämnas vid:

- Sjukdom
- Läkarvård
- Sjukvårdande behandling/sjukhusvård
- Läkemedel
- Bestående nedsättning av arbetsförmågan
- Dödsfall

Vid sjukskrivning efter uttryckning (skyddstidens slut) lämnas sjukpenning motsvarande vad som lämnas enligt socialförsäkringsbalken.

Om sjukskrivningen uppgår till minst 15 dagar och beror på olycksfall kan Kammarkollegiet betala ut ersättning för inkomstförlust. Det är därför viktigt att den skadade blir informerad om möjligheten att erhålla ersättning för inkomstförlust från Kammarkollegiet.

Vid bestående nedsättning av arbetsförmågan lämnas livränta motsvarande 100 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten fram till ålderspensioneringen. Hemvärnssoldat som skadats under utbildning inom Försvarsmakten har under högst tre års tid efter skyddstiden rätt till ersättning för nödvändiga kostnader för läkarvård, sjukvårdande behandling/sjukhusvård och läkemedel. Vidare kan ersättning lämnas för tandvårdskostnader, sjukvård utanför riket samt för särskilda hjälpmedel.

Vid dödsfall lämnas begravningshjälp med 30 procent av basbeloppet och eventuellt livränta till efterlevande.

11.10.5 Lag (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada m.m.

Den som omfattas av lagen om statligt personskadeskydd omfattas också av lagen om statlig ersättning vid ideell skada m.m. Ersättning enligt lagen lämnas vid skador som inträffar dels under tjänstgöring, dels under fritid i samband med tjänstgöring inom förläggningsplats, oavsett skadeorsak.

Ersättning enligt denna lag regleras av Kammarkollegiet som bestämmer ersättningen enligt de grunder som finns i avtal om ersättning vid personskada (PSA), det vill säga samma ersättning som utgår till den som är statligt anställd.

Ersättning kan lämnas för:

- Kostnader
- Inkomstförlust (vissa fall)
- Sveda och värk
- Lyte och men
- Särskilda olägenheter

Vid dödsfall kan även ersättning till efterlevande samt begravningskostnader betalas ut.

11.10.6 Ansökan ersättning Kammarkollegiet

Ersättning för faktisk inkomstförlust lämnas för olycksfallsskador samt vid skada till följd av sjukdom där den skadade visar att skadan har orsakats genom vårdslöshet av arbetsgivaren eller någon för vilken denne svarar. En särskild nämnd har inrättats för att pröva vållandefrågan. Vid färdolycksfall gäller särskilda bestämmelser.

För mer information se www.kammarkollegiet.se.

11.10.7 Grupplivförsäkring

Hemvärnssoldater omfattas av grupplivförsäkring för dödsfall.⁷⁷ Försäkringsskyddet inträder från det att färden för inryckning påbörjas och gäller till dess att färden för utryckning avslutas eller tills tjänstgöringen avbryts.

Försäkringsförmåner som utges är:

- Begravningshjälp, 0,5 prisbasbelopp.
- Grundbelopp, om hemvärnssoldaten efterlämnar make eller sambo med förmånstagar rätt eller arvsberättigat barn, 1 – 6 prisbasbelopp.
- Barnbelopp, om hemvärnssoldaten efterlämnar arvsberättigat barn under 21 år eller när make eller sambo med förmånstagar rätt inte finns, syskon under 21 år som kan ta arv och som inte har förälder i livet, 1 – 2 prisbasbelopp.

Försäkringsförmånerna ska minskas med begravningshjälp som utges enligt förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga och förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater. Samordning sker också med andra eventuellt utfallande grupplivförsäkringar.

Ärenden rörande grupplivförsäkring handläggs av Statens tjänstepensionsverk (SPV), www.spv.se.

11.10.8 Försäkringar vid ungdomsverksamhet

Hemvårnsungdom omfattas av det statliga personskadeskyddet⁷⁸ samt lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada.

11.10.9 Försäkringsskydd av hemvärnsveteraner

Till Hemvärdet anslutna veteraner omfattas inte av det statliga personskadeskyddet eller övriga ovan beskrivna försäkringar.

⁷⁷ 17 § Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

⁷⁸ Se Försäkringskassan, *Statligt personskadeskydd*, vägledning 2004:6, version 9.

11.10.10 Övriga former av bidrag och ersättningar

Kungafonden

Stiftelsen Kungafonden med folket för fosterlandet kan lämna bidrag till den som skadats eller drabbats av sjukdom till följd av verksamhet inom totalförsvaret. Bidragen från Kungafonden är tänkta som komplement till det vanliga sociala skyddet när detta inte räcker till.

För ytterligare information se www.kungafonden.se.

Trafikskadeersättning

För skador som inträffar till följd av trafik med trafikförsäkringspliktigt fordon, privat eller inhyrt, lämnas trafikskadeersättning från det försäkringsbolag där fordonet är försäkrat. För militära fordon lämnas trafikskadeersättning av Kammarkollegiet. Trafikskadeersättning för personskada beräknas på samma sätt som skadestånd enligt skadeståndslagen.

Personskador ska anmälas till försäkringsbolag/Kammarkollegiet även om fordonet inte skadats. Personskador ska anmälas som arbetsskador till Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket.

Skadestånd

Enligt skadeståndslagen (1972:207) ska den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar person- eller sakskada ersätta skadan. Arbetsgivare svarar för de skador en anställd vållar genom fel eller försummelse i tjänsten samt fel och försummelse vid myndighetsutövning. Hemvärnssoldater likställs med arbetstagare i detta hänseende. Vid personskada kan ersättning lämnas för kostnader, inbegripet skälig kompensation till den som står den skadelidande särskilt nära, inkomstförlust, sveda och värk, lyte och men, samt särskilda olägenheter. Om skadan medför dödsfall lämnas ersättning för begravningskostnad och förlust av underhåll och ersättning för sådan personskada som till följd av dödsfallet åsamkas någon som står den avlidne särskilt nära. I de flesta fall lämnas försäkringsersättning i stället för skadestånd.

11.11 Ersättning för glasögon och klocka m.m.

Hemvärnssoldater som tjänstgör i Försvarsmakten erhåller ersättning vid skada på eller förlust av glasögon, kontaktlinser, klocka eller kläder.⁷⁹

Det finns ingen beloppsgräns för ersättning av glasögon eller kontaktlinser. Klockor eller kläder får ersättas med högst 1 500 kr.

Ansökan om ersättning kan göras på särskild blankett (M7102-824140-1) och lämnas till utbildningsanordnaren, som överlämnar den till den skola eller det förband som ska reglera ersättningsanspråket.

Privat mobiltelefon, läsplatta eller motsvarande som erfordras för verksamheten⁸⁰ hanteras vid skada enhetligt med rutiner för glasögon, kontaktlinser och klocka.

Vid beredning av skadeersättning ska klarläggas om skadat föremål är försäkrat. Om möjligt ska försäkringen nyttjas och självrisk ersätts.

⁷⁹ Försvarsmaktens interna bestämmelser (FIB 2017:3) om skadereglering

⁸⁰ Det ska vara klarlagt i förväg att utrustningen är nödvändig för verksamheten.

11.12 Begravningshjälp från Försvarmakten

Den som förolyckas under militärtjänstgöring kan begravas genom militärbegravning om den avlidnes anhöriga så önskar. Förbandschef fattar beslut i samråd med anhöriga till den avlidne. Kostnader ersätts helt av Försvarmakten.

Försvarmaktens utbetalar begravningshjälp för hemvärnssoldater. Pensionsmyndigheten utbetalar begravningshjälp enligt socialförsäkringsbalken.

11.13 Förmåner vid övrig verksamhet

11.13.1 Ersättning för chefer

Chefer med ansvar enligt nedan, ersätts för resor jämte ersättning för utlägg kopplade till aktuella uppdrag.⁸¹

- Bostadsbesiktning
- Säkerhetsprovning
- Besök hos hemvärnssoldat i anslutning till avveckling (inhämtning av vapen/utrustning).

11.13.2 Möten

Befäl som deltar vid:

- Krigsplaneringsmöten som leds av MR/P 18 och ej är avtalsenlig tjänstgöring.
- Möten vid MR/P 18/MR-grupp (utbildningsplanering, krigsförbandsdialoger m.m.).

Möten enligt ovan ersätts med dagpenning enligt 2 § pkt 3 förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater eftersom mötet syftar till medverkan i uppgifter som syftar till att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap. Övrigt enligt 13.3 och 13.4.

11.13.3 Handräckning utanför avtalstid

Vid särskilda tillfällen har Försvarmakten inte egna resurser att lösa sitt verksamhetsansvar och kan då erbjuda hemvärnssoldat timanställning för handräckning. Handräckning kan ex. innebära att hemvärnssoldaten stödjer i samband med inventering, grundtillsyn av fordon, däckbyten eller annan typ av förrådstjänst. Tjänstgöringen genomförs utanför avtalstid.

11.13.4 Rekryteringsverksamhet

Hemvärnets rekryteringsverksamhet genomförs i huvudsak av utbildade yrkesinformatörer. Yrkesinformatörer anställs tidsbegränsat för att genomföra rekryteringsverksamhet.

11.13.5 Förmåner medinflytandeverksamhet

Förmåner beträffande medinflytandeverksamhet regleras enligt förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.⁸²

Vid sammanträde med Rikshemvärnsrådet, Rikshemvärnstinget och med något annat av Hemvärnets särskilda organ för medinflytande gäller rätt till fri resa, traktamente samt fri kost beroende på personalkategori.⁸³ Traktamentet betalas enligt de bestämmelser som enligt kollektivavtal gäller för arbetstagare i Försvarmakten.

⁸¹ 12 § Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater.

⁸² 12 & 14 §§.

⁸³ Traktamente erhålls av hemvärnssoldater.

Exempel:

- Resan beställs genom handläggare vid MR-grupp.
- Mötesarvode samt ev. utlägg ersätts efter genomfört möte.

Mötesarvoden förtroendevalda

För förberedelser, genomförande och efterarbete erhålls mötesarvode enligt nedan.

Hemvärnets personal som deltar i sammanträde med Rikshemvärnsrådet och där ingående centrala musikrådet, får för varje sammanträdesdag 650 kr i arvode.⁸⁴

11.14 Arvodering av hemvärnsinstruktörer

11.14.1 Inledande bestämmelser

Den som fullgör instruktörsuppgifter inom Hemvärdet och annan frivillig utbildningsverksamhet inom totalförsvaret erhåller instruktörsersättning enligt förordning och föreskrift.⁸⁵ I den nyligen beslutade FFS 2022:1 sker en årlig uppräknings av instruktörsarvode enligt KPI.

Yrkesofficer eller annan anställd i Försvarmakten som genomför instruktörsarbetet inom ramen för sin anställning omfattas inte av dessa bestämmelser eftersom han/hon uppbär lön och alltså inte ska ersättas dubbelt.

Hemvärnssoldat eller befäl ska erhålla arvode när denna fullgör instruktörsuppgifter, detta gäller alltså även om utbildningen sker mot eget förband. Dock utgår inte instruktörsarvode för tjänstgöring under avtalstid, vilket istället ersätts med dagpenning samt utbildningspremie efter fullgjort tjänstgöringsavtal.

11.14.2 Typer av ersättningar (arvoden)

Arvode till instruktör kan utbetalas i två olika former:

- Veckokursarvode
- Timarvode

Instruktörsarvode är skattepliktigt.

Vid medverkan i utbildning under ett helt dygn, erhåller instruktör övningsdygnstillägg.⁸⁶ Villkoren är detsamma som förutsätts för att en yrkesofficer ska få FM-dygn.⁸⁷ Övningsdygnstillägg kan endast kombineras med timarvode, inte med veckokursarvode.

11.14.3 Veckokursarvode

Instruktör får ett veckokursarvode, när han/hon medverkar vid en kurs, under förutsättning att kursen pågår minst tre dygn i följd med minst sex timmars verksamhet varje dygn och att instruktören medverkar under huvuddelen av kurstiden.

Under 2023 betalas veckokursarvode om 1 702 kr per dygn.

⁸⁴ Förordning (1992:1299) om ersättning för statliga uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m.

⁸⁵ Förordning (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning och FFS 2022:1 – Försvarmaktens föreskrifter om förmåner till instruktörer vid frivillig försvarsutbildning inom Försvarmakten.

⁸⁶ Förordning (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning.

⁸⁷ Övningsdygnstillägg anges i förordningen och är Försvarmaktens tidigare term för det som idag kallas FM-dygn.

11.14.4 Timarvode

Om en kurs är kortare än tre dygn får instruktören timarvode när han eller hon medverkar vid en kurs. Det gäller även tid för förberedelse- och efterarbete samt restid.

Under 2023 betalas timarvode om 246 kr/timme.

11.15 Hemvärnssoldaters tjänstgöring utöver tjänstgöringsavtal

För att kunna nyttja personal ur hemvärnsförbanden i grundberedskap utöver tjänstgöringsavtalet krävs att den enskilde har ett frivilligt åtagande. Ett frivilligt åtagande innebär att den enskilde har tillfrågats huruvida han/hon kan och vill medverka i den aktuella verksamheten eller insatsen. Med nuvarande utformning av författningar är hemvärnssoldaten tjänstgöringsskyldig vid hemvärnsberedskap och tjänstgöringspliktig vid höjd beredskap och efter beslut om allmän tjänsteplikt.⁸⁸ Tjänstgöringsavtalet innebär inget anställningsförhållande mellan hemvärnssoldaten och Försvarsmakten.

Tjänstgöringsavtalet, Försvarsmaktens föreskrifter om hemvärdet och förordning om förmåner till hemvärnssoldater anger fyra olika typfall där frivillig tjänstgöring är aktuellt:

1. Bevakning i samband med verksamhet enligt förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen).
2. Bevakning av skyddsobjekt enligt 5 § skyddslagen (2010:305).
3. Räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, och
4. verksamhet i samband med att Försvarsmakten lämnar stöd till en annan myndighet eller enskild enligt föreskrift i lag eller förordning eller efter beslut av regeringen.

Punkten 1 och 2 omhändertas inom ramen för särskilt arvode. Punkten 3 är i regel aktuellt i samband med större insatser inom räddningstjänsten, ex. skogsbränder. Punkten 4 nyttjas vid stöd till olika myndigheter (nationella, regionala eller lokala), ex. pandemier, smittorisker inom djurhållning, etc.

FAKTA!

FFS 2010:2 anger att:

Beslut att ta personal i anspråk för bevakning enligt punkt 1 eller 2 ska meddelas av chef för Operationsledningen, eller av den han eller hon bestämmer. Den som har fattat ett sådant beslut ska se till att berörd polismyndighet så snart som möjligt underrättas om beslutet.

Beslut att ta personal i anspråk för räddningstjänst enligt punkt 3 ska meddelas av chef för Operationsledningen, eller av den han eller hon bestämmer. Kan ett beslut i den ordning som anges i första stycket inte avvaktas får beslut fattas av den som är lägst hemvärnskompanichef.

Beslut att ta personal i anspråk enligt punkt 4 framgår av respektive beslut enligt enskild föreskrift i lag eller förordning, alternativt av särskilt beslut av regeringen.

⁸⁸ Se 5 § hemvärnsförordning (1997:146), tjänstgöringsavtalet, samt 6 kap. lag (1994:1809) om totalförvarsplikt.

11.16 Särskilt arvode

I 10 § förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater ges Försvarsmakten möjlighet att besluta om ett särskilt arvode när det finns särskilda skäl.

I och med det förändrade omvärldsläget befinner sig Sverige i en säkerhetspolitisk situation där ett angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Den ökade hotbilden innebar ett behov av att öka tillgängligheten av hemvärnsförbanden och hemvärnssoldater i syfte att upprätthålla Sveriges försvarsberedskap. Försvarsmakten genomförde därför under våren 2022 en utredning för att tydliggöra vad särskilda skäl innebär samt nivån för särskilt arvode. ÖB fattade beslut om FFS2022:2, förändring av Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till hemvärnssoldater, vilket inför särskilt arvode.

Försvarsmakten har beslutat om tre omständigheter när särskilda skäl föreligger:

1. Vid skydd av skyddsobjekt och stöd till de operativa insatsförbanden under tid då höjd beredskap inte föreligger.
2. Tjänstgöring under hemvärnsberedskap då höjd beredskap inte föreligger.
3. Utbildning som syftar till forcerad förmågeökning.

Enligt 6 § förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater ersätts tjänstgöring enligt ovan med dagpenning som grundas på sjukpenninggrundande inkomst (SGI) eller dagersättning. Sammanfattningsvis innebär detta att hemvärnssoldater erhåller dagpenning/dagersättning plus särskilt arvode vid ovan nämnd tjänstgöring. Därtill tillkommer förmåner såsom milersättning och fri förplägnad.

Lag om skydd för anställning gäller även vid denna typ av tjänstgöring (se kap. 11.5 Skydd för anställning). Tjänstgöringen i punkt 1 och 3 är frivillig.

För 2023 är det särskilda arvodet 648 kr, notera att arvodet utgår från prisbasbelopp samt SGI vilket innebär att det i regel sker en årlig uppräknings.

11.16.1 Skydd av skyddsobjekt och stöd till operativa insatsförband

När C OPL beslutar om Försvarsmaktens operationer och insatser kan detta innebära att C MR får uppgifter, eftersom ansvaret för territoriell ledning och samverkan ligger hos MR (se FM ArbO). C MR behöver då inom ramen för uppgiften tillföras resurser för att kunna uppnå efterfrågad effekt, och beroende på uppgiften kan olika förmågor vara aktuella.

En resurs att tillgå är hemvärnssoldater. I ett sådant fall kommer hemvärnssoldater att få ersättning genom dels dagpenning och särskilt arvode, samt övriga förmåner som kan vara aktuella enligt författningar.

11.16.2 Hemvärnsberedskap då höjd beredskap inte föreligger

Regeringen kan fatta särskilt beslut om att hemvärdet ska inta hemvärnsberedskap, under tid då höjd beredskap inte föreligger. Om Försvarsmakten gjort en framställan om hemvärnsberedskap till regeringen, får Försvarsmakten (ÖB) besluta om hemvärnsberedskap för tiden intill dess att regeringen meddelat beslut i frågan.

När hemvärnsberedskap är beordrad under tid då höjd beredskap inte föreligger, kommer hemvärnssoldater att få ersättning genom dels dagpenning och särskilt arvode, samt övriga förmåner som kan vara aktuella enligt författningar (ex. fälttraktamente).

11.16.3 Forcerad förmågeökning

För att utbilda och öva hemvärnssoldater sker tjänstgöring i huvudsak inom ramen för avtalsdygn enligt tjänstgöringsavtalet eller inom ramen för forcerad förmågeökning.

Hemvärnssoldatens utbildning och övning ska planeras och genomföras så att hemvärnssoldaten har förmåga att utföra de uppgifter som ställs inom ramen för förbandets uppgifter, enligt anbefalld nivå av krigsduglighet (KDU). Utbildning och övning mot anbefalld KDU sker i huvudsak under det antal avtalsdygn som anges i tjänstgöringsavtalet. Om behov av ytterligare avtalsdygn föreligger under ett år kan C MR hemställa till RIKSHVC om att nyttja extra avtalsdygn.

När behov finns att öka ett förbands förmåga inom kortare tidsram än rådande utbildningssystem tillåter, kan utbildning ske genom forcerad förmågeökning. Det kan t.ex. röra sig om ett förändrat omvärldsläge som ställer krav på en högre KDU hos ett hemvärnsförband och som omgående behöver omhändertas. När en utbildning som syftar till att öka ett hemvärnsförbands förmåga kan planeras med god framförhållning, bör ordinarie eller extra avtalsdygn nyttjas.

När behovet av att öka ett förbands förmåga kräver forcerad förmågeökning, beslutas verksamheten av RIKSHVC. Tjänstgöring under forcerad förmågeökning innebär särskilt skäl och därmed ersättning med särskilt arvode.

TIPS!

För att snabbt kunna tillgängliggöra hemvärnssoldater för verksamhet enligt särskilda skäl bör ansvarigt MR/P 18 i förväg gå ut med tydlig information till samtliga hemvärnssoldater om vilken ersättning som gäller, vilket skydd för anställning de omfattas av, samt upprätta planläggning för olika typsituationer.

Om möjligt upprättas i förväg listor med de hemvärnssoldater inom militärregionen som är intresserade av att tjänstgöra utifrån de olika typfallen (ex. trafikledning, skydd och bevaka, upprätta O-plats, etc.)

12 MEDINFLYTANDE

Detta kapitel beskriver hur det förordningsstyrda medinflytandet ska praktiseras inom hemvärnet.

12.1 Medinflytandet i hemvärnet

Eftersom deltagande i Hemvärnet är helt frivilligt, syftar medinflytandet till att tillvarata det unika engagemang och den breda kompetens som hemvärnssoldaterna besitter genom att möjliggöra delaktighet. Medinflytandet i Hemvärnet styrs av 8-11 §§ Hemvärnsförordning (1997:146) och Försvarsmaktens föreskrifter⁸⁹ och det är därför inte valfritt huruvida Stridskraften Hemvärnet ska arbeta för medinflytande, utan detta styrs av författningar som utfärdas av regeringen och Försvarsmakten. Medinflytandet utgör en unik och viktig möjlighet för de frivilligas delaktighet i Hemvärnets och Försvarsmaktens förmågeutveckling.

Medinflytandet är ett forum där frivillighetens behov, tankar och idéer är i fokus. Hemvärnssoldater och befäl kan lyfta upp tankar och idéer kring hur Stridskraften Hemvärnet kan hantera de utmaningar, eller möjligheter, i utvecklingen av våra krigsförband. Medinflytandet ska utövas av medinflytandeorgan på alla nivåer i frågor om hemvärnsförbandens:⁹⁰

- Ekonomi
- Organisation
- Personal
- Utbildning
- Fredsuppgifter
- Materiel
- Lokaler

Genom medinflytande ska den civila och militära kompetens och erfarenhet som finns hos var och en av hemvärnssoldaterna tas tillvara. Detta sker genom att skapa utrymme för dialog, kreativt tänkande, öppenhet, resultat, ansvar och ett ständigt lärande. Hemvärnets medinflytandesystem ska också öka förståelsen för de motiv, mål och metoder som finns bakom olika beslut vilket i sin tur bidrar till förtroende, förbandsanda, vilja, delaktighet, gemenskap och därmed ökad effekt.

Grundtanken är att varje enskild soldat har möjlighet att påverka verksamhetens innehåll och kvalitet. Idéer som uppkommer på individ- eller gruppnivå diskuteras på plutonsrådet, som kan lyfta det till kompanirådet eller kompanistämma. Kompaniet kan i sin tur formalisera framställan i en motion som senare behandlas på bataljonsrådet, och så vidare, eventuellt ända upp till Rikshemvärnsrådet. Genom åren har många bra förslag resulterat i att Rikshemvärnschefens stab har kunnat utgå från en motion och resurssatt denna för att senare produceras och implementeras ute i hemvärnsförbanden.

Sammanfattningsvis har medinflytande varit en naturlig del av Hemvärnets verksamhet och ska också fortsatt så vara. Detta kapitel avser förklara författningarnas viktigaste delar, roller och ansvar inom medinflytandet, dess olika organ, samt Hemvärnets praxis för själva utförandet av stämmor och råd. Kapitlet har en generellt hög grad av detaljer eftersom medinflytandet i Hemvärnet inte beskrivs i någon annan publikation inom Försvarsmakten. Exempel och mallar för protokoll för de olika råden och stämmorna återfinns på hemvärnsportalen i itslearning.

⁸⁹ FFS (2007:3) Försvarsmaktens föreskrifter om medinflytande i hemvärnet.

⁹⁰ 3 § i FFS 2007:3.

12.2 Författningar som styr medinflytandet

Samtlig personal i hemvärnsförbanden ska känna till att medinflytandet är fastställt i Hemvärnsförordningen (8–11 §§).

”Medinflytande inom Hemvärdnet utövas av förtroendevalda. För hela landet utövas medinflytande av Rikshemvärnstringet och Rikshemvärnsrådet. Rikshemvärnstringets syfte är att ge ombuden tillfälle att diskutera frågor av betydelse för Hemvärdnet. Försvarsmakten skall höra Rikshemvärnsrådet i viktiga frågor som rör Hemvärdnet.”

8 § Hemvärnsförordning (1997:146)

Vidare ska samtlig personal i hemvärnsförbanden känna till att medinflytandet tydliggörs i den mer detaljerade Försvarsmaktens föreskrifter om medinflytande inom hemvärdnet (FFS 2007:3). Föreskriften går bl.a. igenom organ för medinflytande, uppgifter, samt de olika nivåernas roller och ansvar.⁹¹

FAKTA!

Medinflytande i Hemvärdnet ska utövas av följande medinflytandeorgan: hemvärnskompanistämman, hemvärnskompaniråd, hemvärnsbataljonsråd och hemvärnsråd.

Medinflytande inom Hemvärdnet ska utövas av medinflytandeorganen på alla nivåer i fråga om hemvärnsförbandens ekonomi, organisation, personal, utbildning, fredsuppgifter, materiel och lokaler.

Inom pluton, eller andra enheter som är underställda en kompanichef, ska medinflytandemöten hållas minst två gånger årligen.

Vid medinflytandemöte ska förslag till plutonens ledamöter i hemvärnskompaniråd beslutas. Förslaget ska lämnas till Hemvärnskompanistämman..

Föreskriftens bestämmelser om Kompanistämman/råd ska även gälla för:

- Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton
- Hemvärnsmusikkår
- Hemvärnssoldater i hemvärnsledningspluton för regional stab.
- Fristående kompanier
- Funktionsplutoner

Samtliga chefer och förtroendevalda inom hemvärnsförbanden ska ha läst och även ha förståelse för innehållet i ovan nämnda författningar. Utbildning i Hemvärdnets medinflytande tillhandahålls genom kursen introduktion medinflytande som tillhandahålls av Rikshemvärnsrådet och finns tillgänglig på digital läroplattform (för närvarande itslearning).

12.3 Hemvärdnets förtroendepersoner

En förtroendeperson i hemvärnsförbanden är demokratiskt vald av sina hemvärnskamrater för att företräda dem, föra deras talan, och för att ge dem information i andan av 8 § i Hemvärnsförordningen. Företrädesvis ska förtroendepersonen vara hemvärnssoldat eller befäl (förtroendevalt befäl bör inte ingå i hemvärnsförbandets chefsstruktur (bataljonschefer och kompanichefer).

⁹¹ Exempelvis 2, 3, 20 §§ Försvarsmaktens föreskrifter om medinflytande inom Hemvärdnet (FFS 2007:3).

Förtroendepersoner ska:

- Utöva medinflytande i fråga om hemvärnsförbandens ekonomi, organisation, personal, utbildning, fredsuppgifter, materiel och lokaler.
- Lyfta eventuella frågor, tankar och idéer från sig själv och sina hemvärnskamrater.
- Informera sina hemvärnskamrater om beslut som har fattats och vad som i övrigt har avhandlats vid rådsmöten.
- Ge sina befäl råd inom ramen för Hemvärnets medinflytandesystem.
- Stödja och råda hemvärnssoldater som blivit utsatta för ovälkommet beteende.

Information ska lämnas om vilka som är Hemvärnsplutonens, kompaniets, kårens och bataljonens förtroendepersoner till hemvärnskamraterna. Denna information måste även nå de som ej varit närvarande eller är nyrekryterade. Förtroendepersonen ska ges möjlighet att få presentera sig och orientera sina hemvärnskamrater om vad som avhandlats på råden.

Valet av förtroendeperson sker genom att:

- Information om uppdraget ges till hemvärnssoldaterna.
- Intresserade och frivilliga kandidater tas fram.
- Omröstning och dokumentation genomförs.

12.4 Medinflytandets omfattning

Som tidigare nämnts har medinflytandet i Hemvärdet möjlighet att påverka innehållet i fråga om hemvärnsförbandens ekonomi, organisation, personal, utbildning, fredsuppgifter, materiel och lokaler. Normalt omfattar medinflytandet inte frågor som rör operativa eller taktiska frågor.⁹² Uppdaterad mall för motioner tillhandahålls av Rikshemvärnsrådet. Förtroendepersoner kan via sina respektive råd framföra synpunkter på arbetsmiljöfrågor inom hemvärnsförbandens verksamhet.

12.4.1 Ekonomi

Här kan exempelvis frågor behandlas om utbetalningar, ekonomiska förmåner för hemvärnssoldater, ersättningar vid fredsuppgifter eller arbete utanför tjänstgöringsavtalet, eller de resurserna som hemvärnsförbanden tilldelas för att lösa sina uppgifter. Det kan också avhandlas frågor som rör ekonomiska medel från olika hemvärnsstiftelser, vilken nivå dessa beslut tas på kan variera regionalt/lokalt.

12.4.2 Organisation

Hemvärnssoldater som berörs av ändrad organisation (sammanslagning, nybildande eller delning av hemvärnsbataljoner/hemvärnskompanier), ska via medinflytandesystemet beredas tillfälle att yttra sig över förslaget. Hemvärnsförbanden ska organiseras enligt fastställda typförband.

Andra organisatoriska frågor som drivs av Rikshemvärnsrådet är det kontinuerliga arbetet med jämlikhets- och värdegrundsarbete samt operation soldatvärde. Precis som avtalet föreskriver är det viktigt att hemvärnssoldater och befäl följer Försvarmaktens värdegrund och uppförandekod, samt agerar utifrån denna. Förtroendepersoner och råd kan påtala och stödja vid ovälkommet beteende och kränkande särbehandling.

Medinflytandet har möjlighet att lyfta frågor som rör verksamhetssäkerhet och arbetsmiljö och hur denna har bedrivits eller bör bedrivas.

⁹² Undantagsfall kan endast medges av operativ chef i Högkvarteret/Försvarsstaben.

12.4.3 Personal

Medinflytandet har möjlighet att påverka i frågor om rekrytering (intern och extern), samt behållarperspektivet. Genom att stärka Hemvärnsandan⁹³ och främja personalvårdande aktiviteter kan åtgärder tas för att minska avgångar och öka nöjdheten hos hemvärnssoldaterna.

Möjligheter för hemvärnets personal att karriärväxla och utvecklas inom hemvärnsorganisationen kan behandlas och råden ska fungera som nomineringsnämnd inom ramen för personalutvecklingsplaner. Förslag till validering av civil kompetens kan också hanteras av råden.

Råden yttrar sig över befälstillsättningar (förordnande och omförordnande) och i syfte att uppnå vidgat beslutsunderlag för chefen, samt information och förankring hos hemvärnssoldaterna. Det senare är viktigt för att säkerställa att hemvärnets befäl har hemvärnssoldaternas förtroende.

12.4.4 Utbildning

Vid råd och stämmor ges förtroendepersoner möjlighet att yttra sig om kommande verksamhetsöversikt (VÖ) innan fastställande, till exempel tidpunkter för hemvärnsförbandens övnings- och träningsverksamhet.

Hemvärnsbataljonsråd yttrar sig över särskild övning befäl (SÖB), krigsförbandsövning (KFÖ), särskild övning förband (SÖF), samt deltagande i utbildningskontroller med mera. Hemvärnskompani- och plutonsråd yttrar sig i kompletterande utbildning (KU), deltagande i utbildningskontroller, med mera. Ordföranden ska också inhämta yttrande av sitt råd om ändringar av Hemvärnets utbildningssystem, till exempel sammanslagen KFÖ och SÖF.

Råden bör också förmedla återkoppling och engageras i utvärdering av utbildningar, kurser, utbildningskontroller, etc.

12.4.5 Fredsuppgifter

Utöver avtalad övningstid och beredskapskrav kan hemvärnssoldater åta sig uppgifter frivilligt. Uppgifterna som anges i avtalet är räddningstjänst, bevakning enligt IKFN, bevakning av skyddsobjekt, samt Försvarmaktens stöd till civil myndighet. Ordförande ska höra råd om Försvarmaktens inplanerade verksamhet inom ramen för fredsuppgifter (innan dess genomförande).

12.4.6 Materiel

Hemvärnsförbanden behöver ha materiel som motsvarar de uppgifter som åligger förbandet, brister eller utvecklingsbehov ska lyftas inom ramen för medinflytandet. Frågor om arbetsmiljö och verksamhetssäkerhet ska påtalas direkt av den enskilde hemvärnssoldaten eller befäl till ansvarig chef, men kan också påtalas av förtroendepersoner i råd och på stämmor.

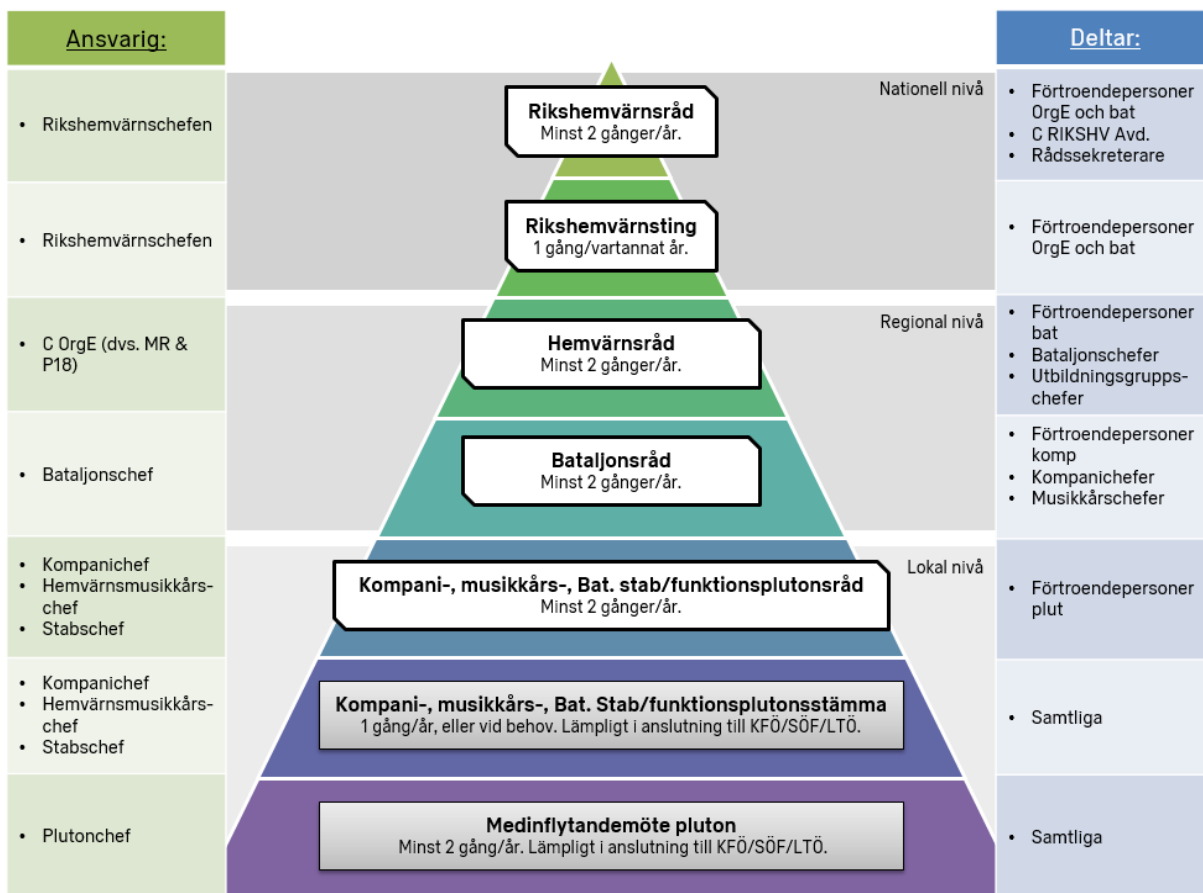
12.4.7 Lokaler

Frågor om infrastruktur, förråd, förrådsställning, lokaler för administrativ-och rekryteringsverksamhet får avhandlas inom ramen för medinflytande.

⁹³ *Hemvärnsandan* är ett begrepp som används för att sammanfatta drivkrafterna bakom det breda engagemanget som finns inom hemvärnsförbanden, såsom: viljan att försvara Sverige, intresse av försvarspolitik, kamratskap, förbandsanda, kopplingen till lokalsamhället, etc.

12.5 Medinflytandets organ och roller

I nedanstående figur och texter sammanfattas de olika rollerna och deras ansvar på ett övergripande plan inom systemet för medinflytande i hemvärdet.

Figur 12:1 Medinflytandets organ /Försvarmakten

På ett råd och ting deltar endast de utsedda förtroendepersonerna samt förbandens chefer. Rådet avhandlar de frågor som lyfts från de underliggande nivåerna.

På en stämma deltar samtlig personal vid förbandet. Vid stämman ska förtroendepersoner väljas samt olika frågor behandlas som rör medinflytandets uppgifter. Även om medinflytandemötet på plutonsnivå benämns som råd, ska samtlig personal delta.

12.5.1 Roller och ansvar

Hemvärnssoldater

Varje hemvärnssoldat har möjlighet att delta i medinflytandet. Hemvärnssoldaten ska kallas till kompanistämma och medinflytandemöte pluton.

Pluton

Plutonchef ansvarar för att genomföra medinflytandemöte pluton minst två gånger per år. Dessa medinflytandemöten kallas ofta i dagligt tal för ”plutonsråd” eller ”plutonens timme”. Medinflytandemöte pluton genomförs under enkla och informella former utan krav på protokoll. Plutonens förtroendeperson ansvarar för att dokumentera förslag/motioner, utmärkelser, samt att alla hemvärnssoldater får komma till tals. Förslag lämnas sedan in till hemvärnskompanistämma eller hemvärnskompanirådet.

Kompani

Kompanichef ansvarar för att genomföra kompaniråd minst två gånger per år samt kompanistämma en gång per år. Kompaniråd/stämma kan bifalla/avslå motioner, samt välja att lyfta motioner vidare till nästa nivå för beslut. Kompanistämman utser ombud till kompaniråd och bataljonsråd.

Enligt 11 § i Hemvärnsförordning har kommun rätt att utse minst en ledamot i ett hemvärnsråd som organiseras inom kommunen. Dock sker hemvärnsråd på OrgE-nivå (MR/P 18), och därför har Försvarsmakten i föreskrifterna förtydligat att kommuns deltagande är relevant på kompani- och bataljonsråd.

Bataljon

Bataljonschef ansvarar för att genomföra bataljonsråd minst 2 ggr/år. Bataljonsråd kan genom motioner och nominering till utmärkelser välja att lyfta frågor vidare till nästa nivå för beslut.

OrgE

C MR/P 18 ansvarar för att genomföra Hemvärnsråd minst 2 ggr/år. Hemvärnsråd kan genom motioner och nominering till utmärkelser välja att lyfta frågor vidare till nästa nivå för beslut.

Stridskraften Hemvärnet

Rikshemvärnschefen ansvarar för att genomföra Rikshemvärnsråd minst 2 ggr/år samt Rikshemvärnsting 1 gång/vartannat år.

12.6 Praxis och bestämmelser för medinflytande i hemvärnet

Följande delar redogör för den praxis och bestämmelser som gäller inom medinflytandet och utgår ifrån Försvarsmaktens föreskrifter om medinflytande i hemvärnet (2007:3) och Hemvärnsförordning (1997:146). Kapitlet inleds med gemensamma bestämmelser för att sedan gå in på de specifika delarna som rör respektive nivåns råd och stämma från pluton upp till Rikshemvärnsrådet.

12.6.1 Gemensamma bestämmelser

De fastställda organen för medinflytande i Hemvärnet är:

- Medinflytandemöte pluton
- Hemvärnskompanistämma
- Hemvärnskompaniråd
- Hemvärnsbataljonsråd
- Hemvärnsråd
- Rikshemvärnsting
- Rikshemvärnsråd

Föreskriftens bestämmelser avseende Kompanistämma/råd samt Hemvärnsråd gäller även för:

- Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton
- Hemvärnsmusikkår
- Hemvärnssoldater i hemvärnsledningspluton för regional stab
- Fristående kompanier
- Funktionsplutoner

"En kommun har rätt att utse minst en ledamot i ett hemvärnsråd som organiseras inom kommunen."

11 § Hemvärnsförordning (1997:146)

Hemvärnets lokala anknytning har en lång tradition där tidigare Hemvärnskungörelse (1970:304) angav ett antal områden där kommunen skulle ha insyn och/eller delaktighet i hemvärnets organisation. Dagens Hemvärnsförordning ger kommunen möjlighet att delta på medinflytandemöten som organiseras inom kommunen. Lämplig nivå för kommunalt deltagande är bataljons- eller kompaniråd. Frågor som lyfts inom medinflytandet ska fokusera på de delar som rör medinflytandet och inte ersätta den ordinarie samverkan och dialog som sker mellan utsedda militära staber och civila myndigheter, i stället bör deltagandet titta på frågeställningar som berör gemensamma områden inom medinflytandet såsom: socialtjänstens yttrande vid rekrytering, fredsuppgifter, lokaler, personkännedom, och stärka koppling till lokala samhället.

12.6.2 Mandatperiod

- Mandatperiod för förtroendepersoner i Rikshemvärnsråd, Hemvärnsråd, Hemvärnsbataljonsråd är två år (år med Rikshemvärnsting till nästa Rikshemvärnsting).
- Hemvärnsenheter med stämma är mandatperiod i råd ett år, (mellan stämma till stämma) alternativt två år, då halva rådet väljs udda år och halva rådet jämnt år.
- Vid avgång tillämpas fyllnadsval resterande del av mandatperioden.

12.6.3 Arbetsformer

- Råd väljer sin egen sammanträdesfrekvens.
- Normal mötesmetodik för årsmöte utgör grund för stämma.
- Till råd kallas både ordinarie förtroendeperson och ersättare.
- I arbetsutskott ingår förtroendevalda förtroendepersoner.
- Ordförande i råd är krigsförbandschefen.
- Det står rådet fritt att adjungera sakkunskap.
- Klädkod vid råd och stämma är i regel (om inte skäl föreligger) civila kläder.

12.6.4 Arkiv

Dokumentation från Hemvärnets medinflytandeverksamhet (framför allt råd och stämmor från kompani/musikkår och uppåt) och kommunikation av betydelse ska arkiveras och diarieföras hos C OrgE. Rikshemvärnsrådets dokumentation från hemvärnets medinflytandeverksamhet arkiveras hos Krigsarkivet.

12.6.5 Rätt att närvara vid stämma och råd

Rikshemvärnschefen tillika ordförande i Rikshemvärnsrådet (eller den som han/hon utser), Rådssekreteraren till Rikshemvärnsrådet, Hemvärnsförvaltaren, Hemvärnsbataljonchef, chef för en organisationsenhet i Försvarsmakten med hemvärnsförband och chef för MR-grupp, samt vice ordförande i hemvärnsråd har rätt att närvara vid stämma och råd inom Hemvärnsförband.

12.6.6 Rätt till ledighet i Hemvärnets utbildningssystem för medinflytandeverksamhet

Vid deltagande i medinflytandeverksamhet ska individen ges tjänstledighet och detta deltagande ska registreras som fullgjord avtalstid om medinflytandeverksamheten skulle sammanfalla med krigsförbandets ordinarie utbildning (KFÖ/SÖF).

12.7 Medinflytandemöte pluton

Arbetsformer

- Medinflytandemöte pluton ska genomföras under enkla och informella former (inget krav på formellt protokoll), innehållet av medinflytande är det viktigaste.
- Checklista medinflytandemöte pluton se itslearning.
- Medinflytandemöte pluton enligt Rikshemvärnsrådets koncept ”färdiga till strid” se www.medinflytande.se.
- Plutonen väljer sin egen sammanträdesfrekvens.
- Normdagordning för plutonsråd se itslearning.

Medinflytandemöte pluton för stab-/trosstropp i hemvärnsinsats- och bevakningskompani

- Stab-/trosstropp i Hemvärnsinsats- och bevakningskompani jämställs i medinflytandehänseende med Hemvärnspluton.

Hemvärnets utmärkelssystem

- Medinflytandemöte pluton kan till kompanirådet framföra en beskrivning av någon hemvärnskamrat som gjort något bra, uppskattat, eller berömvärt ingripande.

12.8 Stämma – kompaninivå

Med stämma på kompaninivå avses:

- Hemvärnskompani
- Hemvärnsmusikkår
- Hemvärnsledningspluton regionalstab
- Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton⁹⁴
- Fristående kompanier

”8 § Hemvärnskompanistämman skall, utöver vad som följer av 3 §, 1. på förslag från pluton, eller likställd enhet, utse ledamöter med ersättare i hemvärnskompanirådet, 2. utse två ledamöter med ersättare i hemvärnsbataljonsrådet, 3. fatta beslut beträffande motioner som har överlämnats till stämman, och 4. besluta i andra viktiga medinflytandefrågor.”

FFS 2007:3

12.8.1 Kompletterande bestämmelser för stämma på kompaninivå

Arbetsformer

- Hemvärnskompanistämma kan med fördel (men måste inte) genomföras i samband med KFÖ i syfte att nå högt deltagande, engagemang, delaktighet, samt spridande av information.

⁹⁴ Funktionsplutoner eller motsvarande (ex. flyggrupper, TOLO-grupp) genomför medinflytandemöte tillsammans med Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton.

DIREKTIV

- Stämman ska vara genomförd innan sista mars varje år.
- Vid stämman ska mötesprotokoll upprättas. Val av sekreterare och två justeringsmän genomförs.
- Protokoll från stämman insänds senast 30 dagar efter genomförande till C MR/P 18, och till hemvärnsbataljonschefen.
- Normdagordning för stämma på kompaninivå se itslearning.

Kallelse

- Kallelse till stämma på kompaninivå skickas ut senast 20 dagar före stämmans genomförande.
- Kan man inte på grund av synnerliga skäl genomföra stämma före mars månads utgång skickas önskemål till Rikshemvärnsrådet att begäran om undantag enligt 28 § FFS 2007:3.
- Vid extra stämma behandlas endast ärenden som föranlett stämmans sammankallande.

Inbjudan

- I samband med kallelse inbjuds representant för MR/P 18, MR-gruppen, hemvärnsbataljonschefen och vid behov övriga stödenheter för hemvärnsförbandet.

12.9 Råd – kompaninivå

Med råd på kompaninivå avses:

- Hemvärnskompani
- Hemvärnsmusikkår
- Hemvärnsledningspluton regionalstab
- Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton⁹⁵
- Fristående kompanier

”9 § Hemvärnskompanirådet skall, utöver vad som följer av 3 §, 1. vara det organ med vilket hemvärnskompanichefen samråder i frågor om rekrytering och i frågor om att främja samarbetet med myndigheter och frivilliga försvarsorganisationer, 2. medverka när underlag för hemvärnskompaniets förbandsbudget och verksamhetsplaner utarbetas, 3. förbereda hemvärnskompanistämman, och 4. lämna förslag till hemvärnsbataljonsrådet om tilldelning av hemvärnets utmärkelser.

[...]

22 § Ett hemvärnskompaniråd består av de ledamöter som har valts på hemvärnskompanistämman samt i förekommande fall ledamot som varje berörd kommun har utsett. Hemvärnskompanichefen är ordförande i hemvärnskompanirådet.”

FFS 2007:3

⁹⁵ Funktionsplutoner eller motsvarade (ex. flyggrupper, TOLO-grupp) genomför medinflytandemöte tillsammans med Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton.

12.9.1 Kompletterande bestämmelser för råd på kompaninivå

Arbetsformer

- Rådet väljer sin egen sammanträdesfrekvens.
- Normdagordning för råd på kompaninivå se itslearning.

Hemvärnsmusikkårsråd

Dirigent i Hemvärnsmusikkåren adjungeras under mandatperioden med yttrande och förslagsrätt till Hemvärnsmusikkårsrådet.

Vartannat år deltar musikkårens representant vid hemvärnsmusikstämman.

Hemvärnets utmärkelsesystem

- Rådet biträder ordförande med att årligen värdera de insatser som gjorts av enskilda i förbandet och föreslå lämplig hemvärnssoldat för utmärkelsen.
- Genom att översätta gärningen till värdeord⁹⁶ bestämmer rådet vilken utmärkelse som ska föreslås och påbörjar skrivandet av meritförteckning.
- Rådet översänder den påbörjade meritförteckningen till hemvärnsbataljonsrådet.

Kallelse

- Både ordinarie och ersättare ska som förtroendeperson kallas till råd.

12.10 Hemvärnsbataljonsråd

- "11 § Hemvärnsbataljonsrådet skall, utöver vad som följer av 3 §,*
- 1. vara det organ med vilket hemvärnsbataljonchefen samråder i frågor om rekrytering och i frågor om att främja samarbetet med myndigheter och frivilliga försvarsorganisationer,*
 - 2. utse ett ombud med ersättare till rikshemvärnstinget,*
 - 3. vara det organ som yttrar sig till chef för förband, eller chef för utbildningsgrupp, innan en hemvärnskompanichef förordnas inom hemvärnsbataljonen,*
 - 4. för en period av två år,*
 - beträffande hemvärnsråd som omfattar tre eller flera hemvärnsbataljoner, utse två ledamöter med ersättare i hemvärnsrådet, eller*
 - i fråga om övriga hemvärnsråd, utse tre ledamöter med ersättare i hemvärnsrådet att, utöver hemvärnsbataljonschefen, vara bataljonens ledamöter i hemvärnsrådet,*
 - 5. lämna förslag till hemvärnsrådet om tilldelning av hemvärnets utmärkelser, och*
 - 6. samverka med berörda kommuner och frivilliga försvarsorganisationer.*

⁹⁶ Se exempel under Hemvärnsråd – Hemvärnets utmärkelsesystem samt kapitlet på Tjänstetecken och utmärkelser.

[...]

23 § *Ett hemvärnsbataljonsråd består av chefen för hemvärnsbataljonen, hemvärnskompanicheferna och två ledamöter från varje hemvärnskompani, utsedda av respektive hemvärnskompanistämman, samt i förekommande fall ledamot från berörd kommun. Hemvärnsbataljonchefen är ordförande i hemvärnsbataljonsrådet.”*

FFS 2007:3

12.10.1 Kompletterande bestämmelser Hemvärnsbataljonsråd

Val av förtroendepersoner till Hemvärnsrådet

- Bataljonsrådet för varje bataljon väljer tre förtroendepersoner med ersättare som ledamöter till Hemvärnsrådet.

Val av förtroendepersoner till Rikshemvärnstinget

- Hemvärnsbataljonsråd väljer två ombud med ersättare till Rikshemvärnstinget.

Stöd till Rikshemvärnstinget

- Bataljonsrådet kvalitetssäkrar bifallna motioner som skickas till Hemvärnsråden, vilket kan innebära eventuella sammanslagningar av liktydande motioner till en enda motion från Hemvärnsbataljonsrådet.⁹⁷
- Eventuella motioner som hemvärnsbataljonsråd avser skicka, sänds löpande till hemvärnsrådet, dock ska de senast vara inlämnade **1 april** Rikshemvärnstingsår så att hemvärnsrådet i sin tur hinner pröva dessa före 1 juni Rikshemvärnstingsår.
- Motioner som inlämnas efter 1 april Rikshemvärnstingsår bereds inför nästkommande Rikshemvärnsting två år senare.

Hemvärnsbataljonsrådet består av

- Utöver det som beskrivs 23 § FFS 2007:3 ingår underställd Hemvärnsmusikkår, fristående kompani, funktionspluton, Hemvärnsbataljonsstab/ledningspluton.
- Både ordinarie och ersättare som förtroendeperson kallas till Hemvärnsbataljonsråd.

Arbetsformer

- Normdagordning för Hemvärnsbataljonsråd se itslearning.
- Rådet väljer sin egen sammanträdesfrekvens.

Hemvärnets utmärkelsesystem

- Beslutar om tilldelning av Hemvärnets förtjänstplakett i brons.
- Kvalitetssäkrar skrivningen av nomineringen och bifogar kontroll av uppfyllt avtal, tidigare utmärkelser, kurser, samt eventuellt utbildningskort till nomineringsförslaget.
- Nomineringen med bilagor översänds till Hemvärnsrådet.

⁹⁷ Att kvalitetssäkra motioner innebär bl.a. att säkerställa formalia, tydliga och relevanta argument, möjliga åtgärdsförslag.

12.11 Hemvärnsråd

- ”12 § Hemvärnsråd är medinflytandeorgan inom en OrgE i Försvarsmakten med ansvar för hemvärnsutbildning. Flera hemvärnsråd får utöva medinflytande inom samma OrgE.*
- 13 § Hemvärnsrådet skall*
- 1. besluta i viktiga medinflytandefrågor rörande hemvärnets organisation och verksamhet inom en OrgE i Försvarsmakten som bedriver hemvärnsutbildning samt fatta beslut beträffande motioner och andra frågor som har hänskjutits till hemvärnsrådet,*
 - 2. utse ett ombud med ersättare i rikshemvärnstinget,*
 - 3. vara det organ som yttrar sig till chef för en OrgE i Försvarsmakten innan en hemvärnsbataljonschef förordnas,*
 - 4. lämna förslag till rikshemvärnsrådet om tilldelning av hemvärnets förtjänstmedalj,*
 - 5. besluta om tilldelning av hemvärnets silvermedalj, dock högst till det antal som rikshemvärnsrådet bestämmer samt hemvärnets bronsmedalj, och*
 - 6. samverka med chef för OrgE, eller den som han eller hon bestämmer, samt myndigheter och organisationer som har betydelse för hemvärnets verksamhet.*
- [...]*
- 24 § Ett hemvärnsråd består av chefen för berörd OrgE i Försvarsmakten, chefen för utbildningsgrupp (motsvarande) samt hemvärnsbataljoncheferna och två ledamöter som varje hemvärnsbataljonsråd har utsett. Chefen för OrgE är ordförande i hemvärnsrådet. Rådet skall inom sig utse vice ordförande.”*

FFS 2007:3

12.11.1 Kompletterande bestämmelser Hemvärnsråd

Hemvärnsråd i Militärregioner och på P 18⁹⁸

- Norra, mellersta, västra och södra militärregionerna etablerar två, eller tre, Hemvärnsråd.
- P 18 likställs, ur ett medinflytandeperspektiv, med militärregionerna och etablerar ett Hemvärnsråd.

Arbetsformer

- Protokoll ska upprättas, samt val av sekreterare och två justeringsmän genomföras.
- Både ordinarie förtroendevald förtroendeperson och ersättare kallas till Hemvärnsråden.

Adjungerande:

- Till Hemvärnsrådet ska garnisonschefer och andra med Hemvärdet samverkade militära förband/enheter adjungeras. Syftet är att de ska höras, lämna information till eller bli informerade av Hemvärnsrådet avseende dess stöd till Hemvärdet.

⁹⁸ FM2019-23094:2 Beslut avseende hemvärnsrådets nya organisation fr.o.m. 2020.

DIREKTIV

- Hemvärnsråd kan utse arbetsutskott (AU) som kan ledas av vice ordförande således ett per MR-grupp som ingår i Hemvärnsrådet.
- Arbetsutskottet förbereder och efterarbetar frågor samt ärenden till Hemvärnsrådet. Handlägger frågor av rutinkaraktär och att i brådskande fall besluta på Hemvärnsrådets vägnar.
- Hemvärnsrådet kan även utse andra utskott för beredning av särskilda frågor eller uppdrag, till exempel utmärkelser, motioner osv.
- Rådet väljer sin egen sammanträdesfrekvens.
- Normdagordning för Hemvärnsråd se itslearning.

Hemvärnsråd val av ombud till Rikshemvärnstinget

- Till Rikshemvärnsting väljer militärregionernas Hemvärnsråd ett ombud per råd men totalt högst tre ombud per militärregion.
- Till Rikshemvärnsting väljer P 18 två ombud med ersättare.

Hemvärnets utmärkelssystem

- Hemvärnsrådet beslutar om hemvärnets silvermedalj, hemvärnets bronsmedalj, hemvärnets förtjänstplakett i silver och brons.
- Fastställer innebörden i värdeorden för:
 - Hemvärnets silvermedalj
 - Hemvärnets bronsmedalj
 - Hemvärnets förtjänstplakett i silver
 - Hemvärnets förtjänstplakett i brons

Förslag utmärkelser till Rikshemvärnsrådet

- Kvalitetssäkrar skrivningen av nomineringen med bilagor och uppföljning av praxis.
- Förslagen för förtjänstmedaljer, bragdmedaljer, förtjänstplakett i guld och hemvärnets hederssköld skickas på fastställd blankett (se www.medinflytande.se), nominering till Rikshemvärnsrådet (om flera än en prioriteras förslagen av Hemvärnsrådet).
- Tillsammans med förslaget bifogas justerat protokoll eller protokollsutdrag.
- MR-gruppen stödjer inskickandet av ovanstående handlingar.

Rapporteringskyldighet utmärkelser

- Uppgift om hur många Hemvärnets silvermedaljer och bronsmedaljer som delats ut ska skickas av ordföranden i hemvärnsrådet till ordföranden i Rikshemvärnsrådet årligen före första kvartalets slut.

Motioner

- Hemvärnsrådet kontrollerar motionen blivit beredd i tidigare Rikshemvärnsting.
- Chef MR-grupp stödjer som självskriven i Hemvärnsrådet med tjänstemannasvar som del av underlaget till Hemvärnsrådets beredning och beslut.
- Hemvärnsrådet kan samskriva liktydiga motioner till en Hemvärnsrådets motion.
- Hemvärnsrådet fattar beslut om motionen:
 1. Bifalls, avslås, eller besvaras med yttrande.
 2. Vid bifall:
 - a) Hanteras av MR/P 18.
 - b) Skickas till Rikshemvärnsrådet för beredning inför Rikshemvärnstinget.

Anmälningsskyldighet under år med Rikshemvärnstring

- Under tingsår insänder ordföranden senast 1 juni mötesprotokoll till Rikshemvärnsrådets kansli. Av protokollet ska framgå:
 - Motioner med Hemvärnsrådets yttrande som hemvärnsrådet, efter prövning och kvalitetssäkring, beslutat föra vidare till rikshemvärnstringet.
 - Uppgifter på valda ombud, med ersättare, till rikshemvärnstringet (anmälan av ombud till rikshemvärnstringet sker med personnummer, för- och efternamn, ange ordinarie eller ersättare, adress och postadress, e-post, bataljon/hemvärnsråd och militärregion med stöd av MR-grupperna).
 - Om hemvärnsrådet återremitterar motioner till motionsställaren för fortsatt bearbetning och tidsförhållanden för detta.
 - Vilka motioner som inte behandlas av rikshemvärnstringet pga. att de insänts efter 1 juni under tingsår (det är rikshemvärnstring genomförs).

Vice ordförande Hemvärnsråd

Vice ordförande ska väljas, en per MR-grupp som ingår i Hemvärnsrådets område, av de valda förtroendepersonerna (i andan av 8 § Hemvärnsförordning: ”medinflytandet inom Hemvärdnet utövas av förtroendevalda”) inom Hemvärnsrådet och benämnas 1:e, 2:e, 3:e osv vice ordförande.

Vice ordförandes uppgifter är att:

- Ersätta ordförande om denna inte kan leda mötet.
- Vara den främste representanten för medinflytandet inom MR/P 18.
- Stödjer ordförande i Hemvärnsråden i för- och efterarbeten i Hemvärdnets medinflytandearbete.
- Vid behov rätt att närvara vid stämma och sammanträde som hålls av ett medinflytandeorgan inom deras respektive ansvarsområden.
- Beredd att ingå i valberedning till Rikshemvärnsrådet.
- Delta i årlig vice ordförande konferens.
- Vara beredd att stödja och råda förtroendepersoner, hemvärnssoldater och ordförande i Hemvärnsrådet i frågor där Hemvärnssoldater har utsatts för ovälkommet beteende eller brott mot Försvarsmakten värdegrund eller uppförandekod.

Hemvärnsråd förvaltning av ekonomiska medel

För förvaltning av hemvärnsförbandens ideella medel ska riktad stödförening finnas enligt Rikshemvärnsrådets normalstadgar för Hemvärnsförening.

Respektive hemvärnsförband som ingår i Hemvärnsrådet och därmed hemvärnsföreningen bör teckna avräkningskonto i Hemvärnsrådets hemvärnsförening för beviljade ekonomiska medel som exempelvis priser, trivselmedel, osv.

12.12 Rikshemvärnstring

”9 §

I rikshemvärnstringet skall valda ombud ur hemvärdnets personal delta. Rikshemvärnschefen är ordförande vid rikshemvärnstringet. När rikshemvärnschefen har förhinder skall rikshemvärnsrådets vice ordförande vara ersättare..”

Hemvärnsförordning (1997:146)

- ”14 § *Rikshemvårnstinget skall besluta i övergripande medinflytandefrågor av väsentlig betydelse för hemvärdnet i hela landet, såsom dess organisation, verksamhet och utveckling, samt fatta beslut beträffande motioner, förslag och frågor som har hänskjutits till stinget av ett annat medinflytandeorgan.*
- 15 § *Rikshemvårnstinget skall utse 13 ledamöter, med personliga ersättare, till rikshemvårnsrådet. En av ledamöterna skall väljas ur hemvårnsmusiken.*
Ledamöterna skall väljas för två år.
- [...]
- 25 § *Rikshemvårnsting skall hållas vartannat år under hösten.*
- 26 § *I rikshemvårnstinget skall delta ledamöterna i rikshemvårnsrådet jämte ombud som har utsetts enligt 11 § och 13 §, samt ett ombud för hemvårnets musikkårer. Ledamöterna i rikshemvårnsrådet har rösträtt utom då frågor om ansvarsfrihet och revision för rikshemvårnsrådet behandlas.*

FFS 2007:3

12.12.1 Kompletterande bestämmelser Rikshemvårnsting

Arbetsformer

- Normal mötesmetodik utgör grund under rikshemvårnsting.
- Motionerna beredes i motionsgrupper i respektive motionskategori med ordförande, sekreterare och ledamöter ur Rikshemvårnsrådet. Ordförande redogör inför Rikshemvårnstinget gruppens förslag till beslut. Vid från Rikshemvårnsrådet avvikande beslut anger representanten från Rikshemvårnsrådet dess beslut. Rikshemvårnstinget fattar beslut att bifalla, avslå eller besvara motionen.
- Sekreterare samt två justerare väljs av Rikshemvårnstinget.
- Protokollet undertecknas av mötesordförande, mötessekreterare och justerare.
- Förutom särskilda Rikshemvårnstingsfrågor och motioner ska följande avhandlas:
 - Rikshemvårnsrådets årsberättelse.
 - Information om föreningens Rikshemvårnsrådets balans och resultaträkning.
 - Arbetsläget för bifallna motioner från föregående Rikshemvårnsting.

Rikshemvårnstingets val av Rikshemvårnsråd

- Ordinarie ledamot av rikshemvårnsrådet kan väljas för högst två mandatperioder, såvida inte särskilda skäl kan motivera en förlängning.

Rikshemvårnstingets valberedning för ledamöter till Rikshemvårnsrådet

- Valberedning bildas av vice ordföranden ur hemvårnsråden. Vid vice ordförandekonferens vid år med Rikshemvårnsting utses en valberedning bestående av fem ledamöter ur kretsen av vice ordförande (som ska spegla Hemvårnets geografiska spridning).
- Val av valberedningen:
 1. Vice ordförande skriver fem namnförslag på valsedel.

DIREKTIV

2. Valsedelns lämnas till rådssekreteraren i Rikshemvärnsrådet
 3. Valsedlarna räknas av 1. och 2. vice ordförande i Rikshemvärnsrådet samt rådssekreteraren.
 4. Ordförande, 1. och 2. vice ordförande i Rikshemvärnsrådet meddelar resultatet.
 5. Ordförande utser sammankallande i valberedningen.
- Valberedningen lämnar förslag till tinget på 13 rådsledamöter och ersättare som speglar hemvärnets sammansättning och bör representera en jämn geografisk spridning, Hemvärnsmusikens representant med ersättare föreslås efter hörande av Hemvärnets centrala musikråd (CMR).
 - Resultatet av arbetet redovisas till ordförande i Rikshemvärnsrådet, i god tid före rikshemvärnstinget.

Nominering till Rikshemvärnsrådet

- Fri nominering till Rikshemvärnsrådet tillämpas, det vill säga det står var och en fritt att föreslå lämplig kandidat (enligt fastställd blankett⁹⁹) till valberedningen.
- Ledamöter med ersättare i Rikshemvärnsrådet förnyar vid intresse sin kandidatur till Rikshemvärnsrådet
- Kandidat ska ha tillfrågats av förslagsställaren och ha accepterat nomineringen.
- Valberedningen äger rätt att fyllnadsnominera kandidater
- Inhämta referenser från vice ordförande i Hemvärnsråden om den föreslagne kandidaten.
- Hemvärnsråd nominerar minst tre förslag till Rikshemvärnsrådet till valberedningen.
- Nominering till Rikshemvärnsrådet ska vara inskickat till Rikshemvärnsrådets kansli senast 31 maj Rikshemvärnstingsår.
- Samtidigt engagemang som vice ordförande och representant i Rikshemvärnsrådet bör inte förenas samtidigt.

Inbjudan av gäster

- Till rikshemvärnstinget kan inbjudas företrädare för Försvarsdepartementet, Försvarsmakten, myndigheter, institutioner och organisationer, vilkas verksamhet berör hemvärnets, mottagare av Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i guld och de frivilliga försvarsorganisationerna.

12.13 Hemvärnsmusikstämma

Hemvärnsmusiken omfattas av samma regler om medinflytande som Hemvärnets i övrigt. Musikkårerna är krigsförband i likhet med fristående kompanier och plutoner i respektive bataljon. Medinflytandearbetet för respektive musikkår genomförs därför inom respektive hemvärnsbataljons medinflytandeverksamhet.

Hemvärnets centrala musikråd finns för att hantera medinflytandet inom hemvärnsmusiken. CMR har i uppgift att genomföra en hemvärnsmusikstämma vartannat år i samband med Rikshemvärnsting. Rådet utgörs av representanter för samtliga hemvärnsmusikkårer.

1. Hemvärnsmusikstämma genomförs vartannat år, i regel under första kvartalet, samt härutöver efter framställan från CMR eller enligt ordförande i Rikshemvärnsrådets bestämmande.
2. I hemvärnsmusikstämma deltar ett ombud för var och en av hemvärnets musikkårer valda av Hemvärnsmusikkårsstämman. Valt ombud ska anmälas till Rikshemvärnsrådets kansli

⁹⁹ Återfinns på www.medinflytande.se.

DIREKTIV

- senast tre månader före stämmans hållande. Musikkårens val av ombud ska styrkas med protokollsutdrag.
3. Till stämman kallas CMR ledamöter och Rådssekreteraren Rikshemvärnsrådet. Härutöver kan ytterligare representanter för musikkåren och LG/Fömus inbjudas. CMR ledamot (om han eller hon inte är valt ombud för musikkår) och dessa representanter har yttrande- och förslagsrätt men inte rösträtt.
 4. Tid för musikstämma fastställs av ordförande i Rikshemvärnsrådet och meddelas senast sex månader före stämmans hållande.
 5. Slutliga bestämmelser inför hemvärnsmusikstämma innehållande uppgifter om plats, föredragningslista, inkomna motioner med CMR yttrande och förslag, valberedningens förslag till ledamöter samt övriga nominerade med mera sänds genom CMR försorg till ombud vid stämman, CMR ledamöter och hemvärnsmusikkårer, senast en månad innan stämman.
 6. Hemvärnsmusikstämma utser för tiden fram till påföljande hemvärnsmusikstämma:
 - sex ledamöter till CMR varav en väljs till ordförande för CMR,
 - ett ombud och ersättare för denne till rikshemvärnstinget,
 - föreslår en ledamot och ersättare för denne till rikshemvärnsrådet,
 - valberedning bestående av en sammankallande och två ledamöter.
 7. Ledamot som väljs enligt punkt 8 ska vara aktiv hemvärnsmusiker (dvs fullgjort sitt tjänstgöringsavtal).
 8. Hemvärnsmusikstämma ska samråda med Rikshemvärnsrådets valberedning. Valberedningens ledamöter ska spegla Hemvärnets geografiska spridning. Ordförande i CMR ska vara den föreslagna ledamot som väljs enligt FFS 2007:3 § 15 och vice ordförande dess ersättare (Referens: Beslut Rikshemvärnsrådets verkställande utskott 2020-11-18).
 9. För att kunna väljas enligt punkt 8 ska kandidat anmälas till valberedningen senast två månader före hemvärnsmusikstämmans hållande. Kandidat ska ha tillfrågats av förslagsställaren och ha accepterat nomineringen. Valberedningen äger dock rätt att fyllnadsnominera kandidater inför stämman om förändringar inträffat som innebär avvikelse från punkt 9.
 10. Valberedningen sänder sitt förslag samt uppgift om övriga nominerade till CMR senast fem veckor före stämmans hållande.
 11. Härutöver ska musikstämman behandla:
 - CMR sammanfattning av medinflytandeverksamheten inom hemvärnsmusiken.
 - Frågor som Rikshemvärnschefen har hänskjutit till stämman.

12.14 Rikshemvärnsråd

"8 § [...] Försvarsmakten skall höra rikshemvärnsrådet i viktiga frågor som rör hemvärdet.

[...]

10 § Rikshemvärnsrådet består av rikshemvärnschefen, som är ordförande, en ledamot som förordnas av regeringen, ledamöter och ersättare som utses av rikshemvärnstinget och i övrigt ledamöter enligt Försvarsmaktens bestämmande. Rikshemvärnsrådet skall inom sig utse en vice ordförande."

Hemvärnsförordning 1997:146

- ”16 § Rikshemvärnsrådet skall behandla övergripande medinflytandefrågor av betydelse för hemvärdnet i hela landet, såsom dess organisation, verksamhet och utveckling, samt yttra sig över frågor som har hänskjutits till rådet av rikshemvärnstringet eller rikshemvärnschefen.*
- 17 § Rikshemvärnsrådet skall vidare*
- 1. behandla frågor och förslag från hemvärnsråd, och i god tid före ett rikshemvärnstring med yttrande hänskjuta viktigare frågor till tingen,*
 - 2. samverka med myndigheter, institutioner och organisationer, vilkas verksamhet berör hemvärdnet,*
 - 3. besluta om tilldelning av hemvärdnets förtjänstmedalj, och*
 - 4. besluta om det antal av hemvärdnets silvermedalj som får tilldelas av hemvärnsråd.*
- [...]*
- 27 § Rikshemvärnsrådet består förutom av rikshemvärnschefen, chefen för rikshemvärnsavdelningen i Försvarsmaktens högkvarter och den ledamot som regeringen förordnar samt av de ledamöter som har utsetts av rikshemvärnstringet enligt 15 §. Rikshemvärnsrådet får utse funktionärer för sitt arbete..”*

FFS 2007:3

12.14.1 Kompletterande bestämmelser Rikshemvärnsrådet

Konstituering av Rikshemvärnsrådet

Ett första konstituerande rådsmöte genomförs innan tingsårets slut efter rikshemvärnstringet och då utses vice ordförande, det verkställande utskottet, övriga utskott och arbetsgrupper.

Arbetsformer

Rådet väljer sina egna arbetsformer och sin egen sammanträdesfrekvens.

Verkställande utskottet handlägger frågor av rutinkaraktär och beslutar i brådskande fall på rådets vägnar (källa § 6 FFS 2007:3).

Både ordinarie ledamot och ersättare kallas till möte med Rikshemvärnsrådet.

Hemvärdnets centrala musikråd (CMR) som väljs av hemvärnsmusikstämman, ingår som ett fast utskott i rikshemvärnsrådet. CMR bereder medinflytandefrågor som rör hemvärnsmusiken.

Vice ordförande i Rikshemvärnsrådet

Rikshemvärnsrådet utser inom sig vice ordförande (med ersättare – 1 och 2 vice ordförande) enligt 10 § Hemvärnsförordningen. Denne utses av Rikshemvärnsrådet och enligt 8 § Hemvärnsförordningen ”Hemvärdnets medinflytande utövas av förtroendevalda...” ska vara någon av förtroendevalda ledamöterna.

Vice ordförandes uppgifter är:

1. Ersätter ordförande om denna inte kan leda mötet.
2. Främste representanten för medinflytandet inom landet.

Förvaltning av ekonomiska medel

Rikshemvärnsrådets ekonomiska medel förvaltas av föreningen Rikshemvärnsrådet vars medlemmar är de som ingår i Rikshemvärnsrådet.

12.14.2 Rikshemvärnsrådsfonden

Bakgrund

Hemvärdnet har under de senaste åren genomgått genomgripande förändringar, vars påverkan på verksamheten till alla delar inte gått att förutse. Rikshemvärnsrådet har i samband med bokslutet 2010 gjort en översyn av sina fonder och då beslutat att inrätta denna fond för särskilda satsningar.

Syfte och ändamål

Fondens syfte och ändamål är att kunna stödja under året uppkomna angelägna satsningar för att utveckla Hemvärdnet, då stöd inte kan utgå från statsanslag. Bidrag ur fonden tas av fondens balanserade överskottsmedel (fritt eget kapital).

Fonden är öppen för donationer, testamentsgåvor mm från personer eller juridiska personer som önskar stödja Hemvärdnet rent allmänt eller i form av särskilda satsningar. För vidare information kontakta Rikshemvärnsrådets kansli: kansliet@hemvarnet.se.

Förvaltning

Fonden förvaltas av Föreningen Rikshemvärnsrådet. Fondens kapital samförvaltas med föreningen Rikshemvärnsrådets kapital. Förvaltningen sker enligt föreningen Rikshemvärnsrådets fastställda förvaltningspolicy.

12.15 Hemvärnsföreningar

Föreningar där namnet Hemvärnsförening ingår kan bildas för att förvalta ekonomiska medel, organisera veteraner eller övrig stödverksamhet för Hemvärdnet.

För att få nyttja namnet Hemvärnsförening ska föreningen stadgar följa av Rikshemvärnsrådet fastställda normalstadgar¹⁰⁰ för Hemvärnsförening och Hemvärnsföreningens stadgar ska godkännas av Rikshemvärnsrådet.

¹⁰⁰ Finns att tillgå hos Rikshemvärnsrådets kansli och www.medinflytande.se.

13 TJÄNSTETECKEN OCH UTMÄRKELSER

Kapitlet beskriver de tjänstetecken som är specifika för hemvärnet samt hemvärnets utmärkelser. För en mer detaljerad beskrivning kring tjänstetecken hänvisas till gällande Reglemente Uniformsbestämmelser (R Unibest).

13.1 Övriga tjänstetecken inom hemvärnet

13.1.1 Rikshemvärnsrådet

Tjänstgöringstecken för ledamot av Rikshemvärnsrådet bärs på vapenrock och jacka m/87 grå på höger bröstficka och ersätter under denna tid egen MR-grupps tjänstgörings/förbandstecken.

En ledamot i rikshemvärnsrådet som avslutat sin tjänstgöring efter minst en fullgjord mandatperiod i rikshemvärnsrådet får flytta och bär tjänstgöringstecknet ovanför höger bröstficka.

Bild 13:1 Tjänstetecken rikshemvärnsrådet /Försvarmakten

13.1.2 Rikshemvärnsstaben och HvSS

Anställd personal på Rikshemvärnsstaben bär tjänstgöringstecken för rikshemvärnscentrum m/92. och personal på HvSS bär tjänstgöringstecken Hemvärnets stridsskola.

Rikshemvärnscentrum m/92

Hemvärnets stridsskola

Bild 13:2 Tjänstetecken Rikshemvärnsstaben och HvSS /Försvarmakten

13.1.3 Veterantecken

Veterantecken m/54 i metall får bäras ovanför vänster bröstficka på vapenrock- och jacka m/87 grå. Veterantecknet utgörs av en emaljerad sköld med hemvärnsemblemets tre kronor och H i förgylld utförande. Skölden pryds av en förgylld kunglig krona samt av två förgyllda lagerkvistar. Veterantecken utdelas tillsammans med ett diplom, som utfärdas av C OrgE, eller av denne utsedd chef. Fastställt veterantecken i textil får bäras över namnbricksfästet på fältjacka m/90. Veterantecknet får även bäras till civil kavaj motsv.

Bild 13:3 Veterantecken m/54 /Försvarmakten

13.1.4 Övriga tecken och märken

Kontraktsmärke Hemvärnet

Bärs på namnbricka eller på nedre delen av vänster bröstfickas löpare på fältjacka 90.
Bärs normalt inte på m/87 grå.

Förtroendeperson Hemvärnet

Märke för förtroendeperson kommer att fastställas. Intill dess bärs namnbricka som interimslösning

Figur 13:4 Exempel på namnbrickas utformning /Försvarsmakten

Hemvärnets årstecken

Bärs på m/87 på vänster bröstficka. (se vidare delen Utmärkelser)
Bärs normalt inte på uniform 90.

13.2 Utmärkelser inom Hemvärnet

Hemvärnssoldater har nomineringsrätt för Hemvärnets utmärkelser.

Utmärkelser bärs enligt R Unibest. Hemvärnets utmärkelser föreslås av respektive utdelningsberättigat råd inom medinflytandet enligt gällande ansökansprocess. Med hemvärnspersonal avses all personal som tjänstgör i Hemvärnet oavsett organisationstillhörighet.

Viktigt att det finns en god motivering utifrån utmärkelsernas värdeord, för att utmärkelsen ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvnsvärd.

Praxis är att det ska vara fem år mellan nomineringarna för personliga utmärkelser om inte synnerliga skäl föreligger.

Det är hemvärnspersonalens uppgift att årligen värdera de insatser som gjorts av enskilda eller juridiska personer i förbandet och föreslå lämpliga för utmärkelsen.

13.2.1 Utmärkelseslagare

Organisationsenheten ansvarar för att tilldelade utmärkelser till hemvärnssoldater registreras i system PRIO.

13.2.2 Rapporter

Uppgift om hur många Hemvärnets utmärkelser som delats ut av Hemvärnets råd och Hemvärnets bataljonsråd ska skickas av ordföranden i Hemvärnets råd till ordföranden i Rikshemvärnets råd årligen före första kvartalets slut.

13.2.3 Utmärkelser översikt

Hemvärnets utmärkelssystem består av Hemvärnets förtjänstmedaljer, berömvärd gärning, förtjänstplaketter och sköldar som delas ut till fysisk person eller juridiska personer om har gjort insatser för att utveckla hemvärnet på olika sätt. Utmärkelserna finns i olika valörer från brons till guld.

Differentieringen mellan olika utmärkelser görs via värdeord som beaktas vid ansökan av utmärkelser.

DIREKTIV

Vad det gäller Gustav Petris medaljer så förvaltas och beslutas dessa av Hemvärnsbefällets Riksförbund (HBR) och inte av Hemvärdet som organisation, därav visas dessa som del av Hemvärnsrörelsens medaljer i Direktiv Hemvärn.

För mera information under Hemvärnsbefällets riksförbund på Försvartsutbildarnas hemsida.

Hemvärdets medaljer finns i följande kategorier och valörer:

Hemvärns tjänstgöringsmedaljer	Hemvärns förtjänst medaljer	Rikshemvärnschefens medaljer	Hemvärns medaljer för berömvärd gärning	Gustav Petrimedaljen
<p>Tilldelas automatiskt från 10:e året av uppfyllda hemvärnsavtal och uppdateras vart 5år</p> <p>HvtjgGM Medalj 30-75år</p> <p>HvtjgGM 20 & 25år</p> <p>HvtjgSM 10 & 15år</p>	<p>Synnerligen betydelsefull tjänstgöring</p> <p>HVGGM</p> <p>Mycket betydelsefull tjänstgöring</p> <p>HVSM</p> <p>Betydelsefull</p> <p>HvSM</p> <p>Värdefulla insatser</p> <p>HvBM</p>	<p>Betydelsefulla insatser avs. Hvs utveckling</p> <p>RIKSHVC SM</p> <p>Värdefull tjänstgöring bidragit att utveckla Hv</p> <p>RIKSHVC BM</p>	<p>Gjort bragdliknande insatser i Hv</p> <p>HvSM-mkrans</p> <p>Gjort rådiga aktiv handling i krisituation under tjänst i Hv</p> <p>HvBM-mkrans</p>	<p>Synnerliga förtjänstfulla aktiva insatser i Hv eller HBR</p> <p>HvPetriSM</p> <p>Förtjänstfulla insatser i Hv eller HBR</p> <p>HvPetriBM</p>
<p>Tjänstgöringstecken</p> <p>Sår</p> <p>HvU</p>				

Figur 13:5 Hemvärdets utmärkelser /Jonas Renud

Plaketter och sköldar etc. kan nomineras eller delas ut av den som rör över utmärkelsen.

DIREKTIV

Inom hemvärnet finns även nedan plaketter och övriga utmärkelser:

Hemvärns förtjänst plaketter		Hemvärnets sköldar	Hemvärns jetonger	
Mycket betydelsefull gärning / tjänstgöring	 Guld	Hemvärnets hederssköld Gjort stora tjänster eller visat stort intresse för Hv	Rikshemvärnschefens jetong (coin) Personlig utdelning av RIKSHVC vid goda insatser Front Baksida	Hemvärnets tävlingsjetong Utdelas som pris vid tävlingar och utbildningskontroller inom Hemvärnet såväl individuellt som i lag Guld
Betydelsefull gärning / tjänstgöring	 Silver	Rikshemvärnschefens hederssköld 	Hemvärnsförvaltarens jetong (coin) Personlig utdelning av förv RIKSHV vid goda insatser Front Baksida	 Silver
Värdefull gärning / Tjänstgöring	 Brons	Rikshemvärnsrådets hederssköld Gjort RikshV Rådet stora tjänster/visat stort intresse		 Brons

Figur 13:6 Hemvärnets plaketter och övriga utmärkelser /Jonas Renud

13.2.4 Värdeord

Till hemvärnets utmärkelser följer ett värdeord som ska belysa värdet av respektive utmärkelse sinns emellan och där med att skapa en differentiering mellan utmärkelserna och ska användas för att tolka det som den som nomineras har gjort för insatser.

Försök har gjorts att definiera betydelsen av de värdeord som finns i sammanställningen och även i nedanstående beskrivningar av Hemvärnets utmärkelser. Slutsatsen är att de olika beslutande råden själva fastställer innebörden i de olika begreppen.

Någon ”rikslikare” utifrån vilken alla beslutande råden ska utgå från kan därför inte tillfogas.

De regionala skillnaderna bedöms vara så stora att en sådan gemensam måttstock inte skulle bli rättvisande.

Det är således upp till varje Hemvärnsråd att fastställa vad man vill lägga i värdeorden för de utmärkelser som Hemvärnsråd och Hemvärnsbataljonsråd har bestämmanderätt över.

Värdeord och av Rikshemvärnsrådet rekommenderade tolkning av värdeorden.

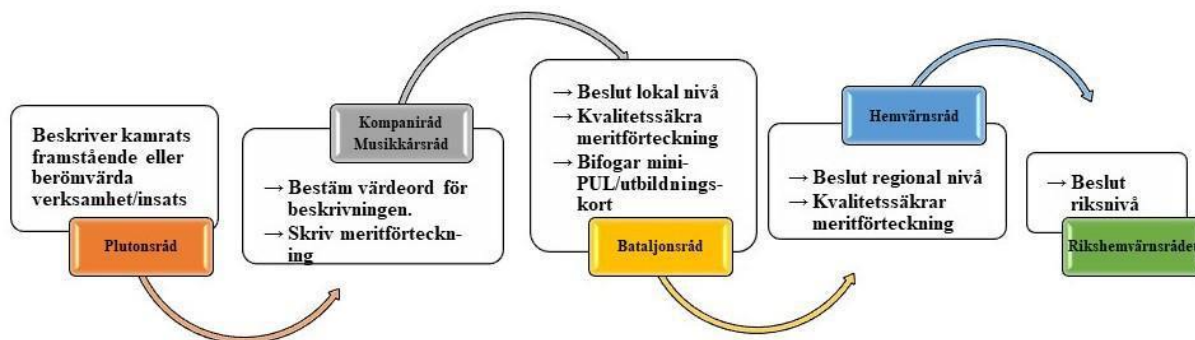
Medalj	Värdeord	Tolkning
Hemvärnets tjänstgöringsmedalj	-----	Fullgjorda tjänstear
Hemvärnets Kunglig förtj. guldmedalj	Synnerligen betydelsefull	Bidragit hemvärnets utveckling
Hemvärnets Kunglig förtj. silvermedalj	Mycket betydelsefull	Bidragit hemvärnets utveckling
Hemvärnets förtj. silvermedalj	Betydelsefull tjänstgöring	Bidragit hemvärnets utveckling
Hemvärnets förtj. bronsmedalj	Värdefull tjänstgöring	Bidragit hemvärnets utveckling
Gustav Petri medalj Silver/Bron	Enligt Hemvärnsbefälens riksförbunds bestämmande	Enligt Hemvärnsbefälens riksförbunds bestämmande
Hemvärnets silvermedalj m lagerkrans	Bragdliknande insats	Vid fara för eget liv eller hälsa
Hemvärnets bronsmedalj m lagerkrans	Rådlig insats	Vid fara för annans liv eller hälsa

Tabell 13:7 Medaljer och värdeord /Försvarsmakten

13.2.5 Nominerings-, förslags- och godkännanderätt

För att på ett likartat sätt över landet ha en styrning över utdelning av utmärkelser så följer detta en process där det i flera steg tas beslut eller tillstyrks om tilldelning av en utmärkelse ska göras.

Hur visar vi vår uppskattning - utmärkelser

Figur 13:8 Process för utmärkelser /Lars Olsson

1. **Plutonsråd**

Beskriver vad som någon kamrat som gjort något bra och uppskattat.

2. **Hemvärnskompaniråd**

Genom att översätta till värdeord bestämmer vilken utmärkelse som ska föreslås och påbörjar skrivandet av nominering.

3. **Hemvärnsbataljonsråd**

Beslutar om utmärkelser på lokal nivå.

Kvalitetssäkrar skrivningen av nominering och med stöd av MR-grupp bifogar mini-PUL och eventuellt utbildningskort till Hemvärnsrådet.

4. **Hemvärnsråd**

Beslutar om utmärkelser på regional nivå.

Kvalitetssäkrar skrivningen av nominering med bilagor (mini-PUL och ev. utbildningskort) och bifogar protokoll eller protokollsutdrag av Hemvärnsrådets beslut för utmärkelse till Rikshemvärnsrådet.

Definition av benämningar i utmärkelseprocessen:

- **Nomineringsrätt**
Hemvärnssoldater har rätt att nominera någon till en utmärkelse som har utfört en utmärkande gärning inom hemvärnets tjänst, hemvärnets medinflytande eller på annat sätt bidragit att utveckla hemvärdet.
- **Förslagsrätt**
Med förslagsrätt innebär ett råd som gets bemyndigande att lägga förslag på en utmärkelse. Detta innebär att det är detta råd som ska tillse att nomineringsansökan har rätt värde på sökt utmärkelsen, att ansökan har skrivits på ett korrekt sätt samt att alla tillhörande dokument finns med ansökan. Förslagsrätt är mer en administrativ nivå och ska inte förväxlas med nomineringsrätt.
- **Beslutanderätt**
Med beslutanderätt menas det råd som har rätt eller delegerats rätt att ta beslut om utdelning av en utmärkelse utifrån nominering med underlag som kommer från råd med förslagsrätt.

Definition av benämningar vid beslutande inom utmärkelseprocessen

- **Föreslås nomineras**
Om ett råd bara har förslagsrätt och inte beslutande rätt så kan de "föreslås nomineras" och där med ge sitt samtycke till att nominerad bör få ansökt utmärkelse.
- **Föreslås ej nomineras**
Om ett råd bara har *förslagsrätt* och *inte beslutande rätt* så kan de "föreslås ej nomineras" och där med ej ge sitt samtycke till att nominerad ska få ansökt utmärkelse. Här krävs att rådet bifogar en skriftlig motivering till varför man har valt att ge ett "föreslås ej" på utmärkelsenomineringen. Ett råd som ej har *beslutanderätt* för aktuell sökt utmärkelse kan ej stoppa processen med att behandla en ansökan. Endast ett råd som har *beslutanderätt* kan avslå ansökan.
- **Återremitteras**
Om det saknas information, rådet önskar kompletterande information etc. för en utmärkelse nominering kan de återremittera den till föregående råd för komplettering.

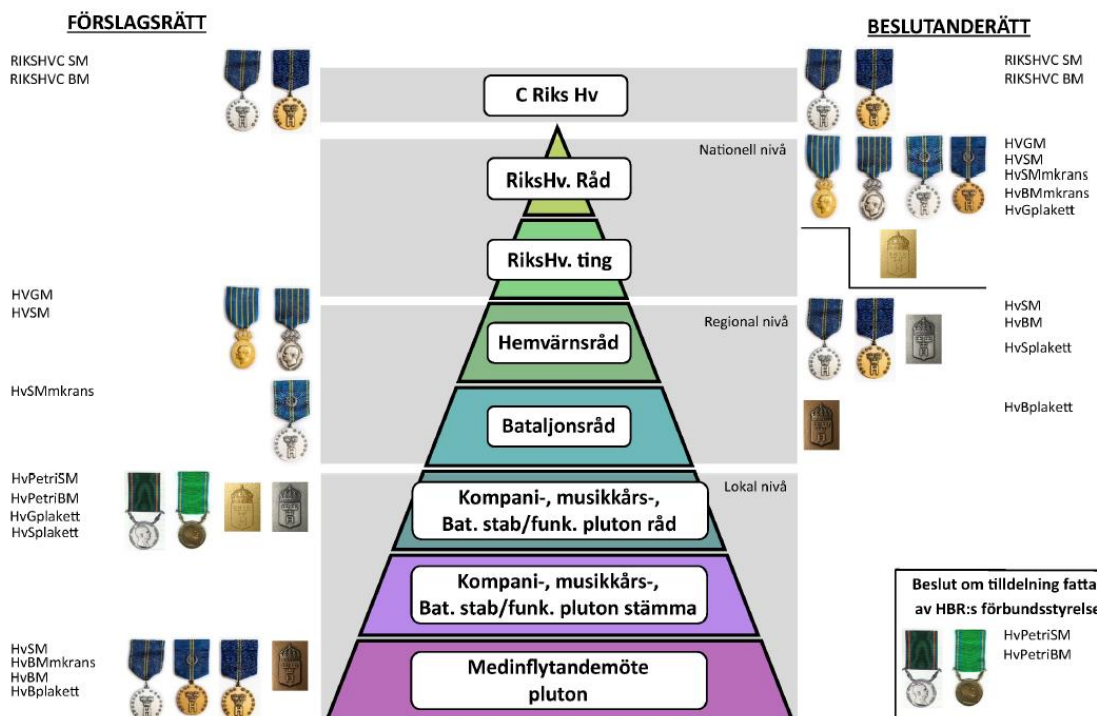
DIREKTIV

Här krävs att rådet bifogar en skriftlig motivering till varför man har valt att ge ett ”återremitteras”.

- **Bifalles/avslås**

Råd med beslutanderätt kan bifalla en utmärkelse som där efter kan utdelas, alternativt avslå utmärkelsen men behöver då lämna ett svar till föreslående råd om anledningen alternativt förslag på annan valör på utmärkelse till nominerad.

Lägsta nivå på råd med förslagsrätt och beslutanderätt:

Figur 13:9 Hemvärnets utmärkelser / Jonas Renud

13.2.6 Ansökanprocessen

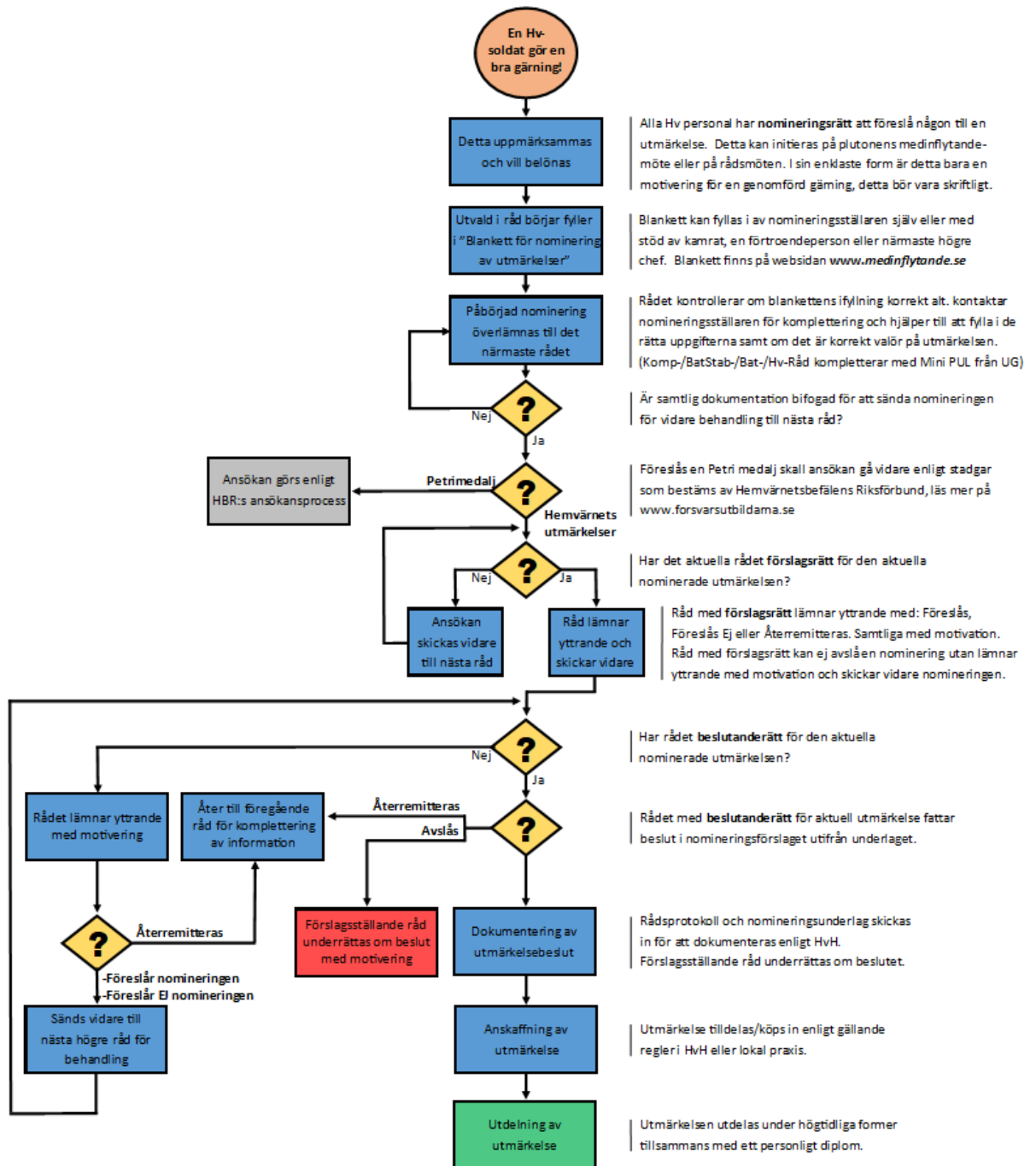
Hemvärnsråd ansöker hos Rikshemvärnsrådet om tilldelning av utmärkelser som Rikshemvärnsrådet har beslutanderätt över.

Nomineringsförslag, mini-PUL, eventuellt utbildningskort och protokoll eller protokollsutdrag insänds av organisationsenheten till Rikshemvärnsrådets kansli.

Rikshemvärnsrådet beslutar om utmärkelser som Rikshemvärnsrådet har beslutanderätt över två gånger om året, vid sitt vårmöte alternativt höstmöte.

Rikshemvärnsrådet beslutar individuellt i varje enskilt förslag om tilldelning av förtjänstmedalj.

DIREKTIV

Figur 13:10 Flödesschema nomineringar /Jonas Renud

13.2.7 Antal utdelningar och tilldelningar av utmärkelser

Utmärkelser som Rikshemvärnsrådet godkänner bereds utav utmärkelseutskottet för varje enskild ansökan och lämnar sedan ett förslag till rikshemvärnsrådet att fatta beslut om dessa vid rådsmöten.

Antalet Hemvärnets silvermedaljer som kan delas ut beslutas av Rikshemvärnsrådet som ger riktlinjen till Hemvärnsråden att antalet medaljer baseras på hemvärnsbataljonens storlek. Riktlinjen är att inom hemvärnsbataljon delas det ut en Hemvärnets silvermedalj för varje ingående hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton, hemvärnskompani, hemvärnsmusikkår och funktionspluton per år.

DIREKTIV

Antalet Hemvärnets bronsmedaljer är inte reglerat men Rikshemvärnsrådet ser att en riktlinje utifrån samma beräkning som Hemvärnets silvermedalj men med tre till fem Hemvärnets bronsmedaljer per år.

Medalj	Antal
Hemvärnets Tjänstgöringsmedalj	Regleras via tjänstgöringstid med uppfyllda avtalsår.
Hemvärnets Kunglig förtj. guldmedalj	Enligt Rikshemvärnsrådet bestämmande.
Hemvärnets Kunglig förtj. silvermedalj	Enligt Rikshemvärnsrådet bestämmande.
Hemvärnets förtj. silvermedalj	Antalet medaljer inom en hemvärnsbataljon beräknas på antalet hemvärnskompanier, hemvärnsmusikkårer, hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton samt ingående funktionsplutoner.
Hemvärnets förtj. bronsmedalj	Inget beslutat antal men ett riktvärde bör vara tre till fem medaljer per kompani och år.
Hemvärnets silvermedalj m lagerkrans	Enligt Rikshemvärnsrådet bestämmande.
Hemvärnets bronsmedalj m lagerkrans	Enligt Rikshemvärnsrådet bestämmande.
Gustav Petri medalj Silver/Brons	Enligt Hemvärnsbefälens riksförbund bestämmande.
Rikshemvärnschefens Silver-/Bronsmedalj	Enligt RIKSHVC eget beslut.
Förtjänstplakett Guld	Enligt Rikshemvärnsrådet bestämmande.
Förtjänstplakett Silver/Brons	Enligt Hemvärnsrådet/Hemvärnsbataljonsrådets bestämmande.

Tabell 13:11 Antal medaljer /Försvarsmakten

Antalet tilldelningar och till vem

Olika utmärkelser kan ges till både fysisk person och juridisk person enligt listan nedan.

Hur många gånger en enskild person kan tilldelas en och samma utmärkelse styrs av dess statuter och finns definierat i listan nedan. I normalfallet kan en och samma medalj endast ges en gång till en person, där emot kan förtjänstplaketter och sköldar ges flera gånger.

Medalj	Utdelas till	Maximalt antal tilldelningar
Hemvärnets Tjänstgöringsmedalj	Fysisk person	En tilldelning per person var femte år
Hemvärnets Kunglig förtj. guldmedalj	Fysisk person	En tilldelning per person
Hemvärnets Kunglig förtj. silvermedalj	Fysisk person	En tilldelning per person
Hemvärnets förtj. silvermedalj	Fysisk person	En tilldelning per person
Hemvärnets förtj. bronsmedalj	Fysisk person	Tre tilldelningar per person
Hemvärnets silvermedalj m lagerkrans	Fysisk person	En tilldelning per person
Hemvärnets bronsmedalj m lagerkrans	Fysisk person	En tilldelning per person
Gustav Petri medalj Silver/Brons	Enligt Hemvärnsbefälens riksförbunds bestämmande	Enligt Hemvärnsbefälens riksförbunds bestämmande
Rikshemvärnschefens Silver-/Bronsmedalj	Fysisk/Juridisk person	Ingen begränsning
Förtjänstplakett Guld	Fysisk/Juridisk person	Ingen begränsning
Förtjänstplakett Silver/Brons	Fysisk/Juridisk person	Ingen begränsning

Tabell 13:12 Utdelning av medaljer /Försvarsmakten

13.2.8 Kostnader

Medaljers kostnad tas av OrgE alternativt Rikshemvärnsrådet utifrån nedan tabell.

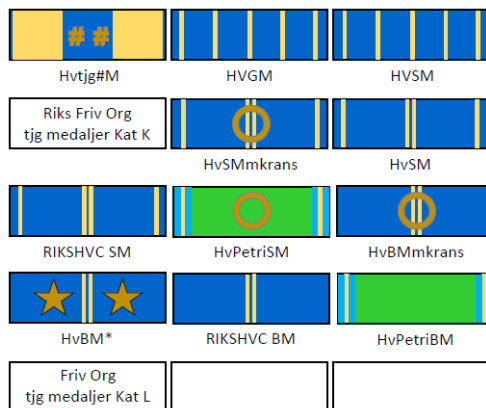
Medalj	Kostnadsbärare
Hemvärnets Tjänstgöringsmedalj	OrgE
Hemvärnets Kunglig förtj. guldmedalj	Rikshemvärnsrådet
Hemvärnets Kunglig förtj. silvermedalj	Rikshemvärnsrådet
Hemvärnets förtj. silvermedalj	OrgE
Hemvärnets förtj. bronsmedalj	OrgE
Hemvärnets silvermedalj m lagerkrans	Rikshemvärnsrådet
Hemvärnets bronsmedalj m lagerkrans	Rikshemvärnsrådet
Gustav Petri medalj Silver/Brons	OrgE
Rikshemvärnschefens Silver-/Bronsmedalj	Rikshemvärnschefen
Förtjänstplakett Guld	Rikshemvärnsrådet
Förtjänstplakett Silver/Brons	OrgE

Tabell 13:13 Kostnadsbärare /Försvarmakten

13.2.9 Bärandeordning utmärkelser

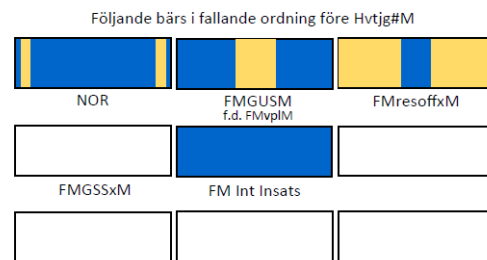
Hur medaljer och utmärkelser bärs på uniform styrs av R Unibest.

BÄRANDEORDNING HEMVÄRNETS MEDALJER:

ÖVRIGA MEDALJERS BÄRANDEORDNING: (Urval)

För övriga medaljer se gällande Reglemente Uniformsbestämmelser

Figur 13:14 Figur på bärandeordning /Jonas Renud

- Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i guld och silver bärs ej samtidigt. Högst valör bärs.
- Tilldelad silvermedalj ersätter normalt tidigare tilldelad bronsmedalj (endast en medalj bärs enligt principen om att endast bära den högsta innehavda klassen inom samma utmärkelse). I det fall enskild har fått Hemvärnets bronsmedalj upprepade gånger bärs Hemvärnets bronsmedalj med stjärna tillsammans med Hemvärnets silvermedalj.
- Hemvärnets förtjänstmedalj i brons bärs endast med högst valör (antalet tilldelningar).
- Gustav Petrimedaljen i silver och brons bärs ej samtidigt. Högst valör bärs.
- Rikshemvärnschefens silver och bronsmedalj: Tilldelad silvermedalj ersätter normalt tidigare tilldelad bronsmedalj (endast en medalj bärs enligt principen om att endast bära den högsta innehavda klassen inom samma utmärkelse). I det fall enskild har fått Rikshemvärnschefens bronsmedalj upprepade gånger bärs Hemvärnets bronsmedalj med stjärna tillsammans med Rikshemvärnschefens silvermedalj.
- Hemvärnets medaljer för berömvärd gärning med krans i silver och brons får bäras samtidigt.

13.3 Hemvärnets förtjänstmedaljer

13.3.1 Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i guld (HVGM)

Bild 13:15 HVGM /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas den som genom synnerligen betydelsefull tjänstgöring bidragit till att utveckla Hemvärdnet.

Instiftad

Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i guld är instiftad av Rikshemvärnsrådet med H.M. Konungens gillande 13 november 1947 med nådig ändring 30 mars 1951. Medaljen kan vid särskilda skäl även utdelas till utländsk medborgare.

Utseende

Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj har oval (elliptisk) form och är krönt med kunglig krona samt på åtsidan försedd med H.M. Konungens bild och på frånsidan med Hemvärnets emblem.

Medaljen präglas i guld i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fem lodräta, gula, två mm breda ränder.

Antal

Varje medaljförslag bereds och beslutas av Rikshemvärnsrådet

Förslagsrätt

Rikshemvärnschefen, medlemmar av Rikshemvärnsrådet och Hemvärnsrådet har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett.

Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelser.

Praxis: bör ha erhållit Hemvärnets silvermedalj tidigast fem år före nomineringen för Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i guld.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Rikshemvärnsrådet.

Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna.

Utdelning

Utdelas av Rikshemvärnschefen i samband med Rikshemvärnstinget varje udda år under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.3.2 Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i silver (HVSM)

Bild 13:16 HVDM /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den som genom mycket betydelsefull tjänstgöring bidragit till att utveckla Hemvärdnet.

Instiftad

Förtjänstmedaljen i silver är instiftad enligt H.M. Konungens bemyndigande av Rikshemvärnsrådet 1 juli 2017.

Förtjänstmedaljen kan vid särskilda skäl även utdelas till utländsk medborgare.

Utseende

Förtjänstmedaljen, av oval (elliptisk) form, är krönt med kunglig krona samt på åtsidan försedd med H.M. Konungens bild och på frånsidan med Hemvärnets emblem. Medaljen präglas i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fem lodräta, gula, två mm breda ränder.

Antal

Varje medaljförslag bereds och beslutas av Rikshemvärnsrådet

Förslagsrätt

Rikshemvärnschefen, medlem av Rikshemvärnsrådet och hemvärnsråd har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett.

Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Praxis: bör ha erhållit Hemvärnets silvermedalj tidigast fem år före nomineringen för Hemvärnets kungliga förtjänstmedalj i silver.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Rikshemvärnsrådet.

Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna.

Utdelning

Medaljen överlämnas av lägst C OrgE under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.3.3 Hemvärnets silvermedalj

Bild 13:17 Hemvärnets silvermedalj /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den som genom betydelsefull tjänstgöring bidragit till att utveckla Hemvärdnet.

En person kan få medaljen maximalt en gång.

Instiftad

Hemvärnets silvermedalj är instiftad av Rikshemvärnsrådet 29 mars 1952. Medaljen kan vid särskilda skäl även utdelas till utländsk medborgare.

Utseende

Silvermedaljen, av rund form, är på åtsidan försedd med Hemvärnets emblem med omskriften "Sveriges hemvärn" och på frånsidan med lagerkrans och möjlighet för prägling av namn och årtal. För hemvärnsmusiker som tilldelas Hemvärnets silvermedalj förses frånsidan med hemvärnsmusikfacktecken.

Medaljen präglas i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fyra lodräta gula, två mm breda ränder.

Antal

Antal silvermedaljer som Hemvärnsrådet årligen får utdela bestäms av Rikshemvärnsrådet.

Förslagsrätt

Ledamöter i Hemvärnsråd på alla nivåer har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett. Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Hemvärnsråd.

OrgE står för kostnaderna.

Riktvärde hur många silvermedaljer som kan utdelas inom varje Hemvärnsråd beräknas maximalt till antalet Hemvärnskompanier inom Hemvärnsbataljonen (Hemvärnsbataljonsstab med ledningspluton, Hemvärnsmusikkår, funktionspluton motsvarar ett Hemvärnskompani). Det är motiveringen av betydelsefull tjänstgöring som styr beslutet om tilldelning av Hemvärnets silvermedalj.

Utdelning

Medaljen överlämnas av lägst C Hemvärnsbataljon under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.3.4 Gustav Petrimedalj i silver

Bild 13:18 Gustav Petrimedalj i silver /Försvarmakten

Värdeord

Gustav Petrimedaljen i silver tilldelas för synnerliga förtjänstfulla aktiva insatser för Hemvärnet och/eller Hemvärnsbefälens riksförbund.

Instiftad

Gustav Petrimedaljen instiftades 1944 och utdelades första gången 1945 till Hemvärnets förste Rikshemvärnschef Gustav Petri.

Utseende

Gustav Petrimedaljen i silver är av åttonde storleken. Medaljen har på tillsidan en bild av generalmajor Gustav Petri och inskriptionen "Gustav Petri Hemvärnets förste chef". På baksidan finns inskriptionen "Av Sveriges hemvärn" och en bild på en hemvärnssoldat med kpist.

Antal

Antal medaljer som årligen delas ut bestäms av förbundsstyrelsen.

Förslagsrätt

Rikshemvärnsrådet, Hemvärnsbefälens riksförbund förening, hemvärnsråd, råd inom Hemvärnsbataljons ram samt Försvarmakten har förslagsrätt på medaljen.

Personal som tilldelas medaljen bör ha erhållit någon av Hemvärnets utmärkelser av högre valör tidigast tre år före tilldelningen av Gustav Petrimedaljen. Krav för tilldelning är minst tio års tjänstgöring.

Tilldelning och kostnader

Ansökan på fastställt formulär ställs till den Hemvärnsbefälens riksförbund förening där den föreslagne verkar. Kostnaderna för medalj och diplom bestrids av organisationsenheten.

13.3.5 Hemvärnets bronsmedalj

Bild 13:19 Hemvärnets bronsmedaljer /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den som genom värdefull insats/förtjänst bidragit till att utveckla Hemvärdnet.

Instiftad

Hemvärnets bronsmedalj är instiftad av Rikshemvärnsrådet 1 juli 2007. Medaljen är i första hand instiftad för att uppmuntra hemvärnssoldater till insatser eller förtjänster för Hemvärdnet.

En person kan få medaljen maximalt tre gånger.

Utseende

Hemvärnets bronsmedalj är i utförande exakt lika Hemvärnets silvermedalj men präglad i brons och i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med två lodräta gula, två mm breda ränder i mitten.

För hemvärnsmusiker som tilldelas Hemvärnets bronsmedalj förses fränsidan med hemvärnsmusikfacktecken.

Antalet tilldelningar markeras med metallstjärnor på medaljband och släpspanne.

Tilldelad silvermedalj ersätter normalt tidigare tilldelad bronsmedalj (endast en medalj bärs enligt principen om att endast bära den högsta innehavda klassen inom samma utmärkelse. I det fall enskild har fått Hemvärnets bronsmedalj upprepade gånger bärs bronsmedalj med stjärna tillsammans med silvermedalj.

Antal

Det finns ingen begränsning i antalet bronsmedaljer som får delas ut. Det är viktigt att kriterierna för att få medaljen uppfylls och att det finns en god motivering för att den ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvsansvärd utmärkelse. En och samma person kan tilldelas medaljen maximalt tre gånger, med två stjärnor på medaljbandet för andra gången och med tre stjärnor för tredje gången tilldelas i beskriven ordning.

Förslagsrätt

Förtroendepersoner i råd på alla nivåer har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett. Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Hemvärnsråd. Hemvärnsråd kan delegera beslut om Hemvärnets bronsmedalj till Hemvärnsbataljonsråd som årligen före 1 januari rapporterar antalet beslutade Hemvärnets bronsmedaljer till Hemvärnsrådet. Bekostas av OrgE

Utdelning

Medaljen överlämnas av lägst Hemvärnskompanichef motsv. under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.3.6 Gustav Petrimedalj i brons

Bild 13:20 Gustav Petrimedalj i brons /Försvarmakten

Värdeord

Gustav Petrimedaljen i brons utdelas för förtjänstfulla insatser inom hemvärnsrörelsen och/eller Hemvärnsbefälens Riksförbund.

Kravet är minst fem års tjänstgöring.

Instiftad

Gustav Petrimedaljen instiftades 1944 och utdelades första gången 1945 till Hemvärnets förste Rikshemvärnschef Gustav Petri.

Utseende

Gustav Petrimedaljen i brons är av åttonde storleken. Medaljen har på tillsidan en bild av generalmajor Gustav Petri och inskriptionen ”Gustav Petri Hemvärnets förste chef”. På baksidan finns inskriptionen ”Av Sveriges hemvärn” och en bild på en hemvärnssoldat med kpist.

Antal

Antal medaljer som årligen delas ut bestäms av förbundsstyrelsen. Ett riktvärde är högst 15 stycken per år.

Förslagsrätt

Rikshemvärnsrådet, Hemvärnsbefälens Riksförbund, hemvärnsråd samt råd inom hemvärnsbataljons ram har förslagsrätt på medaljen.

Personal som tilldelas medaljen bör ha erhållit någon av Hemvärnets utmärkelser av högre valör tidigast tre år före tilldelningen av Gustav Petrimedaljen.

Tilldelning och kostnader

Gustav Petrimedaljen delas ut av funktionär ur Hemvärnsbefälens Riksförbund på riks- eller föreningsnivå, alternativt av högste närvarande förbandschef.

Ansökan på fastställt formulär ställs till Hemvärnsbefälens Riksförbund där den föreslagne verkar. Kostnaderna för medalj och diplom bestrids av OrgE.

13.4 Hemvärnets medaljer för berömvärd gärning

13.4.1 Hemvärnets silvermedalj med lagerkrans

Bild 13:21 Hemvärnets silvermedalj med lagerkrans /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den som gjort bragdliknande insatser under tjänsteutövning i Hemvärdnet.

En person kan få medaljen maximalt en gång.

Instiftad

Hemvärnets silvermedalj med lagerkrans är instiftad av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Hemvärnets silvermedalj med lagerkrans, av rund form, är på åtsidan försedd med Hemvärnets emblem med omskriften "Sveriges hemvärn" och på frånsidan med lagerkrans och möjlighet för präglning av namn och årtal.

Medaljen utformas i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fyra lodräta gula, två mm breda ränder. Medaljbandet är krönt med lagerkrans.

Antal

Varje förslag bereds av Rikshemvärnsrådet.

Förslagsrätt

Rikshemvärnschefen, medlemmar av Rikshemvärnsrådet, Hemvärnsråd och Hemvärnsbataljonsråd har förslagsrätt.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Rikshemvärnsrådet.

Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna.

Utdelning

Medaljen överlämnas av lägst C OrgE under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.4.2 Hemvärnets bronsmedalj med lagerkrans

Bild 13:22 Hemvärnets bronsmedalj med lagerkrans /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas den som gjort en rådig aktiv handling i krissituation under tjänsteutövning i Hemvärdnet. En person kan få medaljen maximalt en gång.

Instiftad

Hemvärnets bronsmedalj med lagerkrans är instiftad av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Hemvärnets bronsmedalj med lagerkrans är i utförande exakt lik Hemvärnets silvermedalj med lagerkrans men utförs i brons och i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med två gula, två mm breda ränder i mitten ränder i mitten. Medaljbandet är krönt med lagerkrans.

Antal

Varje medaljförslag bereds av Rikshemvärnsrådet.

Förslagsrätt

Råd inom Hemvärdnet på alla nivåer har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Rikshemvärnsrådet på särskild blankett.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Rikshemvärnsrådet.

Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna.

Utdelning

Medaljen överlämnas av lägst C OrgE under högtidliga former tillsammans med ett diplom.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.5 Rikshemvärnschefens utmärkelser

13.5.1 Rikshemvärnschefens silvermedalj

Bild 13:23 Rikshemvärnschefens silvermedalj /Försvarmakten

Värdeord

Utdelas av Rikshemvärnschefen som tack för utförda betydelsefulla insatser avseende Hemvärnets utveckling.

En person kan få medaljen maximalt en gång.

Instiftad

Silvermedaljen är instiftad av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Silvermedaljen, av rund form, är på åtsidan försedd med Hemvärnets emblem med omskriften "Sveriges hemvärn". På fransidans övre del står "för förtjänster" och på dess nedre del omskriften "Rikshemvärnschef" omgivande ett liggande bladverk.

Medaljen präglas i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fyra lodräta gula, två mm breda ränder.

Antal

Antal silvermedaljer som årligen får utdelas bestäms av Rikshemvärnschefen.

Tilldelning och kostnader

Silvermedaljen bekostas av medel som står till Rikshemvärnschefens förfogande.

Den som både tilldelats Rikshemvärnschefens silvermedalj av Rikshemvärnschefen och tidigare är innehavare av Hemvärnets silvermedalj bär båda medaljerna. Det alltså fråga om två olika medaljer, gravyren på fransidan skiljer sig.

Rapport

Förteckning över tilldelade medaljer förs vid Rikshemvärnsstaben.

13.5.2 Rikshemvärnschefens bronsmedalj

Bild 13:24 Rikshemvärnschefens bronsmedalj /Försvarsmakten

Värdeord

Utdelas av Rikshemvärnschefen och tilldelas den som genom värdefull tjänstgöring bidragit till att utveckla Hemvärdnet utöver vad tjänsten kräver.

Instiftad

Bronsmedaljen är instiftad av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Rikshemvärnschefens bronsmedalj är i sitt utförande exakt lik Rikshemvärnschefens silvermedalj. Medaljen präglas i storlek motsvarande åttonde storleken och bärs i band av blå färg med fyra lodräta gula, två mm breda ränder.

Antal

Antal bronsmedaljer som årligen får utdelas bestäms av Rikshemvärnschefen. En och samma person kan tilldelas medaljen max tre gånger, med två stjärnor på medaljbandet för andra gången och med tre stjärnor för tredje gången. Medaljen tilldelas i beskriven ordning.

Tilldelning och kostnader

Medaljen bekostas av medel som står till Rikshemvärnschefens förfogande.

Den som både tilldelats Rikshemvärnschefens bronsmedalj av Rikshemvärnschefen och tidigare är innehavare av Hemvärdnets bronsmedalj bär båda medaljerna. Det alltså fråga om olika medaljer gravyren på framsidan skiljer sig.

Rapport

Förteckning över tilldelade medaljer förs vid Rikshemvärnsstaben.

13.6 Plaketter

13.6.1 Hemvärnets förtjänstplakett i guld

Bild 13:25 Hemvärnets förtjänstplaketter i guld /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den fysiska eller juridiska person som genom mycket betydelsefull gärning inom/för förbandsverksamheten eller genom mycket betydelsefull tjänstgöring inom medinflytanderåd på olika nivåer bidragit till att utveckla Hemvärdnet eller får tilldelas den som genom i hög grad betydelsefulla insatser gjort sig förtjänt av hemvärnsmusikens tacksamhet och förses då med Hemvärnsmusikfacktecken.

Instiftad

Hemvärnets förtjänstplakett i guld är instiftad 1941 av Hemvärnsrådet (motsvarade 1941 dagens Rikshemvärnsråd)

Utseende

Förtjänstplaketten utgörs av en 52 x 72 mm metallplatta med Hemvärnets emblem och för Hemvärnsmusiker Hemvärnsmusikfacktecken på åtsidan.

Den präglas i guld (förgylld brons) och monteras på svart platta med plats för inskriptionsbricka med värdeord och namn.

Antal

Förtjänstplaketten tilldelas sparsamt för att den ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvansvärd utmärkelse.

Förslagsrätt

Förtroendepersoner i råd inom Hemvärdnet på alla nivåer har förslagsrätt.

Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett.

Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Tilldelning och kostnader

Beslut om tilldelning fattas av Rikshemvärnsrådet.

Tilldelas förtroendepersoner i Rikshemvärnsrådet för mycket betydelsefull tjänstgöring inom Rikshemvärnsrådet vid Rikshemvärnstinget efter fullgjord aktiv tjänstgöring under mandatperiod.

Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna.

Utdelning

Guldplaketten överlämnas under högtidliga former av lägst C OrgE.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Rikshemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.6.2 Hemvärnets förtjänstplakett i silver

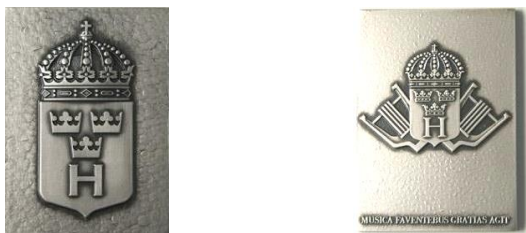

Bild 13:26 Hemvärnets förtjänstplaketter i silver/Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas den fysiska eller juridiska person som genom betydelsefull gärning inom/för förbandsverksamheten eller genom betydelsefull tjänstgöring inom medinflytandena på olika nivåer bidragit till att utveckla Hemvärdnet, eller genom betydelsefulla insatser gjort sig förtjänt av hemvärnsmusikens tacksamhet.

Instiftad

Hemvärnets förtjänstplakett i silver är instiftad 1941 av Hemvärnsrådet (motsvarade 1941 dagens Rikshemvärnsråd).

Utseende

Förtjänstplaketten utgörs av en 52 x 72 mm metallplatta med Hemvärnets emblem och för Hemvärnsmusiker Hemvärnsmusikfacktecken på åtsidan.

Den präglas i silver (försilvrad oxiderad brons) och monteras på svart platta med plats för inskriptionsbricka med värdeord och namn.

Antal

Förtjänstplaketten tilldelas sparsamt för att den ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvansvärd utmärkelse.

Förslagsrätt

Förtroendepersoner i råd inom Hemvärdnet på alla nivåer har förslagsrätt.

Nominering lämnas till ordföranden i hemvärnsrådet på särskild blankett.

Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Tilldelning och kostnader

Beslut tas av lägst Hemvärnsrådet om tilldelning.

Tilldelas förtroendepersoner i Hemvärnsråd för betydelsefull tjänstgöring inom Hemvärnsråd efter fullgjord aktiv tjänstgöring.

Silverplaketten bekostas enligt beslut i Hemvärnsrådet.

Utdelning

Silverplaketten överlämnas under högtidliga former av lägst hemvärnsbataljonschef.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.6.3 Hemvärnets bronsplakett

Bild 13:27 Hemvärnets förtjänstplaketter i brons /Försvarsmakten

Värdeord

Tilldelas den fysiska eller juridiska person som genom värdefull gärning inom/för förbandsverksamheten eller genom värdefull tjänstgöring inom medinflytanderåd på olika nivåer bidragit till att utveckla Hemvärdnet eller den som genom värdefulla insatser gjort sig förtjänt av hemvärnsmusikens tacksamhet.

Instiftad

Hemvärnets förtjänstplakett i brons är instiftad 1941 av Hemvärnsrådet (motsvarade 1941 dagens Rikshemvärnsråd).

Utseende

Förtjänstplaketten utgörs av en 52 x 72 mm metallplatta med Hemvärnets emblem och för Hemvärnsmusiker Hemvärnsmusikfacktecken på åtsidan.

Den präglas i brons och monteras på svart platta med plats för inskriptionsbricka med värdeord och namn.

Antal

Det finns ingen begränsning i det antal bronsplaketter som får delas ut. Förtjänstplaketten tilldelas sparsamt för att den ska behålla sin karaktär av förnämlig och eftersträvansvärd utmärkelse.

Förslagsrätt

Förtroendepersoner i Hemvärnsråd, Hemvärnsbataljonsråd och hemvärnskompaniråd har förslagsrätt. Nominering lämnas till ordföranden i Hemvärnsrådet på särskild blankett. Om flera personer föreslås samtidigt, ska de nämnas i den ordning de ska komma ifråga för utmärkelsen.

Tilldelning och kostnader

Tilldelas förtroendepersoner i råd inom Hemvärnsbataljons ram för värdefull tjänstgöring inom råd efter fullgjord aktiv tjänstgöring.

Bekostas av MR-grupp.

Utdelning

Förtjänstplaketten överlämnas under högtidliga former.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Hemvärnsrådet. OrgE registrerar utdelade utmärkelser i PRIO.

13.7 Hemvärnets sköldar

13.7.1 Hemvärnets hederssköld

Bild 13:28 Hemvärnets hederssköld /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas företrädesvis myndigheter, institutioner, organisationer och företag samt undantagsvis enskilda personer som gjort Hemvärdnet stora tjänster eller visat stort intresse för Hemvärdnet och dess verksamhet.

Instiftad

Hemvärnets hederssköld är instiftad 5 september 1977 (utgåva 2005) av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Skölden utgörs av ett hemvärnsvapen monterat på träplatta. Under vapnet finns möjlighet att montera metallplatta för ingravering av mottagarens namn.

Förslagsrätt

Förslagsrätt tillkommer Rikshemvärnsrådet och Hemvärnsråd.

Tilldelning och kostnader

Rikshemvärnsrådet beslutar i varje enskilt fall om tilldelning av hedersskölden. Rikshemvärnsrådet står för kostnaderna för hedersskölden.

Utdelning

Den utdelas av Hemvärnsrådets ordförande eller på dennes uppdrag.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Rikshemvärnsrådet.

13.7.2 Rikshemvärnsrådets hederssköld

Bild 13:29 Rikshemvärnsrådets hederssköld /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas företrädesvis myndigheter och företag samt enskilda personer som gjort hemvärdnet stora tjänster eller visat stort intresse för hemvärdnet och dess verksamhet.

Instiftad

Rikshemvärnsrådets hederssköld är instiftad 1976 (utgåva 2005) av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Skölden utgörs av Rikshemvärnsrådets vapen monterat på träplatta. Under vapnet finns möjlighet att montera metallplatta för ingravering av mottagarens namn.

Förslagsrätt

Förslagsrätt tillkommer Rikshemvärnsrådet och Hemvärnsråd.

Tilldelning och kostnader

Rikshemvärnsrådet beslutar i varje enskilt fall om tilldelning av hedersskölden.

Utdelning

Skölden överlämnas under högtidliga former. Den utdelas av Rikshemvärnsrådets ordförande eller på dennes uppdrag.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Rikshemvärnsrådet.

13.7.3 Rikshemvärnschefens hederssköld

Bild 13:30 Rikshemvärnschefens hederssköld /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas företrädesvis vid förbandsbesök, inspektion, till utländsk motsvarande m.fl.

Instiftad

Rikshemvärnschefens hederssköld är instiftad 1976 (utgåva 2005) av Rikshemvärnsrådet.

Utseende

Skölden utgörs av Rikshemvärnschefens vapen monterat på träplatta. Under vapnet finns möjlighet att montera metallplatta för ingravering av mottagarens namn.

Förslagsrätt

Förslagsrätt tillkommer Rikshemvärnschefen.

Tilldelning och kostnader

Rikshemvärnschefen beslutar om tilldelning av hedersskölden.

Rikshemvärnsstaben står för kostnaderna och ansvarar för anskaffning av hedersskölden.

Utdelning

Skölden överlämnas under högtidliga former.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Rikshemvärnsrådet.

13.7.4 Hemvärnsmusikens hederssköld

Bild 13:31 Hemvärnsmusikens hederssköld /Försvarmakten

Värdeord

Tilldelas myndigheter, institutioner, organisationer, företag samt enskilda personer som gjort hemvärnsmusiken stora förtjänster eller visat stort intresse för hemvärnsmusiken och dess verksamhet.

Instiftad

Hemvärnsmusikens hederssköld är instiftad av Rikshemvärnsrådets permanenta utskott, Centrala musikrådet.

Utseende

Utgörs av ett hemvärnsmusikfacktecken som monterats på träplatta. Under vapnet finns möjlighet att montera en metallplatta för ingraving av mottagarens namn.

Förslagsrätt

Rikshemvärnsrådet, Rikshemvärnsrådets permanenta utskott Centrala musikrådet och landets hemvärnsmusikkårer.

Tilldelning och kostnader

Rikshemvärnsrådet beslutar efter beredning av centrala musikrådet om tilldelning av hedersskölden. Rikshemvärnsrådets permanenta utskott står för kostnaderna för hedersskölden.

Utdelning

Skölden överlämnas under högtidliga former.

Rapport

Protokoll och liggare förs av Rikshemvärnsrådet.

13.8 Jetong

13.8.1 Rikshemvärnschefens jetong

Bild 13:32 Rikshemvärnschefens jetong /Försvarmakten

Delas personligen ut av Rikshemvärnschefen vid goda insatser.

13.8.2 Hemvärnsförvaltarens jetong

Bild 13:33 Hemvärnsförvaltarens jetong /Försvarmakten

Delas personligen ut av Hemvärnsförvaltaren vid goda insatser.

13.8.3 Hemvärnets tävlingsjetong

Bild 13:34 Hemvärnets tävlingsjetonger /Försvarmakten

Instiftad

Hemvärnets tävlingsjetong är instiftad 1941 av Hemvärnsrådet (motsvarade 1941 dagens Rikshemvärnsråd).

Utseende

Den utgörs av en cirkelrund jetong i metall, 33 mm diameter, på åtsidan försedd med Hemvärnets emblem och däröver texten "HEMVÄRNET" och på frånsidan försedd med en lagerslinga som löper längs nedre kanten. Den utförs i guld (förgylld brons), silver (försilvrad oxiderad brons) samt brons.

Gravering görs på åtsidan.

Förslagsrätt

Tävlingsjetonger får tilldelas som pris vid tävlingar som anordnas inom Hemvärnet, såväl individuella som i lag (grupp, patrull).

Tilldelning och kostnader

Beställning av tävlingsjetonger görs på beställningslistor hos anvisat företag.

Utdelning

Tävlingsjetonger i guld får utdelas endast till segraren i individuella tävlingar respektive till lagmedlemmar i segrande lag.

Vid tävlingar med få deltagare (deltagande lag) bör endast tävlingsjetong i silver och brons ifrågakomma.

Tävlingsjetonger kan i övrigt tilldelas enligt beslut av Rikshemvärnschefen.

13.9 Övriga utmärkelser

13.9.1 Hedersmusiker

Värdeord

Rikshemvärnsrådets permanenta utskott, Centrala musikkåren, utser årligen en hemvärnsmusiker till hedersmusiker som erkänslas för mycket förtjänstfull aktiv verksamhet inom hemvärnsmusiken under lång tid. En hedersmusiker ska:

- ha varit hemvärnsmusiker i minst 25 år,
- ha varit mycket aktiv i musikkårens repetitionsarbete och konsertverksamhet,
- ha medverkat aktivt i musikkårens musikaliska utveckling,
- ha haft en ledande position i musikkåren eller på nationell nivå.
- ha varit dirigent, musikkårchef, styrelseledamot eller haft någon annan ledande befattning inom musikkåren.

Instiftad

Hedersmusiker är instiftad av Rikshemvärnsrådets permanenta utskott centrala musikkåren

Utseende

Jägarhorn.

Förslagsrätt

Hedersmusiker föreslås av Hemvärnsmusikkåren, som sänder förslag med motivering till centrala musikkåren årligen före 15 mars. Centrala musikkåren kan om särskilda skäl föreligger utse någon annan, icke hemvärnsmusiker, till hedersmusiker.

13.9.2 Hemvärnets tjänstgöringsmedaljer

Tjänsteårstecken m/43 Hemvärnseblemet i brons och silver (försilvrat), storlek 18 x 35 mm.

Tilldelas i brons hemvärnsungdom som fullgjort 50 tim./år i tre år.

Bild 13:35 Tjänsteårstecken m/43 /Försvarsmakten

Bestämmelser för Hemvärnets tjänstgöringsmedalj

Grunder

Hemvärnets tjänstgöringsmedalj är en utmärkelse som tilldelas hemvärnssoldat, hemvärnsmusiker och frivilligpersonal med gällande tjänstgöringsavtal samt till den som kvarstår i hemvärdet som hemvärnsveteran. Varje enskild tilldelning ska skriftligen beslutas av chef för organisationsenhet.

Den som tidigare erhållit hemvärnets tjänsteårsmärkelse ska tilldelas tjänstgöringsmedalj med siffertillägg motsvarande det tjänsteårstecken som innehas. Utmärkelsen gäller därför retroaktivt.

Utförning

Medaljen utförs av i tre valörer: silver (försilvrad bronslegering), guld (förgylld bronslegering) och guld med emalj (förgylld bronslegering med skölden emaljerad i blått och med rött i den kungliga

DIREKTIV

kronan). Utmärkelsen utförs i 8:e storleken (33 mm hög). Åtsidan visar en öppen lagerkrans kring Hemvärnets heraldiska vapen. Frånsidan är slät (graveras).

Bild 13:36 Hemvärnets tjänstgöringsmedalj /Försvarmakten

Medaljbandet är gult med ett blått band i vardera kant och i mitten (1/10/13/10/1). På det mittersta fältet fästs tillkommande siffror. Medalj i miniatyr anskaffas inte genom Försvarmaktens försorg.

OrgE, efter eget beslut, må gravera medaljen.

Tilläggsstecken utgörs av försilvrade siffror 1 och 5 samt förgyllda siffror 0, 2, 3, 4, 5, 6 och 7 i likhet med de tilläggsstecken/siffror som redan är i bruk i FM (på Försvarmaktens medalj för internationella insatser).

Till medaljen hör ett diplom i form av hemvärnets diplom med rikshemvärnschefens namnteckning i faksimil och plats för kontrasignering av tilldelande chef.

Anskaffning

Medalj och släpspanne i etui, diplom samt tilläggsstecken (försilvrade/förgyllda siffror) anskaffas av respektive organisationsenhet och beställs enligt gällande avtal. Utmärkelsen tilldelas av chef för organisationsenhet och utdelas av denne, eller av denne utsedd, under högtidliga former. Kostnader för utmärkelsen budgeteras i VU processen och relateras till uppdrag för traditionsvård.

Tilldelning

A. Medalj i silver

Tilldelas efter 10 avtalsenliga tjänsteår.

Efter 15 avtalsenliga tjänsteår tilldelas försilvrade siffror som tilläggsstecken ”15” för montering på medaljband och släpspanne på befintlig medalj. Nytt diplom utfärdas och utdelas tillsammans med siffrorna.

B. Medalj i guld

Tilldelas efter 20 avtalsenliga tjänsteår.

Efter 25 avtalsenliga tjänsteår tilldelas förgyllda siffror som tilläggsstecken ”25” för montering på medaljband och släpspanne på befintlig medalj. Nytt diplom utfärdas och utdelas tillsammans med siffrorna.

C. Medalj i guld med emalj

DIREKTIV

Tilldelas efter 30 avtalsenliga tjänsteår.

Efter 40, 50, 60, 70 respektive 75 avtalsenliga tjänsteår (motsvarande för hemvärnsveteran) tilldelas förgyllda siffror som tilläggstecken för montering på medaljband och släpspänne på befintlig medalj. Nytt diplom utfärdas och utdelas tillsammans med siffrorna.

D. Retroaktiv tilldelning

Vid retroaktiv tilldelning tilldelas endast den högsta valören som mottagaren kan erhålla.

Förlorad medalj samt medalj i miniatyr

Förlorad medalj återanskaffas samt medalj i miniatyr anskaffas genom den enskildes försorg utan ytterligare kostnad för Försvarsmakten. Enskild som uppfyller utmärkelsens kriterier kan anskaffa medaljen på egen bekostnad. Den som anskaffar medalj på egen bekostnad får inte diplom utfärdat.

Beställningar

Respektive MR-grupp beställer medaljer och siffror till medaljband i PRIO med Sporrang AB som leverantör. För leverans av medaljer och siffror i juni ska medaljer vara beställda senast 1 april. För leverans av medaljer och siffror i december ska beställning vara lagd senast 1 oktober. Beräknad leveranstid 6-8v. Diplom beställs av respektive MR-grupp via Grafisk produktion, med namnlista i Excel.

14 FRISKVÅRD OCH TÄVLINGSVERKSAMHET

Kapitlet avser ge en överblick kring hemvärnssoldaters möjligheter att efterleva Försvarmaktens krav på friskvård samt möjligheter att delta i tävlingsverksamhet.

14.1 Inledning

Centrala instruktioner för personellt stridsvärde och friskvård regleras bland annat i FM ArbO. Försvarmaktens Idrotts- och Friskvårdsenhet (FMIF) stödjer organisationsenheternas idrotts- och friskvårdsverksamhet. FMIF:s funktionsansvars- och specialistområden är fysisk prestationsförmåga, utbildning i ämnet fysiskt stridsvärde, organisationshälsa och idrott och friskvård.

Försvarmaktens idrott- och friskvårdsverksamhet ska ge en kvalitetssäkrad fysisk prestationsförmåga vid krigsförbanden, en god arbetsförmåga för all personal i Försvarmakten samt genom det internationella idrottsutbytet synliggöra den svenska Försvarmakten.

14.2 Försvarmaktens anvisningar och OrgE ansvar

Försvarmakten erbjuder ett brett program av tränings- och tävlingsaktiviteter främst, utgående från MR/P 18 verksamhet. Utbildningsanordningar såsom terrängspår, hinderbanor, idrotts- och träningshall ska efter lokala förutsättningar vara tillgängliga för personalens träning.

C MR/P 18, i samverkan med garnisonschef, reglerar i vilken omfattning anläggningarna kan disponeras av hemvärnsförbandens personal.

14.2.1 Försvarmaktens tävlingar

Aktuella tävlingar utgående från Försvarmaktens centrala program återfinns på EMILIA. Försvarmaktmästerskap, FMM, är tillgängliga för all personal i Försvarmakten enligt FM representationsbestämmelser för FMM, 2012-02-15, MHS K 19 712:204/12:1.

Sammanfattningsvis gäller sålunda att hemvärnssoldater får delta i Försvarmaktens tävlingar och de ska behandlas i enlighet med FMIF bestämmelser. Deltagande kan ske i så kallad "FM-klass" eller "Öppen klass" beroende på tävlingsbestämmelser. Om deltagandet avser FM-klass ska anmälan ske via förbundet till MR/P 18.

Konkret innebär detta att anställda och hemvärnssoldater behandlas likformigt och att FMIF regler tillämpas för representation, reseersättning och möjlighet att delta i tävlingar. När hemvärnssoldater deltar i FMM erhåller de dag ersättning för de dagar då tävlingsverksamhet genomförs. MR/P 18, som ansvarar för hemvärnsförbundet, ansvarar för att ge nödvändigt administrativt stöd till hemvärnssoldaterna.

Hemvärnssoldater representerar sina förband och den MR/P 18 dessa lyder under.

I anmälan till FMM bör anges ex. MR Mitt/Södertörnsgruppen/28.hvbat. Detta gäller även vid lag- & patrulltävling. Vid tävlingens genomförande är personalen i tjänst.

Hemvärnssoldater som uppfyller sitt avtal får delta i FM centralt tillhandahållna motionsarrangemang och tävlingar enligt vad som föreskrivs inom Försvarmaktens Verksamhetsuppdrag (VU). MR/P 18 ska tillse att hemvärnssoldaterna ges relevant och uppdaterad idrottsinformation samt vara ett aktivt stöd för anmälan till de olika arrangemangen.

14.2.2 Motionsevenemang

Försvarsmakten reglerar vilka motions- och tävlingsarrangemang, t.ex. Engelbrektsloppet, Vasaloppsveckan och Tough Viking, där stöd ges till deltagande och dessa publiceras genom FMIF på EMILIA. Där framgår hur startavgifter m.m. får hanteras. Eventuellt stöd och ersättning hanteras av MR/P 18, som ansvarar för hemvärnsförbandet.

14.2.3 Träningsläger

Försvarsmakten genomför ett stort antal träningsläger i idrotter med militär anknytning. Försvarsmaktspersonal får delta i bredd- och rekryteringsläger. Elitidrottsläger vänder sig endast till kallad personal.

Inbjudan till lägerverksamhet sker via skrivelse till samtliga förband och publiceras normalt även genom FMIF eller arrangerande förband på EMILIA. Deltagande och förmåner regleras av FMIF. I regel står Försvarsmakten för kost och logi under lägren.

14.2.4 Deltagande i Försvarsmaktens landslag

Försvarsmakten upprätthåller ett antal landslag i syfte att representera Försvarsmakten internationellt, främst genom utbyte inom CISM, (Conseil International du Sport Militaire), och inom militärnordiskt idrottsutbyte. Personal som uppnått sådan färdighet att de ingår i något landslag kan delta i träningsverksamhet även på elitnivå. Deltagandet i träning sker på den enskildes fritid. Vid representationsuppdrag ska den enskilde vara i tjänst. Kvalificering till Försvarsmaktens landslag sker genom deltagande i Försvarsmaktsmästerskap.

14.3 Hemvärnsförbandschefs ansvar

Förbandschefen ansvarar för att förbandets personal upprätthåller erforderlig fysisk förmåga för sin befattning. Genom C MR/P 18 ska anläggningar tillgängliggöras och rationella förutsättningar för fysisk träning skapas. Det ska uppmuntras och eftersträvas att bataljonsledning och kompanier har personal med kompetens för träning och träningsplanering. Försvarsmaktens kurs ”Tränare i Försvarsmakten” är öppen för hemvärnssoldater och anmälan sker genom ordinarie anmälningsrutin (PRIO). Kursen innehåller en veckas utbildning för att träna sitt förband och omfattar grundläggande anatomi, träningslära och stridsvärdespåverkande faktorer. Förbandschefen ska med stöd av C MR/P 18 orientera sin personal om möjligheterna att delta i tävlingar och motionsverksamhet enligt ovan förklaringar.

14.4 Stöd från MR/P 18

C MR/P 18 med ansvar för hemvärnsförband ansvarar för att tillgängliggöra resurser för träning där förbanden är verksamma.

14.5 Hemvärnets centrala idrotts och tävlingsverksamhet

Inom Hemvärnet organiseras årligen ett antal centrala tävlingar samt så genomför Rikshemvärnschefen normalt årliga utbildningskontroller under tävlingslikande former med stöd av frivilliga försvarsorganisationer för vissa funktioner inom Hemvärnet. Dessa aktiviteter styrs genom verksamhetsuppdrag.

15 UNGDOMSVERKSAMHET

Detta kapitel avser beskriva hemvärnets ungdomsverksamhet i stort. Kapitlet är inte reglerande utan detta sker i Försvarmaktens övriga bestämmelser, t.ex. H FRIV STÖD 2022.

15.1 Utdrag ur H FRIV STÖD 2022

OBSERVERA!

Försvarmaktens kontakter med unga under kalenderår 18 ska vara utformad på ett sådant sätt att det inte i något sammanhang kan uppfattas som rekryterande eller utgöra grund för formell rekrytering till Försvarmakten utan omfattar

- Totalförvarsupplysning och samhällsinformation.

Verksamheten ska vara utformad på ett sådant sätt att

- Den enskilde aldrig kan uppfattas vara soldat eller själv uppfatta sig som sådan.

I de sammanhang det kan uppfattas råda tveksamhet om hur kontakter eller verksamhet uppfattas ska försiktighetsprincipen råda.

Försvarmaktens stöd till ungdomsverksamhet och fortsatt verksamhet för unga skiljer sig inte från annat stöd som Försvarmakten ger till frivilliga försvarsorganisationer, utan följer samma principer och processer. Allt stöd avseende fortsatt verksamhet för unga återfinnas således i de uppdrag som frivilligsektionen vid Rikshemvärnsstaberna ger till respektive organisationsenhet, samt i de beställningar som ges till de frivilliga försvarsorganisationerna.

Försvarmaktens kontakter med unga 15-17 år ska syfta till att ge en förståelse för Försvarmaktens uppdrag och värdegrund. Verksamheten ska bidra till en ökad folkförankring, och en förhoppning om att bidra till personligt engagemang och utveckling hos den enskilde deltagaren.

Det huvudsakliga syftet med Försvarmaktens fortsatta kontakter med unga i åldern 18-25 år är att skapa förutsättningar för den enskilde att aktivt vilja ha ett engagemang antingen i Försvarmakten, eller de frivilliga försvarsorganisationerna.

Målsättningen med Försvarmaktens kontakter med unga 15-17 år är:

- Att den enskilde ska få en positiv bild av Försvarmakten och de frivilliga försvarsorganisationerna.
- Att verksamheten kan skapa förutsättningar för ett fortsatt engagemang.

Målsättningen med Försvarmaktens fortsatta kontakter med unga 18-25 år är:

- Att skapa förutsättningar för att rekrytera den enskilde till fortsatt engagemang i Försvarmakten och de frivilliga organisationerna.
- Att öka folkförankringen och försvarsviljan för Försvarmakten.

Försvarmaktens kontakter med unga är indelad i Ungdomsverksamhet, Skolverksamhet utanför läroplanen och läroplansbaserad verksamhet, samt eventverksamhet.

Definition ungdomsverksamhet:

- Ungdomsutbildning – nischad mot försvarsgren/stridskraft och som ger förståelse för framtida yrkesval.
- Prova-på-verksamhet – ge inblick i Försvarmaktens verksamhet och framtida karriärval genom praktik som anordnas av skolan. Försvarmakten kan i det erbjuda skolor praktikplatser.

- Externa samarbeten – att Försvarsmakten är närvarande på andra arenor genom samarbete med andra myndigheter, skolor, organisationer och företag.

15.2 Förmans ansvar och utbildning

OBSERVERA!

Det ställs stora krav på omdöme, lämplighet och mognad för de som ansvarar för eller leder Försvarsmaktens kontakter med unga.

För personal anställd vid Försvarsmakten ska C OrgE (motsvarande) ansvara för sådan tillsättning av personal. Vidare ska personal inom Försvarsmakten ha genomfört ungdomsledarkurs (motsvarande). För personal som tillhör en frivillig försvarsorganisation ska ungdomsledarkurs (motsvarande) vara genomförd.

Utbildningsintyg och vitsord ska finnas dokumenterade samt kunna uppvisas av den enskilde.

15.3 Antagning av ungdomar

Den som antas till hemvärnsungdom:

- Ska ha fyllt 15 år och kan kvarstå t o m det kalenderår han eller hon fyller 18 år.
- Ska ha målsmans medgivande för ungdom under 18 år.
- Ska vara bosatt i Sverige.
- Kan vara utländsk medborgare (observera dock kravet på olycksfallsförsäkring).

Ungdomar som av förordnad ungdomsledare bedöms lämpliga att delta i Hemvärnets ungdomsverksamhet antas av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef.

För hemvärnsungdom som deltar i Hemvärnsmusikkårens ungdomsverksamhet gäller att den musikaliskt ansvarige gör lämplighetsbedömning enligt i samråd med förordnad ungdomsledare. Hemvärnsmusikungdom kan antas som hemvärnsmusiker eller extra hemvärmusiker när han eller hon fyllt 18 år.

Den som har påbörjat sin grundutbildning (GU alt GU-F), har tecknat ett tjänstgöringsavtal eller ett frivilligavtal med Försvarsmakten får inte antas till ungdomsverksamheten.

Om det framkommer omständigheter som föranleder att en tidigare bedömning av lämpligheten inte längre är uppfylld eller det på annat sätt inte längre finns förtroende för ungdomen, hävs antagandet av C MR/P 18, eller av denne utsedd chef.

15.4 Avskiljning av ungdomar

Innan avskiljning ska ungdomsledare samverka med ansvarig för ungdomsverksamhet vid MR-grupp.

Före beslut om avskiljning ska lösningar sökas tillsammans med den aktuelle ungdomen och i förekommande fall även kursansvarig för att möjliggöra att komma till rätta med bristerna. Om en avskiljning fortsatt är aktuell ska samtal föras med den aktuelle ungdomen för att tydliggöra orsaksbakgrunden till beslutet. Vidare ska samråd tas med vårdnadshavare i de fall ungdomen är minderårig. All avskiljning ska dokumenteras. Rutiner för avskiljning hanteras vid MR-gruppen.

15.5 Försäkring

Ungdomar som deltar i någon form av aktiviteter där Försvarsmakten är en direkt eller indirekt deltagande part, ska omfattas av ett försäkringsskydd. För vissa grupper gäller särskilt personskadeskydd (SPS) via Kammarkollegiet.

- Hemvärnsungdom omfattas av SPS.
- För verksamhet inom skolans ram gäller skolans kollektiva gruppförsäkring.
- För eventverksamhet gäller den enskildes olycksfallsförsäkring.
- För ungdomsutbildning inom ramen för frivillig försvarsorganisationers verksamhet gäller kollektiv gruppförsäkring. De frivilliga försvarsorganisationerna tecknar försäkring för de ungdomar som deltar i ungdomsutbildning. När de blir medlemmar så omfattas de av försäkring som gäller under verksamhet samt även mellan transport till och från verksamhet. Detta förutsätter att medlemsavgift är betald.
- För prova-på-verksamhet som praktik inom Försvarsmakten gäller ansvarsförsäkring. Detta förutsätter att skolan och praktikplatsen skriftligt överenskommit om detta.
- Hemvärnsungdom omfattas i dagsläget inte av någon av Försvarsmakten tecknad försäkring.

BEGREPP

I denna publikation definieras flera begreppen i den löpande texten.

Begrepp	Förklaring och exempel
FFO	Frivilliga försvarsorganisationers (FFO) verksamhet regleras av förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.
FFUP	Förbands- och funktionsutvecklingsplan
Frivillig personal	Frivillig personal är en av Försvarsmaktens personalgrupper enligt Förordning (1996:927) och avser personal som ingått avtal med Försvarsmakten enligt 4 § förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet.
GU-F	Grundläggande soldatutbildning för frivillig personal. För mer info se H GSSU.
Hemvärnsbataljon	<p>En bataljon i Hemvärdnet består vanligen av tre till fem kompanier. Lokalt kan dock antalet hemvärnssoldater variera pga. historiska omständigheter, vilket innebär att numerären kan i praktiken vara mellan 400 till 1 000 hemvärnssoldater i en bataljon.</p> <p>Hemvärdnet omfattar 40 hemvärnsbataljoner med funktionsförband.</p> <p>Chefen för en Hemvärnsbataljon är antingen kapten eller major.</p>
Hemvärnskompani	Hemvärnskompani är en underavdelning till hemvärnsbataljonen och består i Hemvärdnet ofta tre till sju plutoner. Hemvärnskompaniet skall bestå av minst 100 Hemvärnsoldater. Chefen för kompaniet är antingen kapten eller löjtnant.
KombU	Kombattantutbildning för obeväpnad personal. Utbildningen är en del av FM GSSU. Denna utbildning är också lämplig för icke kombattanter som tillhör Försvarsmakten.
Militärregion (MR)	Sverige är indelat i fyra militärregioner: MR Norr, MR Väst, MR Mitt och MR Syd.

REDAKTIONELL INFORMATION

Direktiv Hemvärn är en revision av version 1 av Handbok Hemvärn 2018.

Handbok Hemvärn 2018 har reviderats på uppdrag av Rikshemvärnschefen (FM2021-27615:9).

Följande delar har genomgått störst förändringar:

Del 1

Kapitel 7, Informationstjänst, har utgått då innehållet styrs av Handbok Kommunikationstjänst. KOMMDIR, C KOMM vid Rikshemvärnsstaben, samt C KOMM vid MR ger ut kompletterande styrningar vid behov.

Kapitel 8, Personalförsörjning, har flyttats och inarbetats i kapitel 10, Personaltjänst.

Kapitel 11, Försvarsmedicin, har utgått och bör inarbetas i ny handbok hemvärnslogistik.

Kapitel 13, Ungdomsverksamhet har utformats i enlighet med Försvarsmaktens gällande styrningar och regelverk.

Kapitel 15, Båtar i hemvärdet, har utgått.

Kapitel 16, Försvarslogistik, har ersatts med direktiv FM2018-4881:9 Logistik vid hemvärnsförband och bör i förlängningen ersättas av en handbok hemvärnslogistik.

Kapitel 18, Verksamhets- och säkerhet i hemvärdets utbildningssystem, har i sin helhet omarbetats då tidigare skrivningar inte följde Försvarsmaktens gällande styrningar och regelverk. Kapitlet har bytt namn till Arbetsmiljö och verksamhets- och säkerhet.

Del 2

Kapitel 1, Hemvärdets utbildningssystem, är omarbetat.

Kapitel 2, Grundutbildning, har utgått.

Kapitel 3, Ungdomsutbildning, har utgått och omhändertagats istället av kapitel 15, Ungdomsverksamhet.

Kapitel 4, Hemvärnsavtal och redovisning av tid är inarbetat i kapitel 10, Personaltjänst.

Kapitel 5, Signalering, har utgått.

Del 3

Kapitel 1, Rikshemvärnschefens generella utbildningsanvisningar för utbildningsverksamhet, har utgått i sin helhet då dessa anvisningar ersätts med direktiv från Rikshemvärnsstaben eller HvSS.

En intern- och externremiss (till Rikshemvärnsrådet och de frivilliga försvarsorganisationerna) genomfördes under tidsperioden 200930-201028. En förnyad remiss till militärregionerna genomfördes 2022-12-05 till 2023-02-10.

Svar med förslag på justeringar inkom från Bilkåren, FHTE, FM HRC, FMUndSäkC, FömedC, Försvarsutbildarna, HvSS, LG (FöMus), LSS, MHS H, MR Mitt, MR Norr, MR Värst, MR Syd, PROD FPE, Rikshemvärnsrådet, SkyddC, SSS, MS.

Rikshemvärnschefen fick Arbetsversion Handbok Hemvärn föredragen 2022-12-05 och Direktiv Hemvärn 2023-03-20.

BILDFÖRTECKNING

I den här publikationen förekommer följande bilder med verkshöjd:

Bild nr	Fotograf/illustratör	Hur FM säkrat rätten att använda bilden
13:5	Jonas Renud	Avtal om nyttjanderätt
13:6	Jonas Renud	Avtal om nyttjanderätt
13:8	Lars Olsson	Avtal om nyttjanderätt
13:9	Jonas Renud	Avtal om nyttjanderätt
13:10	Jonas Renud	Avtal om nyttjanderätt
13:14	Jonas Renud	Avtal om nyttjanderätt

KÄLLFÖRTECKNING

I den här versionen av direktivet har följande källor använts:

Källor utanför Försvarmakten

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Förordning (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning

Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet

Förordning (1995:239) om förmåner för totalförsvarspiktiga

Förordning (1997:147) om förmåner till hemvärnssoldater

Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap

Hemvärnsförordning (1997:146)

Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap

Lag (1994:1809) om totalförsvarspikt

Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Skadeståndslag (1972:207)

Skyddslag (2010:305)

Säkerhetsskyddslag (2018:585)

Totalförsvarets författningshandbok 22/23, Försvarsdepartementet 2022

Källor inom Försvarmakten

FM2015-1597:7 Vår militära profession

FM2016-26466:1 Försvarmaktens beredskapskoncept

FM2017-11901:47 Metodanvisning för bemanning av krigsorganisationen.

FM2018-4881:7 Beslut avseende hemvärnsförbandens befattningar, utbildningspremier och befattningspenning

FM2018-4881:8 Riktlinjer för nyttjande av Hemvärnets förbandsreserv

FM2018-4881:19 Beslut implementering trebefälssystemet i Hv, 2021-12-17.

FM2018-4881:21 Övergångsbestämmelse bedömning och utnämning till major och förvaltare

FM2019-11804:1 Direktiv för hemvärnets beredskap

FM2019-23094:2 Beslut avseende hemvärnsrådets nya organisation fr.o.m. 2020

FM2020-15611:1 Processhandbok Rekrytera

DIREKTIV

FM2022-19566:1 RIKSHVCH MASTER för hemvärnsförbandens befattningar

FM2022-19566:3 Beslut avseende hemvärnsmusikkårens befattningar

FM2022-24078:1 Arbetsmiljö och verksamhetssäkerhetsansvar

Doktrin gemensamma operationer 2020, gällande från och med 2020-07-01

Regler, bestämmelser och handböcker som påverkat innehållet i detta direktiv

FFS 1996:16	Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till frivilliga och hemvärnssoldater
FFS 2003:7	Försvarsmaktens föreskrifter om säkerhetsskydd
FFS 2007:3	Försvarsmaktens föreskrifter om medinflytande inom hemvärdnet
FFS 2010:2	Försvarsmaktens föreskrifter om hemvärdnet
FFS 2013:03	Verkställighet av tillträdes- och IKFN förordningarna
FFS 2019:7	Försvarsmaktens föreskrifter om befordran och konstituering
FFS 2022:1	Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till instruktörer vid frivillig försvarsutbildning inom Försvarsmakten
FFS 2022:2	Förändring av Försvarsmaktens föreskrifter om förmåner till frivilliga och hemvärnssoldater
FIB 2013:5	Försvarsmaktens interna bestämmelser om vapen och ammunition
FIB 2017:3	Försvarsmaktens interna bestämmelser om skadereglering
FIB 2019:1	Försvarsmaktens interna bestämmelser om folkrätt
Reglemente	Hundtjänst, gällande från och med 2018-01-01
Reglemente	Hundtjänst Prövning 2021, gällande fr.o.m. 2021-04-01
Reglemente	Säkerhetstjänst, gällande fr.o.m. 2021-01-01
Reglemente	Uniformsbestämmelser, gällande fr.o.m. 2015-11-01
Reglemente	Verksamhetssäkerhet - Gemensam, gällande fr.o.m. 2020-02-01
Handbok	Civil-militär samverkan, gällande fr.o.m. 2016-08-01
Handbok	Personaltjänst, gällande fr.o.m. 2022-09-01
Handbok	Personaltjänst under höjd beredskap, gällande fr.o.m. 2018-12-01
Handbok	Stöd till frivilligverksamhet, gällande fr.o.m. 2022-12-01
Handbok	Systematiskt arbetsmiljöarbete, gällande från och med 2022-02-01

Direktiv Hemvärn innehåller anvisningar med förklaringar och beskrivningar avseende produktion, vidmakthållande och utveckling av hemvärnsförbandens krigsorganisation, samt administration av hemvärnssoldater och hemvärnets medinflytandeverksamhet.

Direktivet vänder sig i första hand till chefer med tillhörande förband med uppgift att producera, vidmakthålla och utveckla hemvärnsförband, som exempelvis de militärregionala staberna med MR-grupper och Hemvärnets stridsskola. Vidare stödjer direktivet hemvärnsförbandens chefer på bataljons- och kompaninivå genom att tydliggöra Hemvärnets utbildningssystem och krigsorganisation. Slutligen kan direktivet ses som en allmän informationskälla för den som har behov av fakta kring hemvärnsförbandens uppgifter och verksamhet, till exempel Forsvarsmaktens skolor och de frivilliga försvarsorganisationerna.

FÖRSVARSMAKTEN

107 85 Stockholm
www.forsvarsmakten.se

D HV 2023
VERSIONSNR: 1,0